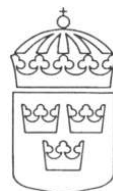

Riksdagens protokoll

1993/94:45

Torsdagen den 16 december

Kl. 9.00–18.00
19.00–23.23

Protokoll
1993/94:45

1 § Val av ordförande och två ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden

Från konstitutionsutskottet hade inkommit följande skrivelse:

Riksdagen har den 8 december 1993 beslutat om inrättande av Statsrådsarvodesnämnden (skr. 1992/93:240, bet. 1993/94:KU11, rskr. 1993/94:62, 63). Nämnden skall bestå av ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden intill dess nytt val till nämnden har ägt rum. Val första gången gäller för tiden från valet intill dess nytt val har ägt rum.

Val av ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden bereds av konstitutionsutskottet.

Beslutet innebär ändringar i riksdagsordningen vilka trädde i kraft den 15 december 1993.

—
Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt

att riksdagen för tiden fr.o.m. den 16 december 1993 till dess nytt val har ägt rum till ordförande i Statsrådsarvodesnämnden väljer kammarrättspresidenten Henry Montgomery och till ledamöter hovrättspresidenten Birgitta Blom och regeringsrådet Elisabeth Palm.

Stockholm den 15 december 1993

På konstitutionsutskottets vägnar

Bertil Fiskesjö

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed – för tiden från valet till dess nytt val har ägt rum – till

ordförande i Statsrådsarvodesnämnden

Henry Montgomery

ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden

Birgitta Blom

Elisabeth Palm

2 § Information från regeringen om GATT

Anf. 1 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Det är med stor tillfredsställelse som jag konstaterar att de internationella frihandelsförhandlingarna i GATT/Uruguayrundan nu har avslutats, efter mer än sju års förhandlingar. Det är den största uppgörelse som har träffats inom GATT, och den är på så sätt historisk.

Uppgörelsen motverkar protektionistiskt tryck och inskränker nationalism. GATT-avtalet bidrar till att öka framtidstron, och det understöder ekonomisk tillväxt. Detta är av utomordentlig betydelse, inte minst mot bakgrunden av det besvärliga internationella konjunkturläge som vi nu befinner oss i.

Den ökade regionala integration som i dag sker i Europa och Nordamerika kompletteras nu med en global handelsliberalisering. Med överenskommelsen undviker vi en uppdelning av världsekonomin i olika handelsblock. Därmed minskar också risken för svåra handelskonflikter.

Överenskommelsen i GATT är av största betydelse för världsekonomin i dess helhet. Det gäller inte minst för u-länderna, som ges ökat tillträde till i-ländernas marknader. Utvecklingsländerna tillhör också vinnarna, genom avtalets positiva effekter på den internationella konjunkturen.

Ökad frihandel och ökat välstånd går hand i hand. Vi har sett det i Sverige under tidigare decennier, och i dag ser vi det i en rad utvecklingsländer, som reser sig ur fattigdomsfällan. Avtalet är därför av särskild betydelse för de spirande industriländer som, på marknadsekonomins grund, nu får ökade möjligheter att minska klyftorna till den rika världen.

Överenskommelsen är också glädjande för ett etablerat industriland som Sverige. Avtalet ger möjligheter till ett påtagligt uppsving för den svenska ekonomin. Vinsterna för svenska konsumenter och företag har, när effekterna nått vår ekonomi fullt ut om cirka tio år, beräknats till 60–80 miljarder kronor per år, dvs. 7 500–10 000 kr om året i välfärdsvinst per svensk. Detta blir av stor betydelse för framtidstron, tron på tillväxt och investeringar för att återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation – i sin tur av avgörande betydelse för möjligheterna att komma till rätta med arbetslösheten.

Fru talman! Genom omfattande tullsänkningar, inklusive fullständig tullavveckling på viktiga varuområden, som stål, läkemedel och papper, skapas nya marknadsöppningar i både i- och u-länder. Stödet till jordbruket reformeras, och gränsskyddet trappas ner. De mångåriga importrestriktionerna för tekovaror avvecklas. GATT:s regelverk utvecklas och förstärks på viktiga områden, som antidumpning och subventioner. Tvistlösningsmekanismen blir effektivare. För första gången tillskapas ett regelverk inom GATT för tjänstehandel och för andra viktiga områden, som immaterialrätt och investeringsvillkor.

GATT ombildas till en organisation och får därmed en fastare administration och organisatorisk styrning. Förhandlingarna om ett nytt, utvidgat avtal för statlig upphandling, som formellt har legat utanför Uruguayrundan, har också avslutats.

Samtidigt ligger det i sakens natur att en uppgörelse mellan över 100 län-

der innebär kompromisser som inte alltid är optimala sett ur det enskilda landets synvinkel. Det gäller naturligtvis också för Sverige. Uppgåelsen om tjänsteavtalet hamnade t.ex. på en nivå betydligt under vad vi har eftersträvat. Förhandlingar om ett internationellt avtal för flygindustrin har legat utanför rundan. USA har här inte kunnat acceptera det kompromissförslag som lagts, och förhandlingarna fortsätter därför nästa år.

Uruguayrundeöverenskommelsen kommer att undertecknas vid en ministerkonferens i Marrakech i Marocko i mitten av april nästa år. Avtalet träder i kraft under 1995.

Fru talman! I förhandlingsresultatet ligger genomsnittliga tullsänkningar bland i-länderna med knappt 40 %. Dessutom ingår avveckling av tullarna i flertalet i-länder på ett antal viktiga sektorer. Av speciellt intresse för Sverige är nolltullar, dvs. frihandel, för bl.a. stål och läkemedel. Tullarna på kemiska produkter harmoniseras dessutom på låga nivåer, på 5–6 %.

Resultatet innebär också att u-länderna nu i stor utsträckning binder sina tullar, vilket innebär större säkerhet och förutsebarhet för exportörer.

Genom det nya tjänstehandelsavtalet har man för första gången skapat ett regelverk för den internationella handeln med tjänster. Avtalet innebär att deltagarna binder de restriktioner som påverkar tjänstehandel på en viss nivå. Detta är viktigt och bildar grund för kommande liberaliseringar. Vidare innebär avtalet att handelshinder blir synliga och därmed lättare kan tas upp till förhandlingar i en kommande runda.

Under ramavtalet har förhandlingar förts om landvisa åtaganden för marknadstillträde och nationell behandling. Dessa har huvudsakligen inriktats på finansiella tjänster, sjöfart och audiovisuella tjänster. Förhandlingarna om finansiella tjänster och sjöfartstjänster har tyvärr inte kunnat avslutas inom ramen för Uruguayrundan. De kommer, liksom förhandlingarna om basteletjänster, att slutföras senare. På finanstjänsteområdet finns dock redan i dag en hel del viktiga åtaganden från ett flertal länder.

Förhandlingarna mellan USA och EG har på jordbruksområdet lett till att reduktionen av subventionerade exportkvantiteter har minskats från 24 % till 21 %.

Jordbruksöverenskommelsen får effekt för Sverige främst på gränsskyddssidan. De tullbindningar som har gjorts, på basis av vårt gränsskydd under basperioden 1986–1988, skall reduceras med i genomsnitt 36 % under sex år. På sikt förväntas den ökade konkurrensen på jordbruksområdet pressa priserna i konsumentledet.

Beträffande internstöd och exportsubventioner påverkar uppgörelsens discipliner i princip inte Sverige. Tack vare 1990 års jordbruksreform har vi i stort sett redan uppfyllt de åtaganden som GATT-avtalet innebär.

Fru talman! Uruguaypaketet innebär att skattereglerna förstärks och utvidgas på många viktiga områden. Av speciellt intresse för Sverige har varit antidumpning och subventioner – detta framför allt mot bakgrund av de återkommande problem som svensk export har konfronterats med på i första hand den amerikanska marknaden.

Den slutliga antidumpningstexten utlovar en ökad disciplin bland användarländerna i framtiden. Riskerna minskar för att svenska företag skall drab-

bas av antidumpningsåtgärder. Om så ändå skulle bli fallet bör effekterna i praktiken bli mindre än i dag.

Den nya subventionskoden innebär en klar förbättring. Det har tydliggjorts vilka statliga åtgärder som anses vara subventioner och vilka motåtgärder som får vidtas om de skulle leda till handelssnedvridningar.

En viktig del av rundans slutpaket är beslutet att omvandla GATT till en regelrätt organisation, World Trade Organization. Detta skapar en bättre organisatorisk struktur för befintliga och nytillkomna avtal.

Än radikalare är den reform av tvistlösningsreglerna som sker. En god förmåga att lösa mellanstatliga tvister om handelsreglernas efterlevnad är av avgörande betydelse för hur effektivt det multilaterala handelssystemet är. Den viktigaste förändringen är att möjligheten för en part att ensam blockera antagandet av en panelrapport elimineras.

Ytterligare en aspekt av de institutionella frågorna är av stort svenskt intresse. Det gäller relationen mellan handels- och miljöpolitiken. Som en del av slutuppgörelsen kommer GATT omedelbart att upprätta ett brett handlingsprogram för just dessa frågor och se över hur de bäst kan hanteras rent institutionellt. Sverige välkomnar att GATT på detta sätt prioriterar miljöfrågorna.

Fru talman! Sju års förhandlingsarbete har nu krönts med framgång. När klubban föll i går efter den sista förhandlingsrundan talade GATT:s generaldirektör Peter Sutherland om ett vägsål i den ekonomiska och politiska historien. Regeringarna hade, genom att acceptera rundans slutresultat, valt öppenhet och samarbete i de mellanstatliga förbindelserna. Genom den nya världshandelsorganisationen fylls också en lucka i handelssystemet som har funnits ända sedan 1948.

Genom Uruguayrundan kompletteras på ett nödvändigt sätt den regionala liberalisering av handeln och det ekonomiska samarbete som äger rum på många håll i världen, inte minst i Europa. Världsekonomin får en välbehövlig stimulans. De protektionistiska krafterna hålls tillbaka. En grund har lagts för fortsatt arbete på en rad viktiga områden. Här kommer miljöfrågorna att stå i fokus.

En epok i GATT:s arbete har avslutats. En annan tar vid. Arbetet går vidare.

Anf. 2 MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för informationen. Detta är säkert ett välkommet genombrott, inte minst med tanke på u-ländernas situation.

Det finns också anledning till oro. Det kunde vi höra i dag på morgonens nyheter. Det handlar om miljöfrågorna.

Grundtanken i GATT är ju att ingen skall tillåtas att vidta handelsdiskriminerande åtgärder. Därför får man i princip inte ha tullavgifter, interna skatter osv. Detta kan nämligen betraktas som handelshinder.

Jag har kunnat finna en artikel i avtalet som man med litet god vilja kan koppla till miljön. Den handlar om begränsningar eller möjligheter att utnyttja ekonomiska styrmedel och också att ha höga miljökrav på den inhemska produktionen, eventuellt också på importen.

Eftersom GATT helt klart prioriterar handel framför miljö är det svårt att

skydda den inhemska produktionen. Därför måste man nu gå vidare om man skall leva upp till Rio-mötets beslut om miljö och utveckling. Detta gav också ministern uttryck för.

Jag har tre frågor till ministern:

1. Har man i förhandlingsarbetet tvingats sänka några av Sveriges miljökrav eller ambitioner?
2. Hur förhindrat är Sverige som enskilt land att gå vidare med ekonomiska styrmedel?
3. Hur kommer Sverige att agera när det nu skall upprättas ett handlingsprogram för miljön?

Anf. 3 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Margareta Winberg pekade på miljöfrågorna. Det gjorde också jag i mitt anförande. Inte minst nämnde jag att en ny grund har lagts för behandling av dessa i det fortsatta arbetet.

Vi vet av erfarenhet att det på det här området ofta uppstår situationer som innebär mycket svåra avvägningar. Det kan hända, och har hänt, att länder missbrukar miljöargument och andra argument för att införa handelsrestriktioner som i grunden bottnar i protektionism. Å andra sidan vet vi också att det internationella handelssystemet i en del fall lägger onödigt svåra hinder för att införa åtgärder på miljöområdet som är motiverade på sina egna grunder.

Ett ytterligare problem är att det av rena konkurrensskäl är svårt för ett land att gå alltför snabbt fram. Därför krävs det parallellitet i arbetet. Länderna bör så långt det är möjligt handla gemensamt.

Jag skall gå över till de frågor som ställdes.

Margareta Winberg frågade om jag inom ramen för GATT-förhandlingarna har tvingats sänka våra miljökrav. Svaret är nej.

Vårt arbete i denna GATT-runda har syftat till att lägga grunden för en öppnare syn som ger ökad handelsfrihet på detta område. Syftet är inte att gå i motsatt riktning. Det har vi inte gjort på någon punkt.

Det finns ett relativt stort utrymme för egna åtgärder på miljöområdet. Det begränsas i ingen del av den överenskommelse som nu har träffats. Det blir inte svårare för ett enskilt land att agera. Vi kan ta vår egen situation som exempel. Sverige har på miljöområdet längre gående regler än kanske flertalet andra länder. Det strider icke mot våra internationella åtaganden. Men, som sagt, vi är lika angelägna att åstadkomma att andra länder inte agerar på ett sådant sätt att det stör våra egna intressen.

Hur avser vi att agera? Det ligger i vad jag har sagt att Sverige kommer att vara pådrivande i dessa diskussioner. Vi har redan nu satt i gång ett arbete med ett antal studier kring dessa frågor. Vi har satt i gång forskararbeten. Vi har också haft hearingar, bl.a. genom Kommerskollegiet. Vi vill skapa en så fast grund som möjligt för det fortsatta arbetet. Tillsammans med andra länder – i första hand OECD-länderna, som också har bedrivit ett intensivt arbete på det här området – skall vi se till att GATT-arbetet i de här delarna kommer i gång så snabbt som möjligt.

Anf. 4 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Jag vill också gärna tacka statsrådet Dinkelspiel för den här informationen om ett mycket viktigt avtal. Det statsrådet har sagt om att Sverige nu mycket aktivt skall verka för att även miljöfrågorna tas upp i GATT-sammanhang är bra. Mot bakgrund av inte minst Natur- och miljöresursdepartementets arbete i Rio, där vi var pådrivande, är det naturligt att vi även blir pådrivande i den här frågan.

Jag skulle vilja ta upp u-ländernas situation. Statsrådet sade att det inte minst för u-länderna var mycket viktigt med GATT-avtal. Det är samma information som vi hela tiden har fått i Sverige, där GATT inte har varit kontroversiellt. Men nu verkar det på statsrådet som om u-länderna mest skulle må bra av att vi i den rika världen blev rikare. Statsrådet aktar sig för att säga att också u-länderna direkt skulle få fördelar genom GATT-avtalet. Det finns en OECD-rapport som visar att det kommer att försämrats för de fattigaste länderna i storleksordningen flera miljarder kronor.

Såvitt jag förstår är de fattiga länderna inte nöjda med avtalet. Det hindrar dem från att skydda sina naturresurser och från att gå längre när det gäller miljö gentemot de transnationella företagen. Avtalet kanske inte heller hjälper dem att få bättre råvarupriser. Jag vill därför ställa en fråga till statsrådet.

Det kan naturligtvis inte vara regeringens mening att vi bara skall bli rikare och att vi då skall kunna "skvätta över" en del pengar till u-länderna. Det är väl inte på det sättet u-länderna skall må väl av avtalet? U-länderna vill ha rättvisa handelsvillkor. Kommer statsrådet och regeringen att arbeta för att man i GATT:s organisation på allt sätt ser till att u-länderna också får direkta fördelar av GATT-avtalet?

Anf. 5 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Svaret på den frågan är ja. Det har vi visat i handling under såväl den tidigare som den nuvarande GATT-rundan. Det kommer vi att visa också under det fortsatta arbetet. När det gäller det nu ingångna avtalet gynnas u-länderna på flera sätt. För det första gör i-länderna stora åtaganden när det gäller marknadstillträde. Det kommer u-länderna till del. Vad u-länderna har givit i utbyte har varit begränsat, inte minst på grund av del fyra i GATT-avtalet, som förutser särbehandling av de mindre utvecklade u-länderna.

För det andra menar vi att de totala impulserna i världsekonomin naturligtvis också kommer u-länderna till del. Det är en aspekt som kanske inte har lyfts fram tillräckligt i den allmänna debatten. Det här är inget nollsummespel – tvärtom. Det går hand i hand med en ekonomisk tillväxt i u-länderna.

För det tredje skulle en uppdelning av världsekonomin i olika handelsblock främst drabba u-länderna, vilket jag har pekat på många gånger tidigare. Ett misslyckande tror jag skulle ha inneburit att vi skulle gå mot en bilateralisering. Vid en förhandling om handeln mellan olika handelsblock skulle u-länderna ha blivit de stora förlorarna.

När allt detta är sagt vill jag säga att jag gärna hade sett att det hade gått längre när det t.ex. gäller jordbruk och textilier. Jag kan försäkra Birgitta Hambraeus att vi starkt kommer att verka för det här, i synnerhet som u-ländernas – bortsett från NIC-länderna – handel är relativt begränsad. Där-

Anf. 6 MATS HELLSTRÖM (s):

Fru talman! Den uppgörelse som har skett är naturligtvis utomordentligt viktig för oss alla. Jag tror att ett misslyckande skulle ha varit katastrofalt, inte bara för världshandeln. Den ökade protektionism som hade blivit följden i den djupa lågkonjunktur som råder hade nog spillt över i mycket farliga politiska stämningar.

Det som har skett är mycket viktigt. Samtidigt har EG och USA egentligen först under den sista veckan av de sjuåriga förhandlingarna gjort upp. Det betyder att de andra 103 länderna i realiteten faktiskt kunnat förhandla med varandra bara under den senaste veckan och framför allt under de allra senaste dagarna. Först då har man vetat exakt vad uppgörelsen mellan EG-länderna och USA har inneburit och vad man kan bjuda tillbaka på. Jag har två frågor att ställa.

Många u-länder – framför allt de jordbruksexporterande – får stora fördelar av GATT-rundan. De är besvikna, vilket statsrådet också nämnde, över den kompromiss som har skett med bl.a. Frankrike. De är besvikna över att de har fått för liten andel av jordbruksexporten till de rika länderna. GATT-chefen Sutherland har under den sista veckan uppmanat alla att om möjligt lägga mera på bordet för u-ländernas räkning. Jag vet att svenska förhandlare har varit mycket aktiva under den sista veckan. Har Sverige kunnat ge något extra erbjudande till u-länderna i den här riktningen den sista veckan?

Min andra fråga gällde de bilaterala förhandlingar som har ägt rum under den sista veckan. Har de svenska förhandlingarna kunnat utverka ytterligare marknadstillträde för svensk del till framför allt USA under de sista dagarna och nätterna, då mycket aktiva förhandlingar har förts efter det att USA:s bud har blivit känt?

Anf. 7 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Jag instämmer i den grundläggande bedömning som Mats Hellström gör. Jag skulle dock vilja modifiera den på en punkt. Slutförhandlingarna gällde trots allt relativt begränsade delar. På bordet låg redan ett mycket stort förhandlingspaket som har arbetats fram under sju år. Där ingick bl.a. tillträdesförhandlingarna och neddragningarna av subventioner på jordbruksområdet. Därför är det fel eller åtminstone missvisande att säga att större delen av förhandlingsarbetet skedde under de sista skälvande minuterna. Samtidigt är det helt riktigt att det var först i slutändan som vi kunde stämma av och få en klar bild av hela förhandlingsläget. Det föranledde vissa modifieringar av vårt eget bud.

När det gäller Mats Hellströms specifika frågor hade Sverige både som följd av vad vi tidigare hade gjort på det här området och den allmänt liberala attityd som vi intog under förhandlingarna gett vad som rimligen kunde ges i förhandlingarna på jordbruksområdet. Det var inte aktuellt med något ytterligare i det absoluta slutskedet.

Jag har inte fått rapporter i detalj om vad som exakt kom ut i slutskedet

på de olika områdena. Jag kan inte ge Mats Hellström ett klart svar på den punkten.

Anf. 8 ANNIKA ÅHNBERG (-):

Fru talman! GATT-avtalet är välkommet, men det finns smolk i glädjebägaren. I den OECD-rapport som det tidigare hänvisades till görs inte den generella uppdelningen mellan i- och u-länder. Man visar att vissa länder – som vi brukar kalla u-länder – tjänar medan andra förlorar. Om man går ifrån ett starkt subventionerat jordbruk i i-världen kommer det att leda till övergångsproblem för de u-länder som blivit beroende av billig import. Jag undrar hur det har blivit med de övergångsarrangemang som diskuterades tidigare i rundan och som skulle underlätta övergången för u-länderna.

När det gäller miljöfrågorna blev jag litet besviken över att man skall utarbeta ett handlingsprogram. Redan 1972 tillsatte GATT en miljökommitté, som under drygt 20 år inte har lyckats särskilt väl med att förena miljöperspektivet med handelspolitiken. Det har tidigare talats om att denna runda i stället skulle följas av en s.k. miljørunda, där det här perspektivet skulle bli föremål för direkta förhandlingar och bindande åtaganden från länderna. I mina öron låter ett miljöhandlingsprogram som något betydligt vagare och mindre bindande.

Vidare vill jag ställa en fråga om den organisation som GATT nu övergår till att bli. Det är någonting som vi i Sverige har diskuterat mycket litet. Med tanke på vad GATT-avtalet får för ekonomiska effekter är det för framtiden oerhört viktigt hur den organisationen utformas.

Kommer det att bli möjligt för Sveriges riksdag att i något annat sammanhang, mer utförligt, få förhålla sig till den mera konkreta uppläggnings av organisationen?

Anf. 9 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Avvecklingen av jordbrukssubventionerna kommer att ske över en relativt lång tid. Därmed fördelas effekterna över tiden. Det är alldeles riktigt att resultatet slår olika på olika u-länder. Det visas också av den OECD-studie som Annika Åhnberg redovisar.

Det är ingen tvekan om att de u-länder som har valt marknadsekonomiska lösningar kommer att bli de stora vinnarna genom den här överenskommelsen. De ligger i stora delar utanför de existerande regionala handelsblocken. De drar därmed störst fördelar av de tullsänkningar som aktualiseras på olika områden, medan de ekonomier som har en relativt liten utlandssektor av naturliga skäl påverkas relativt litet.

Det är riktigt som Annika Åhnberg säger att vid neddragningen av jordbrukssubventionerna, som i sig är något som vi alla eftersträvar, kan köparna drabbas just genom att subventionerna bortfaller och därmed kostnaderna ökar.

Vi hade gärna sett att man hade kunnat föra in miljöfrågorna i GATT-rundan redan i den här omgången. Men vi har vetat sedan länge att det inte var aktuellt mot slutskedet att nå några överenskommelser. Grunden har inte lagts för detta. Därför har vi varit pådrivande i OECD-arbetet för att

göra så mycket grundarbete som möjligt för att när frågorna förs in i GATT – som nu har beslutats – arbetet kan ta vid så snart som möjligt.

När det gäller den multilaterala handelsorganisationen och samspelet med riksdagen avser jag att på det sätt jag gjort tidigare regelbundet redovisa arbetet här i kammaren. Det kommer också att ges möjlighet att diskutera frågorna i de olika utskotten, och jag är gärna beredd att se över formerna för den händelse det blir önskvärt från riksdagens sida att åstadkomma ett närmare samråd i de här frågorna under det fortsatta arbetet i GATT.

Anf. 10 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag kan konstatera att jag redan innan jag ställt min fråga i stort sett fått svar, så jag avstår tills vidare.

Anf. 11 DANIEL TARSCHYS (fp):

Fru talman! Från Folkpartiets sida vill vi framföra vår utomordentligt stora glädje över det här historiska genombrottet. Det kan skapa miljontals jobb i hela världen. Jag tycker det är utomordentligt värdefullt att statsrådet Dinkelspiel här gett en redogörelse för regeringens förslag.

Den fråga jag hade tänkt ställa har redan besvarats i statsrådets svar till Eva Zetterberg, eller om det nu möjligen var Annika Åhnberg.

Anf. 12 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! Redan i dag finns en kraftig anglo-amerikansk dominans på film- och TV-produktionens område. Fransmännen höll under förhandlingarna tricoloren mycket högt, och det var framför allt genom deras insatser, såvitt jag förstår, som man fick till stånd ett kulturellt undantag på detta område.

I anslutning till detta har jag ett par frågor.

Det har varit mycket tyst om hur den svenska regeringen agerade här. Därför vore det bra om statsrådet klargjorde hur regeringen agerade när det gäller det här kulturella undantaget i förhandlingarna.

Förändras, som ett resultat av GATT-överenskommelsen, i något avseende villkoren för svensk film- och TV-produktion, respektive film- och TV-import? Om så är fallet, hur avser regeringen att följa upp avtalet?

Anf. 13 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Frågan om hur man skulle behandla det audiovisuella området, inklusive film, var mycket kontroversiell. Den hängde med förhandlingarna ända in i slutskedet. Det fanns en rad olika frågor uppe. De viktigaste gällde kvoteringar och avgiftsbeläggning, en fråga som amerikanerna drev med mycket stor kraft och som skulle ha drabbat bl.a. oss.

För svensk del tog vi framför allt sikte på avgiftsbeläggningen. Vi motsatte oss den mycket bestämt, liksom andra europeiska länder.

Vi kunde i slutskedet konstatera att parterna på detta område befann sig så långt ifrån varandra att någon överenskommelse över huvud taget inte kunde nås. Därmed har jag också givit svaret på den sista frågan. Det blev

ingen överenskommelse på det här området, utan förhandlingarna går vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 december.

4 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1993/94:51

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:51 av Viola Furubjelke, "Uppehållstillståndet för våldtäktsoffer från forna Jugoslavien" får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inte stått att finna under denna tidsperiod.

Jag kommer att besvara interpellationen den 13 januari 1994.

Stockholm den 13 december 1993

Birgit Friggebo

Interpellation 1993/94:70

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:70 av Eva Zetterberg, "Gömda flyktingbarn", får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inte stått att finna under denna tidsperiod.

Jag kommer att besvara interpellationen den 13 januari 1994.

Stockholm den 13 december 1993

Birgit Friggebo

Interpellation 1993/94:71

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:71 av Berith Eriksson, "Asyl för vissa militärtjänstvägrare" får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inte stått att finna under denna tidsperiod.

Jag kommer att besvara interpellationen den 13 januari 1994.

Stockholm den 13 december 1993

Birgit Friggebo

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

Interpellation 1993/94:73

Till riksdagen

Jag har fått en interpellation med nr 1993/94:73 av Stefan Attefall om "Samspelet mellan den ekonomiska politiken och miljöpolitiken". Interpellationen kommer ej att besvaras inom utsatt tid på grund av juluppehåll i riksdagsarbetet.

Interpellationen kommer i stället att besvaras den 12 januari 1994.

Stockholm den 10 december 1993

Anne Wibble

5 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

1993/94:104 till trafikutskottet

6 § Beslut rörande utskottsbetänkande som slutdebatterats den 15 december

AU5 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar och långtidsarbetslösa, m.m.

Mom. 1 (inriktningen av arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken)

Yrkanden:

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. A17 yrk. 1 och 2 (v)

Förberedande votering:

130 för res. 1

12 för mot.

175 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

177 för utskottet

141 för res. 1

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För res. 1: 129 s, 11 v, 1 -

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 2 (ungdomspraktik m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

177 för utskottet

141 för res. 2

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För res. 2: 129 s, 11 v, 1 -

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 8 (förhöjt rekryteringsstöd för ungdomar)

1. utskottet

2. res. 5 (s)

Votering:

177 för utskottet

141 för res. 5

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För res. 5: 129 s, 11 v, 1 -

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 10 (arbetslivsutveckling i förhållande till andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder)

1. utskottet

2. res. 6 (s)

Votering:

176 för utskottet

140 för res. 6

1 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 22 nyd

För res. 6: 129 s, 10 v, 1 -

Avstod: 1 nyd

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 4 v, 3 -

Mom. 14 (medel för en ALU-delegation)

1. utskottet

2. res. 7 (s)

Votering:

174 för utskottet

141 för res. 7

2 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 19 nyd

För res. 7: 128 s, 1 nyd, 11 v, 1 -

Avstod: 2 nyd

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 1 nyd, 3 v, 3 -

Mom. 15 (förhöjt rekryteringsstöd för långtidsarbetslösa)

1. utskottet

2. res. 8 (s)

Votering:

177 för utskottet

141 för res. 8

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För res. 8: 129 s, 11 v, 1 -

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 16 (statsbidrag till beredskapsarbeten)

1. utskottet

2. res. 9 (s)

Votering:

177 för utskottet

141 för res. 9

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För res. 9: 129 s, 11 v, 1 -

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 17 (ett generellt anställningsstöd)

1. utskottet

2. res. 10 (nyd)

Votering:

293 för utskottet

23 för res. 10

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 11 v, 1 -

För res. 10: 23 nyd

Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 19 (ROT-åtgärder)

1. utskottet

2. res. 11 (s)

3. res. 12 (nyd)

Förberedande votering:

145 för res. 11

24 för res. 12

148 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Huvudvotering:

155 för utskottet

140 för res.11

21 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 22 kds, 2 nyd

För res.11: 128 s, 11 v, 1 -

Avstod: 21 nyd

Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 4 kds, 3 v, 3 -

Mom. 20 (ROT-program för kommunala fastigheter)

1. utskottet

2. res. 13 (s)

Votering:

176 för utskottet

140 för res. 13

1 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 74 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 22 nyd

För res. 13: 128 s, 11 v, 1 -

Avstod: 1 nyd

Frånvarande: 9 s, 6 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 24 (investeringar i vägnätet m.m.)

Propositioner ställdes först beträffande Drift och underhåll av statliga vägar och därefter i fråga om utskottets hemställan i övrigt under detta moment.

Drift och underhåll av statliga vägar:

1. utskottets hemställan i motsvarande del

2. res. 17 (s) i motsvarande del

Votering:

177 för utskottet

141 för res. 17

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För res. 17: 129 s, 11 v, 1 -

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 24 i övrigt:

1. utskottets hemställan i motsvarande del

2. res. 17 (s) i motsvarande del

Votering:

176 för utskottet

130 för res. 17

12 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 22 nyd

För res. 17: 129 s, 1 -

Avstod: 11 v

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 25 (utbildningsbidragens storlek)

1. utskottet

2. res. 18 (s)

Votering:

177 för utskottet

141 för res. 18

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För res. 18: 129 s, 11 v, 1 -

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 28 (grundläggande högskoleutbildning)

1. utskottet

2. res. 19 (s)

Votering:

175 för utskottet

141 för res. 19

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 26 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För res. 19: 129 s, 11 v, 1 -

Frånvarande: 9 s, 5 m, 7 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 32 (volymökning av arbetsmarknadsutbildning)

Yrkanden:

1. utskottet

2. mot. A17 yrk. 6 (v)

Votering:

305 för utskottet

12 för mot.

1 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 75 m, 28 fp, 28 c, 23 kds, 23 nyd

För mot: 11 v, 1 -

Avstod: 1 s

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Mom. 33 (stöd till kommuner och landsting)

1. utskottet

2. res. 22 (s)

Votering:

169 för utskottet

145 för res. 22

4 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 26 fp, 28 c, 22 kds, 18 nyd

För res. 22: 129 s, 1 fp, 3 nyd, 11 v, 1 -

Avstod: 1 fp, 1 kds, 2 nyd

Frånvarande: 9 s, 5 m, 5 fp, 3 c, 3 kds, 3 v, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om arbetet under kvällen, m.m.

Anf. 14 TALMANNEN:

Beträffande arbetet under kvällen får jag meddela följande:

För den händelse beslut inte fattats före kl. 18.00 om trafikutskottets betänkande TU9 om postlag och en förändrad verksamhetsform för Postverket, m.m. kommer voteringar att äga rum under kvällen.

Anf. 15 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! I arbetsmarknadsutskottets betänkande 4 behandlas en lång rad viktiga frågor, en del aktualiserade av proposition 67 om vissa förändringar i lagen om anställningsskydd och medbestämmandelagen. En serie motionskrav, bl.a. från vår sida, avstyrks – krav som ställts sedan lång tid tillbaka och som handlar om hela det arbetsrättsliga komplexet.

En utredning sitter nu för att se över arbetsrättsliga frågor. En del av frågorna borde ha lämpats över dit, men utskottet har valt att avstyrka i praktiken samtliga våra förslag – summariskt. Det är tråkigt, därför att förslagen från Vänsterpartiet skulle ha förstärkt den enskildes trygghet och det fackliga inflytandet i arbetslivet.

När det gäller yrkandena står jag bakom Vänsterpartiets meningsyttring. Förutom de reservationer som Monica Öhman i går kväll yrkade bifall till och som överensstämmer med Vänsterpartiets meningsyttring, yrkar jag även bifall till Vänsterpartiets meningsyttring vad gäller mom. 2, 8, 14, 15, 27, 29, 30 och 36 samt under mom. 28 till yrkande 9 i Vänsterpartiets motion A9.

Fru talman! De arbetsrättsliga frågorna är av utomordentlig vikt. För oss i Vänsterpartiet handlar det om kärnan i demokratin. Den historiska utvecklingen visar också hur demokratin successivt har byggts upp utifrån löntagarnas kamp på arbetsplatsen. Hur hård var inte kampen att aveckla den s.k. paragraf 32, som var ett uttryck för arbetsgivarmakten, som rådde fullständigt. Demokratin infördes politiskt men gjorde halt vid arbetsplatserna. Det handlar om makt och inflytande, men det handlar också om trygghet för människor i arbetslivet, och det handlar om arbetsvillkoren.

Demokratin erövrar genom kunskaper och genom att man ställer krav på inflytande i arbetslivet. Men det är inte bara en fråga om inflytande. Det är också en fråga om effektivitet. Om man tittar sig omkring internationellt, ser man hur det ser ut i ett samhälle som saknar fackliga rättigheter, hur övervåld och övergrepp riktas mot människor i arbetslivet och hur människor inte får sin rättmätiga del av produktionsresultatet.

Självfallet utgår konflikten mellan arbete och kapital från frågan om äganderätten. Genom äganderätten disponerar kapitalägarna över de avgörande besluten i arbetslivet. Arbetsrätten har varit ett ringa försök att få någon balans mellan faktorerna arbete och kapital. På arbetsmarknaden är löntagarna i underläge. Genom att organisera sig, genom att bilda fackföreningar kan man ernå någorlunda styrka för att upprätthålla någon balans. Frågorna om föreningsfriheten, förhandlingsrätten och konflikträtten har därför varit och är grundläggande på den svenska arbetsmarknaden och för att hävda demokratin.

Högern och SAF har alltid bekämpat den här utvecklingen. Man har alltid bekämpat det organiserade arbetarintresset och fackföreningsrörelsen. 70-talet innebar att man genomförde vissa reformer, vilka egentligen inte var särskilt långtgående, som gav vissa grundläggande rättigheter, visst inflytande och någon trygghet för löntagare och deras fackliga organisationer.

Under 80-talet prövades det arbetsrättsliga systemet – lagen om anställningsskydd, medbestämmandelagen, förtroendemannalagen. Från facklig sida och löntagarsida fann man att förhoppningarna egentligen hade varit för högt ställda. När marknadskrafterna blev dominerande, när den internationella konkurrensen slog igenom blev det utomordentligt stora problem att hävda löntagarätten och löntagarinflytandet. Under 90-talet har dessa tendenser förstärkts. Marknadskrafterna är oerhört starka, internationaliseringen har brutit upp många av de villkor som tidigare rådde. Inom den offentliga sektorn har marknadstänkandet på samma sätt lett till minskat inflytande för avtal och ökad makt för marknadskrafter.

Vänsterpartiets inriktning – och för oss är detta en helt central fråga – har varit att hävda en självständig facklig rörelse och konflikträttigheterna som flera gånger har hotats inte minst under senare år, då även den socialdemokratiska regeringen har vacklat vid några tillfällen. Vi har hävdat grundläggande rättigheter och också inflytanderegler kring vetorätter, självbestämmande och naturligtvis grunden för allting i den balans som råder mellan arbete och kapital, nämligen förhandlingsinstitutet och kollektivavtalsrätten som därmed backas upp med konflikträtter.

Under slutet av 80-talet och under 90-talet har en ökad otrygghet kunnat märkas, både inom privat näringsliv och inom den offentliga sektorn. SAF har oupphörligen drivit olika kampanjer. Kollektivavtalsrätten har urholkats vid ett fertal tillfällen då också riksdagen har klampat in och undergrävt kollektivavtalsrättigheter. Fackföreningarna har protesterat mot detta. Det finns mängder med exempel på hur man ute i näringslivet har begått övergrepp mot löntagarnas anställningstrygghet. Jag kan bara nämna Monark, Kinnarp, Uppsala kommun och nu i år exemplet Värö bruk, där man säger upp människor utan att beakta det som lagen har förutsatt. Tig och var lojal är det som gäller. Diskriminerande åtgärder förekommer. Men var finns protesterna från de borgerliga partierna?

I stället tillsattes Arbetsrättskommittén med direktiv som till mycket stor del var hämtade från SAF:s propaganda och kampanj mot löntagartryggheten och inflytandet. Arbetsrättskommitténs delbetänkande visar hur parterna står. Nydemokrater och moderater klargör mycket tydligt sin politiska inställning. Arbetsgivarmakt är ordet. Det är att gå SAF:s partsintressen till mötes. När det gäller lagen om anställningsskydd innebär det att man överger en skyddslagstiftning för människor som skulle skyddas mot godtycke och diskriminering. Den kom till för att skydda äldre människor under den rationaliseringsepok som 60-talet innebar. Beträffande medbestämmandelagen urholkar man det lilla moment av inflytande som lagen medger förutom rena procedurregler om information och samtal. Enligt vår uppfattning är medbestämmandelagen ett ideologiskt aktstycke som inte löser några egentliga problem. Den bygger på myter och enstaka fall och är inte grundad på empirisk kunskap eller på vetenskapliga studier. Det är i själva verket ett samlat angrepp på kollektivavtalsrätten och på fackföreningsrörelsen.

Propositionen är ett steg på vägen. Man har inte antagit Arbetsrättskommitténs hela förslag. Men propositionen löser inte heller några konkreta problem. Den är snarare en spegling av intressekonflikterna, och den tar ställning för arbetsgivarparten. Man uttalar principen att det hela skall vara en-

kelt. Jag tycker att man kan tillämpa principen ju enklare, desto enklare på mycket i propositionen. Det är ju mycket enklare om arbetsgivaren får bestämma, punkt, slut. Men man har då inte löst några problem när det gäller den svåra balansgången mellan löntagarintresset och arbetsgivarintresset. Man bygger mycket av sin diskussion på kortsiktiga ekonomiska konjunkturförhållanden, när man i själva verket skall reglera arbetsrätten och partsförhållandena på arbetsmarknaden.

Jag vill kommentera en del frågor dels i propositionen, dels i motionerna.

Man vill införa utökad visstidsanställning. Det finns ingenting som tyder på att detta skulle gagna sysselsättningen. Däremot är det självklart att detta kommer att minska anställningstryggheten. Se på länder som England och Danmark, där man har obegränsad visstidsanställning. Se på Spanien, där man har tre års visstidsanställning. Det är länder som år efter år har haft utomordentligt hög arbetslöshet, inte minst för ungdomar.

Provanställning skall utökas till att omfatta tolv månader. I Europa brukar det vara vanligt med 14 dagar, högst upp till ett halvår. Man kan över huvud taget diskutera behovet av provanställning. Det kan kanske i några fall spela en roll och hjälpa människor in i arbetslivet. Men här låter man det bli normalfallet. Att hävda att man behöver tolv månader för att se om människor passar för ett arbete utmanar verkligen löjet.

Man vill undanröja kollektivavtal som begränsar provanställningstiderna. Det är ett kraftfullt principiellt angrepp på kollektivavtalsrätten. Det är ett exempel i raden som vi avvisar med all kraft.

Det finns några inslag som man mer eller mindre kan acceptera. Det är bra med ett EG-direktiv som säger att man skall ge information till en person som anställs. Men vi anser att den anställde inte skall behöva vänta en månad. Självfallet skall denna information ges i skriftligt form när avtalet ingås. Det är inga konstigheter med det. Det ger också en trygghet för den anställde, som annars hamnar i ett hopplöst underläge.

Enligt förslaget skall månadsregeln överges. Månadsregeln innebär att man inte skall kunna återropa frågor som ligger längre tillbaka i tiden än en månad när en person sägs upp. Det är självklart att det kan finnas stötande exempel i samband med en sådan här preskriptionsregel. Det finns det alltid, även åt andra hållet. Löntagare som sägs upp har ofta 14 dagar på sig, inte mer, att reagera. Det finns mängder av löntagare som har sagts upp på ett felaktigt och stötande sätt, men preskriptionsregler är preskriptionsregler. Jag anser att det viktiga är att människor skall kunna leva i en rimlig trygghet och veta vad de anklagas för och vilka effekterna blir. Det finns gott om tid för företaget att agera.

Det värsta är ändå urholkningen av turordningsprinciperna vid arbetsbrist, när människor sägs upp. Man vill införa en frikrets som omfattar två personer. Det kommer att slå i första hand på de mindre företagen och inom det statliga området, som har mycket små turordningskretsar.

Anställningstryggheten och garantin för skydd mot godtycke och diskriminering minskas och i många fall elimineras den helt.

I propositionen framför Börje Hörnlund argumentet att man för att förhindra godtycke och diskriminering måste kunna utgå från att det är företagets rättskänsla som styr uppsägningsbeslutet i en sådan situation.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Förändringar i
arbetsrätten*

Det är verkligen inte mycket till rättssäkerhet. Det är typiskt att det inte bara är fackföreningsrörelsen som har protesterat mot den här regeln, utan det är också JämO, handikapprörelsen och juridiska fakulteter i Sverige. Det är alltså de som har intresse av att diskriminering inte uppkommer och det är de som har någon juridisk kompetens.

Regeln med frikretsar när det gäller turordningen vid arbetsbrist innebär också att undantag görs från huvudregeln, vilken borde vara att det skall förhandlas om detta. Det är två parter som skall förhandla. I det här fallet löser man frågan genom att säga att om man inte är överens tar arbetsgivarmakten över. Det blir ingen diskussion. Detta kommer radikalt att minska skyddet mot godtycke och diskriminering och vi avvisar det i grunden. Att Arbetsrättskommittén ville gå ännu så mycket längre är inte till någon glädje i detta sammanhang.

Vi, precis som vår representant i Arbetsrättskommittén, som i detta stod ensam tillsammans med kommitténs ordförande Åke Bouvin, har föreslagit att EG-direktivet skall införlivas i samband med överlåtelse av företag och verksamheter. Det är något som förbättrar anställningstryggheten och som också skyddar kollektivavtal som har träffats i samband med överlåtelse och köp av verksamheter. Jag beklagar att inte detta har vunnit anslutning i utskottet.

Med tanke på den långa rad av kränkningar som sker gentemot i första hand föräldralediga kvinnor i samband med avtalsturlistor har vi föreslagit att avtalsturlistor som gör undantag för föräldralediga personer skall godkännas av facken centralt på förbunds nivå. Skälet är att det är väldigt lätt att på det lokala planet bortse från människor som inte är närvarande men som har all rätt att bli beaktade i samband med uppsägningar. Det har under senare år förekommit ett flertal brott mot den principen. Även JämO har betonat den här aspekten i sitt remissvar. Men utskottet avslår vårt förslag och yrkande i den frågan. Det gör tyvärr även socialdemokraterna.

Vi har föreslagit skärpta regler i förhållande till 39 § lagen om anställningsskydd för utköp vid ogiltiga uppsägningar. Detta har inte minst aktualiserats genom det uppmärksammade fallet vid Värö bruk. Där har man sagt att det är en person som har sagts upp därför att han har ställt sig bakom ett svar på en koncessionsansökan från bruket. Detta är helt orättfärdigt, såvitt vi kan förstå. Men på det svarar företaget att även om Arbetsdomstolen dömer till hans fördel, så tänker man inte bry sig om det. Han skall ändå få sparken.

Det har blivit allt vanligare att stora företag och myndigheter gör sig av med folk. De betalas ut med ett antal månadslöner. Detta är inte rimligt. Det skall bara vara i absoluta undantagsfall som ett principiellt förbud att negligera Arbetsdomstolens utslag skall kunna brytas. Det är rent lagtrots och det följer principen att makt och pengar går före rätt. Vi kan aldrig acceptera sådana lösningar. Tyvärr har utskottet inte heller i det fallet bifallit vårt yrkande.

Vi har en lång serie med förslag som syftar till att förbättra rättsläget när det gäller skadestånd. Det skall inte vara billigt att bryta mot lagen. Det skall inte heller vara möjligt att helt enkelt inte bry sig om vad lagen säger.

När det gäller medbestämmandelagen avvisas i propositionen reglerna om förstärkt information, förhandlingsrätt och det s.k. vetot för att stoppa

osund ekonomisk verksamhet. Det här vetot syftar till att förbättra konkurrensläget och att få bort osund ekonomisk verksamhet samt ekonomisk brottslighet. Detta plockas bort bl.a. med argument om att EG inte skulle tillåta detta, vilket jag tror är fullständigt felaktigt. Ett fall åberopas, Mondelfallet här i Stockholm vid byggnationen av Globen, som man inte med den här metoden lyckades stoppa. Det vore som att avskaffa polisen därför att polisen inte får stopp på brottsligheten. Det är orimligt. Det här är en av de få instanser där det från den fackliga sidan faktiskt finns ett litet inflytande över medbestämmandelagen, och detta undanröjer man.

Vi går också emot undanröjandet av möjligheten till konflikt i samband med blockad mot enmansbolag. Det är en ren undantagshistoria. De allra flesta förbund har inte den rättigheten genom att de är bundna av huvudavtalet. Men i några fall – Transport, målarna m.fl. – förekommer ofta svårigheter att avgöra om ett företag har anställda eller inte. Den här regeln har i första hand till syfte att fackföreningarna skall kunna garantera att rimliga arbetsvillkor, säkerhet och försäkringsskydd blir uppfyllda.

Det har förekommit flera fall av diskriminering av politisk och annan art. Vi har fått många propäer från människor som har upplevt sig som svartlistade. De får inga jobb. Det kan vara fråga om att illasinnade rykten har spridits. Det kan ligga något fog bakom dessa.

Vi har i motion 1991/92:A724 krävt att man skall kunna tillsätta tillfälliga statliga kommissioner för att utreda sådana fall. Att man är omöjlig i arbetslivet är en omöjlig dom att utsättas för. Man svartlistas och blir helt enkelt diskriminerad. Utskottet har inte visat någon förståelse för problemet.

Vi hävdar återigen, vilket vi många gånger har gjort, att fredsplikten inte skall vara en tyst reglering. Den skall avse områden som har reglerats i kollektivavtal. Man skall veta var man står när man köper och säljer, dvs. när man ingår avtal. Men väldigt många frågor och konflikter uppkommer vid sidan av avtalsreglerade frågor. Då bör inte fredsplikt gälla.

Vi har tagit upp en serie frågor som handlar om internationell solidaritet. Det handlar om att bättre hävda de fackliga rättigheterna i andra länder, inte minst i u-länder, som vi är så beroende av. Vi blir det än mer med utvidgade GATT-avtal och med ökad svensk internationalisering av produktionen. Vi har tagit upp frågor som handlar om koncernfackliga rättigheter. Vi har tagit upp frågor som handlar om deltidsarbetandes möjligheter till förtur för heltidsarbete osv. Allt avslås.

Fru talman! Sammanfattningsvis vill jag säga att det förslag som läggs i propositionen och som utskottet har bifallit har en mycket dålig förankring i den svenska verkligheten. Det innebär ett direkt partstagande för arbetsgivar sidan och ett hårt angrepp på den samlade fackföreningsrörelsen. Det löser inte de eventuella problem som föreligger i samband med dagens arbetsrätt. Det är en attack mot den svenska modellen och mot fackföreningsrörelsen. Det kommer att minska tryggheten och inflytandet. Det finns en sak att göra med detta förslag, om riksdagen nu kommer att bifalla det: Riv upp det! Socialdemokraterna har lovat det. De har tidigare lovat det i andra frågor. De har inte alltid hållit löftena. Jag lovar att bevaka den här frågan. Dessa lagstiftningsförslag skall rivas upp, i den mån riksdagen bifaller dem.

I detta anförande instämde Björn Samuelson och Bertil Måbrink (v).

Anf. 16 TALMANNEN:

Jag vill erinra om min tidigare vädjan om så stor återhållsamhet som möjligt med repliker.

Anf. 17 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Fru talman! Jag skall bara mycket kort säga en sak. Hans Andersson antydde att bl.a. nydemokraterna skulle vara styrda av SAF. Jag vill bara säga att jag aldrig har pratat med någon SAF-direktör i de här frågorna. Jag har aldrig besökt SAF eller över huvud taget haft någon kontakt med SAF. Våra reservationer utgår från småföretagarna – jag är själv en småföretagare – och hur problemen med LAS har upplevts.

Anf. 18 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! I reservationen från nydemokraten i Arbetsrättskommittén sägs följande: "Enligt min uppfattning bör turordningsreglerna slopas. Den bästa lösningen är att arbetsgivaren ensam bestämmer vilka som skall sägas upp vid arbetsbrist." Det är väl ett exempel på vad jag sade. Simon Liliedahls anförande i går var en orgie i attacker på fackföreningsrörelsen. Han gjorde mycket grova anklagelser. Han såg ingen mening med att löntagarna arbetar i organiserad form för att förstärka effektiviteten och för att hävda sina rättigheter. Det är ett snäpp värre än vad SAF brukar stå för, Simon Liliedahl.

Anf. 19 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Med det här betänkandet godkänner arbetsmarknadsutskottet regeringens förslag till förändringar i arbetsrätten. Syftet är att i det nuvarande svåra arbetsmarknadsläget underlätta för arbetslösa, främst ungdomar, att få anställning. Först några principiella synpunkter.

Den svenska arbetsmarknaden bygger av tradition på att arbetsgivare och löntagare företräds av starka fackliga organisationer. Modellen innebär vidare att den arbetsrättsliga lagstiftningen i väsentliga delar är dispositiv och ger parterna stort utrymme att i samförstånd genom kollektivavtal själva reglera sina inbördes relationer.

Som samlat omdöme måste ändå sägas att den modell vi tillämpar på den svenska arbetsmarknaden oftast varit lyckosam och bidragit till en internationellt sett lugn och stabil utveckling av arbetsmarknaden. Man kan också säga att demokratiseringen av arbetslivet, som skett med ett ökat löntagarinflytande i företagen, också har sin grund i förändrade relationer på det arbetsrättsliga området.

Det finns anledning, när riksdagen fattar beslut, att också stanna upp och något se i backspegeln. Jag känner faktiskt stolthet över dem som mycket tidigt varit ute i avsikt att förbättra villkoren för arbetare och tjänstemän, som växte i stora skaror då industrialismen tog fart under förra århundradet. En sådan person var den liberale riksdagsmannen S.A. Hedin.

För 110 år sedan – ja, fru talman, det var alltså för 110 år sedan – väckte han i andra kammaren en motion som ännu efter ett sekel framstår som banbrytande. Hedin skrev i sin omfattande motion om olycksfalls- och ålderdomsförsäkring för arbetare och om säkerhetsåtgärder mot olycksfall i arbe-

tet. Ur det här förslaget från 1884 kom besluten om yrkesinspektion. Ur förslaget har det som i dag avser arbetsmiljön växt fram.

Efter motionen följde flera långa utredningar innan det första beslutet om folkpension fattades 1913. Man kan säga att Adolf Hedins motion blev inledningen till det arbete som lett fram till det moderna socialförsäkringssystemet, alltså tanken på att den enskilde skall ha skydd vid sjukdom, ålderdom och arbetslöshet.

Ingen enskild politiker kan i dag fylla den roll som Adolf Hedin då hade. Dagens samhälle är långt mer komplicerat, och allt politiskt arbete blir därmed med nödvändighet mer av lagarbete. Vi är alla mycket specialiserade, var och en överblickar i bästa fall en sektor. Men någon gång bör vi kanske stanna upp och se oss omkring och försöka se i ett vidare perspektiv.

Det arbetsrättsliga reformarbetet under 1970- och 1980-talen rörande anställningstrygghet, medbestämmanderätt, arbetsmiljö, förtroendemaninstitut, styrelserepresentation för anställda m.m. har inneburit en inskränkning i arbetsgivarens rätt att ensam leda och fördela arbetet samt fritt anställa och avskeda anställda.

Med den Åhmanska utredningen i botten infördes regler om saklig grund för uppsägning, omplaceringsskyldighet, uppsägningstid, uppsägningslön, turordningar, företrädesrätt vid återanställning samt varsel och överläggning. Här skapades ett skydd mot obefogade uppsägningar och ett ökat anställningsskydd. Det var av särskilt stor betydelse för äldre och andra svaga grupper på arbetsmarknaden.

Medbestämmandelagen är främst ett resultat av de förslag som Arbetsrättskommittén lade fram i mitten av 1970-talet. Regler skapades för att bl.a. förstärka förhandlingsrätten för arbetstagarorganisationerna, med primär förhandlingsskyldighet för arbetsgivare i viktiga frågor.

Jag skulle vilja säga att Folkpartiet liberalerna i allt väsentligt står bakom de gångna årens reformarbete. Genom åren har vi rest förslag som lett till reformer. Nu säger Hans Andersson att det här handlar om demokrati, och i anknytning till hans långa plädering vill jag fråga vilket eller vilka ideal och vilka modeller Vänsterpartiet numera ser som förebilder.

Fru talman! Låt mig också få säga att regeringsförslaget inte skall ses som ett ställningstagande för eller emot en eller annan part på arbetsmarknaden. Förändringsarbetet sker inom ramen för den svenska modellen. Det är för övrigt naturligt att man justerar lagstiftningen efter en tid. Det är viktigt att säga att förändringarna och ingreppen inte får gå längre än vad som oundgängligen är nödvändigt för att uppnå andra angelägna mål i arbetslivet. Regeringens förslag syftar till att underlätta en expansion i vårt lands många småföretag och att i det nuvarande svåra läget underlätta för arbetslösa, främst ungdomar, att få anställning.

När det gäller förändringar i LAS och MBL kan man med fog påstå att höga och gälla övertoner hörts i debatten. Ett av problemen är att diskussionen inte handlat om vad utskottet faktiskt har föreslagit, utan kritiken har riktats mot vad man antar skall komma i framtiden. Inte ens centrala LO kommer med korrekta uppgifter i sina cirkulärbrev. Jag har fått många brev och telefonsamtal som bekräftar det.

LO-sektionen i Landskrona säger i ett uttalande: Rör inte vår a-kassa, rör inte vårt anställningsskydd, ge oss arbete i stället.

Man kan knappast tala om kassa. Det är en fond på minus 40 miljarder kronor. Anställningsskyddets reformering står inte i något motsatsförhållande till ansträngningarna att ge arbeten. Den kan t.o.m. vara en förutsättning för att få ett smidigt regelsystem, som inte lägger hinder i vägen för nya arbetsplatser och nyanställningar.

Handels avdelning i Gävle har också missat att utskottet föreslog, och riksdagen nu har beslutat om, en kraftig höjning av både a-kassa och KAS.

Fru talman! Den som säger att balansen på arbetsmarknaden skulle rubbas om utskottets förslag antas överdriver starkt. Det innebär inget systemskifte, och det är inte ett angrepp på arbetsrätten.

Vad det för det första handlar om är att underlätta för särskilt de mindre och medelstora företagen att nyanställa. För det andra handlar det om att underlätta för företag i kris så att man behåller nyckelpersoner vid driftinskränkningar. För det tredje mjukas den stelbenta s.k. månadsregeln upp, för att undvika resultat som många nog uppfattar som stötande. För det fjärde tas vetoreglerna i MBL bort, vilket det faktiskt finns många skäl till.

Det som ligger i botten för hela LAS-förslaget, och är skälen till förändringarna i LAS, är den situation med hög arbetslöshet som vi har på arbetsmarknaden i dag. Vi måste få bort spärarr och hinder för nyanställningar som annars skulle komma till stånd. GAS – generellt anställningsstöd – har samma syfte, och det har riksdagen i dag på morgonen ställt sig bakom. Vi måste uppmuntra nyanställningar, och det är bara genom fler arbetsplatser som vi minskar arbetslösheten.

Arbetsmarknadsutskottet tillstyrker förslaget om förlängning av tiden för anställning under arbetsanhopning och provanställning. I bägge fallen handlar det om att uppmuntra till nyanställningar. I dag ställer arbetslivet helt andra krav än när möjligheten till provanställning infördes. Nu handlar det om avancerad teknik, komplicerade tillverkningsprocesser, krav på flexibilitet, samarbetsförmåga och att klara s.k. högttryck som förekommer under vissa delar av året. Då kan det i en del fall behövas längre tid för att få en tillräckligt bra bild av en ny arbetstagare. När det gäller övergångsbestämmelserna är reglerna fortfarande dispositiva.

Undantag från turordningen kan ske vid arbetsbrist, då arbetsgivaren får rätt att undanta två arbetstagare i den turordningskrets där arbetsbristen har uppstått. Det skall vara personer som är av särskild betydelse för den fortsatta driften. Avsikten är att göra det möjligt för företagen att i krislägen, då personalstyrkan måste minska, få behålla särskilt dugliga, effektiva eller på annat sätt betydelsefulla personer, oberoende av lagens huvudprincip "sist in – först ut".

I längden kan det vara av godo att alla nyckelpersoner får stanna kvar. Krisen skulle därmed gå över snabbare, och färre personer kanske behöver sägas upp när arbetsgivaren får behålla just de här personerna. Som regeln nu är konstruerad är det framför allt de mindre företagen som skulle få glädje av undantagsregler. Det är där som det är mest betydelsefullt att behålla nyckelpersonerna.

Undantagsregeln i turordningskretsen bygger på det som anges i lagen om

turordningskretsens inre ram, dvs. att det är "avtalsområdet" som är avgörande. Normalt betyder det att arbetsgivaren kan undanta två tjänstemän och två arbetare vid arbetsbrist. Det är detta som utskotten har haft för ögonen.

Det är inte fritt fram för företag, myndigheter eller förvaltningar, som enligt kollektivavtal har en snävare ram för turordningskretsen, att undanta två personer vid varje sådan krets. Det är parternas sak att avgöra hur deras avtal skall tolkas i förhållande till undantagsregeln i den nya lagen.

Rätten att vidta fackliga stridsåtgärder är grundlagsskyddad. Därför bör alla inskränkningar, t.ex. blockad mot enmans- och familjeföretag, i den delen vara så små som möjligt. Det regeringsförslag som utskottet har ställt sig bakom innebär att stridsåtgärd som inte fyller något fackligt syfte förbjuds.

Det kan inte vara rimligt att man skall kräva kollektivavtal med en arbetsgivare som inte har en enda anställd som skulle omfattas av avtalet. Erfarenheterna från El-Ettans uppmärksammade agerande i Stockholm styrker en sådan slutsats.

Om däremot en utomstående anställs gäller naturligtvis vanliga regler. Saknas kollektivavtal står det de fackliga organisationerna fritt att i förekommande fall vidta stridsåtgärd, som kan vara blockad mot visst företag.

Monica Öhman hade ett engagerat anförande sent här i går kväll. Jag skulle vilja att hon förtydligade sig på två punkter som var bärande i hennes anförande. Den ena punkten gällde att det här är ett angrepp på facket. Den preciseringen tycker jag att Monica Öhman något skall återkomma till. Den andra punkten gällde löftena, eller hoten, om att "riva upp". Vad är det som Socialdemokraterna skall riva upp i denna upprivningsdebatt som Socialdemokraterna i och med gårdagens start av valrörelsen har inlett?

Fru talman! De förändringar som föreslås i arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 4 yrkar jag bifall till, därför att jag är övertygad om att det kommer att tjäna det övergripande syftet – att underlätta för fler att få en chans till ett eget arbete.

Anf. 20 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Elver Jonsson ställde en mycket egendomlig fråga, nämligen: Vad är det för modell som Vänsterpartiet står bakom, och var hämtar Vänsterpartiet sin inspiration?

Jag trodde att det framgått mycket klart vad jag sade. Vad jag avser framgår också av våra motioner. Om Elver Jonsson hade läst dem skulle han se att vi utgår från den svenska modellen. Det är modellen av folkrörelsekraft och modellen av organisering av en fri fackföreningsrörelse som möter arbetsgivare, både lokalt och centralt, när det gäller att hävda rättigheter, trygghet och inflytande. Därmed krävs det också en fri konflikträtt som går längre än som i dag är fallet.

Vi tror att tryggheten förstärker effektiviteten. Engagemang hos anställda, höjd kompetens, samarbete och inflytande på jobbet är framgångsvägen – inte att skapa ökade klyftor och konflikter, vilket regeringen och riksdagsmajoriteten gör i och med det här förslaget. Det är ingen tillfällighet att LO, TCO och SACO i grunden avvisar de här förslagen. Det gör också handikapprörelsen, JämO och alla andra som har att ta hänsyn till de svaga

på arbetsmarknaden. SAF och arbetsgivarintressena däremot vill naturligtvis ha mycket mera, och det är deras önskemål man bejakar.

Det finns problem med turordningen och när man skall säga upp folk vid arbetsbrist. Men problemen skulle man ha kunnat lösa om det hade funnits ett konstruktivt intresse. Vi har antytt i utredningen – och jag har också i olika diskussioner antytt – att man skulle behöva precisera begrepp som ”tillräckliga kvalifikationer” och ”nyckelpersoner”; detta för att ligga till grund för förhandlingar byggda på kompetensstrukturen i företagen. Det är ingen tillfällighet att företagen och industrin är mycket missnöjda med det här resultatet. Detta är inte något som egentligen leder till ökad effektivitet och bättre konkurrenskraft, utan detta är maktspråk från regeringen.

Anf. 21 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Hans Anderssons svar är ganska sympatiskt. Han kommer nu med en del ganska allmänna deklARATIONER som det finns en stor uppslutning kring.

Jag var dock nyfiken på att få höra om Vänsterpartiet står för något annat nu än man gjorde när MBL infördes. Då vägrade ju Vänsterpartiet kommunisterna, som partiet då hette, att ställa upp. Det är den ena punkten.

Den andra punkten gäller att man avvisar alla krav på t.ex. fredsplikt och sanktioner. Där gav Hans Andersson inte heller nu något besked. Det han här talar om är den fria konflikträtten. Men frågan är om Vänsterpartiet är berett att ställa upp på de spelregler som lagen föreskriver och som parterna har avtalat om.

Jag tycker att Hans Andersson har gjort en intressant iakttagelse. Han talar ju om hur missnöjd man är inom industrin och från vissa arbetsgivares håll. Kanske har vi i utskottet ändå, fru talman, prickat ganska så rätt när vi söker nå en balanspunkt.

Anf. 22 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag förstår inte Elver Jonsson. Jag trodde att jag hade gjort klart vad jag avser. Jag har också yrkat bifall till motioner som handlar om en förstärkt konflikträtt och minskad fredsplikt. Men här är det mycket tydligt att man är bunden av fredsplikten på de områden där avtal har träffats – icke på andra områden.

Vi har i övrigt strävat efter att utöka rättigheterna och att förstärka veto-rätten, medan ni gör precis tvärtom. Ni minskar inflytandet, avvecklar veto-rätten och minskar löntagarnas rättigheter.

Det finns inga oklarheter när det gäller Vänsterpartiets position – tyvärr inte heller när det gäller regeringspartiernas position. Det finns en djup klyfta oss emellan.

Detta med att många är missnöjda skall man kanske inte ta till intäkt för att allting är bra. Vad jag säger är att man med det här förslaget egentligen mest illustrerar något som man vill göra. Man vill öka makten för arbetsgivar-sidan. Men det kan finnas reella problem i samband med övertalighet och uppsägningar. Sådant bör få sin lösning i samförstånd. Det hela skall bygga på förhandlingar och på den kompetensstruktur som finns på arbetsplatsen,

inte på att man ensidigt lägger över beslutanderätten på arbetsgivarparten. Det är den förändring som faktiskt finns med här.

Regeringens och utskottsmajoritetens förslag löser på intet sätt de problem som eventuellt kan finnas inom ramen för det här området. Vidare löser man inte alls frågorna om den minskade anställningstrygghet som blir följden av bolagiseringar, förändringar av koncernstrukturer osv. Inget intresse har ägnats den frågan, Elver Jonsson!

Anf. 23 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Hans Andersson vägrar att svara på den grundläggande frågan: Är Vänsterpartiet berett att säga att det är rimligt att det kan finnas sanktioner för den som bryter mot lagar och ingångna avtal? Svaret på den frågan hänger fortfarande i luften.

Anf. 24 MONICA ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! I debatten i går kväll kände jag en viss irritation över debattordningen. Vi skulle ju bara hinna med två inlägg. Därefter skulle debatten avbrytas för att fortsätta i dag.

Men egentligen börjar Elver Jonsson precis där jag slutade i går kväll, så man kan inte tro att det är några nattimmar emellan. Jag sade nämligen i går kväll att det vore klädsamt om regeringspartierna nu inför beslutsfattandet erkände att detta är ideologiskt betingat. Kom inte dragande med sysselsättningen igen! Men vad är det Elver Jonsson inleder med? Jo, han säger att syftet är arbetsmarknadsläget. Det är alltså nästan en direkt fortsättning på min mening.

Elver Jonsson kommer tillbaka till dessa saker och säger: På grund av att det är så dåligt nu måste vi göra det här. Men då måste jag få ställa frågan: Skall vi ha en konjunkturanpassad arbetsrättslagstiftning? Menar ni alltså att vi i dåliga tider måste ha mjukare regler och att reglerna när det är bättre tider kan vara litet strängare?

Det är bra att Elver Jonsson är påläst och att han har sett att Folkpartiet för 110 år sedan påbörjade det här arbetet. Men har ni helt övergett den gamle pionjärens arbete sedan ni och Moderaterna kom i regeringsställning – en regering som kanske har en annan uppfattning i de här frågorna? Håll rätt på rötterna och ta vara på det som en gång skapats!

I går när jag höll mitt huvudanförande påpekade jag att jag hade sett Rapportsändningen och att jag hade hört professor Tore Sigeman prata om övertalighet. Jag kan inte återge det ordagrant, men som jag minns det sade han i den sändningen: Visst, arbetsgivarna får ett övertag genom att de får välja ut två personer. Jag kan ändå inte tro, Elver Jonsson, att inte Folkpartiet och de övriga regeringspartierna tror på Tore Sigemans kunskap när det gäller arbetsrätt. Det hoppas jag verkligen att ni gör.

Sedan har vi frågan om att riva upp. Jag sade i går kväll i min slutplädering att vi tar fullständigt avstånd från denna rasering av arbetsrättslagstiftningen. Därmed tycker jag att svaret är givet beträffande vad vi tänker riva upp.

Angreppen på facket återkommer jag till i min andra replik.

Anf. 25 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Monica Öhman frågar: Skall arbetsrättslagstiftningen vara konjunkturanpassad? Mitt svar är nej. Men i dåliga tider uppenbaras bristerna. Då kan vi inte halsstarrigt säga: Här gör vi inte någon förändring som kan underlätta andra goda syften.

Sedan säger Monica Öhman att det handlar om att riva upp. Nu är jag inte, fru talman, särskilt skärrad över det beskedet. Vi hade en försiktig förändring av LAS 1982. En kraftfull socialdemokratisk riksdagsman, Lars Ulander, lovade några veckor före 1982 års val: Detta blir det första vi river upp om vi vinner valet.

Socialdemokraterna vann faktiskt valet. Man satt nio år i kanslihuset, och det enda man "orkade med" var att ändra litet grand på permitteringsreglerna. Ändå var arbetsmarknadsministern då vice ordförande i arbetsmarknadsutskottet. Detta med att riva upp tror jag ibland kan rinna till då det saknas bra argument när man skall hetsa upp partiarbetare.

Monica Öhman säger att hon i går hörde en professor säga att förslaget innebär en förskjutning mot arbetsgivarhålllet. Ja, det är det, ett stycke. Men det förändrar inte i grunden partsförhållandet. Den genuina arbetsrätten finns kvar. Jag tror att det är viktigt att det också på ett LO-cirkulär eller på en socialdemokratisk valpamflett kan stå att de värdena finns kvar. Dem är vi från liberalt håll beredda att slå vakt om. Ur den synpunkten håller jag med Monica Öhman om att det är viktigt att vi håller reda på våra rötter.

Anf. 26 MONICA ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag förstår inte det här. I dåliga tider ser vi bristerna, säger Elver Jonsson. Handlar inte detta om att vi skall ha någon form av lagstiftning som reglerar förhållandena efter dåliga och bättre tider? Det Elver Jonsson säger nu handlar ju om det.

Historien om att riva upp har jag också hört: 1982 sade ni minsann samma sak, men ni har ingenting gjort. Det har liksom varit det enda argument som man den här hösten har kört fram runt om i landet. Men hur var det, Elver Jonsson? Det hade hunnit tecknas kollektivavtal på området, vilket gjorde att det inte fanns anledning att riva upp beslut. Vi har sagt att vi värnar kollektivavtalet. Vi vill väldigt gärna att parterna själva kommer överens om frågorna i kollektivavtalsform. Vi skall inte behöva lagstifta om allting. Därav kom det sig att vi inte rev upp beslutet. Det handlar inte om att vi inte har levt upp till våra uttalanden, parterna tog sitt ansvar.

Nu säger Elver Jonsson: Ja visst, det här är en förskjutning mot arbetsgivar sidan. Men i huvudansförandet – jag hann tack och lov skriva ned det – säger Elver Jonsson så här: Det här är inte ett ställningstagande för den ena eller den andra parten. Hur skall det vara nu då? Är det ett ställningstagande för någon part? I repliken säger ju Elver Jonsson: Ja visst, detta är en förskjutning mot arbetsgivar sidan.

Litet kort vill jag beröra angreppet på facket. Jag räknade i går upp en mängd punkter som redan har genomförts. Jag skall inte ta upp tid med att upprepa dem. Hela Arbetsrättskommitténs diskussion har gått ut på att vi skall sätta den enskilde anställde i förgrunden. Man har varit lika intresserad av att sätta löntagare som icke är organiserade och arbetsgivare som icke är

organiserade i förgrunden i lagstiftningen. Precis samma anda har propositionen och utskottsbetänkandet. Man vill alltså slå sönder den fackliga styrkan. Lyckas man med det har man också lyckats att radera det som tidigare byggts upp.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Förändringar i
arbetsrätten*

Anf. 27 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! De interiörer från Arbetsrättskommittén som Monica Öhman nu berättar om kan jag varken bestrida eller bekräfta, för jag deltar inte i det inre arbetet där. Men skulle det förekomma ett systematiskt angrepp på arbetsrätten lär det bli en ganska splittrad kommitté och en splittrad riksdag i den mån frågan återuppstår här. Jag har redovisat den hållning som vi från liberalt håll har, har haft och tänker stå fast vid.

Monica Öhman gör stor sak av att jag går med på professorns påstående att detta är en förskjutning till arbetsgivarens fördel på några punkter. Det hindrar inte att vi fortfarande skall ha den principiella rollen, vi skall icke välja planhalva, utan vi skall eftersträva att lägga fast spelregler så att en balanspunkt kan nås som ur riksdagens, lagstiftarens, synpunkt kan anses rimlig.

Beträffande angrepp på facket trodde jag inte att Monica Öhman skulle öppna garden så rejält. De "angrepp" som nu påstås ske är ju en stilla västanfläkt mot det som den socialdemokratiska regeringen föreslog i februari 1990. Det var inte bara ett stoppaket. Det var inte bara förslag som satte sig över kollektivavtal. Det var höga böter som man ville införa, långt mer än någon borgerlig politiker hade tänkt sig. Det värsta av allt var att man förbjöd stridsåtgärder; inte de illegala, utan de legala stridsåtgärder. Som väl var satte en samlad majoritet här i riksdagen stopp för det. Så långt hoppas jag att inte någon annan regering faller när det gäller angrepp på fackföreningsrörelsen.

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Dagens arbetsrätt utreddes i början av 70-talet. Runt bordet satt personer med stor erfarenhet från 50- och 60-talens arbetsmarknad. Då var det ett mer statiskt samhälle. Det var ett samhälle dominerat av storföretag. Det var en mer homogen arbetskraft. Det var en arbetsorganisation med en långtgående uppdelning i rutinartade arbetsmoment.

Storföretagandet präglade inte bara industrin, utan också vård och omsorg, relationerna på arbetsmarknaden och i politiken. Knappast något annat land än Sverige var så stordriftstänkande, så stordriftsdominerat, när det gäller såväl industri som arbetsmarknad. Reglerna för detta stora var också stora byråkratiserade system.

I dag utsätts vårt land för stark internationell konkurrens, en blixtrande snabb teknisk utveckling, som ställer stora krav på snabb omställning, som ställer krav på stor flexibilitet. Kompetens är avgörande och att man snabbt kan fånga upp signaler från marknaden, inte bara i vårt land, utan runt hela världen. Forskning, utveckling och mycket, mycket snabba omställningar behövs, annars finns företagen inte längre kvar.

Dagens storföretag är internationella nätverk med mycket snabb produktivitet utveckling och stor rörlighet mellan länder. Jag träffade denna vecka

representanter för ett stort verkstadsföretag som på ett enda år hade haft en 30-procentig produktivitetsutveckling. Alla förstår vilka stora krav på omställning detta ställer på ett företag.

I detta sammanhang är det också viktigt att fundera på var de framtida jobben kommer ifrån. Hur skall vi arbeta för att ha en fullgod ordinarie arbetsmarknad och därmed trygghet i arbetslivet? Vi vet att storföretagen kommer att betyda väldigt mycket för ekonomin och bytesbalansen. De köper tjänster. Men där kommer inte de nya jobb som vi så väl behöver att bokföras.

Samma sak gäller för hela den offentliga sektorn. Det kommer att finnas färre jobb där år 2000 än i dag. Det bör samtidigt betyda att det blir bättre vård och omsorg. Det blir inte billigare, men det uppstår privata vårdgivare, kooperativ och andra som utför tjänster. Kommunerna betalar, men jobben bokförs i småföretagssektorn.

Det behövs då en enda sak för att nå en fullgod ordinarie arbetsmarknad. Det är att skapa framtidstro och vettiga regler för små och medelstora företag och nya entreprenörer. Allt "stortänkande" i regeringen, i denna riksdag, i organisationer, i länen och i kommunerna måste nu ersättas av ett mycket medvetet tänkande. Hur slår våra förslag på små och medelstora företag? Hur kan de utvecklas? Får de framtidstro, eller ger de upp? Lockar detta fram nya entreprenörer?

De partier som inte orkar tänka dessa tankar, och inte har orkat tänka en ny tanke sedan början av 70-talet, är icke lämpliga att föra Sverige tillbaka till en fullgod ordinarie arbetsmarknad.

Jag ser mycket gärna att parterna sätter sig ner och resonerar. Det är mycket bättre om parterna gör dessa stora förändringar i sina relationer som måste göras än att vi tar till lagstiftning. Lagstiftning blir då och då trubbig. Det är svårt att skilja mellan stora och små samt olika typer av företag och verksamheter. Vi behöver alltså en Saltsjöbadsanda i dess allra bästa bemärkelse. Det är viktigt. Orkar man inte med det flexibla och ta nya tag blir det man tror är trygghet kanske en fara för trygghet. Det blir ett hot mot jobben.

Sedan 1989 har 600 000 människor förlorat sina jobb. Det är med dagens LAS som 600 000 människor har förlorat jobbet. Det har framför allt i näringslivet gjorts utomordentligt stora avvikelser från turordningsregler. Det är nästan svårt att hitta något företag där man bara har gjort undantag för två nyckelpersoner, utan det gäller många fler.

Moncia Öhman känner till Ovako Steel, där man till 100 % frångick alla turordningsregler för att rädda företaget. Det skedde i Luleå i det röda Norrbotten. Där var det inte fråga om någon LAS alls, utan alla fick gå, och sedan plockade man de man ville ha för att företaget skulle fungera.

Trygghet i jobben får man om det är sund ekonomi i företagen. Det får man om företagen och deras anställda är ordentligt framtidsinriktade och om man har rätt kompetens i företagen. Då uppstår tryggheten. Samma gäller för stat, kommuner och landsting. Om företagen fungerar på ett sådant sätt att kommuner, landsting och staten har en godtagbar ekonomi blir också tryggheten i hela den offentliga sektorn bra.

Trygghet i företagen får man också med öppna, goda relationer mellan anställda och företag. Det är en absolut förutsättning att det fungerar på det

sättet i det enskilda företaget, stort eller litet. Trygghet får man om man har ett större antal framtidsinriktade människor, inte människor grävande i paragrafer från början av 70-talet.

När jag ser den annons som LO står för, där man syr igen munnen på folk, blir jag riktigt beklämd. Hur kan en stor organisation som LO sjunka så djupt? Jag förstår det inte. Skall företagen klara sig är det den öppna relationen och idéutbytet i företagen som är av avgörande vikt. Detta vet i dag varanda människa. Därför är det rent bedrövligt att en stor organisation lånar sig till detta bottenmärke och kostar på miljoner kronor för att affischera detta budskap.

Dagens förslag är ett förslag för små och medelstora företag. Det är ett förslag för att hjälpa arbetslösa tillbaka till arbetsmarknaden genom provanställningar och generösare regler vid arbetsanhopning. När ett företag måste minska – jag hoppas att inte så många skall behöva göra det framöver – står det mycket klart: Ni skall göra allt för att förhandla fram lösningar. Det är den bästa vägen, och så sker i 95 fall av 100.

Men där detta inte går – eller där företag inte är med i SAF, och inte är part, och därmed strikt får följa LAS – får man göra undantag för två verkliga nyckelpersoner i varje krets. Sedan gäller LAS strikt därefter. Egentligen är detta förslag ganska pressande för företagen. Vid nästan alla uppgörelser i dag har man gjort undantag för fler än två personer.

Det finns inbyggt en press att göra upp. Oftast vill man göra litet mer än detta om det är ett något större företag. Om man inte får göra dessa två undantag leder det med stor sannolikhet till att alla förlorar jobben. Alla vet att det alltid finns några personer som betyder oerhört mycket. Så är det på mitt departement, och så är det i alla organisationer där jag har arbetat. Skulle man förlora dem förlorar man väldigt mycket. Därför är detta ett förslag för flera jobb, inte färre.

Det sägs att "saklig grund" inte längre kommer att gälla. Det säger LO, och det säger Socialdemokraterna i denna kammare. Man säger: Är du rödhårig eller har brett mellan framtänderna kan du bli avskedad. Ungefär så går debatten. Det är ju fantastiskt. Saklig grund skall alltid gälla. Inte ett kommatecken är rört när det gäller saklig grund. Den argumentering som ni för i denna kammare och som LO för är osann rakt igenom. Saklig grund är alltid kriteriet. Man skall alltid jobba med förhandling, in i det allra sista.

Detta är ett förslag för fler jobb. Till hösten när Socialdemokraterna skall lyfta den här frågan kommer de att förstå detta. Då har vi sett den här lagen verka ett antal månader. Ingen kommer att vara rädd för den. I går hade vi väldigt många uppskrämda här. Många visste inte vad de demonstrerade för. Till hösten har lagen varit i gång ett tag.

Jag läste Byggnadsarbetaren i förrgår. BPA är ett stort företag som är känt för fallskrämsavtalen. Där sitter i princip bara fackliga företrädare i styrelsen. Det stod byggjobbare där som sade att de inte hade haft någon nytta alls av LAS. Facket har inte hjälpt dem. De är borta. Jag hoppas verkligen att inte behöva läsa så mycket sådant framöver.

Dagens samhälle blir alltmer komplicerat. Den tekniska utvecklingen går allt snabbare år för år. Kraven på kompetens blir allt större. Detta är inget samhälle som lämpar sig för nävrätt och bråk. Nu må SAF, andra arbetsgi-

varorganisationer och de fackliga organisationerna besinna sig och sätta sig ner på stjärten och försöka nå uppgörelser om hur man skall kunna jobba framöver på ett bra sätt. Då behöver riksdagen inte lägga sig i relationerna så mycket. Det vore det allra bästa.

Detta är viktigt för vårt land och för alla arbetslösa. Jag upprepar återigen att det måste skapas en modern framtidsinriktad Saltsjöbadsanda centralt, men framför allt lokalt ute i företagen.

Avslutningsvis vill jag också påminna om den stora upprivningen. I 1982 års valrörelse hade socialdemokratin ett stort nummer. Eftersom tiden är ute får vi ta det senare.

Anf. 29 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig först fråga vad Börje Hörnlund menar när han i propositionen säger att han avser att senare återkomma till regeringen i de delar av Arbetsrättskommitténs delbetänkande som inte behandlas i denna proposition. Vad blir det? När kommer det?

Börje Hörnlund tar upp frågan om att vi i dag har en oerhörd arbetslöshet med 600 000 människor utan jobb och att LAS inte räddade jobben. Detta är ju ren buskpropaganda. LAS kan inte rädda jobb. Vi är fullständigt överens om det. LAS var ett sätt att skydda de människor som var svaga på arbetsmarknaden, framför allt de äldre. Det är ett skydd mot diskriminering och godtycke i första hand, inte en mekanism som skapar arbeten.

Börje Hörnlund nämner stordriftens 70-tal. Han har missförstått situationen. I Sverige har vi kollektivavtalslinjen. I Sverige har vi en stark fackföreningsrörelse. I Sverige finns det lokala självständiga fackföreningar, verkstadsklubbar och avdelningar som kan träffa uppgörelser. De kan göra upp i samförstånd för att gagna effektiviteten. På den europeiska kontinenten har man inte så mycket avtal. Man är lagreglerad, och man har mycket svaga fackföreningar. Nu inleds lagstiftningsmässigt kampen mot fackföreningarna och kollektivavtalsrätten. Det är detta som är så allvarligt.

Vi är överens om att jobben ligger i en sund ekonomi. Då skall vi höja kompetensen. Då måste vi dra in människor med engagemang i arbetet. Det är precis det som Kommunalarbetareförbundet kräver. Det är precis det som Metall och LO-förbunden har krävt – det goda arbetet. Det har varit ett oerhört motstånd från arbetsgiversidan. Löntagarsidan måste få ytterligare kraftfulla medel för att hävda möjligheten att höja sin kompetens, få större inflytande och ta del i produktionsutvecklingen. Så höjer vi konkurrenskraften. Detta är fel väg, Börje Hörnlund. Detta är att överlämna ett stycke av makten till arbetsgiversidan och att dra undan möjlighet till inflytande och trygghet hos löntagarsidan. Det är fel väg.

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Som Hans Andersson vet arbetar nu Arbetsrättskommittén – förkortningen är väl ARK – med del två – sitt slutbetänkande. Jag vet inte om Hans Andersson är ledamot där eller inte. Jag tänker avvakta slutbetänkandet. Det skall ut på remiss. Efter remissbehandlingen får vi göra en samlad bedömning av vad som ytterligare behöver göras.

Det var intressant att höra Hans Andersson understryka att tryggheten

ligger i företag som är ekonomiskt sunda och framtidsinriktade. Jag ser mycket gärna att våra äldre kan vara kvar i företagen. Jag vet hur svårt det är att placera en som har varit 40 år i samma företag, som har haft ett ensidigt arbete och har sex- eller sjuårig folkskola i bakgrunden på ett nytt arbete. Det är inte det frågan gäller.

Frågan gäller att ett företag som är allvarligt hotat skall kunna ha kvar de två nyckelpersoner som gör att företaget kan överleva. Om Hans Andersson tänker efter riktigt ordentligt bör han kunna förstå det budskapet.

När det gäller kollektivavtal har jag skrivit till den person i EG som hand-
har arbetsmarknadsfrågor på politisk nivå. Där har jag framfört att vi vill fortsätta att arbeta med kollektivavtalsmodellen i Sverige. Jag har fått svars-
brev där han ställer sig positiv till detta. Där råder ingen skillnad oss emellan heller. Jag hoppas att Hans Andersson hörde att jag uppmanade parterna att sätta sig ner och reda ut sina relationer i mycket större utsträckning så att det inte skall behöva göras via ytterligare lagstiftning åt det ena eller det andra hållet.

Anf. 31 MONICA ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Det var precis den frågan jag ställde i går kväll. Det var den enda frågan till arbetsmarknadsministern. När kommer resten? Nu har svaret kommit i anledning av Hans Anderssons fråga. Försättningen skall av-
vaktas. Så tolkade jag inte propositionen, men nu är det så.

Nu förstår jag också hur tankegångarna är här. Arbetsmarknadsministern säger också att när detta har fått verka några månader och när Socialdemo-
kraterna tänker riva upp detta till hösten är ingen rädd för de här reglerna längre. I detta ligger säkert en förhoppning om att arbetsmarknadsministern skall fortsätta sitt uppdrag efter valet 1994 och då kanske få anledning att återkomma med resten.

Arbetsmarknadsministern säger att de som inte vågar ta nya tag är förlorare på något sätt. Men snälla vän, sök fram de direktiv som en socialdemo-
kratisk arbetsmarknadsminister skrev till en arbetsrättsutredning i augusti 1991! Där framgår det klart att Socialdemokraterna visst är beredda att se över dessa tjugoåriga regler. Men vi dikterar också villkoren för hur det skall göras. Vi vill inte göra maktförskjutningen på det sätt som nu görs.

Arbetsmarknadsministern sade en sak som jag inte begrep ett enda dugg av. Jag vet inte om jag har svårt att förstå på morgonen eller hur det är. Han sade att kollektivavtal är utgångspunkten vid en övertalighetssituation, men regeln om att undanta två personer från turordningen skall inträda om ett företag inte är med i SAF och personalen inte är organiserad.

Så står det ju inte i propositionen! Undantagsbestämmelsen träder i kraft direkt om arbetsgivaren vill ha det så. Socialdemokraterna vill att man löser problemet kollektivavtalsvägen, vilket är fallet i dag.

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Ärade meddebattör! Jag glömde bort efternamnet i all hast och höll på att använda förnamnet, och det får man inte.

Det står mycket tydligt i propositionen – jag förutsätter att den är läst – att jag uppmanar till förhandlingar. Det är den bästa lösningen. Det kommer

att förhandlas i kanske 99 av 100 fall. I det där hundra företaget kan man kanske rädda samtliga jobb, om man inte kommer fram till en lösning eller inte får förhandla, genom att två nyckelpersoner kan ge företaget ny fart och driva det vidare. Är det här Socialdemokraternas stora upprivningslöfte?

År 1982 gjorde Socialdemokraterna ett annat stort upprivningslöfte. Den tidigare regeringen hade tagit bort bestämmelsen om böter på 100 kr. Det var förfärligt. På ett antal år kom nio domar om böter på belopp över 100 kr och flera på belopp under. Sedan gick det några år, och Socialdemokraterna kom med förslag om 5 000 kr i böter.

Jag tror att ni skall vara litet försiktiga. Tänk vilken besvikelse ni kommer att ställa till med om olyckan skulle vara framme. Om ni vill öppna krig mot de småföretag som skall hjälpa Sverige tillbaka till full sysselsättning skall ni hota med att riva upp allt som är bra för att företagen skall utvecklas.

Anf. 33 MONICA ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag skall försöka att inte förlänga debatten.

Jag måste säga att jag tyvärr tror att det är regeringen som gör småföretagen till förlorare, arbetsmarknadsministern. Vi vill alla att det skall skapas jobb i detta land. Vi vill inte ha någon arbetslöshet. Var tror arbetsmarknadsministern att folk söker jobb? Det gör man naturligtvis i de större företagen. Man tror att man är tryggare i det stora företaget än i det lilla. Hur blir stämningen på ett företag med exempelvis fyra anställda om ledningen får välja ut två? De andra två tillämpar man turordningsreglerna på. Hur kommer dessa arbetare att fungera tillsammans?

Dessa idéer hörde vi redan i valrörelsen 1991. Jag är rädd för att Centern i sin iver att värna småföretagen binder ris åt egen rygg och även åt småföretagen.

Vi socialdemokrater förbehåller oss rätten att återkomma till vad vi tänker göra och inte göra i en regeringsförklaring den dag vi återtar regeringsmakten.

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Det är ett rimligt krav när den tiden kommer.

Monica Öhman sade i går att ledamöterna i kammaren inte skall tro att socialdemokrater inte träffar småföretagare. Jag träffade ett antal representanter för småföretag som varit på den stora träffen med Göran Persson & Co. De upplevde att de lovats mer än det som Socialdemokraterna föreslår. De blev oerhört besvikna när de förstod att de ledande partiföreträdare som var med på träffen inte behärskade arenan.

Om man träffar småföretagare kommer man att uppleva att de formligen gråter när de måste göra sig av med sina arbetskamrater. I det lilla företaget växer företag och anställda ihop. Det är inget nöje att avskeda. Det är det värsta de vet. Därför är detta förslag mycket odramatiskt. En förlängning av provanställningstiden kommer t.ex. att ge många av dagens arbetslösa en chans som de inte får i dag.

Anf. 35 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis en stor fördel för en småföretagare att få undanta två personer från turordningskretsen när företaget skall omstruktureras. I ett företag med tio anställda är det en stor hjälp.

Men det är inte det som är min tes nu. Jag vill ta upp frågan om de stora företag som arbetsmarknadsministern pratade om. Det är väldigt viktigt att de görs konkurrenskraftiga och att de får möjlighet att göra nödvändiga omstruktureringar så att de kan börja tillverka nya produkter och öka exporten. Det gäller att få dem att stanna i landet och inte bege sig utomlands. Vi har i dag fler industriarbetare utomlands än i Sverige.

I stora företag som Ericsson betyder det ingenting att man får undanta två anställda från turordningsreglerna. Ericsson har 1 200 anställda i en turordningskrets i Stockholm. Varför har arbetsmarknadsministern inte följt Arbetsrättsutredningens förslag att undanta 20 % av de anställda från turordningsreglerna? Det skulle hjälpa de verkligt stora företagen i Sverige.

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Regeringen bestämde sig i ett tidigt skede för att göra ett småföretagsinriktat arbetsrättspaket. Stora företag har då och då bekymmer, men de har en mängd mycket kvalificerade jurister och personalchefer som förhandlar och håller rätt på saker och ting. De har också väldigt många arbetsställen och en stor organisation som möjliggör vissa omgrupperingar inom företaget.

Det lilla företaget har oftast ingenting av denna expertis. Dessutom är företaget för litet för att man skall kunna omgruppera på ett lämpligt sätt inom företaget. De försöker i det längsta, men i krissituationer är dessa nyckelpersoner väldigt viktiga.

Anf. 37 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Fru talman! Jag vill bara än en gång säga att småföretagen är viktiga, men de kan inte göra något åt den fruktansvärda arbetslösheten. Det är de stora företagen som genom sina stora satsningar och sina kapitalresurser kan hjälpa oss att skapa tiotusentals nya jobb. Då räcker det inte att man får undanta två anställda i en turordningskrets.

Anf. 38 TALMANNEN:

Jag vill erinra om rekommendationen att hålla nere huvudanförandenas längd om ett parti eller en åsiktsriktning företräds av flera talare.

Anf. 39 STEN ÖSTLUND (s):

Fru talman! Jag tycker att det är djupt olyckligt att riksdagens ledamöter nära nog tystas – åtminstone vad gäller tidsbegränsning – när vi har att debattera så viktiga systemskiftesförändringar. Det är inte bra för debatten.

Jag vill säga några ord om Börje Hörnlund. De flesta av oss känner honom från hans tid som riksdagsman. Han har framträtt i talarstolen som en god skådespelare, för att inte säga demagog. Frågan är emellertid om det han säger i dag ändå inte tar priset.

Börje Hörnlund säger först att det är nödvändigt att ändra lagstiftningen

så att arbetsgivarna får större möjligheter att välja ut vilka de vill behålla i företaget. De som inte ställer upp på det förslaget är bakåsträvare.

Sedan säger Börje Hörnlund att parternas avtal är bättre och påvisar att ca 600 000 arbetstagare ställts vid sidan av arbetsmarknaden med dagens lagstiftning. Han säger vidare att det har träffats överenskommelser mellan de fackliga organisationerna och företagen om avsteg från turordningslistan på praktiskt taget varje företag där man har gjort nedskärningar. Sedan har han mage att framhäva att det ändå är nödvändigt att införa lagstiftning som ger arbetsgivarna ytterligare befogenheter, utöver de möjligheter de har i dag att förhandla och komma överens med arbetstagarna. Som han själv har redovisat här i talarstolen förekommer det avsteg från avtalsturlistan i praktiskt taget varje fall av uppsägning.

Det här är en demagogi som är häpnadsväckande att få höra från en arbetsmarknadsminister. Att få höra sådant från en riksdagsman kunde vi där emot tåla.

Vad dagens debatt handlar om illustreras mycket bra av en bild i Svenska Arbetsgivareföreningens tidning, SAF-tidningen, som visar hur ombudsmännen och "de fackliga pamparna" tågar ut och arbetsgivarna tågar in. Det är de, arbetsgivarna, som beställde direktiven till den arbetsrättsliga utredningen.

Jag vill nu instämma i de yrkanden som Monica Öhman har framfört tidigare i debatten.

Det betänkande vi behandlar har givits namnet Förändringar i arbetsrätten. Det borde ha hetat Försämringar i arbetsrätten.

Vi kan i betänkandet läsa att den nytilträdde regeringen utfärdade nya direktiv efter de önskemål som de borgerliga partierna under sin tid i opposition hade framfört i debatten här i kammaren. Man kunde lika gärna ha skrivit att det var efter SAF:s direktiv som arbetet skulle bedrivas.

Debattörerna på regeringssidan har under hösten gjort vad de kunnat för att få debatten att handla om enskildheter i förslaget. Det är enskildheter som enligt vår mening är viktiga var och en för sig. Debattörerna på regeringssidan har emellertid försökt bagatellisera effekterna av dessa enskildheter för arbetstagarnas del, medan de har framhållit dem som synnerligen och utomordentligt betydelsefulla för företagens del.

Den här argumentationstekniken har spelats upp i många sammanhang och i olika debatter under hösten. Vi har även hört exempel på den här i dag, med det tillägget att man nu föreslår den här lagstiftningen av omsorg och omtanke om arbetstagarna. Det går inte ihop.

Något av det allvarligaste i förslaget – för att nu hålla mig till en begränsad del i det stora regelverk som håller på att ändras – är som jag ser det att man sammantaget försvagar det tidigare starka arbetstagarbegreppet.

Detta började inte med dagens förslag, utan det började med beslutet hösten 1991 om att skadestånden vid olovliga konflikter skulle tiodubblas. Det behövdes enligt majoriteten ingen utredning för detta. Samtidigt gavs Arbetsrättskommittén i uppdrag att se över hur skadestånden för arbetsgivarnas brott mot den arbetsrättsliga lagstiftningen skulle lindras. Då talade regeringen om vilken inställning de hade till arbetstagarna och deras rättigheter.

Det fortsatte med vårens beslut om att privat arbetsförmedling i vinstsyfte skulle tillåtas och att såväl uthyrning som inhyrning av arbetskraft skulle tillåtas fritt utan några kringregler. Det innebär att en arbetsgivare redan före dagens beslut fritt kan välja mellan att anställa eller hyra in den arbetskraft han behöver.

Före dagens beslut finns dock fackens vetorätsregler kvar. I dag avser majoriteten i den här riksdagen att fatta beslut om att upphäva även dessa.

Dessutom inför samma majoritet lagförbud mot att vidta stridsåtgärder mot enmans- och familjeföretag. Det är ytterligare en markering från regeringspartiernas sida, trots att detta redan är reglerat i kollektivavtal mellan LO och SAF. På tre avtalsområden har man inte ratificerat den bestämmelsen. På 60 år har arbetsgivarna på de avtalsområdena inte rest några som helst krav på att få avtalet ratificerat i denna del.

Sammantaget innebär det här att det redan efter dagens beslut blir fullt möjligt för familjeföretagen att hyra ut de i företaget verkande familjemedlemmarna, och de anställda i det inhyrande företaget har ingenting att sätta emot om detta skulle strida mot god sed på arbetsmarknaden. Facket har inte rätt att ta till konflikt, och vetorätten kommer från nyåret att vara avskaffad.

För enmansföretag lär det väl fortfarande finnas hinder. I sådana fall kan man nog hävda brott mot kollektivavtalet. Men regeringen fortsätter att bereda förslag som öppnar vägen även för dessa, enligt ARK:s förslag om s.k. uppdragstagare.

Arbetsrättskommittén har föreslagit att om en uppdragsgivare/arbetsgivare kan komma överens med den som åtar sig ett uppdrag om att denna skall utföra uppdraget inte som anställd utan som uppdragstagare, skall detta gälla, och ingen del av det arbetsrättsliga regelverket gäller då för den som åtagit sig arbetet under dessa villkor.

Genomförs också det förslaget, har det i vårt land tidigare starka arbetstagarbegreppet ytterligare underminerats, och vi har närmast oss det som nu är en realitet i England och som syns vara regeringspartiernas föredöme.

Där – i England – är i dag cirka hälften av arbetstagarna fast anställda, och de övriga jobbar som provanställda och i tillfälliga anställningar. Ca 15 % är s.k. självanställda och utgör de mest utsatta i konjunktursvängningarna på arbetsmarknaden. Formen kan direkt jämföras med Arbetsrättskommitténs förslag om uppdragstagare.

Redan i dag är en mycket stor del av de anställningar som sker i vårt land tillfälliga anställningar, men det är inte nog för den regerande majoriteten. Vi har här hört hur arbetsmarknadsministern har pläderat för en utökning av provanställningsrätten. Det är häpnadsväckande!

Förslag har nu lagts fram om att provanställningen skall utökas till tolv månader, och detsamma skall gälla för anställning vid arbetsanhopning.

Lägg till detta större möjligheter för arbetsgivarna att vid arbetsbristsituationer självständigt bestämma vilka som skall vara kvar i företaget.

Valfriheten ökar verkligen för arbetsgivarna, men löntagarnas intressen trycks effektivt tillbaka.

I går behandlades förslagen på a-kassans område. Redan sänkningen av a-kasseersättningen och det som nu har föreslagits kommer att öka otryggheten

ten för de anställda, och som SAF har krävt kommer det också att öka incitamenten för de arbetslösa att ta även lågt betalda arbeten.

Förslagets syfte att försvaga kollektivavtalens ställning på svensk arbetsmarknad tydliggörs. Det kommer att bli allt svårare för de fackliga organisationerna att hävda de lönenivåer som uppnåtts, särskilt för ungdomar och nyanställda.

En bekräftelse så god som någon på det riktiga i den slutsatsen kom i går, då Lars Tobisson i den ekonomiska debatten tydligen beklagade den höjning av KAS som drivits igenom i och med en överenskommelse mellan regeringspartierna och Ny demokrati, av den orsaken att detta inte var bra för lönebildningen. Höjningen motsvarar ungefär 30 kr i timmen. Tobisson tyckte tydligen att det var litet för högt.

Sammantaget anser jag att vad som nu sker är genomtänkt och beräknat och att det måste ses i sitt sammanhang.

De som till äventyrs tror att det i och med dagens beslut är nog från regeringens och riksdagsmajoritetens sida, behöver bara ta del av regeringens proposition och arbetsmarknadsutskottets betänkande. Där redogörs för att de delar av Arbetsrättskommitténs förslag som det ännu inte har lagts fram förslag om, fortfarande bereds i departementet. I arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 4 redovisas att Arbetsrättskommitténs utredningsarbete efter de borgerliga direktiven fortsätter. Dessutom redovisas att det pågår flera andra utredningar, exempelvis om lex Britannia och ledighetslagstiftningen. Även detta är direkta beställningsverk av Arbetsgivarorganisationen.

Herr talman! Om den nuvarande majoriteten vid höstens val får fortsatt förtroende är därför dagens beslut bara början. Då kommer det mera.

Anf. 40 SONJA REMBO (m):

Herr talman! Jag börjar med att citera några meningar ur ett brev som jag fick för en kort tid sedan. Brevet kommer från ett litet företag med ca 10 stycken personer anställda. I brevet står det:

För första gången i mitt liv tar jag kontakt med en politiker. Upprörd, arg, förtvivlad, ledsen, trött, ja mina känslor är många just nu, för mycket känns hopplöst i dag. En gång i tiden startade vi med två tomma händer. Vi kämpar med näbbar och klor för att hänga med, och vi har bestämt oss för att det ska vi klara, bara vi klarar oss från kundförluster m.m. Efter sommaren har vi haft bra att göra. Så en dag upptäckte vi att det saknades några anställda för en kort period. Då lade vi ut ett objekt till ett annat företag, som så många andra gör i dessa tider, men det skulle vi inte ha gjort, för då kommer facket och begär skadestånd för att vi ej återanställer. Vi kan inte återanställa folk då det gäller ett arbete som tar ca 4 veckor. Våra anställda har sagts upp i turordning och skall återanställas i turordning. De som är i turordning är i den åldern att de har tre månaders uppsägning. En av dem är också deltidspensionär, arbetar en vecka och är ledig en vecka. Vi är inte hjälpta akut av en som arbetar varannan vecka när vi har ett arbete under ca 4 veckor och sedan uppsägning på tre månader, det här är orimligt. För detta skall vi betala 20 000 kr när vi redan går på knäna och gör allt för att vi skall behålla de som är kvar. Är detta klokt! Förstår inte facket det allvarliga med vad de gör? Vad vill de? Stjälpa oss eller ...? Leker facket med oss?

Detta är småföretagares villkor. Vi skall tänka på det när vi diskuterar de här frågorna.

När man analyserar den opinionsstorm som har piskats upp kring förändringarna kring de arbetsrättsliga lagarna, finns det anledning att något betänka det som Valter Åman skriver i sina memoarer. Valter Åman var ordförande i utredningen om Lagen om anställningsskydd. Han har ända sedan sin ungdomstid i SSU varit engagerad i det socialdemokratiska partiet och i fackföreningsrörelsen. Han har varit ombudsman och sekreterare i LO. I 15 år var han direktör för TCO. Valter Åman avslutade sin yrkesaktiva karriär som landshövding i Örebro. Han är också känd som medlare i avtalskonflikter på arbetsmarknaden.

I sina memoarer, publicerade 1982, beskriver Valter Åman hur han bemöttes i den socialdemokratiska pressen då han dristade sig att stå fast vid det förslag om visstidsanställningar som lagts fram av den utredning i vilken han var ordförande.

Den gamle socialdemokraten och fackföreningsmannen fick veta att han framstod som en äldre förgrämd förtroendeman som hörde hemma på borgerliga indignationsmöten och att han gick längre när det gällde försämringar av anställningstryggheten än vad den borgerliga regeringen gjort.

Valter Åman kommenterar detta sätt att debattera: "Naturligtvis borde jag, vis av debattmetoderna i den socialdemokratiska pressen och i den fackliga 'informationen', ha vetat att varje form av saklig debatt om min enda punkt i trygghetslagarna skulle vara utesluten."

Fundera över innebörden av orden, kära kolleger: varje form av saklig debatt skulle vara utesluten. Då känner kanske också ni kalla kårar av obehag längs ryggbastet.

Fortfarande förs debatten om arbetsrätten av fackliga och socialdemokratiska debattörer på samma nivå som Valter Åman beskriver. Receptet är klassiskt: Över dem som uttrycker rörelsen avvikande åsikter utfärdas bannbullen. De skall antingen frysas ut ur debatten eller skrämmas till tystnad, sig själva till straff och androm till varnagel.

Ett exempel på detta är Stig Malms angrepp på chefen för Ericsson, Lars Ramqvist, när denne framförde välgrundade synpunkter på lagen om anställningsskydd utifrån egna erfarenheter. Hans synpunkter betecknades som "fullständigt inhumana", och det drogs paralleller med Sydafrika och Chile. Ramqvist är, enligt Stig Malm, "en reinkarnation av de gamla patronerna som gick med en stor käpp och slog folk i ryggen om de inte jobbade."

Samtidigt med denna vulgärpropaganda erkänner ändå såväl fackliga talesmän som socialdemokratiska politiker – som Monica Öhman nyss – att den arbetsrättsliga lagstiftningen behöver förändras och anpassas till nya förhållanden på arbetsmarknaden. Det är inte detta som är deras problem, utan problemet är att den regering som nu genomför förändringar är borgerlig och inte lika mottaglig för fackliga diktat och maktanspråk som en socialdemokratisk. De grundläggande fri- och rättigheterna som Hans Andersson nämnde, nämligen föreningsrätten, avtalsrätten och konflikträtten är grundlagsfästa. Men det är inte detta som debatten handlar om.

Med den arbetsrättsliga lagstiftningen på 1970-talet bröts den samför-

ståndsmodeU som präglades av Saltsjöbadsandan. Det var då, Hans Andersson, som den första dödsstöten mot den svenska modellen utdelades.

På 1970-talet skulle det lagstiftas. Svensk politik dominerades då fortfarande av stämningarna från den socialistiska skördetiden. Positionerna skulle flyttas fram. Den arbetsrättsliga lagstiftningen blev en väsentlig del av det fackligt-politiska imperium som skulle komma att krönas med löntagarfonderna. Det var aldrig tal om någon lagrådsgranskning den gången. Det var då det talades maktspåk.

Visst fanns och finns det legitima och välgrundade motiv för att säkra arbetstagarnas insyn i utvecklingen och möjligheten att påverka den på den egna arbetsplatsen samt att sätta upp spärrar i syfte att förhindra godtyckligt och nyckfullt agerande från en arbetsgivare gentemot en arbetstagar. Om detta råder ingen oenighet.

Men det är endast i begränsad utsträckning som den enskilde arbetstagarens rättigheter garanteras i den arbetsrättsliga lagstiftningen. Vad som är betecknande för lagarna är att de rättigheter lagarna ger i så hög utsträckning är reserverade för, eller utövas genom, de centrala fackliga organisationerna.

Jag behöver knappast säga att lagarna präglas av den fientliga attityd, gentemot företagande och företagare, som så framgångsrikt odlats av den svenska vänstern. De har därmed blivit en del av den politik som har lett till utslagning av företag och jobb, en politik som lett till 600 000 arbetslösa i Sverige.

Vad är det då för trygghet lagen om anställningsskydd ger? Dess främsta förtjänst är, enligt min uppfattning, uppsägningstiderna och kravet på saklig grund för uppsägning. De är väsentliga delar av en trygghetslagstiftning.

Turordningsreglerna vid driftsinskränkningar, som i debatten utmålats som en garanti för att de med längst anställningstid skulle vara immuna mot uppsägningar, är däremot överreklamerade. Det har alla de erfart som, inte minst under de senaste åren, funnit att de prioriterats bort av sin egen fackliga organisation. Lagen ger nämligen de centrala fackliga organisationerna ensamma rätten att bestämma om avsteg från turordningen. På arbetsplatser som saknar kollektivavtal finns i praktiken inte sådana möjligheter. Det är egentligen endast där som lagen gäller fullt ut.

Lagens syn på arbetstagarna som ett homogent kollektiv av utbytbara kuglar i produktionen kunde möjligen ha en viss relevans under den tidiga industrialismen. I våra dagar framstår den emellertid som inte bara förlegad utan direkt skadlig.

Orörlighet och stagnation premieras. Människor avskräcks från att utvecklas genom att utbilda sig, byta arbete och arbetsplats.

Företagets personalsammansättning blir inte den som är bäst för verksamheten. Åldersstrukturen blir sned och ungdomar får svårt att komma in på en arbetsplats och använda den utbildning som de och staten har betalat dyrt för. Det problemet försvåras av de avtal som inskränker möjligheterna till provanställning.

För företagen innebär reglerna att deras möjligheter att efter en krisperiod leva vidare och bygga upp en lönsam verksamhet har försvårats. Medelåldern är många gånger bekymmersamt hög och kompetensnivån alltför låg

genom att de inte kunnat behålla, eller nyanställa, den personal som haft den bästa och mest aktuella utbildningen. Många har drivits till konkurs. Nyanställningar skjuts så långt fram i tiden som möjligt.

Företagen blir försiktiga med att nyanställa över huvud taget, och när de nyanställer gör de en mycket noggrann bedömning av den nye medarbetaren. Ju dyrbarare eventuella misstag är, desto försiktigare blir de naturligtvis. Jag är övertygad om att mycket av dagens höga övertidsuttag skulle kunna undvikas genom mindre rigida regler för visstidsanställningar och återanställning.

Mycket talar för att den trygghet som lagen skulle garantera i realiteten har lett till en allt större otrygghet.

Ungdomarna har med rätta börjat att reagera mot att lagen om anställningsskydd kommit att utgöra ett hinder för deras möjligheter att få en fast fot på arbetsmarknaden och utnyttja sina kunskaper.

Karin Pilsäter och Lotta Edholm har i princip alldeles rätt när de i sin motion begär att undantag från turordningsreglerna skall kunna göras med ytterligare en person och att denne skall vara under 30 år. En sådan regel, ganska svårkontrollerad och byråkratisk, skulle dock inte behövas om Arbetsrättskommitténs majoritetsförslag om undantag av en femtedel gick igenom.

Fredrik Reinfeldt har i sin motion reagerat mot regeringens ängsliga förslag att vid förlängningen av möjligheterna till provanställning endast undanröja de kollektivavtal som i dag begränsar tiden för provanställning. Han föreslår att alla avtal som begränsar möjligheterna till provanställning skall undanröjas, således även avtal som t.ex. kräver godkännande av den fackliga organisationen.

Regeringens förslag att undanröja en del av avtalen har väckt en indignationsstorm från fackligt håll.

Faktum är att den princip som regeringen åberopar för att undanröja avtalen stadfästes i samband med att medbestämmandelagen antogs 1975. Den tillämpades också vid införandet av 1979 års jämställdhetslag. Lagrådet har principiella invändningar men säger samtidigt att det får anses vara stadgad lagstiftningspraxis på det arbetsrättsliga området att dispositiva lagregler ges retroaktiv inverkan på äldre avtalsbestämmelser under förutsättning att det finns angeläget att de nya lagreglerna får ett snabbt genomslag på hela arbetsmarknaden. Lagrådet motsätter sig därför inte regeringens förslag.

När LAS ursprungligen kom till, innehöll den över huvud taget inte någon rätt till provanställning och anställning vid arbetstoppar. Dessa möjligheter infördes först i samband med 1982 års lagändringar. Under tiden hade olika parter på arbetsmarknaden träffat avtal om bl.a. provanställningar. De möjligheter dessa gav var emellertid i allmänhet mycket begränsade.

Genom att avtalen fortsatte att gälla även efter 1982 fick den möjlighet till provanställning och anställning vid arbetsanhopning som infördes i lagen inte den genomslagskraft som hade väntats. Det är ett förhållande som nu tas fram i debatten som ett förment bevis för att lagstiftning om rätt till provanställningar inte ger fler jobb. Nej, självfallet gör den inte det så länge avtalen säger stopp.

Jag tycker att kritikerna något borde fundera över följderna av sitt krav

på att kollektivavtal vid dispositiv lagstiftning i alla lägen skall vara sakrosänkta. Alternativet blir då tvingande lag. Det andra alternativet, att kollektivavtal i alla lägen skall gälla före lag, kan nämligen rimligtvis inte vara en acceptabel tes i en demokrati. Detta är en rättsfilosofisk fråga som förtjänar en mer ingående och eftertänksam debatt än vad den hittills fått.

Under alla förhållanden har vi moderater i ett särskilt yttrande förklarat att vi utgår ifrån att regeringen återkommer för det fall det skulle visa sig att lagändringarna inte heller denna gång får önskad effekt, dvs. fler jobb.

Vi utgår också ifrån att regeringen återkommer till övriga förslag från Arbetsrättskommittén. De innebär en välbehövlig modernisering och anpassning till dagens och morgondagens förhållanden i arbetslivet och skulle medverka till tillkomsten av nya, trygga och riktiga jobb i lönsamma företag.

Trygga jobb kan skapas bara av ett konkurrenskraftigt näringsliv. Ett gynnsamt klimat för arbete och företagande är en nödvändighet för att vi skall kunna komma till rätta med våra ekonomiska problem och arbetslösheten. Det är avgörande. Skall arbete kunna erbjudas åt alla som i dag är arbetslösa, skulle det varje dag, vardag som helgdag, under fem års tid behövas en tillväxt motsvarande 15 nya företag med 20 anställda. Vi är långt ifrån de siffrorna.

En modernisering av arbetsrätten är en faktor i ansträngningarna att skapa ett gynnsammare näringslivsklimat och nya jobb.

Det är sådana här överväganden som ligger till grund för Arbetsrättskommitténs förslag och arbetsmarknadsutskottets betänkande om ändringar i lagen om anställningsskydd och likaså regeringens proposition.

Det är trist att de fackliga organisationerna och därmed Socialdemokraterna, som borde vara pådrivande, i stället har valt att ställa sig utanför en konstruktiv diskussion om hur regelsystemet på arbetsmarknaden skall kunna medverka till ett bättre klimat för företagande och framtidens jobb. Även de inser säkerligen att trygghet är så mycket mer än fackliga veton.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 41 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Sonja Rembo talar mycket om vulgärpropaganda och om oresonlighet i debatten. Ett exempel på propaganda – jag skall inte använda ordet vulgärpropaganda – tycker jag att Sonja Rembo själv ger när hon tar upp problemen vid återanställning, dvs. vad som händer när uppsägning skett och företaget återigen skall börja anställa.

Vid en sådan återanställning kan arbetsgivaren klart och koncist hävda att den skall ske helt och hållet under förutsättning att den som skall anställas har den kompetens som fordras för det jobb som skall bli utfört. Påståendet att återanställningen skulle vara så besvärlig för företagen är något nytt, som har kastats in i debatten under senare delen av hösten.

Sonja Rembo har också hållit en predikan över lagstiftningen, som hon anser vara omodern. Men den är inte omodernare än att Sonja Rembo och hennes kolleger i regeringen egentligen vill återföra lagstiftningen till vad som gällde före dess tillkomst. Det är såvitt jag förstår kontentan om man drar ut alla konsekvenserna av det som moderaterna säger. Man vill egentligen inte ha någon lagstiftning på arbetsmarknadsområdet. Det är nog den

rätta och riktiga tolkningen. Alla regler som ålägger arbetsgivare vissa förpliktelser på arbetsmarknaden kommer naturligtvis alltid att upplevas som besvärliga för dem som skall starta eller som driver företag. Men visst behövs det lagstiftning.

Sonja Rembo är en varm anhängare av Saltsjöbadsavtalet, som tecknades 1938. Såvitt jag vet gällde det nästan i 40 år. Någon vilja att utveckla Saltsjöbadsavtalet visades sannerligen inte ens då av Svenska Arbetsgivareföreningen, snarare tvärtom. Det fanns inget intresse för att gå avtalsvägen.

Jag är helt övertygad om att om SAF hade tagit till samma signaler som under 30-talet, hade man satt sig ned med LO och förhandlat fram ett nytt Saltsjöbadsavtal. Men det satt helt andra människor i SAF under den här perioden, och i dag är det återigen helt nya personer. Jag skulle tro att om LO skulle erbjuda SAF att teckna ett nytt Saltsjöbadsavtal, skulle det inte finnas någon som helst förhandlingsvilja från Svenska Arbetsgivareföreningen.

Anf. 42 SONJA REMBO (m) replik:

Herr talman! Att påstå att den nuvarande regeringen och Moderaterna inte skulle vilja ha någon lagstiftning alls är nonsens – det vet Sten Östlund. Vi har grundlagsfästa rättigheter på arbetsmarknaden. Jag har själv sagt att lagen om anställningsskydd har vissa förtjänster. Det gäller uppsägningsrätten och kravet på saklig grund. Sten Östlund är ute och cyklar i den frågan.

Sten Östlund talade om att uppliva Saltsjöbadsavtalet och att det inte hände någonting på 40 år. Till en del är det åtminstone en moderat ambition att återupprätta avtalets tyngd. Det är det vi har hävdad i EG-sammanhang också, dvs. att kollektivavtalet bör vara vägledande, att man så långt som möjligt bör undvika lagstiftning. Det var de grundläggande principerna för det som blev den svenska modellen.

Sedan är det väl på samma sätt med viljan att behandla och utveckla avtalen som när arbetsgivarna erbjöd LO en tjänstepension, som tjänstemännen hade. LO vägrade, därför att LO krävde lagstiftning. Man ville nämligen få kontroll över pensionsfonderna. Så enkelt var det med den frågan. Det var förmodligen samma sak med utvecklingen av relationerna på arbetsmarknaden.

Gapar man över för mycket säger motparten nej. Poängen med avtal är att man tvingas komma överens. Det är därför avtal är så mycket bättre än en detaljerad, långtgående lagstiftning. I det här fallet hävdar jag bestämt att lagstiftningen har lett till stagnation på arbetsmarknaden och till att vi i dag har problem med den ekonomiska tillväxten, med investeringarna och med sysselsättningen. Det kan väl ändå inte vara ett syfte som Sten Östlund ställer upp på.

Anf. 43 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte vem jag skall tro på av regeringspartiernas företrädare – arbetsmarknadsministern eller Sonja Rembo. Arbetsmarknadsministern har stått här i talarstolen och berättat att man i praktiskt taget alla företag som har behövt skära ner arbetsstyrkan på grund av arbetsbrist har

kunnat träffa avtal om avtalsturlista och lämnat lagturlista. Nu säger Sonja Rembo att det bara är ett hinder för all omstrukturering.

Som jag sade inledningsvis i min förra replik, är all reglering på arbetsmarknaden naturligtvis ett hinder för arbetsgivarna, så länge de inte får göra allting helt och hållet själva efter eget skön. Det finns åtminstone ett parti här i kammaren som tycker att arbetsgivaren är den av Gud utsedde och kan klara allting, även i fråga om mänskliga relationer. Vi har inte den uppfattningen. Många arbetsgivare är mycket duktiga på just produktområdet, men dess värre är den duktigheten inte alla gånger överförbar på de relationer som bör råda på en arbetsplats. Det finns det många exempel på.

Sonja Rembo tycker också mycket om avtal. Frågan är bara: Vem skall teckna avtal? Jag har i mitt yrkesliv haft stor respekt för SAF, som en kraftfull arbetsgivarorganisation och en motpart till den fackliga organisation som jag tillhört. Man satt inne med utomordentligt hög kompetens på den tiden. Allt detta är avrustat. Svenska arbetsgivareföreningens ambition är inte att teckna några som helst centrala avtal, såvitt jag förstår, utan det är att föra ner förhandlingarna till företagen. Om de når det syftet kommer det, dess värre, att bli helt nödvändigt att kammaren går in och lagstifta även i detaljer på arbetsmarknaden – vilket Gud förbjude.

Anf. 44 SONJA REMBO (m) replik:

Herr talman! Vi har en mycket detaljerad lagstiftning. Sten Östlund behöver inte oroa sig för det. Sten Östlunds parti har infört en långtgående, mycket detaljrik lagstiftning.

Jag skall citera vad som sägs i en uppsats från Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet, som har gjort en studie av turordningen vid uppsägning på grund av arbetsbrist inom den privata sektorn. Man har tittat på två branscher. Man säger: "Inom verkstadsindustrin så tycks det vara vanligt att man gör avsteg på grund av bristande kvalifikationer och även relativt vanligt att man kommer överens om andra typer av avsteg. Inom elinstallationsbranschen däremot, följer man i stort sett alltid principen 'sist in – först ut' ---.

På tjänstemannasidan ---. När det gäller SIF, så är det mycket ovanligt att man från deras sida accepterar vare sig avsteg på grund av bristande kvalifikationer eller andra typer av avsteg. SALF däremot kommer oftare överens med arbetsgivaren om olika typer av avsteg."

Slutsatsen är: "Vid en samlad bedömning anser vi dock att dessa positiva effekter" – man sade att lagen har vissa positiva effekter för de anställda – "inte på något sätt uppväger alla de negativa effekter som turordningsreglerna får för företagen." "Dagens turordningsregler kan också medföra negativa effekter för de anställda."

Man har hittat exempel på hur företag tvingats lägga ner all den verksamhet de bedrev på en viss ort. Detta anses inte vara något helt ovanligt.

Man menar "att det står helt klart att dagens turordningsregler medför flera negativa effekter för samhället, bland annat i form av de allvarliga konsekvenser som kan bli följden av en hög ungdomsarbetslöshet. En annan negativ effekt är att turordningsreglerna för vissa företag bland annat kan leda

till försämrade effektivitet och konkurrenskraft jämfört med utländska företag, vilket även är negativt ur samhällets synvinkel.”

Man kan inte helt blunda för den typen av effekter. Sten Östlund och jag har varit ute mycket – vi har suttit lika länge i riksdagen – och har förmodligen mött lika många företagare, anställda och olika intressegrupper, som haft synpunkter på lagarna på arbetsmarknaden. Men nog har vi mött alla dessa problem och svårigheter, kostnader och bristande effektivitet, som lagarna har lett till.

Denna lilla förändring som utskottet nu föreslår är ju marginell. Jag förstår inte hur Socialdemokraterna kan ställa till med denna våldsamma propagandaapparat på grund av denna mycket marginella ändring, som medför en mycket liten men dock förbättring för de allra minsta företagen. Missunna dem inte det, Sten Östlund!

Anf. 45 LAHJA EXNER (s):

Herr talman! Låt mig först instämma i vad Monica Öhman och Sten Östlund tidigare har anfört i denna debatt om förändringar i arbetsrätten.

När man, som jag, är inne på sitt femtonde riksdagsår borde man ha hört det mesta i riksdagsdebatter. Jag är dock tvungen att konstatera, att mycket av det som har framförts av de borgerliga i gårdagens finansdebatt, i debatten om arbetslöshetsförsäkringen, om arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar och långtidsarbetslösa och nu i denna debatt vittnar om en ny tid, en ny epok med systemändring. Den borgerliga regeringen och riksdagsmajoriteten är på väg att rubba balansen på arbetsplatserna mellan arbetsgivaren och de anställda. Det är helt klart.

Regeringen påstår att de föreslagna försämringarna i arbetsrätten skall ge flera jobb och får stöd av utskottsmajoriteten. Förmodligen gör de det i god tro, men de borde veta bättre. Flera jobb blir det när företagen får order. Hela hemmamarknaden håller ju på att tyna bort, och då hjälper det inte att exporten har kommit i gång, med hjälp av den kraftigt sänkta kronkursen, som innebär stora reallönesänkningar för de svenska löntagarna. Merparten av småföretagen producerar för hemmamarknaden. De behöver löntagare med framtidstro som kunder. Då blir det fler order och riktiga jobb.

Jag tänker kommentera några av de nu föreslagna försämringarna. Den borgerliga majoriteten anför bl.a. följande i betänkandet:

”Anställningsskyddslagen ger inte någon stimulans till den enskilde arbetstagaren att öka sin kompetens. Den uppmuntrar inte heller till rörlighet på arbetsmarknaden utan skapar inlåsnings effekter. Det starka anställningsskyddet kan medföra hinder att komma in på arbetsmarknaden för dem som har svårt att få arbete. Reglerna kan också försvåra nödvändiga omstruktureringar.”

Jag påstår att det är precis tvärtom. De anställda vill gärna få del av kompetensutveckling. De är beredda att ta ansvar och bredda sitt kunnande om de får chansen. Jag vill ge ett exempel från verkligheten, eftersom hela vårt betänkande rör människor ute i arbetslivet. Följande citat är hämtat från en nyutkommen rapport till Statens invandrarverk. Den heter Invandrare i svenskt arbetsliv:

”Mile började på Fabriken när han var 18 år. Han är son till en jugoslavisk

arbetare som värvades hit på 60-talet och som under många år skötte två jobb samtidigt, sparade och planerade att flytta hem. Barnen togs till Sverige när faderns dröm om återvändande skjutits i sank av tekokris och arbetskadorna.

Mile gick några år i den svenska grundskolan, skriver och talar svenska nästan felfritt. Till Fabriken ville Mile redan från början och lyckades få anställning efter att ha sökt sju gånger. En bra arbetsplats enligt många gamla jugoslaver och en arbetsplats som i rekryteringsannonserna i slutet av 80-talet lovade, att de som inte hade utbildning från början skulle få sådan inom företaget, förutsatt att de visade ambition och närvaro.

För Fabrikens svenskkurs är Mile överkvalificerad – vilket han inte är ensam om. Någon annan utbildning har han inte fått. Han har sett hur de svenska killar, som anställdes efter honom och som har sämre kunskaper om arbetet, har blivit upptagna till förarbetare. Mile har gång på gång bett att få vara med och lära sig maskinerna, men alltid skickats bort när dessa tillfällen uppstått. Han kämpade hårt och länge för att komma till den avdelning där han nu arbetar och först nu i lågkonjunkturen tycker han att han har fått några chanser att utveckla sig i arbetet.”

Mile är ett typiskt exempel på löntagare som vill förkovra sig och öka sin kompetens. Sådana löntagare finns det hundratusentals av, om man bara vill se dem.

Jag tror att framstegsintresset och viljan att förkovra sig inte är mindre bland dem som är födda i Sverige. Jag kan inte heller se några fördelar med ökad otrygghet i anställningen – tvärtom. Jag tror att många med kompetens och kunskaper som skulle göra stor nytta i de små och medelstora företagen hädanefter kommer att söka sig till de större och resursstarkare företagen. Vid förändringar av driften löper de där inte lika stora risker när arbetsgivaren får rätt att ensam bestämma över en viss del av personalsammansättningen, nämligen två arbetstagare i varje turordningskrets.

När det gäller förlängning av visstidsanställningar och provanställningar från 6 till 12 månader har man verkligen anledning att undra. Är det solidaritet – finansministern påstod det i gårdagens debatt – att hänvisa handikappade, kroniskt sjuka, kvinnor med småbarn, friställda medelålders och äldre löntagare med 6–7-årig folkskola bakom sig till långa provanställningar och tillfälliga jobb. Dessa människor skall provas, granskas, förkastas och stämplas ut tills de ger upp. Kalla det åtminstone inte för solidaritet!

Anf. 46 HARALD BERGSTRÖM (kds):

Herr talman! De förslag som nu debatteras, om en liten förändring av arbetsrätten, innebär en klimatförändring för näringslivet, speciellt för de små företagen. Det är min bestämda uppfattning.

Det är en förändring som innebär att man i stället för att känna rädsla och försiktighet ser mer optimistiskt på möjligheterna att bl.a. anställa nya medarbetare. Detta är också inriktningen och bakgrunden till de förändringar som föreslås. Detta slås fast i propositionen och i det betänkande som vi debatterar. Jag har ingen avvikande syn när det gäller detta ärende.

Jag skall inte kommentera detta mer utan bara ge några synpunkter på ett par av förslagen.

Det första förslaget gäller undantag av två personer vid arbetsbrist. I propositionen står det att arbetsgivare skall ha rätt att undanta två personer. Det är bra. Det kommer att innebära en förenkling för de mindre företagen, nämligen att de kan klara av en arbetsbristsituation utan att för den skull ruinera företagets kompetens.

I en motion har vi kristdemokrater pekat på att det fattas ett rekvisit till lagtexten. Det står bara att man får undanta två personer. Det borde redan i lagtexten finnas en pekpinne om att dessa två personer skall vara av särskild betydelse för den fortsatta driften. Så står det också i förarbetena och i kommentarerna om detta i propositionen.

I vår motion A11, som också har tillgodosetts i detta avseende, påpekar vi att det redan i lagtexten bör stå att dessa två personer enligt arbetsgivarens bedömning skall vara av särskild betydelse för den fortsatta driften. Därmed pekar man i lagtexten på att det inte är fråga om att upprätta en frikrets. Det handlar inte om huruvida man är rödhårig eller ser si eller sådan ut – sådana argument har använts i vulgärpropagandan. Undantag skall alltså gälla personer som är av särskild betydelse för den fortsatta driften av företaget.

Den arbetsgivare som inte är förtrogen med lagtext får lättare att på detta sätt tänka i rätt bana. Det är inte så enkelt för småföretagarna att mitt i jobbet med att hålla i gång företaget också ta reda på vad som står i förarbetena. Det är nog med att ta reda på vad som står i lagtexten.

I vulgärpropagandan har det uppträtt en massa konstigheter. Jag är mycket förundrad över den argumentation som de fackliga organisationerna i vårt svenska samhälle i det här fallet har drivit.

Häromdagen låg det ett kort på mitt bord. Där stod:

Med den nuvarande lagen om anställningsskydd kan jag sägas upp från min anställning om jag allvarligt misskött mig eller t.ex. stulit något på arbetsplatsen. I den nya lagen om anställningsskydd räcker det om jag är olämplig. Det kan alltså räcka med att jag har fel skjorta på mig. Den kan ju vara olämplig.

Detta är ett verkligt lågvattenmärke när man talar om att debattera sakligt. Vi har över huvud taget inte diskuterat den sortens olämplighet, vare sig i Arbetsrättskommittén eller när det gäller förslaget till förändringar i propositionen. Begreppet saklig grund berörs över huvud taget inte i förslaget.

Herr talman! Jag vill även peka på skadestands- och sanktionsbegreppen. Detta tas upp av Arbetsrättskommittén. I ett avsnitt pekar vi på att det behövs ett nytt synsätt när det gäller de allmänna skadestånden. Jag vill verkligen understryka det. Här tas upp vad en företagare har tänkt när han sade upp någon. En ursäktlighet bör finnas med i begreppsvärlden.

Låt mig berätta en sann historia som inträffade förra sommaren. Den gäller ett företag som jag väl känner till. För ungefär ett år sedan tvingades företaget att säga upp fyra medarbetare på grund av arbetsbrist. Situationen förbättrades, och det blev fråga om en del övertid på vårkanten. Vid semester tid undrade tre av de anställda om inte deras pojkar som gick i gymnasiet kunde få jobb på företaget under sommarmånaderna. Företagaren sade att det gick bra.

Dagen efter det att pojkarna började arbeta anmälde facket att företaget

hade brutit mot företrädesrätten vid återanställning. Det hade inte företagen tänkt på. De unga pojkarna var ju inte yrkesmän. Företagaren sade dock att han gärna skulle anställa även de personer som hade sagts upp. Han sökte och fick tag i två av de fyra personerna. Dessa två nekade att ta återanställning. En av dem hade ett ALU-projekt. Den andre använde argumentet att han ville ha semester först. Efter semestern inledde facket förhandlingar. Det kostar 20 000 kr per person att bryta företrädesrätten. Det var alltså fråga om 60 000 kr. Ärendet gick till central förhandling. Facket var obevekligt och ville ha 60 000 kr.

Det är den här synen som jag anser måste brytas när man talar om skadeståndsanspråk. I vår motion tar vi kristdemokrater upp frågan om en förändrad syn. Jag fick också med utskottet en bra bit på vägen om att när ministern återkommer med en ny proposition bör skadeståndsanspråken tas upp. Utskottet uttalade så mycket som att det är av stor betydelse att just frågan om skadestånd tas upp. Vi kom mycket nära ett tillkännagivande.

Jag vädjar till arbetsmarknadsministern att i en särproposition återkomma till frågan om skadeståndsanspråken. Min erfarenhet av samtal med företagare säger att de är rädda för att anställa och för att göra något litet fel. Man vet vad man har, men om man gör ett litet fel kostar det mycket pengar.

Men det anförda vill jag yrka bifall till samtliga moment i utskottets hemställan i betänkande AU4.

Anf. 47 KENT OLSSON (m):

Herr talman! De små förändringar som det här förslaget innehåller har lett till en enorm reaktion bland socialdemokrater, facket, LO, TCO m.fl. Det har varit fråga om utfrågningar och debatter där vi borgare skulle sitta i skamvrån. På affischer har man kunnat se en människa med hopsydd mun. Budskapet är att nu skall arbetstagaren vara tyst och arbetsgivaren bestämmer. Skäms man inte inom LO, facket och socialdemokratien när man ser och hör överorden i debatten?

Förslaget innebär ett undantag från turordningen med två arbetstagare som är viktiga för företaget. Det gäller två arbetstagare som tillför företaget kompetens och skicklighet. Det kan innebära att det kommer att gå bättre för företaget eller att företaget slipper läggas ner. Varför är Socialdemokraterna så starkt emot det här förslaget?

Monika Öhman talade om att det var en medveten strategi riktad mot löntagarna att man försämrar arbetsrätten och att man från socialdemokratins sida helt tar avstånd från det här lagförslaget. Hans Andersson utgick från någon gammal kommunistisk ideologi och sade att balansen försvinner och att det blir en kamp mellan arbete och kapital. Detta är mycket märkliga formuleringar om en ganska liten förändring.

I går nämnde Monika Öhman vad professor Tore Sigeman hade sagt. Om Monika Öhman lyssnade på hela intervjun i Rapport kunde hon höra att han sade att denna förändring ger maktbalans mellan parterna. Jag förstår inte varför Monika Öhman glömde den sista delen av meningen, men han sade faktiskt så här.

Den här reformen är således framför allt viktig för småföretagen. För stora företag har förändringen inte så stor betydelse. Från moderaternas an-

ser vi att man i framtiden borde kunna göra större undantag än för de två personer som nu föreslås. Vi kanske kan återkomma till detta senare.

I undersökningar som TEMO har gjort visar det sig att 68 % av 500 tillfrågade företag skulle anställa fler personer om LAS ändrades. Förändringen är viktigast för industriföretag och för småföretag med 10–19 anställda. Sysselsättningen skulle antagligen kunna öka med flera procent. 60 % av företagen säger att de som en följd av LAS har undvikit att anställa ny personal under de senaste två tre åren, eftersom det skulle ha inneburit ett för stort risktagande. Att anställningsskyddslagen hindrar sysselsättningen visar på dålig solidaritet med de arbetslösa.

En annan TEMO-undersökning visar att 55 % av svenska folket är för att arbetsgivarna skall kunna välja ut vissa anställda som de vill behålla. Endast 36 % är emot detta. Hos det svenska folket finns det således ett brett stöd för förändringar i arbetsrätten. Det bör man tänka på när man ser de demonstrerande massorna och LO:s annonser med den ihopsydda munnen. Majoriteten av det svenska folket har en helt annan syn.

Sveriges verkstadsindustris utredning av problemen på 15 verkstadsföretag med nuvarande anställningsskydd visar att lagen försvårar företagens möjligheter att behålla anställda med rätt kompetens vid en driftsinskränkning. Ett företag som inte kan behålla de rätta medarbetarna riskerar att snabbt slås ut i den allt hårdare konkurrensen.

Som tidigare sagts slås reglerna hårdast mot ungdomar. Trots att ungdomarna i många fall har den kompetens som efterfrågas får de gå först. Vitsen med LAS är faktiskt att skapa sysselsättning och inte att hindra nyanställning.

Företrädesrätten för tidigare anställda leder ofta till att företagen inte nyanställer, även om det skulle behövas. Orsaken är kanske att de tidigare anställda i många fall inte har den kompetens som företaget är i behov av.

Jag hoppas att man så småningom återkommer från regeringens sida i det här angelägna ärendet.

Låt oss också se litet närmare på de problem som kan finnas i den offentliga sektorn i dag. Vid neddragningar inom sjukvården sker det t.ex. i dag en omflyttning. Sjuksköterskor och andra sjukvårdsanställda kan förflyttas exempelvis från en kirurgisk avdelning till en psykiatrisk. Därför är det bra att man kan undanta två personer i varje turordningskrets och att turordningskretsarna görs om så att det här inte kan ske. Det här är inte bra, varken för sjukvården eller för de anställda.

Även inom den offentliga sektorn drabbas ungdomar och kvinnor mest. De anställs ofta på vikariat och tillfälliga anställningar och får gå först.

Jag och flera andra ledamöter har motionerat om permitteringsreglerna. Vi säger att en stor del av arbetslösheten beror på permitteringsreglerna. Ändrade regler skulle minska arbetslösheten och den otrygghet som många anställda upplever.

Det svar utskottet här ger tycker jag känns skönt. Man föreslår inte nu någon förändring, men man säger att Arbetsrättskommitténs betänkande bereds inom regeringen, och man förutsätter att regeringen återkommer i frågan.

Jag ser den meningen som positiv och räknar med att man återkommer på

det sätt vi har tänkt i motionen. Det kan inte vara vettigt att ha permitteringsregler som gör att man inte anställer folk. Jag hoppas verkligen att regeringen i det här fallet återkommer.

Som Sonja Rembo tidigare har tagit upp har vi från moderat håll också ett särskilt yttrande kring regleringen i kollektivavtal av tidsbegränsad anställning och provanställning. Där säger vi att med utgångspunkt från det rådande arbetsmarknadsläget hade det varit nödvändigt att utforma den aktuella övergångsbestämmelsen så att alla bestämmelser i kollektivavtal som innebär begränsningar i förhållande till lagens regler om visstidsanställning vid arbetsanhopning och vid provanställning skulle ha förlorat sin verkan så som framgår av vår motion.

Vi beklagar att vi inte nått ända fram, men vi utgår ifrån att regeringen återkommer även i den här frågan. Det hade varit bra om vi hade kunnat komma ända fram i den här delen. Tyvärr har vi inte gjort det, men vi utgår ifrån att man kan återkomma i frågan.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande i samtliga delar.

Anf. 48 BERT KARLSSON (nyd):

Herr talman! Vi har hört en hel del förslag här från olika sidor. En del är bra, en del är dåliga. Man får kritik för att man lägger fram vissa förslag. Ibland får man kritik från oväntat håll.

Vi diskuterar nu arbetsrätten och förhållandena på våra arbetsplatser och vad det är som kan skapa sysselsättning, men man missar vissa bitar i diskussionen, och det tycker jag är ganska allvarligt. Det handlar om en förutsättning för att det här landet över huvud taget skall komma på fötter.

Vi har i år bevisligen ett budgetunderskott på bra mycket mer än 300 miljarder. Man talar ofta om 200, men man glömmer då olika ersättningar till a-kassa osv. Läget i Sverige är katastrofalt.

Vi kan styra till en del härifrån, men det gäller långt ifrån allt. Det viktigaste är att vi får tillbaka tron på Sverige. Det är grunden för alltihop. Annars kan vi aldrig lyckas med våra förslag. Vi har sett många förslag som inte fungerat. Vi trodde att vi skulle få en bättre taxi när vi avreglerade. Det skulle öka konkurrensen, och det skulle vara så bra. Det visade sig sedan att en stor del av taxiverksamheten måste drivas svart i dag.

Det är just dit jag vill komma. Vi fattar många beslut här, men vi följer inte upp dem och tyvärr leder de ofta till en svart sektor.

Många arbetslösa i dag har det ganska bra, för de har upptäckt att man kan jobba vid sidan om. Så börjar vårt samhälle alltmer att fungera. Detta skadar naturligtvis ekonomin på sikt. Vi har i dag en svart sektor som har beräknats till 150 miljarder! Om vi bara kan minska den till hälften får vi kanske in 30-40 miljarder till statskassan. Ändå kritiserar socialdemokraterna oss för att vi ville höja KAS för de sämst ställda med 15-20 %. Det tyckte man var förskräckligt, för det skulle kosta en miljard kronor. Men när vi talar om den svarta sektorn är ingen över huvud taget intresserad.

Varför har vi då en svart sektor? Av den enkla anledningen att man i dag inte har förtroende för sina makthavare. Varför? Det kan ni läsa i tidningarna. Ni ser det ena fallskärmsavtalet efter det andra, och de är helt fantas-

tiska. De är på 25 miljoner kronor! Värre tycker jag det är när vi har dem också i facket, och där är tydligen de värsta affärerna gjorda.

En hög tjänsteman i Göteborg avgick och fick mer i pension än vad statsministern har i lön. Men inte nog med det: Han skulle jobba som konsult, så han får väl lika mycket till. Och inte nog med det: Hans avskedsfest skulle skattebetalarna också stå för. Det räckte inte med en – det var två under samma period. Så här är det överallt.

I denna kammare klagar vi ofta på våra löner och säger att de är för låga. Jag kan hålla med. Om man inte har några sidoinkomster är lönen ganska liten. Men i denna kammare finns många som har en, två eller tre pensioner, man har en massa styrelseuppdrag osv.

Vi såg exemplet Stig Malm. Hans lön var bara en liten grundlön. Allt det han gjorde pengar på låg vid sidan om.

Hur tror man då att svenska folket skall få förtroende för beslut? I går träffade jag på Café Opera en rörmokare. Han var så fruktansvärt upprörd. Han skulle aldrig någonsin betala skatt mer. Varför? Han tyckte att "de där uppe" förser sig. De sitter i riksdagen och beslutar en massa, och så kan de förse sig själva med förmåner.

Vi måste rensa ut förmånerna, inte bara i riksdagen och facket, utan överallt, i näringliv, banker osv.

Jag tycker bankvärlden ger de värsta exemplen. Den ena bankaffären efter den andra avslöjas. Fallet med Sparbanken avgörs i dag. Man ser att t.o.m. Bankinspektionen varit del i spelet genom att blunda. Vi har sett att vissa banker får fiffla med sin bokföring för att klara sig och inte behöva gå till bankakuten. Detta blundar departementen för.

Hur tror ni att svenska folket skall få förtroende, och hur tror ni att svenska folket på sikt över huvud taget skall betala skatt när de ser dessa möjligheter?

Vi har ett bra exempel i de baltiska staterna. Det är snart omöjligt att över huvud taget hjälpa dem till en rimlig standard, därför att maffian har tagit över helt. Svenska företag som etablerat sig där vågar inte vara kvar, utan åker hem. Det är alltså helt omöjligt att verka där, och jag kan försäkra att vi har den maffian även i Sverige i dag. Den kommer att breda ut sig med rekordfart.

Gör vi i den här salen inte någonting åt den svarta sektorn, då blir det en katastrof.

Det finns många andra avarter. Vi har smarta killar som håller på med deklARATIONER. Det värsta är att vi här blundar för dessa avarter. Jag har ofta tagit fram François Bronett och hans 25 000 kamrater, som helt legalt, naturligtvis, bor i Sverige och tjänar sina pengar här, men inte skattar här. Det är sådant vi måste angripa innan vi ger oss på de sämst ställda i samhället.

Anf. 49 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! I går debatterades här arbetsmarknadspolitiken och arbetslöshetsförsäkringen, oerhört stora och viktiga frågor för människor, inte minst alla dem som är arbetslösa eller riskerar bli det.

I dag handlar det i stället om arbetsrätten. Åtminstone de flesta av oss debatterar vad som skall gälla för dem som faktiskt har jobb, vilka regler

som skall gälla för anställningar och uppsägningar. Ibland får man intrycket att Sverige antingen kommer att förlora alla företag och jobb om inte LAS ändras eller att slavhandeln återinförs om man petar det allra minsta.

Jag vill genast säga för egen del, att jag inte tror att frihet för arbetsgivare att säga upp folk hur som helst vare sig skulle ge några fler jobb eller en långsiktigt bra utveckling.

Men det finns en del brister. Dagens lagstiftning om turordning innebär i praktiken att människor blir uppsagda enbart på grund av att de är unga. Unga människor har i regel kortare anställningstid på en arbetsplats och får därför sluta först. Anställningstrygghet är för unga människor en ren illusion. De får alltid gå först.

Detta handlar inte bara om ungdomar som bor hemma – som det föraktfullt kan sägas. I min nära vänskrets handlar det om Helen, 28 år och gravid, och hennes make som är student. Sju års anställningstid var inte nog. Det handlar om Olle, 31 år och småbarnspappa, som inte kunde matcha 50-åringarna som fick dubblera sin anställningstid. Det handlar om Eva 35 år och läkare, som aldrig haft en fast anställning med dagens regler.

Detta är både personliga och sociala katastrofer, men också en samhälls-ekonomisk katastrof på sikt. Unga människor med långa och gedigna yrkesutbildningar kommer inte in på arbetsmarknaden. Har de kommit in åker de ut. Detta inträffar under perioder i livet då de har svårast att klara detta, både psykiskt och ekonomiskt.

Detta är inte bara ett problem för dessa personer, utan även för samhället. Företagen får klara sig utan yngre människor med den senaste utbildningen och kompetensen och de nya idéerna. Detta kommer att få stora konsekvenser för framtiden. När företagen utarmas på kvalificerade unga människor får företagen ingen särskilt god framtid utan kommer in i en ond cirkel där bristen på kompetens hindrar utveckling, vilket leder till att ännu fler människor sägs upp.

Herr talman! Argumenten för LAS turordningsregler brukar vara dels att anställningstid är ett objektiva sätt att avgöra vilka som får gå – vilket är en sanning med modifikation –, dels att det är mycket lättare för yngre personer att få ett nytt jobb. Detta är möjligen sant i en normalkonjunktur, där ett enstaka företag får problem och måste dra ner. I dagens läge är det i stället så att människor med både långa och färsk utbildningar döms till långvarig arbetslöshet.

Vi är många som ser detta som ett stort problem som handlar om mer än bara arbetslöshetssiffror. Varken KAS-regler, AMS-utbildning eller vägbyggen kan lösa det problemet. Det är ett strukturproblem. I desperation över att frågan bemöts med tystnad av de ledande i politik och samhällsliv lade jag och Lotta Edholm fram ett förslag i en motion om ytterligare ett undantag från turordningsreglerna. Det var en idé, ett förslag, som givetvis måste bearbetas och sättas in i ett större sammanhang. Såvitt jag vet finns det exempel i USA med åldersindelade kretsar osv. Det finns andra modeller. Men även utskottet valde tyvärr att förbigå förslaget med tystnad, dvs. att sopa förslaget under mattan utan att ta i själva sakproblemet. Jag beklagar, men vi kommer inte att tystna!

Herr talman! Jag är 33 år. Jag har på senare tid insett att jag fortfarande

är en "ungdom" i två sammanhang. Dels här i riksdagen som riksdagsledamot, dels i arbetsmarknadssammanhang. För när man pratar om "ungdomsarbetslöshet" menar man människor upp till 35, t.o.m. 40 års ålder. Tänk efter själva, kära ledamöter, vilken livssituation var ni i när ni var 35?

Tre gånger så många 20–25-åringar är öppet arbetslösa och dubbelt så många 25–35-åringar än 45–55-åringar. Räknar man in alla dem i åtgärder blir skillnaden enorm. Inom byggbranschen har 58 % av byggnadsarbetarna i åldrarna under 30 slagits ut. Medan i åldrarna över 45 finns nära nog ingen utslagning. Arbetslösheten är nästan helt koncentrerad till dem under 35! De allra äldsta har redan fått gå med olika typer av tidig pension. Kvar sitter de medelålders i orubbat bo och med orubbade cirklar.

Generellt är det ändå så att dessa medelålders antagligen för det första har en social och ekonomisk situation som är oerhört mycket stadigare än för t.ex. 30-åringen. Denne har ofta en dyr, ny bostad, småbarn att försörja och kanske studieskulder. Den medelålders har allt detta bakom sig.

För det andra visar det sig nu när antalet lediga platser åter ökar, att de medelålders har precis lika svårt eller lätt att få dessa nya jobb.

För det tredje har den medelålders nästan alltid en både kortare, smalare och otidsenligare utbildning än den yngre. Det vore alltså mycket bättre för samhället att de som är medelålders vidareutbildar sig på olika sätt i stället för att de yngre skall bli ännu mer belästa.

Lagstiftningen skulle kunna vara objektiv, lätt föutsägbar och ha strikta regler. Så är det inte. Lagstiftningen skulle också kunna ta ett socialt och samhällsekonomiskt ansvar. Så är det inte heller. I stället värnar man om de regler i LAS som inte är annat än ett otillbörligt gynnande av medelålders, nämligen att 50-åringar vid fastställande av turordning får dubblera 5 års anställningstid, vidare att den som jobbat, sagt upp sig och sen återkommer även får räkna den tidigare anställningstiden och att det i slutändan, vid lika anställningstid, är "age before beauty" som gäller.

Herr talman! Angående dessa tre regler hade jag tänkt yrka bifall till motion A15 yrkande 2, 3 och 4. Men tydligen går detta inte av procedurtekniska skäl. Jag får väl i stället lova att återkomma i frågan.

Anf. 50 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är en god avsikt bakom motionen. Det skall ingen förneka. Men det hindrar inte att det uppstår problem. Jag tycker att det är mycket begärt att anamma motionen rakt upp och ned. Faktum är att första klämman om fler undantag handlar om att göra turordningskretsens undantag än fler. Utskottet har självt pekat på att detta inte är utan problem.

Genomgående för de personer som Karin Pilsäter nämnde som hade svårt att få jobb var att de hade en bra utbildning. Det är naturligtvis en väldigt stark resurs i sammanhanget. Detta jämförde hon med det krav hon reser på att personer över 45 år inte skall få tillgodoräkna sig en extra anställningsmånad intill en viss nivå. Detta innebär att de som är 45 år eller mer, ofta med en kort skolutbildning, och med en otidsenlig yrkesutbildning, i den svaga situationen inte skulle få behålla den fördelen.

Herr talman! Jag tror att det är nödvändigt att fundera länge innan vi tar de radikala steg som föreslås av dessa ungdomar.

Anf. 51 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag begärde inte att utskottet rakt upp och ned skulle anamma förslaget. Men jag tycker att det hade känts bra om utskottet hade resonerat omkring dessa mycket stora problem i stället för att på ett par meningar avfärda det hela med hänvisning till en utredning, som förmodligen inte ens kommer jobba med dessa frågor.

Elver Jonsson pekar just på det som är problemet, nämligen att fel människor får för dyra pengar ännu mera utbildning. De som redan har långa utbildningar får gå på praktik, folkhögskolekurser, AMS-utbildning och ännu mer högskola, medan de som verkligen är i behov av utbildning och har många år kvar på arbetsmarknaden skyddas kvar på arbetsplatsen och ges inte denna "kick". Det vore oerhört mycket mer samhällsekonomiskt och mänskligt korrekt att se till att de som har korta och dåliga utbildningar får mer utbildning och de som redan har mycket utbildning i stället får göra nytta.

Anf. 52 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Karin Pilsäter pekade själv på den stora kungsvägen till att lösa problemet. Det handlar om nya jobb. Det är klart att om det inte finns nya jobb betyder dessa åtgärder förhållandevis litet. Det finns ändå anledning att se efter dem som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Det behöver inte bara vara fråga om personer i en viss ålder utan det kan även vara ett underrepresenterat kön, invandrare, handikappade osv. Då är det viktigt att det finns undantagsregler som gynnar just de svaga.

Anf. 53 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Om vi skall få fler jobb måste det finnas företag som är livskraftiga. Siab-chefen Jan Jeppsson skriver: "Turordningsreglerna, 'sist in först ut', slår ut så gott som alla yngre inom byggbranschen. Unga och duktiga medarbetare sugs upp av annan industri och kommer aldrig tillbaka till vår bransch. Vi är på väg att få en helt snedvriden åldersstruktur."

Det är inte genom att konservera en bransch som de nya jobben kommer fram. Det är genom att se till att de rätta människorna får vidareutbildning och, herr talman, inte genom att med hjälp av otillbörliga privilegieregler gynna en specifik kategori.

Anf. 54 PETER KLING (nyd):

Herr talman! De senaste dagarna har vi här i kammaren talat mycket om att skapa arbetstillfällen, behålla arbetskraften o.d. Jag vill uppehålla mig en kort stund vid de permitteringsregler som gäller i dag.

Det är inte vettigt att företagen skall betala en stor del av permitteringslönen direkt efteråt. Det leder bara till en sak: I stället för att permittera folk, som kanske hade fått vara kvar i arbetslivet, så säger man upp dem.

Personer från många företag har ringt mig och sagt: Tyvärr har vi inte råd att betala några dyra permitteringslöner, utan vi säger upp människor i stället. Vem drabbar detta? Jo, först och främst de unga. I och med att vi har turordningsreglerna på toppen av alltihopa så åker de unga ut. Självfallet drabbar det ungdomarna!

Nu har – hör och häpna! – t.o.m. vissa fackföreningar reagerat på att permitteringsreglerna är felaktiga. Då borde det väl inte vara så svårt för oss i denna kammare att enas kring dessa idiotiska lagar?

Men jag måste också angripa facket litet grand. När jag hade eget företag för drygt fyra, fem år sedan ville jag anställa två ungdomar. Jag gick till arbetsförmedlingen och sade att jag ville ha två ungdomar, därför att jag hade så fruktansvärt mycket jobb och var ensamföretagare. Vi skall försöka få fram två ungdomar till dig, sade man.

Efter två veckor ringde facket och sade att jag måste teckna ett separatavtal med dem. Jag sade att jag inte var med i SAF, att jag hade ett eget bolag och ville ha hjälp i ett antal månader. Eventuellt skulle jag kunna anställa någon av ungdomarna sedan. Nej, sade de, du måste teckna separatavtal med oss. Måste jag det enligt lag? frågade jag. Nej, inte enligt lag, men annars skall vi se till att du drabbas av vissa blockader, blev svaret.

Vad är det för samhälle vi lever i? Bert Karlsson talade om maffian förut. Är det maffiastil vi vill ha i Sverige? Det verkar inte bättre.

Jag anställde inte ungdomarna utan bad killen från facket att dra någonstans där det var varmt. Sedan jobbade jag från sju på morgonen till elva, tolv på nätterna. Jag jobbade över och såg inte min familj på fyra, fem månader. Men jag anställde ingen bara för att facket ville teckna separatavtal med mig.

Vi kan inte leva under sådana förutsättningar! Jag hoppas verkligen att man ser över det här med permitteringsregler och sådant snabbt – inte bara för företagens skull utan för dem som arbetar i företagen i dag. Låt åtminstone dem som inte är arbetslösa behålla sina jobb, är ni snälla!

Jag yrkar givetvis bifall till vår reservation beträffande permitteringsregler.

Anf. 55 LOTTA EDHOLM (fp):

Herr talman! I den förra debatten om arbetsmarknadspolitiska åtgärder diskuterades bl.a. ungdomsarbetslösheten. I fokus för den debatten stod vilka åtgärder staten kan vidta för att ge ungdomar jobb i olika typer av projekt och liknande.

I den debatten nämndes dock inte att dagens regler för arbetsrätten aktivt motverkar ungdomars möjligheter att komma in på arbetsmarknaden och leder till att ungdomar så gott som alltid får gå först när företag och offentlig sektor tvingas säga upp personal.

Att se till att ungdomar får jobb handlar inte bara om att ge pengar till olika typer av projekt utan också om att ta bort de regler i Lagen om anställningsskydd som aktivt motverkar ungdomar och gynnar de medelålders.

I Karin Pilsäters och min motion beskriver vi de problem som dagens turordningsregler medför. Unga människor har ofta en kort anställningstid och får därför gå först när företag och förvaltningar säger upp folk.

Vi är besvikna på utskottsbetänkandet, där man inte anstränger sig det minsta för att argumentera i sakfrågan. I betänkandet skriver man att dessa frågor kommer att behandlas senare, i andra propositioner. Jag tycker att det är en sanning som kräver en viss modifikation. Det är ytterst osäkert om

några förslag i den här riktningen över huvud taget kommer att väckas. Men det var ett mycket bekvämt sätt för utskottet att slippa argumentera i sak.

I dag missgynnas ungdomar till förmån för de äldre. Det finns en gräddfilsregel i LAS, där det sägs att anställda över 45 år får räkna sina anställningsår dubbelt när turordningen vid uppsägning skall göras upp. Det innebär att en 25-åring som varit anställd i två år sägs upp före en 45-åring som varit anställd i ett år och en månad.

Försvarna av dagens arbetsrätt påpekar ofta och gärna att det är rättvist att anställningstid skall utgöra grunden för turordningen. När det gäller de medelålders upphör dock det argumentet att gälla. Plötsligt skall inte anställningstid längre gälla som kriterium. Äldre skall gynnas framför yngre. Utskottet anstränger sig inte heller på denna punkt för att det i fortsättningen inte skall vara så.

Äldre med stark ställning på arbetsmarknaden gynnas även på andra sätt. Om man frivilligt säger upp sig för att senare gå tillbaka till samma arbetsplats får man tillgodoräkna sig det totala antalet anställningsår när turordningen görs upp. Det innebär att människor som faktiskt sagt upp sig frivilligt för att arbeta någon annanstans gynnas framför dem som troget stannat kvar på en och samma arbetsplats. Återigen gynnas de äldre på bekostnad av de yngre! Inte heller i denna fråga anstränger sig utskottet för att förklara varför det skall vara på detta sätt.

Ungdomsarbetslösheten är ett av de stora hoten inför framtiden. Unga människor med lång utbildning bakom sig kommer inte in på arbetsmarknaden. Andra har tagit sig in men slås omedelbart ut igen när företagen börjar säga upp personal. Detta är ingenting mindre än en katastrof.

En ung civilingenjör som inte relativt omgående får jobb efter utbildningen riskerar att få se sin utbildning förlora i värde för varje dag som går. Till dessa människor kan vi inte säga: Utbilda dig mera! De har ju redan en utbildning som har givit dem skulder på hundratusentals kronor. Nu får de inget jobb, trots att de är välutbildade, och när konjunkturen vänder riskerar de att bli förbispungna av dem som har en ännu färskare utbildning.

Vi måste komma till rätta med dessa problem. Vi måste våga tänka i litet nya banor och inte bara hänga fast vid gamla regler som gynnar de medelålders. Jag anser inte att arbetsmarknadsutskottet har gjort tillräckligt på denna punkt.

Anf. 56 JOHN BOUVIN (nyd):

Herr talman! Riksdagens ledamöter! I går var en dag som jag aldrig kommer att glömma; den saken är klar. Den började egentligen redan i söndags, vilket är märkligt. Mitt i natten till måndag ringer telefonen och en okänd person säger: Jag tycker inte om den politik som ni för. Jag begrep ingenting, därför att ingen svarade mig i andra ändan.

När jag kom hit till riksdagen fick jag läsa Aftonbladet. Mitt fackförbund Metall hade satt in en annons där man desinformerade sina egna medlemmar, spred lögner och uppmanade folk att ringa till oss som har gjort dessa hemska saker, som vi ju inte har gjort.

I går kom 30 000 människor hit, beordrade av särintressen som Socialdemokraterna osv.

Ni skall få en liten bild i julklapp av mig: Vi ser en gubbe som står ibland dessa 30 000 människor och kliar sig i huvudet. Ovanför ser vi en massa fall-skärmar, bl.a. en från BPA. Runt denne byggnadsarbetare som har blivit arbetslös står det skrivet: rättvisa, solidaritet, broderskap, ärlighet, förtroende, lönepolitik, fördelningspolitik, ekonomi, lika inför lagen.

Det är bra! Hela dagen i går var ett skådespel utan like. Debatten om finanspolitiken började, men socialdemokraterna sprang ut och in i kammaren och avlöste varandra för att kunna vara med bland sina egna och dela ut flygblad. De fördröjde debatten!

Men debatten gick vidare, och vi kom in på betänkande AU4. Då var klockan 22.30 på kvällen.

Jag satt i kammaren praktiskt taget ensam. Helt plötsligt strömmade det in en mängd ledamöter i kammaren. Jag tänkte: Vilket plötsligt intresse kl. 22.30! Jag är inte så gammal i kåren att jag kan säga vilka som är vilka. Monica Öhman höll ett glödande tal. När hon avslutade sitt anförande förstod jag varför alla kommit till kammaren. Man applåderade våldsamt och ställde sig upp för att instämma med talaren. Jättebra!

Sedan går vår egen Simon Liliedahl upp i talarstolen kl. 22.50. Vad händer då med respekten för riksdagens ledamöter? Alla som blivit ditkommenderade av några går ut igen, fastän man vet att sammanträdet är slut om 10 minuter. Vad är det för skådespel i denna kammare? Helt fantastiskt och märkligt!

Monica Öhman talade i går om att lagstiftningen skall vara så enkel som möjligt. Jag håller med om det. Låt oss titta i Sveriges rikes lag, 1993 års upplaga, s. 447 handelsbalken 1, 36 § avtalslagen. Jag skall läsa upp vad som står där, det är glasklart. Vem som helst begriper det, även ni mina damer och herrar. Så här står det:

"Avtalsvillkor får jämkas eller lämnas utan avseende, om villkoret är oskäligt med hänsyn till avtalets innehåll, omständigheterna vid avtalets tillkomst, senare inträffade förhållanden och omständigheterna i övrigt. Har villkoret sådan betydelse för avtalet att det icke skäligen kan krävas att detta i övrigt skall gälla med oförändrat innehåll, får avtalet jämkas även i annat hänseende eller i sin helhet lämnas utan avseende."

Det är jättebra. Det finns en mängd gubbar som på skattebetalarnas bekostnad har roffat åt sig en massa miljoner. Varför agerar vi inte? Nu skall kanske herr talmannen klubba av mig, men vad gör det?

Anf. 57 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag ber talaren att hålla sig till dagens ämne. Det är arbetsrätten vi diskutera just nu.

Anf. 58 JOHN BOUVIN (nyd):

Herr talman! Detta gäller väl arbetsrätten om något. Vissa kan tala om alla möjliga saker, och det tillåts. Men all right, jag skall fatta mig kort.

Oscar Wilde har sagt: Man lär av historien att man inget lär av historien. Jag tycker att det är bra sagt. Det gör vi faktiskt inte. Jag frågar mig: Hur många i denna kammare har varit ute i arbetslivet på den senaste tiden? Är

felet att vi är för gamla? Jag tycker att Karin Pilsäters anförande och repliker bevisade detta. Vi tar inte hänsyn till verkligheten.

Jag har själv, som jag sade, varit arbetare. Jag har varit med i facket under alla de år jag har varit arbetare. Och facket, mina damer och herrar, har faktiskt stökat till det något otroligt. Det representerar ett särintresse utan like. Det har talats så brett och vackert om olika saker och ting, men vad gör vi för att skapa jobb? Nej, vi gör inte så mycket.

Jag skall sluta här för att jag inte skall komma att tänka på något annat. Jag skall lägga en liten julhälsning, en trycksak, i ledamöternas fack. Där föreslås en lösning på problemen. Jag ber er: Kasta den inte i papperskorgen, utan ta hem den och läs den. Efter jul och nyår kanske vi kan ta upp det som där föreslås för att tillsammans rädda Sverige.

Jag passar på att önska herr talmannen och alla övriga en god jul. Tack för mig.

Anf. 59 SIMON LILIEDAHL (nyd):

Herr talman! Jag vill först säga att jag uppskattade mycket Karin Pilsäters och Lotta Edholms fräscha och friska synpunkter. Det är fullt klart att dagens unga högutbildade är diskriminerade. Jag har tagit upp detta i min motion, och jag kommer på mitt sätt att verka för att hjälpa unga välutbildade att få jobb.

Jag skall nu ta upp en sak som jag inte hann med i går kväll när vi började diskussionen om AU4. Det gäller fallskärmsavtalen.

Ny demokrati har i två motioner, som avstyrkts av arbetsmarknadsutskottet, föreslagit att en utredning skall tillsättas med uppgift att skapa regler mot missbruk inom statliga och kommunala bolag. Dessa motioner skickades till arbetsmarknadsutskottet, då det troligtvis ansetts att fallskärmsproblemen i någon mån är relaterade till LAS.

Vid friställningar förhandlar arbetstagaren och arbetsgivaren i de flesta fall om skadestånd, baserat på ett visst antal månadslöner, normalt 6–18 månader. Med viss logik kan man kanske hävda att samma regler bör gälla för de anställdas chefer, dvs. avskedsersättningar motsvarande 6–18 månadslöner.

Det är ett riskfyllt arbete att vara VD. VD utnämns för ett år i sänder. Den lagliga uppsägningstiden är allt mellan 1 och 364 dagar. Inom den etablerade tillverkningsindustrin, som jag råkar känna till, är det trots detta sällsynt med fallskärmsavtal. Sådana avtal begärs av chefer som är svaga och som inte tror på sig själva.

Det verkar symtomatiskt att de flesta och mest förmånliga fallskärmsavtalen tycks finnas inom den statliga och den kommunala sektorn. Jag föreslår att den fallskärmsutredning som vi motionerat om så småningom skall tillsättas och att den får möjligheter att köppla ihop de kollektivanställdas skadestånd vid oerättigad uppsägning med villkoren för företagsledningens fallskärmsavtal. Det är synpunkter som i veckan framförts av bl.a. Sigfrid Leijonhufvud i Svenska Dagbladet.

Man frågar sig: Vad har regeringen gjort för att lösa problemen med de statliga fallskärmsavtalen? Av arbetsmarknadsutskottets betänkande 4 framgår att Finansdepartementet i början av 1993 utfärdat riktlinjer för an-

ställningsvillkoren i statligt ägda kreditinstitut. Vidare har man låtit Redovisningskommittén överväga om särskilda redovisningsregler är nödvändiga för fallskärmsavtal. Vidare har regeringsrådet Hamndahl och advokaten Rudbeck undersökt och granskat de statliga bankernas fallskärmsavtal.

Det finns mycket att göra. Vi är speciellt ledsnå över att en utredning inte kommit till stånd. Jag kommer därför separat i en interpellationsdebatt att ta upp det hela. Där är alla hjärtligt välkomna att delta.

Anf. 60 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag skall försöka hålla mig till ämnet i denna debatt. Nu mot slutet har det varit en del talare som inte gjort det. Jag tänkte i detta sammanhang kommentera Lotta Edholms och Karin Pilsäters inlägg med anledning av deras motion. Ett tag funderade jag på att avstå – med sådana vänner behöver man inga fiender. Med tanke på att de två senaste talarna båda instämde i vad Karin Pilsäter och Lotta Edholm framfört kan det kanske vara överflödigt. Men jag tar mig ändå friheten att diskutera frågan utifrån de ungas perspektiv.

Påfallande många har under debatten sagt att det här förslaget är bra för ungdomar, att det är med tanke på ungdomar som man lägger fram det här förslaget. Påfallande många har varit äldre farbröder, ända fram tills Karin Pilsäter och Lotta Edholm gick upp i debatten. Det tycker jag var trevligt.

Jag tror inte att man i någon enighet direkt kan säga att det här förslaget är bra för ungdomar. Det viktigaste med tanke på ungdomars situation på arbetsmarknaden är det som diskuterades i går, nämligen att inte i första hand se till att vi får konkurrens om arbetstillfällena och att de unga skall konkurrera ut de äldre, utan faktiskt att skapa arbetstillfällen.

Utifrån internationella erfarenheter kan man för det första konstatera att det inte finns något enhetligt sammanhang mellan å ena sidan mindre omfattande arbetsrättslig lagstiftning och lägre arbetslöshet. Jag tror inte att det finns någon internationell erfarenhet som bevisar detta. För det andra kan man konstatera att den borgerliga regeringen genom sin politik på väldigt många områden har gjort ungdomar arbetslösa.

Karin Pilsäter nämnde tidigare ett antal personer. Jag skulle själv från min egen erfarenhet kunna berätta om Kristin, 22, som aldrig har haft ett fast jobb inom landstinget, men som däremot har vikarierat ett antal år. Nu förlorar hon sitt jobb, därför att landstinget får mindre resurser. Jag skulle kunna berätta samma historia om Susanna som har gått på ungdomspraktik och som inte har fått någon chans till ett riktigt jobb, fast hon egentligen utför riktiga arbetsuppgifter. Ungdomspraktiken har slagit ut det riktiga jobbet, eftersom det är mer lönsamt för arbetsgivaren att ha det så.

Den grundläggande fråga som måste ställas är om ungdomar tjänar på en ökad otrygghet. Det är de facto vad Karin Pilsäters och Lotta Edholms motion innebär. Fler skall undantas från turordningsreglerna. Mitt svar på den frågan är nej.

För ett antal månader sedan publicerades i medierna en uppgift om listor på Saab Automobil i Trollhättan. Man ville göra undantag från turordningsreglerna och man angav vilka som i så fall skulle undantas. Det var påfallande många unga tjejer, småbarnsföräldrar som var mycket borta från job-

bet – alltså en besvärlig grupp för arbetsgivare – och tjejer med mensvärk. Jag vill på något sätt ha det bevisat, att det är unga grabbar och tjejer som kommer att gynnas. Jag tror att det framför allt är gruppen 35–40-åringar som är oerhört intressant för arbetsgivaren. Man bör nog iakttäta litet försiktighet här.

Å andra sidan kan man ibland höra argumentet att det är viktigt att kunna bevara kompetensen och att kunna få in ungdomar. Jag ansluter mig till detta synsätt. Jag tycker att ungdomar är oerhört viktiga, och det är viktigt för svenskt näringsliv att få in ungdomar i arbetslivet. Men jag får det inte riktigt att gå ihop när samma människor som säger detta också kämpar för ungdomslöner i en eller annan form, samtidigt som de så högt värderar ungdomar. Antingen är ungdomar kompetenta, och då bör de få en chans på arbetsmarknaden och få en hyfsad lön, eller också är de inte kompetenta. Min slutsats är ganska klar i det sammanhanget.

Karin Pilsäter sade i sitt anförande att hon tycker bra om förutsägbarhet. Hon anser att vi skall ha lagstiftning på detta område. Då måste man fråga sig om man skall gå efter ålderskriteriet, eller rättare sagt utifrån hur många år man har jobbat. Jag tror att vi kan vara eniga om att det finns områden där det skulle behövas en översyn. Vi har diskuterat t.ex. fördubblingar och om de som frivilligt har slutat skall få tillgodoräkna sig detta. Avsikten med Arbetsrättskommittén, som den gamla socialdemokratiska regeringen tillsatte, var att den skulle se över regler av den här typen. I och med de stenhårda krav som har ställts på att man skall bryta ner avsevärda delar av turordningssystemet har det tyvärr inte gått att föra en sådan dialog. Jag instämmer i er analys när det gäller att det antagligen inte är ungdomsperspektivet som har varit det främsta, vare sig i kommitté eller utskott.

Om man inte skall ha antal år på arbetsplatsen som kriterium och om man vill ha den här tryggheten, måste man kunna ange det andra kriteriet. Vad är det som skall skapa förutsägbarhet och trygghet för de anställda? Det har man faktiskt inte angett. Denna trygghet är lika viktig för ungdomar som för vilken annan grupp i samhället som helst. Jag tror inte att någon här i kammarerna kan säga att det är ungdomar som kommer att vinna på att tryggheten bryts ner i anställningen.

Därmed ställer jag mig bakom de reservationer som den socialdemokratiska gruppen i arbetsmarknadsutskottet har avgett.

Anf. 61 SIMON LILIEDAHL (nyd):

Herr talman! Som gammal man har jag blivit så påverkad av ungdomsanstormningen här att jag glömde meddela att jag för tids vinnande drar tillbaka mitt yrkande angående reservation nr 9.

Anf. 62 LOTTA EDHOLM (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka Martin Nilsson för att han gick upp i denna debatt. Det är nämligen ingen annan socialdemokrat som har varit intresserad av att diskutera hur lagen om anställningsskydd faktiskt drabbar ungdomar. Jag är mycket glad för att Martin Nilsson begärde ordet. Det är väl ett tecken på Martin Nilssons ungdom att han fortfarande tycker att detta

är intressant och att han inte har "bäddats in" i de regler i LAS som ger medelålders och äldre bättre anställningstrygghet än unga människor.

Jag noterar också att Martin Nilsson i väldigt hög utsträckning koncentrerade sig på att det råder arbetslöshet i Sverige i dag och på att man borde koncentrera resurserna på att försöka få ned denna arbetslöshet. Det tycker jag också. Men just nu diskuterar vi hur lagen om anställningsskydd faktiskt diskriminerar unga människor.

Jag vill också säga till Martin Nilsson att idén om att göra ett ytterligare undantag i turordningen var bara framkastad av Karin Pilsäter och mig, eftersom vi tyckte att frågan var angelägen att diskutera. Vi står inte kvar vid vårt yrkande, eftersom vi anser att de förändringar som riksdagen nu kommer att besluta om är mycket bra. Men de regler som ytterligare gynnar äldre på yngres bekostnad borde faktiskt förändras. Jag är mycket glad över att Martin Nilsson inte stenhårt binder sig fast vid dessa regler, utan att han säger att det kan behövas en översyn. Det bådär gott för framtiden.

Anf. 63 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag instämmer i Lotta Edholms slutsats. Det är viktigt att se över anställningstryggheten och arbetsrätten. Det var bl.a. därför som Arbetsrättskommittén tillsattes. Jag tycker att det är tragiskt att kommitténs arbete och det förslag som riksdagen i dag behandlar har så att säga låsts fast vid dogmatiska företeelser, att man till varje pris måste skapa möjligheter till undantag. Jag tror inte att det är bra, vare sig för Sveriges ekonomi, svenska företag eller för ungdomar.

Jag tror att Lotta Edholm och jag är överens om att vi skall ha ett sådant här system. Då finns det ett behov av en stark förutsägbarhet. Med de undantag som i dag medges rycker man undan förutsägbarheten, vilket skapar otrygghet på arbetsplatserna såväl för ungdomar som för äldre. Det är djupt skadligt för landets ekonomi. Jag tycker att det vore bra om man kunde komma överens. Nu är det tyvärr inte samförstånd och diskussion det som mest har präglat debatten. Jag tror att man har gått väldigt långt för att tillgodose framför allt Svenska arbetsgivareföreningens intressen. Om man lyckas med att uppnå samförstånd kring ett system med förutsägbarhet, tycker jag att man bör se just på ungdomars situation. Det är vi nog överens om. Den situation som ungdomar står inför i dag är inte helt tillfredsställande. Det håller jag också med om.

Anf. 64 LOTTA EDHOLM (fp):

Herr talman! Jag tycker fortfarande att det är roligt att också Martin Nilsson är intresserad av att titta närmare på dessa frågor. Det behövs verkligen en översyn.

Martin Nilsson talade om ungdomslöner i sitt anförande. Jag vill bara påpeka att det är någonting som vi över huvud taget inte har tagit upp i vår motion. Jag tycker att alla människor skall ha betalt efter sin kompetens, oavsett om de är unga eller gamla.

Martin Nilsson talade också om att reglerna skall vara förutsägbara. Jag vet inte om det är så förutsägbart att man skall kunna tillgodoräkna sig dubbla anställningsår bara för att man har råkat fylla 45 år. Jag tror att det

är väldigt många yngre männisikor som tycker att det inte alls är så förutsägbart att det är på det sättet, eftersom många människor – framför allt från Martin Nilssons eget parti – alltid hävdar att det är den exakta turordningen som skall gälla. Dessa regler ger medelålders människor sådana ytterligare fördelar som yngre människor inte får, och det är framför allt det som jag vänder mig emot.

Anf. 65 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Är det någonting som är förutsägbart borde det väl vara just när man fyller 45 år. Det borde man känna till.

Lotta Edholm m.fl. på den borgerliga kanten har tyvärr just röstat igenom ett system med ungdomslöner, i dagligt tal kallat ungdomspraktiksystem. Det är egentligen inte detta som debatten här handlar om. Jag konstaterar bara att det påfallande ofta är samma personer som säger att ungdomar inte får plats på arbetsmarknaden på grund av LAS – fast de egentligen skulle ha fått plats, eftersom de är kompetenta – och som ställer krav på ungdomslöner därför att ungdomar som inte är tillräckligt kompetenta måste kunna komma in på arbetsmarknaden. Det tycker jag är en djupt inkonsekvent syn. Jag försökte framhålla att ungdomar är kompetenta att slå sig in på en arbetsmarknad där det finns tydliga regler och där man inte överlåter hela ansvaret till arbetsgivaren, samtidigt som de skall ha en lön som de kan leva på. Det är en oerhörd skillnad i den praktiska politiken mellan regeringsförslagen och den syn som i alla fall jag företräder och som jag hoppas att också Lotta Edholm företräder när hon debatterar här. Jag hoppas också att Lotta Edholm så småningom skall börja rösta för förslag som är i enlighet med den linjen.

Anf. 66 LOTTA EDHOLM (fp):

Herr talman! Jag måste erkänna att jag inte riktigt förstår Martin Nilssons argumentation. Jag trodde att vi pratade om arbetsrätten och inte om ungdomslöner. Jag tycker fortfarande att kompetens skall vara avgörande för lönen här i Sverige.

Sedan bara ytterligare en liten kommentar till detta med 45-åringarna. Det är klart att man som 45-åring kan förutsäga att man skall fylla 45 år. Men det kanske är litet svårt för 23-åringarna på ett företag att veta att någon fyller 45 år och därmed svischar förbi turordningsreglerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 2 (inriktningen av arbetsrätten)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. men. i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

127 för res. 1

12 för men.
173 avstod
37 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
172 för utskottet
140 för res. 1
1 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 72 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd
För res. 1: 127 s, 12 v, 1 -
Avstod: 1 s
Frånvarande: 10 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 4 (arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtalet)

1. utskottet
2. res. 2 (nyd)
Votering:
290 för utskottet
21 för res. 2
1 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 72 m, 27 fp, 27 c, 24 kds, 12 v, 1 -
För res. 2: 21 nyd
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 8 (diskriminering på grund av politisk uppfattning)

1. utskottet
2. men. i motsvarande del (v)
Votering:
293 för utskottet
13 för men.
43 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 123 s, 71 m, 27 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd
För men.: 12 v, 1 -
Frånvarande: 15 s, 9 m, 6 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 9 (visstidsanställning vid arbetsanhopning)

1. utskottet
2. res. 3 (s)
3. res. 4 (nyd)

Förberedande votering:

141 för res. 3

21 för res. 4

150 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

171 för utskottet

140 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 71 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 3: 127 s, 12 v, 1 -

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 10 (den längsta tiden för provanställning)

1. utskottet

2. res. 5 (s)

3. res. 6 (nyd)

Förberedande votering:

142 för res. 5

20 för res. 6

148 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

171 för utskottet

140 för res. 5

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 27 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 5: 127 s, 12 v, 1 -

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 13 (regleringen i kollektivavtal av tidsbegränsad anställning och provanställning)

1. utskottet

2. res. 7 (s)

Votering:

172 för utskottet

140 för res. 7

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 7: 127 s, 12 v, 1 -

Mom. 14 (information om anställningsvillkor)

1. utskottet

2. men. i motsvarande del (v)

Votering:

298 för utskottet

12 för men.

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 72 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För men.: 11 v, 1 -

Frånvarande: 12 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 3 v, 3 -

Mom. 15 (månadsregeln)

1. utskottet

2. res. 8 (s)

3. men. i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

130 för res. 8

13 för men.

168 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

171 för utskottet

139 för res. 8

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 27 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 8: 126 s, 12 v, 1 -

Frånvarande: 12 s, 8 m, 6 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 16 (turordning vid uppsägning på grund av arbetsbrist)

1. utskottet

2. res. 10 (s)

3. res. 11 (nyd)

Förberedande votering:

143 för res. 10

21 för res. 11

147 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Huvudvotering:

169 för utskottet

140 för res. 10

3 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 72 m, 25 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd
För res. 10: 127 s, 12 v, 1 -
Avstod: 3 fp
Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 20 (anställningsskydd och inflytande vid företagsöverlåtelse)

1. utskottet
2. res. 12 (s)
Votering:
171 för utskottet
139 för res. 12
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 72 m, 28 fp, 26 c, 24 kds, 21 nyd
För res. 12: 126 s, 12 v, 1 -
Frånvarande: 12 s, 8 m, 5 fp, 5 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 25 (företrädesrätt för deltidsanställda m.m.)

1. utskottet
2. res. 13 (s)
Votering:
170 för utskottet
140 för res. 13
2 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 71 m, 28 fp, 26 c, 24 kds, 21 nyd
För res. 13: 127 s, 12 v, 1 -
Avstod: 1 m, 1 c
Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 26 (permittering)

1. utskottet
2. res. 14 (nyd)
Votering:
289 för utskottet
20 för res. 14
2 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 70 m, 27 fp, 27 c, 24 kds, 1 nyd, 12 v, 1 -

För res. 14: 20 nyd
Avstod: 1 m, 1 fp
Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

Mom. 27 (turordningslistor som rör föräldralediga resp. äldre)

1. utskottet
2. men. i motsvarande del (v)

Votering:

297 för utskottet

12 för men.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 72 m, 27 fp, 26 c, 24 kds, 21 nyd

För men.: 11 v, 1 -

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 fp, 5 c, 2 kds, 2 nyd, 3 v, 3 -

Mom. 28 (39 § anställningsskyddslagen)

Yrkanden:

1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring däri som föranledde bifall till mot.

A9 yrk. 9 (v)

Votering:

299 för utskottet

12 för mot.

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 72 m, 27 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd, 1 -

För mot.: 12 v

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 29 (ogiltigförklaring av uppsägning m.m.)

1. utskottet
2. men. i motsvarande del (v)

Votering:

298 för utskottet

13 för men.

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 72 m, 28 fp, 26 c, 24 kds, 21 nyd

För men.: 12 v, 1 -

Avstod: 1 c

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 30 (skadestånd m.m.)

1. utskottet

2. men. i motsvarande del (v)

Votering:

299 för utskottet

13 för men.

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 72 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För men.: 12 v, 1 -

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 31 (den fackliga vetorätten)

1. utskottet

2. res. 15 (s)

Votering:

172 för utskottet

140 för res. 15

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 15: 127 s, 12 v, 1 -

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 32 (blockader mot enmans- eller familjeföretag)

1. utskottet

2. res. 16 (s)

Votering:

172 för utskottet

140 för res. 16

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 16: 127 s, 12 v, 1 -

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 35 (inflytande för anställda vid företagsförvärv)

1. utskottet

2. res. 18 (s)

Votering:

171 för utskottet

139 för res. 18

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 27 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 18: 126 s, 12 v, 1 -

Frånvarande: 12 s, 8 m, 6 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 36 (fredsplikt genom tyst reglering)

1. utskottet

2. men. i motsvarande del (v)

Votering:

297 för utskottet

13 för men.

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 71 m, 27 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För men.: 12 v, 1 -

Frånvarande: 11 s, 9 m, 6 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 37 (lagförslagen i övrigt)

1. utskottet

2. res. 19 (s)

Votering:

170 för utskottet

138 för res. 19

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 28 fp, 25 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 19: 125 s, 12 v, 1 -

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 fp, 6 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 39 (koncernfackligt samarbete)

1. utskottet

2. res. 20 (s)

Votering:

172 för utskottet

140 för res. 20

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 20: 127 s, 12 v, 1 -

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 2 v, 3 -

Mom. 46 (fallskärmsavtal)

1. utskottet

2. res. 23 (nyd)

Votering:
288 för utskottet
21 för res. 23
1 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 72 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 11 v
För res. 23: 21 nyd
Avstod: 1 -
Frånvarande: 12 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 2 nyd, 3 v, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av tredje vice talmannen medgav kammaren att skatteutskottets betänkanden SkU10, SkU11 och SkU12 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

8 § Översyn av tjänsteinkomstbeskattningen

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1993/94:SkU10 Översyn av tjänsteinkomstbeskattningen (prop.
1993/94:90).

Anf. 67 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi skall nu debattera tjänsteinkomstbeskattningen. Jag skall *inte* kommentera de punkter som vi är överens om i utskottet.

I våras beslutade riksdagen om uttaget av statlig inkomstskatt. Beslutet innebar att grundavdraget vid den statliga taxeringen slopas vid 1995/96 års taxering. I propositionen lägger nu regeringen fram förslag till dessa lagändringar.

Herr talman! Här går en mycket klar skiljelinje mellan oss socialdemokrater och den borgerliga majoriteten i utskottet. Vi har med *kraft* avvisat regeringens förslag om tillfällig minskning av grundavdraget vid taxering till den statliga inkomstskatten.

I stället har vi föreslagit att den statliga inkomstskatten skall höjas med 5 % för inkomster över brytpunkten, och detta är klart fördelningspolitiskt överlägset majoritetens förslag. Dessutom skulle statskassan få en inkomstförstärkning med 2 miljarder kronor.

Herr talman! Det förs just nu en omvänd Robin Hood-politik i detta land. Man tar från de fattiga och ger till de rika. Jag kan bara konstatera att det går miljardbelopp efter miljardbelopp till kapitalägare och företagare.

Alla skattesärpningar drabbar hushåll med små och medelstora inkomster. Detta sker samtidigt som kraven på stora besparingar drabbar redan svårt utsatta grupper. Jag tänker främst på de arbetslösa.

Vi reagerar mot majoritetens missvisande beskrivning av 1990 års skattereform. Denna reform utgjorde en genomgripande omläggning med stora ändringar i syfte att bl.a. neutralisera de skattelättnader för höginkomsttagare som en sänkt marginalskatt innebar. Målsättningen var att skapa en bättre grund för socialpolitiska åtgärder av olika slag.

Jag hade för litet drygt ett år sedan ett hopp om att Centerpartiet och eventuellt kds – jag tänker på Harry Staaf – skulle ha litet känsla för detta med fördelningsspolitiska åtgärder. Men jag kan nu tyvärr konstatera att det just nu förs Moderat politik i detta land, inte minst på skattepolitikens område. Det är konstigt att centerpartister och kds:are kan tiga still med denna politik.

Den ekonomiska situationen i Sverige innebär bl.a. att statens och kommunernas finanser har försämrats dramatiskt och att angelägna uppgifter på olika välfärdsområden har trängts ut. Redan utsatta grupper har drabbats, och klyftorna i samhället har vidgats kraftigt. Det är Moderat skattepolitik.

Den höga arbetslösheten har lett till en ökad utslagning och stora problem som hotar att bli bestående. Dessa problem, och de lösningar som krävs, innebär svåra upppoffringar för flertalet hushåll i detta land.

För att en politik med denna inriktning skall lyckas är det nödvändigt att den har en bred förankring i samhället och att bördorna bärs rättvist av dem som har arbete och goda inkomster. Det stod Anne Wibble och talade om i går i debatten. Men man kan inte se ett spår av det i konkret politik.

En försämring av grundavdraget är helt fel, eftersom en sådan åtgärd är direkt åtstramande i ett läge där efterfrågan i stället behöver stimuleras.

Herr talman! Så till den mycket uppmärksammade frågan om reseförmåner för SJ- och SAS-anställda, vilken behandlas i detta betänkande.

Enligt gällande principer är fria eller subventionerade resor i princip en förmån som bör beskattas i likhet med andra förmåner i tjänsten. Den kritik som har riktats mot propositionen visar emellertid att det är förenat med stora problem både för företagen och förmånstagare att genomföra en beskattning som grundar sig på en värdering av varje enskild resa. Det har inte heller riktats sådana anmärkningar mot rabattsystemet inom SJ och SAS att det från allmän synpunkt finns skäl att motverka dessa rabatter genom alltför rigorösa och ohanterliga regler, vilket förslaget i propositionen innebär. Tvärtom fyller rabattsystemet viktiga personalpolitiska och sociala funktioner.

Jag kan för kammaren tala om att jag fått åtskilliga ilska telefonsamtal och brev från dem som berörts av förslaget om försämrade regler.

Det är ca 140 000 inom SJ som är berättigade till frikort. Det är anställda, anhöriga och pensionärer i SJ, Banverket och SJ:s helägda dotterbolag.

Ca 100 000 utnyttjar frikortet och betalar det skattepliktiga schablonbeloppet som påförs respektive person en gång per år.

Var och en åker 4–5 gånger per år, vilket innebär ca en halv miljon resor. Detta kan SJ med dagens schablonregler administrera utan krångel för den enskilde och för SJ.

Statens skatteintäkter med dagens regel blir ungefär lika stora som med det nya förslaget, där varje enskild resa skall bokföras och skattebeläggas.

Schablonregeln utarbetades gemensamt av Riksskatteverket och SJ när 1990 års skattereform infördes. Schablonen har accepterats av alla, inklusive anställda och pensionärer, som ett enkelt och praktiskt system under de tre år den funnits.

SJ fick inte utredningen på remiss i höstas, men skrev ändå ett remissvar till Finansdepartementet där man pekade på de mycket svåra administrativa problem och kostnader som drabbar SJ, frikortsberättigade och även skattemyndigheterna om Bo Lundgrens förslag går igenom.

Kostnaden för SJ skulle uppgå till ungefär 5 miljoner kronor per år. Därefter skulle kostnaden kunna minska om man fick lägga upp ett dataregister över uttagna resor. Det är bra att även utskottet fick litet kalla fötter när det upptäckte att det inte fanns majoritet för regeringens förslag.

Under utskottsbehandlingen har Ny demokrati anslutit sig till det i vår motion. Därför fick vi majoritet för ett förslag som gäller personalen i SJ och SAS. De skall ha rätt till personalreseförmåner. Under den här punkten finns det alltså en reservation till utskottets betänkande från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Centern, och jag yrkar härmed avslag på denna reservation.

Däremot har vi socialdemokrater i ett särskilt yttrande skrivit att vi kan tänka oss en höjning av förmånsvärdena.

Så till slut några ord om vår reservation om bilförmånerna. Vi socialdemokrater tycker att värdet av bilförmån bör göras mer beroende av hur mycket man kör privat. Det är viktigt från både miljöpolitisk och fördelningspolitisk synpunkt. Utredningens förslag skulle ha vållat administrativa svårigheter och kontrollproblem. Enligt vår mening är det viktigt att snabbt hitta fram till enkla lösningar på detta område.

Vi har också ett särskilt yttrande när det gäller lunchförmåner. Jag anser, herr talman, att motionerna om lunchförmåner inte skulle ha väckts med anledning av den här propositionen. Det finns inget i propositionen som behandlar just lunchförmåner.

Det har rätt bred enighet om att effekterna av beskattningen av lunchförmåner bör undersökas och att beskattningsfrågan bör anstå i avvaktan på resultatet av utredningen. De rapporter som hittills har redovisats är preliminära, och slutresultatet kommer att redovisas inom kort.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1 i utskottets betänkande och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 68 PETER KLING (nyd):

Herr talman! I det här ärendet, SkU10, behandlar vi översyn av tjänsteinkomstbeskattningen.

Anita Johansson har redogjort för skatten på förmåner för personalen i SJ och SAS. Vi i Ny demokrati vill gå ännu längre. Vi vill gå tillbaka till det som gällde före skatteuppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Folkpartiet. Då var det ingen skatt över huvud taget på de här förmånerna. Eftersom vi inte fick något gehör för det i skatteutskottet har vi gått med Socialdemokraterna och låter de schablonregler som Riksskatteverket har infört gälla.

Jag skulle vilja se den regering som höjer beskattningen på schablonbeloppet i framtiden. Det skall bli mycket intressant. Jag tror inte att det kommer att ske.

Sedan talade Anita Johansson också om beskattningen på lunchförmåner. Den har faktiskt inte gett några 1–2 miljarder, som man trodde, herr talman. Som det ser ut i dag har den gett 150 miljoner kronor. Då kan man fråga sig varför vi inte kan återgå till att ha fria lunchförmåner för de anställda.

Herr talman! Jag är helt övertygad om att det finns en majoritet i denna kammare för att återgå till de gamla bestämmelserna. Men Socialdemokraterna gömmer sig bakom att den frågan inte skall tas upp i det här ärendet. Det är mycket lätt att komma undan sitt ansvar genom att säga den skall tas upp någon annanstans. Jag har pratat med folk i korridorerna, och jag tror att det finns en majoritet för ett sådant förslag hos Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet, Centern och Ny demokrati, och ändå gör vi ingenting åt det. Skall vi låta ytterligare 5 000–7 000 människor bli arbetslösa i den här branschen innan vi gör något?

Jag har sedan jag kom in i riksdagen ganska hårt drivit frågan att lunchförmåner skall vara fria från beskattning både vad avser sociala avgifter och löneskatter. Det har visat sig att närmare en miljon människor har slutat att äta en rejäl lunch på dagen. De har med sig smörgåsar och annat. Var och en vet att detta på sikt leder till sämre folkhälsa. Företagen får t.o.m. sämre produktivitet.

Jag förstår inte varför kammaren inte kan komma fram till ett resultat. Man vill avvakta den utredning som i stort sett är klar. Den tittar nu i slutampen på hur mycket folkhälsan har försämrats. Det förvånar mig, men jag skulle däremot inte bli förvånad om det tillsätts en utredning som skall utreda om den här utredningen är riktigt gjord.

Det finns en sak till som jag har tagit upp och som jag tycker är mycket viktig. Det gäller detta med ABS-bromsar, dvs. låsningsfria bromsar, och luftkuddar i nya bilar. Varför kan man inte genom en sänkt accis stimulera att sådana installeras, dvs. en sänkt skatt på de bilar som har ABS-bromsar och luftkuddar? Då stimulerar man marknaden att investera i detta. Den skattesänkning som uppkommer om kammaren kan besluta om skulle löna sig tiofaldigt i andra änden. Vi skulle få mycket färre svåra trafikskador och färre döda i trafiken. Men det är tydligen omöjligt att stimulera sådana saker härifrån. Jag förstår inte varför.

Men när avgasreningen kom gick det bra att folk fick bidrag till att installera nya avgassystem på sina bilar. Här talar vi om säkerhet i trafiken, och då finns det inga sådana möjligheter. Vi i Ny demokrati tycker att det är ganska självklart att staten måste stimulera så att vi får en säkrare trafik. Det finns faktiskt stora vinningar att göra på detta. Kostnaderna för trafikskadorna är otroligt höga här i landet.

Herr talman! Jag skall inte bli långdragen. Vi ställer oss naturligtvis bakom våra reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 4.

Anf. 69 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller lunchförmåner vill jag bara säga till Peter Kling att jag fortfarande inte tycker att de här motionerna skulle ha fått väckas med anledning av propositionen, men det är redan skett nu.

Låt mig gå över till sakfrågan. Peter Kling är ganska ny i riksdagen. Vi har en tradition. Det är ett enigt utskott som har ställt sig bakom en utvärdering av lunchförmånerna. Vi brukar avvakta utredningsresultat, Peter Kling.

Anf. 70 PETER KLING (nyd) replik:

Herr talman! Jag anser att ert sätt att driva den här frågan, att den inte skall ligga i det här ärendet, är ett sätt att gömma sig, Anita Johansson. Ni ville komma ifrån det här ansvaret. Ni vet att era väljare vill ha bort beskattningen av lunchförmånerna. Det vet ni. Det finns ett mycket stort och kompakt motstånd mot beskattningen i er väljarkår. Det är framför allt arbetarna på golvet som drabbas av detta.

Anita Johansson säger att vi har som tradition här i kammaren att vänta på utredningar som varar i två-fyra år. Jag började faktiskt att driva den här frågan för två och ett halvt år sedan. Jag vet att det finns en majoritet i kammaren som vill ta bort beskattningen på dessa förmåner. Skall vi vänta ytterligare två år till och låta x antal tusen människor mista sina jobb?

Vi i Ny demokrati är här för att bryta detta mönster. Det skall inte vara tradition att långdra sådana här självklara frågor i två-fyra år.

Anf. 71 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Peter Kling säger att han vet att det finns en majoritet i kammaren. Det får avgöras vid omröstningen om en stund.

Anf. 72 PETER KLING (nyd) replik:

Herr talman! Min replik är väldigt kort. Jag säger bara: Partipiskan.

Anf. 73 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Det är roligt att ha rätt, men det är ännu roligare att vinna gehör för sina ståndpunkter. Det senare händer mig tyvärr ganska sällan i riksdagen, herr talman. Ibland händer det dock. På skatteområdet har det hänt i en del frågor. Jag tar ut svängen litet grand här.

Det har hänt t.ex. i frågan om sänkt moms på mat. Det har gällt höjd skatt på energi. Senare i dag skall vi behandla slopad skatteutjämningsreserv. Det är något som vi i Vänsterpartiet har drivit länge. Den saken är vi tacksamma för.

I den här betänkandet har vi frågan om sänkt grundavdrag för höginkomsttagare. Det är mycket bra. Det är en sak som vi stöder.

I detta betänkande får vi stöd för ett förslag till. Det är förslaget om höjd skatt på högre inkomster genom höjd skattesats. I det ena fallet, när det gäller grundavdrag, får vi stöd från regeringssidan. När det gäller höjd skattesats för högre inkomster får vi stöd av Socialdemokraterna. Det är värt att tänka på.

För två tre år sedan tyckte Socialdemokraterna att man absolut inte kunde höja skattesatsen. De borgerliga partierna tyckte att man absolut inte kunde

minska grundavdraget för höginkomsttagare. I båda dessa fall har de stora partierna nu anslutit sig till det lilla partiets ståndpunkter. Det tycker jag är jätteroligt. Det *går* att driva frågor.

Förslaget om grundavdraget är mycket positivt. Men minskningen är för liten, och den gäller bara under två år. Det är beklagligt. Vänsterpartiet kommer att fortsätta att driva frågan om att grundavdraget skall avvecklas helt när det gäller högre inkomstskikt och att det skall vara så för alltid. Det får vi återkomma till.

Vi har fått stöd från Socialdemokraterna för förslaget om en högre skattesats. På några korta rader i betänkandet gör Socialdemokraterna en mycket väsentlig positionsförändring som inte har uppmärksamats i den politiska debatten. Förr föreslog Socialdemokraterna en tillfällig värnskatt under två år. När konjunkturen vände uppåt skulle man sänka skatten igen för de högre inkomstgrupperna. Det var naturligtvis omöjligt.

Nu säger Socialdemokraterna att höjningen skall ligga fast till dess att Arbetsmarknadsfonden är i balans. Det lär dröja mycket länge. Vi i Vänsterpartiet har alltså fått gehör från Socialdemokraterna för vår ståndpunkt att höja skattesatsen med 5 procentenheter för dem som betalar statsskatt. Det är mycket bra. Jag är tacksam för att Socialdemokraterna har gjort denna ändring i sin politik – lika tacksam som jag är över att de borgerliga partierna har ändrat sin politik när det gäller grundavdraget.

Jag skall ta ut svängarna ytterligare litet grand, herr talman. Jag vill säga att dessa avsteg gäller skattereformen i sin helhet. Anita Johansson var inne på detta. Det är två avsteg från den stora skattereform som hade så oerhört många anhängare i denna kammare.

Nu ser vi hur anhängarna blir färre och färre. Skattereformen får färre och färre försvarare. Det märks i det betänkande som skall debatteras härnäst, SkU11, där det föreslås att ännu en del av finansieringen av skattereformen skall ryckas bort. Det märks i skatteutskottets betänkande 15, där man rycker undan ännu en del av finansieringen. På punkt efter punkt river och sliter man i skattereformen.

Vi i Vänsterpartiet tillhörde inte skattereformens främsta vänner. Det är ett understatement. Men det är intressant att se hur vännerna styckar upp det de var så stolta över. Det påminner mig om hur vi i min familj köper en chokladask vid jul, herr talman. Den är väldigt grann och stor och välfylld. På något sätt försvinner bitarna. Det är ingen i familjen som riktigt vet hur det går till. På samma sätt är det med skattereformen. Bit för bit försvinner ur det granna paketet. När riksdagen gör så här är det snart bara ett tomt skal kvar.

Århundradets skattereform skulle ge sänkt skatt på arbete och höjd skatt på konsumtion och kapital. Men just nu, herr talman, genomförs 90-talets skattereform. 90-talets skattereform innebär sänkt skatt för företag och kapitalägare och höjd skatt för arbete och på hushållskonsumtion. Den stora innovationen på 90-talet är att man kallar höjda skatter för egenavgifter. Förr steg skatten med stigande inkomster. Nu växlar man över från öppna skatter till något som man kallar egenavgifter. De är i verkligheten konstruerade som skatter. Det är en övergång från ett progressivt skattesystem till ett regressivt skattesystem, för nu sjunker skatten med stigande inkomst.

Herr talman! Jag tror att många politiker hoppas att den vintersnö som kommer skall dölja de höstbeslut man brukar fatta och att väljare, medier och allmänhet skall glömma dem och inte se helheten.

Kammarens borgerliga och socialdemokratiska ledamöter sänkte hösten 1992 arbetsgivaravgiften med 4,3 procentenheter. Det var ett kalas på 13–14 miljarder för statskassan. Man höjde mervärdesskatten till 25 % och den reducerade mervärdesskatten från 18 till 21 %. Man införde egenavgift på 1 %. I går antog man förslag om en ny procentsats. De borgerliga ville höja avgiften till Arbetsmarknadsfonden, och Socialdemokraterna ville höja sjukförsäkringsavgiften. Det var stor skillnad. Men för den som betalar var det ingen skillnad. Samma jämna procentsats skulle betalas i höjd skatt.

På detta sätt höjer man skatten under namnet höjda egenavgifter. Nästa år skall de borgerliga partierna höja med ännu 1 procentenhet. Då har man höjt skatter som är avdragsgilla och som bara betalas upp till 7,5 basbelopp med 3 procentenheter för löntagarna. Det har man gjort under namnet egenavgifter. Det är en övergång till ett system där skatten sjunker med stigande inkomst.

Det är 90-talets stora reform. Varken Bo Lundgren eller Socialdemokraterna vågar stå för de skattehöjningar man de facto pläderar för. Det är därför, herr talman, som vi i Vänsterpartiet under mom. 1 i vår meningsyttring har föreslagit att grundavdraget helt och hållet skall slopas för inkomsttagare som betalar statsskatt. Om nedtrappningen inleds vid inkomster på 156 000 om året får vi in 7,5 miljarder. Om man höjer skatten med 5 procentenheter från 20 till 25 % och lägger in ett extra skikt över 250 000 får vi sammanlagt in 15 miljarder.

Man kan fråga sig om inte det verkar väldigt åtstramande på efterfrågan. Tänk då på den åtstramningseffekt som regeringspolitiken får på köpkraften, herr talman! Regeringen tar in 2 miljarder på det reducerade grundavdraget. Man tar in ungefär 10 miljarder i höjda egenavgifter – summa summarum 12 miljarder. Regeringen tar bara in 3 miljarder mindre i åtstramning av köpkraft från skattebetalarna och hushållen än vad vi i Vänsterpartiet föreslår att man skall göra. Den stora skillnaden är att vi vill ta ut pengarna genom att låta skatten stiga med stigande inkomst. De borgerliga partierna – Bo Lundgren och hans finansdepartement och utskottets majoritet – tar ut ungefär samma belopp men på ett helt annat sätt. De föreslår att man skall betala mindre i skatt med stigande inkomst. Det är där den stora skillnaden mellan den borgerliga politiken och Vänsterns politik ligger.

Det är underligt att Socialdemokraterna föreslår en höjning av skattesatsen men säger nej till en minskning av grundavdraget. Man kan ju göra båda sakerna, dvs. minska grundavdraget och höja skattesatsen. Då slipper man föreslå så många höjningar av egenavgifterna. Då behöver socialdemokraterna inte gå den vägen som väckte turbulens på deras kongress och föreslå höjda egenavgifter.

Herr talman! Jag utesluter inte att det kan behövas höjda egenavgifter, men jag vill i det längsta undvika den metoden – i varje fall när egenavgifterna konstrueras som rena skatter. Därför skall vi fortsätta på den väg som vi i Vänstern anvisar. Om vi slopar grundavdraget för högre inkomster och

höjer skattesatsen slipper vi dölja skattehöjningarna under namnet egenavgifter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets meningsyttring under mom. 1.

Anf. 74 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag skall med hänsyn till det pressade tidsläget rent allmänt fatta mig kort och försöka hålla mig litet under den anslagna tiden.

Utskottet föreslår att grundavdraget slopas vid den statliga taxeringen 1995 och 1996. Det innebär en skattehöjning för alla som tjänar över ca 200 000, utan att vi därmed höjer marginalskatten.

Från Centerns håll ser vi det här som en riktig åtgärd, eftersom den har en klar fördelningspolitisk effekt, till förmån för människor i de lägre inkomstlägena.

Socialdemokraternas motförslag innebär en marginalskattehöjning med 5 % samtidigt som kommunernas skatteintäkter minskar med 4,2 miljarder. Om kommunerna skall kompensera sig för det här inkomstbortfallet, drabbar det i första hand dem som tjänar mindre än 200 000. Vi anser därför att Socialdemokraternas förslag har en sämre fördelningspolitisk effekt än utskottets förslag. Det kanske inte var deras mening, men om man tänker efter inser man att det nog blir så.

Schablonavdraget för kostnader för bilresor till och från arbetet fastställs till 13 kr per mil även vid 1995 års taxering. Jag anser i och för sig att detta är ett i många fall för lågt belopp, men med hänsyn till det allmänna finansiella läget är det inte möjligt att höja, speciellt med tanke på att effekten av en höjning även i detta fall i första hand skulle drabba kommunerna, som är hårt drabbade ändå.

Bro- och färjeavgifterna får dras av vid sidan av schablonen. Utskottet föreslår att avdrag får göras redan vid 1994 års taxering, dvs. ett år tidigare än vad som föreslås i propositionen. Det är en praktisk fråga av relativt stor dignitet i de berörda regionerna som nu får en smidig lösning.

Schablonbeloppen för avdrag för ökade levnadskostnader utomlands har ju så att säga varit vilande. De är högre än vad som gäller för resor inom landet. Avdragsbeloppen för resor inom landet reducerades genom skattereformen, medan de generösare reglerna för levnadskostnader utomlands har bibehållits i avvaktan på utredningens förslag.

Nu föreligger detta förslag. Det föreslås där att schablonbeloppen övergångsvis begränsas till 70 % av dagens nivå. Även det här innebär en skattekärpning för i första hand dem med ganska goda inkomster, och vi ser rent fördelningspolitiskt inget fel i det.

Regeringspartierna har en reservation. Det gäller beskattningen av reseförmåner för anställda inom SJ och SAS, något som har tagits upp tidigare i debatten. Hela utskottet är överens om att propositionens förslag inte var godtagbart och att en enkel schablonbeskattning skall eftersträvas.

Vi menar att Socialdemokraterna är obegripligt konservativa i den här frågan. De vill permanenta nuvarande schablonregler och accepterar inte en konstruktiv analys av olika möjligheter till schablonbeskattning. Det är beklagligt att Socialdemokraterna försvårar en förnyad, objektiv prövning av

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Översyn av
tjänsteinkomst-
beskattningen*

frågan, när det nu finns enighet om att regeringen skall återkomma med ett nytt förslag.

Tyvärr måste man konstatera att Socialdemokraternas agerande i den här frågan – även om det kanske inte har varit meningen – innebär nackdelar för anställda inom SJ och SAS. Strikt tillämpat skall det ju 1994 ske en beskattning av varje enskild resa, allt enligt skattereformens förslag, den skattereform som Socialdemokraterna drev igenom för några år sedan tillsammans med ett annat parti. Ändrar vi inte på detta på något sätt kommer det att bli fråga om verkliga nackdelar för både anställda och företag.

Utskottet utgår från att de nuvarande reglerna skall tillämpas i avvaktan på ett nytt förslag från regeringen. Det är ju regeringens intentioner att lägga fram ett sådant, och jag förmodar att skatteministern senare kommer att beröra detta.

Det har i debatten också talats om beskattningen av lunchförmånerna, och detta är något som har diskuterats i kammaren åtskilliga gånger. Det har gjorts beställningar av utredningar och förslag hos regeringen. Utskottet förutsätter nu att regeringen skyndsamt ser till att slutföra beredningen av ärendet, och därmed avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

I betänkandet föreslås en rad förbättringar avseende beskattningen av bilförmåner, vilket också har berörts av bl.a. Anita Johansson. Vi når väl ändå inte vår målsättning att förmånsbeskattningen skall överensstämma med det faktiska privata bruket; det ligger en del praktiska svårigheter i att åstadkomma total rättvisa. Regeringen kommer att fortsätta beredningen av ärendet för att om möjligt få fram ytterligare förbättringar, som kan tillämpas fr.o.m. 1995.

Utskottet gör i alla fall en del preciseringar avseende bilförmånen. Det gäller framför allt bilar som går i taxitrafik. Vi åstadkommer där en enklare och rättvisare beskattning. Problemen gäller framför allt taxi i glesbygd och andra som kör relativt litet både privat och i tjänsten men för vilka en betydande del av tiden så att säga går åt till passning.

Socialdemokraterna har i den här delen reserverat sig. Min uppfattning är att de slår in öppna dörrar. Det verkar som att reservationen har tillkommit mera för ordningens skull, för att markera opposition. Jag tror att vi egentligen är relativt överens.

Herr talman! Utskottet föreslår också att utländsk pension skall kunna jämföras med svensk folkpension. Även det är en praktisk rättvisefråga av mycket stor betydelse i de enskilda fallen. Här föreligger ingen meningsskillnad.

Herr talman! Med det här vill jag yrka bifall till reservation nr 3 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 75 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Tage Pålsson säger att regeringens förslag om ändrat grundavdrag är fördelningspolitiskt bättre än vårt förslag om att höja statsskatten över brytpunkten med 5 %. Jag förstår inte, herr talman, hur Tage Pålsson räknar. Det är bara att konstatera att en person med väldigt låg inkomst, vi kan ta en feriearbetande studerande person som exempel, får en sänkning av den disponibla inkomsten med 5,1 %. Tar man däremot en högavlönad

med en årsinkomst på över 400 000 blir sänkningen 1,2 %. Tycker Tage Pålsson att det är fördelningspolitiskt rättvist? Det tycker inte jag.

Som jag sade hade jag för något år sedan ett hopp om just Centerpartiet. Jag kommer så väl ihåg – det gör säkert skatteministern också, eftersom vi satt i samma skatteutredning – att Centern i utredningen om skatter ansåg att marginalskatten för dem över brytpunkten skulle vara 55 %. Nu när det är så kärt, när vi i det här landet har så många arbetslösa och vi verkligen behöver mer pengar till statskassan, tänkte jag därför att Centern skulle ansluta sig till vårt förslag. Men ack nej, ack nej! Ni sitter i den moderata fällan. Det är bara att konstatera faktum, herr talman.

Det är bra att ni ändrar er när det gäller de SJ-anställda, men ni kunde tydligen inte ändra er fullt ut och yrka bifall till vår motion. Jag tycker att det är en rättvisefråga att de anställda inom SJ och SAS skall få behålla sina schablonregler. De har funnits i många många år, och alla är överens om att det är ett bra system.

Anf. 76 TAGE PÅHLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag skall börja med det sista Anita Johansson sade. Frågan är vem som har ändrat sig. I skattereformen sades det att man i princip skulle gå in för en beskattning av varje resa när det gäller t.ex. SJ-anställdas resor. Frågan är alltså vem som har ändrat sig.

Inte ens dagens system med schablonbeskattning är för övrigt helt utan praktiska problem, men det är en annan sak.

Jag hade här ett kort samtal om en annan fråga, så jag hörde inte riktigt allt det Anita Johansson sade om fördelningspolitiska effekter. Jag beklagar det. Det kan dock inte ifrågasättas att kommunerna kommer att få dra lasset om man går på ert förslag. En minskning av kommunernas intäkter med 4,2 miljarder kommer att kännas ordentligt. Det måste på något vis tas ut från inkomsttagarna, och då drabbar det mest dem med lägre inkomster. Jag kan hålla med om att det skulle vara önskvärt om man kunde lägga på ytterligare beskattning i de högre inkomstlägena, men det finns också gränser.

Jag vidhåller att vårt förslag fördelningspolitiskt sett är betydligt bättre än ert förslag.

Anf. 77 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det var rörande att höra Tage Pålsson ömma för kommunerna. Har Tage Pålsson glömt alla de beslut som han har medverkat till genom att trycka på voteringsknappen i denna kammare, beslut som har försämrat för kommuner och landsting. Det är, herr talman, åtskilliga miljarder kronor som det handlar om.

Vi socialdemokrater har alltid kompenserat kommunerna om vi åstadkommit något i skattehänseende som drabbat dem. Tage Pålsson bör läsa på litet skattehistoria från denna kammare.

Anf. 78 TAGE PÅHLSSON (c) replik:

Herr talman! Vi skall nog inte tala skattehistoria nu, Anita Johansson, utan vi skall tala om dagens situation. Jag berörde skattereformen och be-

stämmelserna vad gäller bl.a. SJ:s förmånsresor. Det är märkligt att det blir så tyst.

Jag håller med om att kommunerna fått det mycket svårt. Samtliga av oss här har varit med och beslutat i frågor som är svåra. Men jag vet också hur det är att jobba som kommunpolitiker, och jag vet hur det är att försöka kompensera beslut som vi riksdagsledamöter i denna kammare ibland kanske fattar något lättvindigt. Det är mycket lätt att fatta beslut som verkar bra på central nivå utan att tänka på att det till syvende och sist drabbar de enskilda inkomsttagarna och kommuninvånarna.

Herr talman! Jag vidhåller att regeringens förslag vad gäller fördelningspolitik är bättre än Socialdemokraternas.

Anf. 79 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag vill ställa tre frågor till Tage Pålsson såsom företrädare för regeringssidan och såsom centerpartist.

För det första: Bedömer Tage Pålsson att ett förslag kommer att läggas på riksdagens bord under våren, vilket innebär en skärpt beskattning på det privata utnyttjandet av tjänstebilar?

För det andra: Bedömer Tage Pålsson att den borgerliga sidan vill verka för en förmånsbeskattning som skiljer på den, exempelvis SJ-anställda, förmåntagare som reser 5 resor om året och den som reser 20 resor om året?

Jag menar att den som reser litet borde beskattas lägre. Därför kommer Vänsterpartiet att tills vidare stödja den socialdemokratiska linjen. Men om vi kunde få ett ännu bättre system under våren från den borgerliga sidan, är vi vänsterpartister naturligtvis villiga att medverka till ett sådant.

För det tredje: Anser Tage Pålsson att det fördelningspolitiskt är bra med egenavgifter med tanke på de egenavgifter som vi i dag har och som vi har kunnat se fungera i verkligheten?

Anf. 80 TAGE PÅHLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag svarar på frågan om egenavgifter först. Jag förutsätter att Lars Bäckström menar de avgifter som nu är aktuella och som vi skall bidra med i form av arbetslöshetsförsäkringar. I så fall tycker jag att det är riktigt att ställa upp. Men var exempelvis gränserna för egenavgifternas avtrappning skall gå, kan man alltid diskutera.

På frågan om olika förmånsbeskattning beroende på om man reser 5 eller 20 resor per år, vill jag påstå att de alla flesta inte reser mer än några enstaka resor per år. Men det kan i och för sig finnas de som reser även 20 resor. Det är dock ett praktiskt problem av stora mått att tillämpa differentierad förmånsbeskattning. För SJ-anställda är denna fråga historisk. SJ-anställda har alltid haft den här typen av förmån som kompensation för låga inkomster och för inte så höga påslag i vissa sammanhang. De enstaka personer som eventuellt skulle åka litet mer än andra, kan man gott och väl bortse från. Millimeterrättvisa och kineseri bör vi inte syssla med i det här fallet.

Anf. 81 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Enligt reglerna är min repliktid 3 min. Men jag måste ändå koncentrera mig nu för att utnyttja tiden väl. Jag undrar nämligen hur Tage

Påhlsson ens kan antyda att det skulle vara någon typ av fördelningspolitisk rättvisa i de egenavgifter som vi nu har. De är till intet del av försäkringskaraktär utan av skattekaraktär. Det finns nämligen inget samband mellan det som betalas in och det som betalas ut. Gränsen går vid 7,5 basbelopp.

Avgifterna är också avdragsgilla. Den som betalar statlig skatt betalar i vissa lägen mindre än den som betalar enbart kommunal skatt. Hur kan Tage Påhlsson säga något annat än att de är fördelningspolitiskt skeva? Det är ju sanningen. Det kan ibland vara svårt att säga sanningen på grund av parti-lojalitet; Då förstår jag det.

Men faktum är att det är helt på tok med dessa egenavgifter fördelningspolitiskt sett. När man höjer skatten är det ärligare att kalla det för att man höjer skatten. Kalla saker och ting vid deras rätta namn. Hästar är hästar, och träd är träd, ingenting annat. Det blir mycket enklare för oss att samtala med varandra om ni i regeringspartierna slutar kalla skattehöjningar för höjd egenavgift, samtidigt som ni ger intryck av att det är ett slags försäkring med individuell anknytning. Men det är en skatt. En skatt är en skatt. Så blir det mycket enklare att föra debatt – med exempelvis skatteminister Bo Lundgren, som kan delta om han vill, även om han är "höjd-egenavgiftshöjareminister". Men det är inte meningsfullt med en sådan politisk debatt.

Jag är inte ute efter millimeterrättvisa, Tage Påhlsson. Vi skall inte eftersträva ett system där man skattar för varje enskild resa. Men jag vill att de som reser litet skall få lägre skatt. För dem som reser jättemycket kan jag, precis som socialdemokraterna, möjligtvis tänka mig en liten skattehöjning, t.o.m. litet större än liten.

Formellt sett ger Socialdemokraternas reservation inte möjlighet till sådana förändringar. Men om sådana propåer kommer från borgerlig sida under våren, kommer vi i Vänsterpartiet att stödja mer rättvisa utan att kräva millimeterrättvisa.

Till frågan om tjänstebilarna, Tage Påhlsson. Visst skall väl vi tillsammans försöka få fram högre skatt för dem som privat kör gratis med sin tjänstebil? Säg ja, Tage Påhlsson!

Anf. 82 TAGE PÅHLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt att jag glömde besvara frågan om tjänstebilar. Den frågan kan vi visst diskutera vidare.

Med tanke på förmånsbeskattning av resor, är det intressant att notera att Vänsterpartiet vill höja skatten för SJ-anställda.

Vad gäller egenavgifterna i fråga om skatter och avgifter, tycker jag att principen är riktig. Hur gränsdragningen skall göras kan man alltid diskutera. 7,5 basbelopp är t.ex. en gräns. Man kan ha funderingar på det. I det fallet vill jag inte gå in i någon närmare debatt. Men principiellt tycker jag att egenavgiftsmodellen är bra.

Anf. 83 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag kan inte låta bli att ge mig in i debatten, eftersom jag hör så märkliga saker i den.

Lars Bäckström har ju under ett par års tid tenderat att bli mer och mer kunnig när det gäller skattepolitik, och han har också börjat inse att det som

jag under många år har föreslagit är ganska riktigt. Men han har väl fått ban-
nor av sina partikamrater. Nu berättar han sagor som saknar all relevans i
verkligheten.

Vi har inte i Sverige ett system som innebär att skatten sjunker med sti-
gande inkomst, dvs. en negativ marginals katt. Det skulle vara intressant att
se hur Lars Bäckström skulle konstruera ett sådant skattesystem. Jag tror
inte att det går. I stället är det så att skatten stiger med ökande inkomst,
om också inte så progressivt som tidigare, med de skadeverkningar som det
hade.

Jag vill till Lars Bäckström också säga att egenavgifter är förmånsan-
knutna avgifter. Så är vad gäller a-kasseavgiften fallet upp till 5 1/2 basbe-
lopp. Men mellan 5 1/2 och 7 1/2 basbelopp har avgiften ren skattekaraktär.
Så till vida är vi helt överens, och det är också öppet redovisat.

Men det var egentligen inte med Lars Bäckström som jag skulle diskutera.
Jag blev så förvånad när jag hörde Anita Johansson. I det gamla Sovjetunio-
nen skrev man om historien efter hand som det passade makthavarna. Nu
är Anita Johansson inte makthavare i dagsläget, men hon och hennes parti
har ju varit det tidigare, och det är alldeles uppenbart att man vill fjärma sig
från vad man själv har beslutat.

Låt mig ta upp beskattningen av reseförmåner. Vad är det egentligen som
har hänt på det området? I den skattereform som ni föreslog Sveriges riksdag
att anta, vilket riksdagen också gjorde, hade ni bestämt er för att sänka mar-
ginalskatter bl.a. skulle finansieras genom beskattning av en bredare bas
inom inkomstbeskattningen. Man skulle beskatta naturaförmåner precis på
samma sätt som kontantlön. Ni tyckte i varje fall då att det var rimligt.

Denna ordning innebär att, i enlighet med gällande lagstiftning, reseför-
måner skall beskattas efter marknadsvärdet. Riksskatteverket accepterade
att man tillfälligt, under tre år, men inte längre, skulle tillämpa en schablon-
metod för redovisningen av förmånerna. Grunden för detta är fortfarande,
i enlighet med gällande lagstiftning, fulla marknadsvärdet av de resor som
företas, fr.o.m. den första resan.

Jag tyckte redan i oppositionsställning att detta var orimligt, och även den
nuvarande regeringen har tyckt att det var orimligt. Vi måste lindra de regler
som Anita Johansson har ställt till med. Vi måste se till att det blir någon
likhet med förmåner i andra yrkeskategorier.

Mot denna bakgrund menade vi att en resa om året skulle vara fri och att
man skall tillämpa en rimligt låg värdering med tanke på att det är resor som
får företas på standby-basis, som man säger inom flygområdet. Jag kan hålla
med om att det är mycket enklare att schablonisera det på annat sätt än vad
vi har föreslagit beträffande SJ-resor och andra typer av inrikes resor. Vi har
dessutom alla skäl att fundera över vad skatteutskottet har sagt i detta av-
seende.

Men den lindring som vi föreslår räcker tydligen inte för socialdemokra-
terna, som vill skärpa uttaget, även om de också i viss mån vill lindra det.
Anita Johanssons politik går ut på att man i förhållande till regeringens för-
slag skall lindra skatten för dem som åker fem gånger till Hawaii och höja
den för dem som åker två gånger till Ronneby.

Ni säger att man skall behålla den schablonregel som Riksskatteverket i

dag tillämpar övergångsvis, men skärpa den. Det framgår av ert särskilda yrkande att ni vill höja uttaget. Jag tycker att det är helt orimligt. Jag menar att man skall ha en rimlig princip. Det finns all anledning att fundera över en ännu större schablonisering, men det måste finnas någon rimlighet i det hela.

Framför allt, Anita Johansson: Skall ni inte försöka ta litet ansvar för det som ni själva har beslutat? Om vi inte hade gripit in, hade era regler gällt och varje resa, fr.o.m. den första, hade beskattats, i princip efter gällande marknadsvärde. Inget annat hade varit aktuellt.

När det sedan gäller resonemanget kring grundavdraget är det närmast ynkligt att man inte vågar stå för det som man själv har krävt. Under de två uppgörelser som vi hade i fjol höstas innebar den andra uppgörelsen en sänkning av arbetsgivaravgiften med 4,3 % det senaste årsskiftet, den 1 januari 1993. Ni krävde då att det skulle vara en ren skatteväxling, ingenting annat. Vartenda öre i skattebortfall till följd av den konkurrenskraftsförbättring och den möjlighet att hålla tillbaka priserna som arbetsgivaravgiftssänkningen innebar skulle finansieras med andra skatter.

I realiteten blev det en finansiering genom en i viss mån höjd mervärdes-skatt, genom att schablonavdraget förändrades och vändes om till ett icke avdragsgillt belopp och genom att grundavdraget sänktes. Ni krävde det för att finansiera en annan angelägen skattesänkning. Nu fjärrar ni er från det förslaget.

Jag vill fråga Anita Johansson: Vill ni fortfarande att arbetsgivaravgiftssänkningen skall vara så stor som riksdagen redan har beslutat, 4,3 %? Eller tänker ni – med tanke på att ni i andra betänkanden som vi skall diskutera i dag talar om vikten av att finansiera varje förslag – om ni skulle få gehör för er linje, som kompensation föreslå en höjning av arbetsgivaravgifterna med 1 procentenhet?

Inte ens Anita Johansson kan förneka att de här sakerna hänger ihop. Jag tycker att ni borde stå för era egna krav och våga föra fram dem. Om ni ändrar er, får ni tala om hur ni skall finansiera det som ni nu har gått ifrån.

Anf. 84 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag håller med Bo Lundgren om att jag håller på att bli bättre i skattepolitiken. Jag tycker också att statsrådet är bra på skattepolitik. Det är väl nästan det enda som vi är överens om.

Om statsrådet fick sådana avgifter som Moderata samlingspartiet vill ha, skulle det vara egenavgifter, inte skatter. Moderata samlingspartiet vill ha egenavgifter som är individuellt knutna till fristående fonder, en typ av försäkringssystem. Det är riktiga avgifter för den förmån som individen får. De egenavgifter som nu finns i sinnevärlden har mycket större karaktär av skatt än av avgift. De går till en fond. Eftersom Arbetsmarknadsfonden inte räcker till, skjuter man till skattemedel. Avgifterna går alltså till en fond där de förs samman med skattemedel som i kommuniserande kärn. Avgiften har därför snarast karaktär av skatt än av försäkringsavgift, dvs. en avgift för en individanknuten förmån. Det finns inget rakt samband mellan hur mycket man betalar in och hur mycket man får ut. Det varierar.

Det finns däremot lägen där vi behöver mer pengar, och då kan vi ta ut

dessas i första hand skattevägen. Våra förslag om reducerat grundavdrag och helt slopande av detta för höginkomsttagare ger 7 1/2 miljarder kronor. Det innebär en kostnadsökning eller skattehöjning för den som tjänar 180 000 kr om 1 500 kr. En procent i egenavgift för den som tjänar 180 000 kr ger en skattehöjning på drygt 2 000 kr. Det är alltså bättre att ta ut pengarna på det sätt som vi föreslår och föra över dessa pengar till Arbetsmarknadsfonden.

Jag utesluter inte att vi ändå får börja diskutera egenavgifter, men det skall vi göra först när skatteinstrumentets möjligheter är uttömda.

Jag hoppas vidare, Bo Lundgren, att vi kan få ett system för beskattning av reseförmåner som är rättvisare och som tar större hänsyn till hur mycket man utnyttjar förmånen. Det går att konstruera sådana system, men de behöver naturligtvis förberedas. Det förslag som departementet lade fram var inte bra. Nu får vi ta upp frågan igen. Jag kommer att motionera för mitt partis räkning och föreslå riktlinjer för ett sådant system. Vi hoppas få medverkan från statsrådet genom att han försöker påverka partivänner och andra i utskottet, så att frågan kan lösas på ett bra sätt under våren.

Anf. 85 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag har ju sett den successiva förbättringen av Lars Bäckströms insatser i skattepolitiken. Vad jag beklagade var det förhoppningsvis tillfälliga återfallet. Det skedde också en liten tillnyktring i repliken, där resonemanget om avgifter blev litet mer stringent. Den a-kasseavgift som skall införas innebär att man betalar i procent av den försäkrade inkomsten. Det finns alltså ett sådant samband, vilket är viktigt att klara ut här. Mellan 5 1/2 och 7 1/2 basbelopp saknas det dock. Där fungerar avgiften som en skatt, och det är fel.

Det är vidare mycket märkligt att Lars Bäckström hellre vill ha skatter än avgifter. Det innebär ett sämre funktionsätt. Avgifter har mindre snedvridande effekter än vad skatter har.

Det gäller att fortsätta i linje med den tidigare utvecklingen och att undvika återfall. Då kan det gå riktigt bra i framtiden.

Anf. 86 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Att det för den som betalar pengarna inte är någon större skillnad mellan att betala 1 % i egenavgift och att betala 1 % i skatt är alldeles fel. Det är en väldig skillnad. En höginkomsttagare som betalar egenavgift får göra avdrag för denna. Han har alltså en avdragsgill skatt. Det är mycket elegant att ha avdragsgilla skatter i skattesystemet för dem som tjänar mycket. De som inte är så duktiga på avdrag och som inte har så stora inkomster har inte någon nytta av avdragsrätten.

Det är också så att om alla inkomsttagare betalar 1 % i skatt proportionellt, blir det 1 % även på de inkomster som ligger i statsrådets och mitt eget inkomstläge. Men med en egenavgift upphör inbetalningen vid 7 1/2 basbelopp. Egenavgifterna är alltså regressiva. Det finns inget rakt samband. Jag vet att statsrådet vill ha ett rakt samband, som i ett försäkringssystem, men som det nu ser ut är det inget rakt samband mellan förmåner och inbetalda egenavgifter. Alla inkomsttagare betalar avgiften om 1 %, oavsett om de blir arbetslösa eller ej. Det är alltså fråga om en skatt.

Anf. 87 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det som Lars Bäckström nu sade var väl ändå fel. Alla betalar avgiften, oavsett om de är arbetslösa eller inte. Tanken är att man skall betala avgiften för att kunna få ersättning när man blir arbetslös. Alla skall betala, för att därigenom ha en arbetslöshetsförsäkring.

Jag håller med om att avgiften kan bli än mer avgiftsbetonad. Det enda Lars Bäckström föreslår är något som är av ren skattekaraktär, med sämre verkningar för samhällsekonomin.

Anf. 88 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle kanske ha sagt i min förra replik att det är trevligt att Bo Lundgren deltar i skattedebatten i kammaren i dag.

Jag tycker att Bo Lundgren, som är en så intelligent man, rör ihop äpplen och päron. Det vi nu diskuterar är det statliga grundavdraget. Det vi diskuterade i krisuppgörelsen var hela grundavdraget. När det gäller krisuppgörelsen kanske jag kan få veta av Bo Lundgren vad som står kvar från regeringens sida på den punkten.

När det gäller de SJ- och SAS-anställda är det litet rörande att Bo Lundgren försvarar skattereformen, som han ändå inte tyckte så mycket om på vissa områden.

Vi kan nu konstatera att alla är nöjda med schablonen för reseförmåner inom SJ och SAS. Det gäller inte bara de anställda utan även folk på Riksskatteverket, SJ-generalen m.fl.

Vi kan också konstatera att Skatteutredningen inte lyckades på den här punkten. Därför fick Riksskatteverket i uppdrag att tillverka schablonen. Alla har hittills varit nöjda med den.

Herr talman! Jag måste få citera ur ett brev från Moderata samlingspartiet i valrörelsen som handlar just om beskattningen av personalförmåner:

”Moderata samlingspartiet har i riksdagen kraftfullt reagerat under de gångna två åren mot dessa sanslösa beskättningsregler. Vi menar att sedvanliga personalrabatter inte skall beskattas. Detta har vi motionerat om i riksdagen. Vi inser att det är befängt att försöka åstadkomma millimeterrättvisa i detta avseende mellan anställda i olika företag.”

Det skriver Moderata samlingspartiet i valrörelsen till en SJ-anställd. Kan- ske det bidrog till att Moderata samlingspartiet fick en röst – vad vet jag? Kom ihåg det här brevet, Bo Lundgren!

Anf. 89 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Låt mig först beträffande det här brevet säga att det var ett olycksfall i arbetet av en person som var anställd hos Moderata samlingspartiet. Det är beklagligt.

Det som gäller är naturligtvis den reservation som vi har ställt oss bakom i riksdagen tidigare, som innebär en lindring av det som socialdemokraterna drev igenom om full marknadsvärdering. Det är också det som regeringen i stort har ställt sig bakom.

Det var inte så att Skatteutredningen inte lyckades och att Riksskatteverket därför fick i uppdrag att lösa problemet. I den proposition som den förra regeringen lade fram och som riksdagen antog gällde principen om mark-

nadsvärdering. Anita Johansson kan inte förneka det. Ni ansåg att full marknadsvärdering av resor skulle gälla.

Jag tycker att det är orimligt, därför att det ger fel förmånsvärde. Denna grupp bör dessutom, för att jämföras med andra grupper, få åtminstone en fri resa om året. Vi föreslog en lindring. Vi kan tänka oss en annan teknik – jag är inte fylld av prestige i det här avseendet.

Det vore klädsamt om Anita Johansson och hennes parti möjligen tog ansvar för vad de faktiskt har beslutat och var beredda att erkänna att de nu inser att det första var fel. Socialdemokraterna föreslår nu att nuvarande schablonregel skall vara kvar, med lika beskattning oavsett om det är fråga om en resa till Ronneby eller fem resor till Hawaii, och dessutom en skärpning. Det påverkar ju mest situationen för den som gör den kortare resan. Det kan man diskutera.

När det gäller grundavdraget, förstår jag av era reservationer och av det Anita Johansson säger att ni har synpunkter på fördelningspolitiken. De som har låga och medellåga inkomster påverkas av det normala grundavdraget. Det finns anledning att ta upp det i den här debatten och konstatera, att det beslut som ni kritiserar regeringen för är samma beslut som ni själva yrkade på.

Därför är det relevant att ställa en fråga med utgångspunkt i er reservation. Jag gör det en gång till. Ni vill ju inte – det har jag väl inte missuppfattat – att man skall sänka grundavdraget över huvud taget den 1 januari 1994. Det är alltså ett förslag som ni själva drev igenom för att finansiera en arbetsgivaravgiftssänkning.

Jag ställer frågan till Anita Johansson: Skall ni försvaga budgeten med detta belopp, eller skall ni höja arbetsgivaravgifterna parallellt, om ni har chansen att få igenom det? Det skulle vara mycket intressant att få svar på den frågan.

Anf. 90 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Bo Lundgren säger att brevet var ett olycksfall i arbetet på Moderata samlingspartiets kansli. Man får då bara hoppas att det inte har varit många sådana här olycksfall i arbetet, som har lurat väljarna i valrörelsen. Det är det som det handlar om.

Jag förstår att Bo Lundgren nu är sur för att vi har fått en majoritet för schablonregeln. Men det är bara att konstatera att vi tycker att den är bra. Den har fungerat, och det har alla som har haft med frågan att göra vidimerat. Vi har haft uppvaktningar i utskottet osv. Vi tycker nu att vi skall tala om vilka spelregler som kommer att gälla de närmaste åren.

Bo Lundgren har inte rösträtt här, men när det gäller grundavdraget står vi fast vid det vi har skrivit i vår reservation. Vi vill, till skillnad från er, förstärka budgeten i dag genom att höja marginalskatten med 5 % för inkomster över brytpunkten. Det skulle ge Bo Lundgren två fina miljarder i statskassan. Det är skillnaden mellan vår och er politik.

Anf. 91 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Som man kunde förutsäga, var Anita Johansson inte beredd att lämna någon redovisning av varför ni försöker fly från tidigare åtagan-

den. Det är beklagligt. Dessutom kvarstår att ni menar att grundavdraget inte skall förändras, vilket ni själva en gång krävde mycket starkt. Ni står fast vid skattesänkningen. Det blir alltså både en flykt från tidigare ansvar och en försvagning av budgeten.

Att ni sedan i samma andetag vill höja marginalsatserna, och därmed minska förtroendet för svensk ekonomi utomlands – om ni till äventyrs skulle få igenom ett sådant förslag, men det får ni inte – är också något som man rimligen bör notera. Det finns utomlands och i Sverige en stor oro för vad som skulle hända med svensk ekonomisk politik om Socialdemokraterna fick möjlighet att återkomma till regeringsmakten. Ett skäl är de faktiska förslag som ni lägger fram, även om ingen vet om ni kommer att stå för dem – ni står ju inte för de beslut ni fattade för ett år sedan. För oss gäller det att se till att ni inte får möjlighet att genomföra dessa förändringar.

Avslutningsvis vill jag säga att jag inte är särskilt sur när det gäller reseförmanerna – långt därifrån. Jag tycker bara att det är anmärkningsvärt att det nu fattas ett beslut som går på tvärs mot vad ni själva gjorde. Vi har alltid sagt att det ni genomförde var alldeles för hårt, och att det måste lindras. Vi hade lagt fram ett förslag om det. Förslaget blir nu uppenbarligen ett annat, och vi får hantera det i Finansdepartementet – det är inga större problem. Men jag tycker att det är tråkigt att ni inte kan stå för er egen politik. Det beklagar jag.

Anf. 92 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Anita Johansson var vänlig nog att nämna vilka partier som står bakom reservation 3. Hon namngav Moderaterna, Folkpartiet och Centern. Även Kristdemokraterna står bakom reservation 3, och jag ber därför att få yrka bifall till den.

Jag anmälde mig på talarlistan med anledning av Socialdemokraternas förslag om att inte sänka grundavdraget. Det drabbar inte statens budget så mycket, däremot de kommunala budgetarna i mycket stor utsträckning.

Jag ställde en fråga i skatteutskottet om hur man hade tänkt kompensera kommunerna. Jag blev hänvisad till debatten här i kammaren, då jag skulle få svar. Även om frågan har berörts här, tycker jag inte att jag har fått något fullödigt svar.

När vi i juni månad behandlade frågan om sänkningen av grundavdraget ville Socialdemokraterna ställa som villkor att kommunerna, för att de skulle få behålla dessa 4,2 miljarder som det är fråga om, inte skulle friställa någon personal från juli 1993 till december 1994.

Om ert förslag skulle gå igenom kommer kommunerna, såvitt jag förstår, att gå miste om 4,2 miljarder. Hur har ni tänkt att kommunerna skall få dessa pengar?

Anf. 93 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Harry Staaf var litet oroad över att han inte skulle ingå i underlaget för regeringen, men det hoppas jag att han gör.

Eftersom Harry Staaf är en regeringsrepresentant vill jag ställa två frågor till honom.

Först vill jag dock läsa ett citat ur utskottets betänkande som handlar om

taxi: "Regeln om skattefrihet vid ringa användning privat torde också leda till att en taxiägare i allmänhet inte bör beskattas för något förmånsvärde för en bil som gått i taxitrafik mer än 8 000 mil per år, om han dessutom har en annan bil för privatbruk. Dessutom bör vid körning över 6 000 mil förmånsvärdet jämkas till ett halvt basbelopp oavsett om det finns anställd personal i företaget eller inte."

Min första fråga till Harry Staaf är: Är det inte rimligt att lagstifta om dessa 8 000 respektive 6 000 mil? Enligt Ny demokrati fattar man nu ett beslut i rätt riktning, men det kan fortfarande bli tolkningstvister mellan olika skattemyndigheter och taxiägare, eftersom det står att taxiägarna inte *bör* beskattas.

Jag förstår inte varför man alltid skall ta halva steg när man fattar beslut.

Min andra fråga är: Hur ställer sig regeringen till att man skall kunna sänka accisen på bilar med ABS-bromsar och luftkuddar – detta för att just främja trafiksäkerheten i Sverige och få ner kostnaden för samhället?

Dessa två frågor skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 94 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Den sista frågan är jag inte beredd att svara på.

När det gäller den första frågan tycker jag att den skrivning som finns är väl avvägd. Den *bör* vara så.

Anf. 95 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Jag lovar Harry Staaf att ordet *bör* kommer att kosta skattebetalarna mycket pengar i form av tvister mellan lokala skattemyndigheter och taxiägare. Jag garanterar att det kommer att bli tolkningstvister om detta.

Anf. 96 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber om ursäkt, Harry Staaf, för att jag inte nämnde kds. Kds är ju mycket troget den borgerliga regeringen som jag är mycket besviken på, om jag skall vara riktigt ärlig. Då fick jag också med det i protokollet. Det är sällan kds har en avvikande mening i fördelningspolitiska syften osv.

När det gäller grundavdraget och kommunerna har vi sagt att kommunerna skall kompenseras. Socialdemokraterna har aldrig gjort församlingar när det gäller skatterna utan att kompensera kommunerna.

Om Harry Staaf vill studera detta litet mer noggrant kan han läsa vår reservation i vårens betänkande från finansutskottet. Jag har med mig den, men det skulle ta alltför lång tid att gå igenom detta med Harry Staaf nu.

Anf. 97 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Jag ville veta hur man skulle kompensera kommunerna. Om vi nu skulle gå på Anita Johanssons förslag kommer det redan om en månad att få effekter på kommunernas ekonomi. Därför är det värdefullt om vi kan få veta hur kommunerna skall kompenseras innan vi röstar.

Anf. 98 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Kristdemokraten Harry Staaf frågade varför Socialdemokraterna inte ville slopa eller minska grundavdraget. Jag vill fråga kristdemokraternas talesman: Varför vill kristdemokraterna minska grundavdraget med så litet?

2,3 miljarder tar ni in på er reducering av grundavdraget. Det förslag som jag för mitt partis räkning presenterar ger lågt räknat 7 miljarder till statskassan. Det är 5 miljarder mer. Dessa pengar får vi in utan att höja marginalskatten över 50-procentsnivån, som vissa i det borgerliga lägret är stora motståndare till.

Varför vill ni inte göra detta, Harry Staaf? Ni dränerar hushållssektorn genom att ideligen införa egenavgifter. Det var 1 % förra hösten, 1 % i går och 1 % nästa år. Ni tar mycket mer från hushållen med dessa ständigt höjda egenavgifter. Varför inte göra en normal skattehöjning för höginkomsttagarna, som ger 7 miljarder? Det är pengar som man skulle kunna använda till några av era hjärteområden, t.ex. sjukvården, som Jerzy Einhorn talar om, äldreomsorgen, skolan och barnomsorgen. Det är olika områden som ni skulle kunna använda dessa pengar till. Ni skulle också kunna använda dem till Arbetsmarknadsfonden.

Varför höjer ni inte skatten genom att slopa grundavdraget för höginkomsttagarna? Man skulle kunna genomföra det förslaget och Socialdemokraternas förslag samtidigt. Då kan man låta bli att dränera hushållskassorna med höjda egenavgifter, som slår mest orättvist.

Anf. 99 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Lars Bäckström frågar varför vi inte vill sänka grundavdraget. Först fattade jag det som om han ville ta bort hela grundavdraget.

Jag vill anmäla att jag är litet tveksam till en sådan åtgärd.

Litet senare verkade det som om detta bara skulle gälla höginkomsttagare. I våras fattade riksdagen beslut om en ordentlig åtgärd, nämligen att grundavdraget när det gäller den statliga skatten tillfälligt skall slopas under två år. Det är trots allt fråga om en ganska ordentlig skatteskärpning. Jag tycker att det kan räcka med den åtgärden så länge.

Anf. 100 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Inte är väl 2,3 miljarder i ökade intäkter en ordentlig inkomst när det finns underskott på över 200 miljarder. Det är inte en ordentlig inkomstförstärkning. Med ett rimligt språkbruk skulle man kunna säga att det är en måttlig inkomstförstärkning.

Om man avvecklar grundavdraget vid inkomster mellan 156 000 kr och 200 000 kr blir det en skatteskärpning på ca 1,5 miljard. Dessutom får man in ca 5,5 miljarder från inkomster däröver, detta utan att marginals-katten höjs med en enda promille.

Det är en mycket elegant lösning som vi föreslår. Vi vill slopa grundavdraget för höginkomsttagarna även vid taxering till den kommunala inkomstskatten. En betydande del av dessa 7 miljarder faller därför rätt ner i kommunernas kassakistor. Då slipper kommunerna att friställa sjukvårdspersonal. Då skulle Jerzy Einhorn kunna gå upp i talarstolen och för kristdemo-

kraterna redovisa hur man har fått fram medel till den sjukvård som alla kristdemokrater egentligen vill värna om.

Man måste faktiskt tänka sig att delvis återställa skatteuttaget. Skattereformen var ju underfinansierad med 15 miljarder. Det säger t.o.m. Finansdepartementet. Med våra skatteförslag tar man in underfinansieringen och skaffar fram mer medel till sjukvården och kommunerna. Detta vore något för Harry Staaf att ta upp på de interna mötena. För kampen internt! Då kan ni säkert så småningom ansluta er till vår politik i denna fråga. Jag tror inte på mer än så. Men ni har anslutit er till grundprincipen. För några år sedan var vi vänsterpartister de enda som drev kravet på sänkt grundavdrag. Sedan kommer ni en bit på väg. Det är dags att ta fler steg och få fram bättre rättvisa i skattesystemet.

Anf. 101 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Jag tackar Lars Bäckström för hans goda råd.

Vi talar nu om skatteskärpningar till följd av slopade grundavdrag. Vi kan ta en inkomsttagare med en årsinkomst på ca 200 000 kr som exempel. Det blir trots allt fråga om en ganska rejäl skatteskärpning. Lars Bäckström bör också summera de egenavgifter som han mycket riktigt har talat om tidigare i dag. Det är faktiskt, Lars Bäckström, fråga om ganska avsevärda skatteskärpningar för dem som har en inkomst strax över 200 000 kr. Jag tycker att vi skall arbeta försiktigt med den här frågan. Om vi får i gång produktionen ordentligt så får vi in mera skatter. Jag har tidigare sagt till Lars Bäckström att det är en mycket bra metod med vilken man kan försöka få mera pengar till äldreomsorg och sjukvård.

Anf. 102 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Lars Bäckströms skattehöjningar skulle leda till sämre tillväxt och därmed ökat underskott. Lars Bäckström säger att när han höjer skatten med 7,5 miljarder kronor så minskar underskottet. Senare sade han att genom att 7,5 miljarder kronor kommer in kan man ha ökade utgifter i kommunsektorn. Så hänger det inte samman. I dag blir det underkänt, Lars Bäckström.

Anf. 103 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Nej, det blir med beröm godkänt även om jag inte skall sträcka mig till med utmärkt beröm godkänt. Jag sade uttryckligen att man kan göra endera. Antingen kan man satsa på sjukvården eller också kan man täcka underskotten. Det är ett val man kan göra. Men man kan inte göra både-och samtidigt. Det är helt uteslutet.

Vi har talat om 15 miljarder i skattehöjningar. Det är den summa som statsrådets departement säger att skattereformen är underfinansierad med. I riksdagen var man överens om att man skulle ha en finansierad skattereform. Vi står fast vid det beslutet. Det borde statsrådet också göra.

Ute i Europa talar man inte längre om ofinansierade skattesänkningar. Jag hade förmånen att tillsammans med utskottet få besöka Nederländerna nyligen. Där sade man att man gärna skulle vilja sänka sin marginalskatt från 60 % till 50 %, men det hade man inte råd med. Man måste finansiera en

sådan sänkning. Det var en kristdemokrat som sade det. Han kanske är med i samma international som statsrådets parti ingår i. Det är inte omöjligt. Så ansvarstagande kan man alltså vara t.o.m. i en EG-stat. Där är man inte litet allmänt lössläppt bara för att man tycker att det är så roligt att sänka skatter. På en årskonferens i Älvsborg sade statsrådet att vi skall sänka skatterna om så bara för glädjen att sänka skatterna. Så sade statsrådet enligt moderata tidningen.

En sådan inställning har jag inte råd med. Jag tycker att vi skall ta ansvar. Vi måste antingen satsa på vården eller minska underskotten. Båda åtgärderna är viktiga. Vi kanske kan använda 7,5 miljarder för det ena ändamålet och 7,5 miljarder för det andra. Så kan man lösa det problemet.

Anf. 104 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Lars Bäckström vill ha ett kollektivt samhälle med så många beslut som möjligt, helst fattade av honom själv, samtidigt som han ger sig själv betyg. Det tror jag är givet, och då blir det höga skatter.

Jag tycker att det är glädjande att kunna sänka skatter. Det innebär nämligen att man kan öka enskilda människors frihet. Sedan måste man ta hänsyn till statsfinanserna. Jag skall inte förlänga debatten, men det är inte så att de 15 miljarderna generellt är underfinansierade. Det kan vi utveckla i ett annat sammanhang. Sveriges stora problem är inte att vi har för låga skatter, trots att Lars Bäckström tydligen tror det.

Anf. 105 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Nej, jag tror inte att det är ett problem att vi har för låga skatter. Däremot är det ett problem att vi inte täcker våra utgifter. Då får man se till att göra det, och därför får man se till att man har de inkomster man behöver. Vi behöver spara för att få bort underskottet. Vi behöver också höja några skatter. Vi behöver vidta båda dessa åtgärder.

Jag är en av de få politiker som talar sanning i denna fråga. Vi behöver ekonomisk tillväxt, rejäla besparingar och påtagliga skattehöjningar. Detta är den extrema motpunkten till populismen. Det är det sanna budskapet.

Jag vill till stora delar ha ett kollektivt samhälle. Om vi har gemensam trygghet skapas frihet för individen. Om vi har en bastygghet och en inkomsttrygghet i våra socialförsäkringar kan jag få trygghet för mig, min familj, mina anhöriga och mina vänner. Ett sådant samhälle skapar frihet. Det andra samhället skapar ofrihet och otrygghet. Nu är vi inne på en lång ideologisk debatt. Den skall vi föra. Statsrådet, se till att inte öka underskotten genom fler skattesänkningar. Men det tänker statsrådet göra. Underskotten skall öka på grund av ofinansierade skattesänkningar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

9 § Uppskovsregler vid bostadsbyten m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1993/94:SkU11 Uppskovsregler vid bostadsbyten m.m. (prop. 1993/94:45).

Anf. 106 GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! I propositionen och betänkandet tar regeringen och utskottsmajoriteten ytterligare ett steg i nedmonteringen av skattereformen och av principen om en likformig beskattning.

Den här gången gäller det reavinstbeskattningen vid försäljning av egna hem och bostadsrätter. Förslagen innebär dels ett återinförande av ett uppskovssystem för beskattning vid bostadsbyten, dels nya regler för reavinstbeskattningen.

I samband med införandet av ett nytt uppskovssystem slopas den nu gällande takregeln som innebär att skatten begränsas till 9 respektive 18 % av vederlaget vid försäljning av bostads- eller fritidsfastighet. I fortsättningen skall den skattepliktiga vinsten reduceras till 50 % av den konventionellt beräknade vinsten. Vid förluster skall på motsvarande sätt endast 50 % av förlusten få dras av.

För att man skall erhålla uppskov med beskattningen krävs att den som säljer sin villa eller bostadsrätt köper en minst lika dyr villa eller bostadsrätt. Vid köp av en billigare bostad reduceras uppskovsbeloppet i motsvarande grad.

Skälen till förslagen sägs vara de inlåsnings effekter och den negativa inverkan på en önskad rörlighet på bostadsmarknaden som man anser att den nuvarande beskattningen leder till.

Frågan om reavinstbeskattningens inlåsnings effekter var föremål för en grundlig analys i samband med skattereformen. Det var också insikten om att en nominellt utformad reavinstskatt ger vissa oönskade effekter på rörligheten på bostadsmarknaden som leder fram till att den nuvarande takregeln på 9 % infördes. Vid en normal värdetillväxt och innehavsperiod ger denna regel vanligtvis en förmånligare beskattning jämfört med en direkt beskattning av vinsten.

Den utformningen av bostadsbeskattningen var riksdagens socialdemokrater och folktoparter överens om vid genomförandet av skattereformen. Vi socialdemokrater anser alltså att de nuvarande reglerna är de som bäst förenar kravet på en likformig kapitalbeskattning med behovet att undvika inlåsnings effekter på bostadsmarknaden.

Det nuvarande systemet har bara fungerat i två år och på en bostadsmarknad som måste betecknas som långt ifrån normal. Några effekter av den nuvarande beskattningen är därför svåra att utläsa och finns inte heller redovisade i propositionen.

Det finns i dag flera starkare faktorer än reavinstskatten som hindrar rörligheten på bostadsmarknaden. Arbetsmarknadsläget med mer än 600 000 människor utan ordinarie jobb och med en fortsatt låg efterfrågan på arbetskraft ger i dagsläget ingen draghjälp till någon stor rörlighet. Att villor och bostadsrätter utsatts för kraftiga prisfall som gör att innehavarna riskerar en

förlust vid en försäljning är också en faktor som tillsammans med ett högt och osäkert ränteläge har påverkat bostadskonsumenternas beteende. Regeringens förslag löser inte heller problemet med inläsningseffekter på grund av beskattning utan skapar i stället nya låsningar och nya orättvisor mellan olika kategorier av bostadskonsumenter. Uppskovet innebär bara att beskattningen är kvar men skjuts på en obestämmd framtid.

Systemet kommer att öka efterfrågan på dyrare ersättningsbostäder som kommer att bli delvis skattefinansierade. Därmed kommer de förmodligen att stiga i pris. Detta kan också ge upphov till negativa regionalpolitiska effekter, eftersom de skattemässigt gynnade dyrare bostäderna företrädesvis finns inom storstadsområdena och på andra större orter.

Det kommer att upplevas orättvist av alla hyresgäster som av olika anledningar tvingas byta bostad och som inte kan finansiera den nya bostaden med en skattesubventionerad vinst från en tidigare bostad. Dessutom kommer förslaget att återigen komplicera skattesystemet och försvåra skattekontrollen.

Herr talman! Det finns många skäl att avslå betänkandets förslag. Att det ger en ofinansierad kostnad på drygt en miljard om året är ytterligare ett. Jag vill därför yrka bifall till reservation 1.

I propositionen ges ingen analys över nuvarande systems brister eller tjänster. Vi beklagar det. Även om vi anser att det i stort fungerar väl, så finns det vissa situationer där en översyn kan vara motiverad. Det kan vara vid beskattningen av låga vinster, där skatten ofta blir förhållandevis hög. Det kan gälla omflyttningar inom en och samma fastighet, som ofta sker av medicinska skäl eller på grund av handikapp eller ålder.

Vi anser därför att regeringen snarast bör utreda möjligheten att införa regler som löser situationen i de här beskrivna fallen.

Herr talman! Jag yrkar därför också bifall till reservation 3.

Anf. 107 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Jag skall börja mitt anförande med att ge regeringsföreträdarna beröm för ett bra betänkande som läggs fram här nu. Det behandlar den s.k. flyttskatten. Vårt parti, Ny demokrati, har ända sedan vi kom in i kammaren stridit för att man skall ha uppskovsregler.

Dock är det en liten sak som vi vänder oss emot. Vi vill ha kvar 9-procentsregeln fram till 1999. Vi menar att långtidsboende människor i enskilda fall tyvärr kan få högre skatt med de nya beskattningsreglerna. Detta drabbar framför allt människor som bott 20–30 år i sina villor när de säljer dem. De kan i vissa fall få högre beskattning, trots att skattesatsen sänks enligt betänkandet.

Vi har därför reserverat oss för att 9-procentsregeln skall vara kvar till utgången av 1999, inte som regeringsföreträdarna säger till mitten av 1994.

Varför tycker Ny demokrati att uppskovsregeln är så bra? Skatten har faktiskt inläsningseffekter. Vi tycker att det egentligen inte borde förekomma någon reavinstbeskattning på bostad över huvud taget. Från Ny demokratis håll vill vi på sikt se flyttskatten avskaffad helt, givetvis när ekonomin så tillåter.

Därmed, herr talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 2 och 4.

Anf. 108 GUNNAR NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara erinra om det arbete som föregick skattereformen, där man gjorde en noggrann analys av de s.k. inlåsningsaffecterna och kom fram till takregeln just som alternativ till uppskovsreglerna, alltså inte som ett komplement. Takreglerna är väl avvägda alternativ till uppskovsreglerna. Man kan inte dra alltför långtgående slutsatser, men det är inte dessa regler som är det stora problemet på bostadsmarknaden i dag.

Anf. 109 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! När det gäller detta betänkande är Västernpartiet och Socialdemokraterna fullständigt eniga. Det gäller också till stora delar de kommande ärendena. Det bådar gott för nästa höst, som vi hoppas mycket på.

En liten kommentar dock till kärnfrågan. I samband med skattereformen, som vi gärna skall låta gå som en röd tråd genom dagens debatt, var det viktigt att finansiera skattesänkningarna. Det ansåg de flesta, utom möjligtvis Moderata samlingspartiet. Då fick man införa många nya skatter. Man fick fatta en del obehagliga beslut.

De flesta skatter medför att det händer någonting. Många skatter har en negativ verkan på sitt skatteobjekt, det är alldeles klart. Man får ta olägenheterna därför att man måste ha inkomster till sina utgifter. Jag förnekar inte att de nuvarande skattereglerna har negativa effekter.

Man kan ju som föregående talare från Ny demokrati säga att detta är en jättebra proposition, för nu försvinner olägenheterna. Självklart har alla skattesänkningar några fördelar med sig, i vart fall för dem som brukar betala de aktuella skatterna. Visst finns det fördelar, och visst kan man vara glad över att olägenheter försvinner – om man har spenderbyxor och ymnighetshorn, om man inte behöver bry sig om morgondagen och statsfinanserna. Då kan man alltid vara glad över alla skattesänkningar.

Så sade den nydemokratiske talaren: Vi skall gå vidare, när statsfinanserna så tillåter.

Tidigare i dag talade en annan nydemokrat, Bert Karlsson, om de förskräckliga underskotten som var så jättelika. När skall då statsfinanserna tillåta? Kanske när underskotten bara är 199 miljarder om året? Då kan man sänka ännu några skatter! Just nu när de är 240 så orkar man bara med en skattesänkning på en och en halv miljard här och några miljarder där.

Det är därför, herr talman, som vi och Socialdemokraterna är överens i den här frågan. Vi har ett system som varit i kraft ganska kort tid och som har sina olägenheter. Västernpartiet kan tänka sig förändringar av det här systemet, men först när man finansierar förändringarna. Till dess får vi leva med några olägenheter, så är det.

Den s.k. takregeln är egentligen en golvregel – det kan aldrig bli mindre i skatt än det s.k. taket.

Men till dess att vi kan finansiera förändringen får vi leva med olägenheterna, men – säger Socialdemokraterna och Västernpartiet samfällt – vi kan tänka oss vissa justeringar i vissa fall där det är särskilt svåra olägenheter. Det har vi också angett i vår motion. I den socialdemokratiska reservationen står det att vi vill mjuka upp systemet, men inte till vilka statsfinansiella konsekvenser som helst.

Därför, herr talman, ställer vi från Vänsterpartiet oss bakom den socialdemokratiska reservationen. Därigenom ställer vi oss också bakom vår egen motion.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Uppskovsregler vid
bostadsbyten m.m.*

Anf. 110 PETER KLING (nyd) replik:

Herr talman! Till Lars Bäckström vill jag bara säga en sak: Skillnaden mellan Vänsterpartiet och Ny demokrati är att vi också vill spara i budgeten. Vi vill spara kraftigt och skära ned i statens finanser. Samtidigt vill vi också sänka skatterna med en del av dessa medel.

Vänsterpartiets politik är att höja skatterna och sedan sänka vissa skatter. Det kallas skatteväxling och är modellen enligt vänsterns sätt att se. Vi kan inte gå med på en sådan.

Vi säger som det är. Bert Karlsson sade förut i talarstolen att vi har ett stort budgetunderskott och det måste vi göra någonting åt. Det parti som har det största besparingsprogrammet är faktiskt Ny demokrati.

Men vi vill skära i sådant som ingen annan vill i denna kammare. Vi vill omarbета flyktingpolitiken och göra stora nedskärningar på kostnaderna för den. Vi vill omarbета biståndspolitiken och göra stora nedskärningar även där. Vi vill minska partistöd, organisationsstöd och sådant, liksom i det politiska träsket, med flera miljarder ytterligare. Vi vill ha en helt ny familjepolitik som ger föräldrarna möjlighet att kunna välja själva, med ordentliga vårdnadsbidrag och inga fjuttiga 2 000 kr som regeringen har sagt.

På detta skulle vi spara mellan 40 och 50 miljarder, Lars Bäckström. Av dem vill vi ta ett visst belopp att sänka skatterna med, samtidigt som vi alltså gör besparingar. Där är skillnaden mellan nydemokratisk politik och vänsterpolitik.

Anf. 111 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Nydemokraten Peter Kling uppfattar säkert skillnaden så. Det kan jag inte bestrida. Men jag uppfattar en annan skillnad. Jag ägnar stor tid åt att finna fram sätt att spara på offentliga utgifter. Jag har inom mitt eget parti och i kammaren pläderat för att vi måste få ned bostadssubventionerna. Socialförsäkringen måste bli billigare och mer fördelningspolitiskt effektiv. Vi bygger debatten på att vi talar sanning. Då är inte skillnaden där Peter Kling sade att den var.

Peter Kling kan säga att jag ljuger. Det blir svårt för mig att bestrida. Men, herr talman, jag vill att vi skall spara i de offentliga utgifterna. Jag vill också att vi skall höja skatter för att täcka underskotten, och jag vill ha tillväxt. Jag ifrågasätter realismen, Peter Kling, i de flesta av Ny demokratis sparförslag.

Anf. 112 PETER KLING (nyd) replik:

Herr talman! Ja, man kan ifrågasätta realismen i våra sparförslag. Men svenska folket är säkert medvetet om att det inom dessa områden finns stora belopp som kan sparas in. Jag förstår inte riktigt vad ett litet parti och ett större parti gör i denna kammare: Ni vill höja skatterna. International Monetary fund, IMF, varnar Sverige för att höja skatterna. Likväl finns det företrädare i denna kammare som vill höja skatterna.

Anf. 113 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är ungefär lika klokt som att säga att det finns människor som vill betala sina räkningar. Nej, jag grips inte av någon oerhört stor lust att betala mina räkningar, men jag gör det. Man får betala för sina utgifter. Håller man sig med större utgifter än inkomster, måste man förbättra sina inkomster och även dra ned på utgifterna. Det innebär att höja några skatter, spara och få fart på tillväxten med hjälp av fler arbetade timmar. Så blir det balans i det hela.

Internationella valutafondens råd är nog bra för dem som tror på Internationella valutafonden. Jag tror på att vi skall göra självständiga bedömningar i det här landet.

40–50 miljarder under ett budgetår – så ineffektivt är inte Sverige. Det är litet svårare än så. Det är som det sades i går, dvs. om man säger sådant vid ett torgmöte kanske några blir glada och skrattar. Men sedan när de kommer hem inser de att politiken är mycket svårare än att det går att spara in 50 miljarder kvickt och gesvint på ett år. Det håller bara för torgmöten.

Anf. 114 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Först ber jag att få yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Sedan regeringsskiftet har det förekommit en omfattande pressdebatt i fråga om flyttskatter och skattens effekter. Jag har upplevt att debatten har haft sin grund i borttagandet av möjligheten till uppskov av sådan beskattning i samband med skattereformen.

Det har ställts krav från en del håll på att skatten skall avskaffas helt. På annat håll har man förordat en lösning där det åter skall bli möjligt att få uppskov på skatten vid bostadsbyten.

Jag tycker principiellt att det skall vara en beskattning av kapital som är bundet i bostäder för att få rättvisa jämfört med beskattning av avkastning på bankmedel. Denna beskattning kan ju naturligtvis ske i form av ett årligt uttag. Men den kan också ske i form av en årlig beskattning eller en beskattning på värdeökningen vid en försäljning av bostaden.

Om jag har uppfattat Vänsterns motion rätt förordas en balansförskjutning med högre uttag vid försäljningen. Jag är något oklar över om det innebär en sänkning av den årliga beskattningen eller att tillföra staten mer pengar genom ett högre uttag. Jag tycker att det är problematiskt att gå in på en sådan modell. Den nuvarande reavinstbeskattningen är faktiskt något för hård. En del flyttar ofta, ibland utan egen förskyllan. Finns det inte uppskovsmöjligheter när man flyttar ofta och reavinsten måste tas ut, kan detta i praktiken innebära mycket höga årliga driftskostnader.

Peter Kling var nöjd med propositionen och betänkandet frånsett på en punkt. Det gäller att han vill behålla takregeln, 9 %, fram till 1999. Jag vill erinra om vad som står i betänkandet på s. 33.

Förutom den beskattning som nu förordas finns det en takregel. Vidare finns det en beskattning som gäller sedan tidigare och som skall kunna vara kvar till 1999. Det innebär tre olika beskattningsmetoder som löper parallellt med varandra – enligt detta förslag fram till halvårsskiftet 1994. Detta innebär, självfallet, praktiska och administrativa svårigheter. Det blir besvärligt

att förlänga detta. Det är därför bra att inte ha för många regler för att få en enkelhet för deklaranterna.

Jag tycker för min del att regeringen i propositionen har funnit en väl avvägd lösning i nuvarande ekonomiska läge med möjlighet till uppskov av beskattning vid försäljningsvinster vid bostadsbyten. De uppskavsregler som nu föreslås har inte bedömts vara förenliga med takregeln som i dag begränsar skatteuttaget till 9 % av försäljningssumman. Eftersom det inte går att ha kvar takregeln är det tvunget att lindra beskattningen. Den förändras på så sätt att den skattepliktiga vinsten kommer att utgöra 50 % av den konventionellt beräknade vinsten. Det är inte bara fråga om beskattning av den reala värdeökningen, utan det är också fråga om beskattning av inflation.

Herr talman! Jag vill slutligen understryka ett par punkter i betänkandet. Där framgår att Lagrådet anför att den av regeringen föreslagna lösningen är en väl genomarbetad lösning av en komplicerad skattefråga. Lagrådet har positiva omdömen om den tekniska utformningen. Vidare säger utskottet på s. 34 i betänkandet: "Vad gäller tanken att helt slopa reavinstbeskattningen av bostäder delar utskottet regeringens uppfattning att en sådan ordning av rättviseskäl och av statsfinansiella skäl inte är lämplig."

Herr talman! Då kommer jag in på en del av Lars Bäckströms påståenden. Det är ju riktigt att reformen inte har någon direkt finansiering. Det har funnits ett tryck på att genomföra denna reform sedan länge. Regeringen har dröjt. Men i dagsläget kan vi se ett behov av en ökad rörlighet på bostadsmarknaden för att kunna minska omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Det kostar också pengar.

Kan vi få en större rörlighet på bostadsmarknaden, torde det innebära att vi kan få igen en del. Hur mycket är svårt att bedöma.

Anf. 115 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Harry Staaf nämnde tidigare att man inte skall ha för krångliga regler. Det kan jag visserligen hålla med om. Men jag skulle vilja se Harry Staaf säga till pensionärerna som har bott i sina villor en längre tid att de skall få högre skatt när de säljer sina hus. Skall man då säga till dem att det är så krångligt för dem att de faktiskt får acceptera den här skattehöjningen? Nej, jag tycker inte det. Jag tycker man skall sätta personerna i det främsta rummet, före en regel som kanske är litet krånglig. Vi hävdar att vi skall behålla takregeln, 9-procentsregeln, fram till övergången 1999.

Anf. 116 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Jag vill uppmana Peter Kling att titta längst ner på s. 32 i betänkandet. Där står det om den övergångsregel som gäller under tiden från den 1 januari 1991 till den 1 december 1999.

Den här regeln är vid långvariga fastighetsinnehav oftast mer förmånlig än den takregel som Peter Kling talar om. De pensionärer som försäljer hus har sannolikt haft ett fastighetsinnehav. De kommer i åtnjutande av den här regeln. Det är nog inga större bekymmer, jag kan nog se de här pensionärerna i ögonen.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Uppskavsregler vid
bostadsbyten m.m.*

Anf. 117 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Det är riktigt, som Harry Staaf säger, att det finns en övergångsregel som gäller fram till 1999. Men jag vill också ha 9-procentsregeln parallellt med denna, för att det skall slå fullt ut, för att man inte skall få några skattehöjningar.

Anf. 118 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! När jag var ung tyckte jag att man kunde ha många och krångliga regler. Jag kanske var bättre möblerad i huvudet då, så att jag kunde ha överblick över dem.

Ju äldre jag har blivit, desto mer uppskattar jag enkelheten. Jag har kommit underfund med att enkelhet faktiskt är en bra regel också när det gäller att skapa rättvisa. Alla människor förstår inte krångliga regler, och de som inte förstår reglerna kommer inte i åtnjutande av dem. Vi går in för enkla regler, och då får vi också ett bra och rättvist samhälle.

Anf. 119 GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! Jag håller med Harry Staaf om att det har varit en livlig debatt om flyttskatten. Man kan nästan tala om en kampanj. Det gäller också att kunna stå emot kampanjer. Jag vill påminna om de diskussioner som vi hade kring skattereformen, då 9-procentsregeln bedömdes som en väl avvägd kompromiss mellan kravet på en likformig kapitalbeskattning och de inläsnings effekter som en reavinstbeskattning har på bostäder.

Vi säger också att vi är beredda att utreda en del av effekterna av äldre människors flyttning, låga realisationsvinster, osv. Men vi är inte beredda att göra en omläggning som kostar 1 miljard om året, som gör budgethålet 1 miljard större och som skapar nya orättvisor på bostadsmarknaden.

Anf. 120 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Jag delar Gunnar Nilssons uppfattning om att man skall stå emot kampanjer när man har en bra grund att stå på. Men man skall också lyssna på den debatt som förs. Om man finner att det finns fog för att ändra saker och ting utifrån den debatt som förs, skall man också vidta åtgärder. Jag tror att det är riktigt att göra det nu.

Eftersom också Gunnar Nilsson och hans parti vill ändra på vissa saker, anser jag att de egentligen också finner det motiverat att göra ändringar och att de erkänner att de har begått vissa fel. Eftersom det har gått så kort tid, ville de samtidigt inte riktigt erkänna det, och därför säger de nu: "Låt oss utreda saken." Det enklaste är faktiskt att gå med på det förslag som nu finns.

Det finns andra saker som man också kan undersöka. Under 80-talet var inflationen kraftig. Nu kan vi räkna med en lägre inflation, om vi lyckas med regeringens politik. Det är också ett motiv för att genomföra den här förändringen.

Anf. 121 GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! Det är riktigt att man skall ha en bra grund att stå på. Skattereformen är en utomordentligt bra grund att stå på i det här fallet. Jag tror

inte att ens Harry Staaf kan hävda att realisationsvinstbeskattningen är det stora problemet på bostadsmarknaden i dag. Problemet är i stället den stora osäkerhet som råder när det gäller kostnadsutvecklingen på bostadsområdet, på grund av den icke-politik som regeringen har fört på bostadsområdet.

När det gäller inlåsnings effekterna har vi haft fallande priser på både villor och bostadsrätter det sista året. Människor har snarare gjort realisationsförluster än realisationsvinster. Det här förslaget innebär en försämring för alla dem som i det här kärva läget har gjort realisationsförluster.

Som jag tidigare sade var takregeln en väl avvägd kompromiss mellan de krav som ställts på likformighet och rättvisa och de eventuellt negativa effekter som de innebär. Men den är definitivt inte det stora problemet i dag. Så låt oss hålla fast vid skattereformen.

I det här sammanhanget är jag faktiskt oerhört besviken på folkpartisterna, som släpper det ena förslaget efter det andra och flyr vind för våg.

Anf. 122 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Jag beklagar, men jag hörde faktiskt inte vad Gunnar Nilsson sade.

Anf. 123 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Jag vill bara göra en kort anmärkning. Harry Staaf sade till mig att det här visserligen inte är finansierat men att folk kanske kommer att flytta litet mer, då får fler arbete och då blir det finansierat. Det var väl ändå en förlöjning, Harry Staaf? Hur kan han ens antyda att arbetslösheten skulle bero på att folk inte gitte flytta eller har råd att flytta? Man kan inte få jobb just nu genom att flytta runt, Harry Staaf. Inte ens den metoden fungerar såsom det ser ut. Arbetslösheten är inte riktigt jämntjock, men den är stor överallt. Det är illa eller ännu värre, men det är bara så det skiljer sig.

Att finna finansiering för 1,5 miljarder är ett problem, Harry Staaf. Det förvånar mig att inte Harry Staaf som företrädare för regeringssidan sade att man hade finansierat det i budgeten genom budgetreserveringar. Det är ju den originella metod man tillämpar i det fall vi skall diskutera härnäst, så varför inte göra det i alla? Varför inte säga att ni har reserverat det här, i den förlustbudget som ni redan har, med ännu mer förluster? Ni gjorde inte det den här gången, och om ni inte använder den metoden så har ni ingen finansiering alls. Det visar hur eländigt ställt det är när ni driver skattesänkningar. Ni har inga eller fiktiva reserveringar i budgeten.

Men, Harry Staaf, en miljard här, några miljarder där, några miljarder en annan vecka. Det är tur att vi snart har juluppehåll så att ni inte kan lova sänkningar med någon miljard. Men det är så ni har byggt upp de här underskotten, genom att säga att det ordnar sig så småningom, med tillväxt. Men det gör inte det. Inte ens med tillväxt kommer det att gå, inte ens med 3 % tillväxt om året.

Därför har vi inte råd.

Jag är så pass ärlig att jag erkänner att det finns svagheter i nuvarande system. Jag är så pass ärlig att jag säger till de människor som drabbas av dessa problem att vi måste se till helheten och att vi skall lösa de allra akutaste fallen – äldre och handikappade. Den ståndpunkten hade även flera

borgerliga i utredningen, bl.a. centerpartisterna. Då sade man att man skulle gå på den lösningen, men den har man sprungit ifrån. Folkpartiet var för den lösningen, men nu springer man ifrån det vi var överens om.

Det är litet absurt att jag och Harry Staaf, som inte var överens om skattereformen, får försvara reformens finansiering, medan våra vänner springer ifrån den. Jag, som en gång stod längst ifrån skattereformen, står nu närmare den än Centern och Folkpartiet. Det är något märkligt. Kristdemokraterna var inte med då, men ni stödjer i varje fall inte längre principerna om att finansiera skattesänkningar.

Anf. 124 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Jag menade inte att det skulle ge så mycket arbeten. Men jag vill uppmärksamma Lars Bäckström på att om folk började flytta våldsamst här i landet, skulle i alla fall flyttfirmorna få arbete och kunna nyanställa människor.

Jag skall upprepa vad jag sade: Vi kan nu räkna med en viss förändring på arbetsmarknaden. Det har varit en viss uppgång i ekonomin, och exporten ökar. På grund av att kronan har skrivits ned har vi möjlighet att sälja mer. Om vi kan utnyttja det fullt ut, innebär det, Lars Bäckström, att vi kan skapa en ökad rörlighet på bostadsmarknaden. Det är i det perspektivet som vi skall se reglerna för uppskov av den s.k. flyttskatten. Då, Lars Bäckström, kan vi också räkna med minskade utgifter på det arbetsmarknadspolitiska området. Där kan vi tjäna in några kronor till den här finansieringen.

Den summa som Lars Bäckström nämnde, 1,4 miljarder, gäller först efter några år då vi hoppas ha bättre finanser. Den omedelbara ekonomiska effekten blir ungefär 1 miljard.

Anf. 125 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Fortsätter man från regeringssidan med ofinansierade skattesänkningar, är jag säker på att det blir en flyttfirma som får jobb, och det är den flyttfirma som flyttar ut er ur Rosenbad.

Anf. 126 HARRY STAAF (kds):

Herr talman! Det genererar kanske inte så mycket jobb. För övrigt är jag nästan övertygad om att om vi informerar ordentligt om de åtgärder som regeringen vidtagit och kommer att vidta, får Lars Bäckström inte se den flyttningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 10 §.)

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1993/94:SkU12 Ändringar i 19 § kommunalskattelagen (prop. 1992/93:159,
174 och 1993/94:90 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

SkU10 Översyn av tjänsteinkomstbeskattningen

Mom. 1 (grundavdrag, skatteskala)

1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (s)
3. men. i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

127 för res. 1

11 för men.

174 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

175 för utskottet

126 för res. 1

11 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 28 fp, 27 c, 24 kds, 23 nyd

För res. 1: 126 s

Avstod: 10 v, 1 -

Frånvarande: 12 s, 7 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 4 v, 3 -

Mom. 4 (reseförmåner)

1. utskottet
2. res. 3 (m, fp, c, kds)

Votering:

166 för utskottet

147 för res. 3

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 m, 2 fp, 1 c, 2 kds, 23 nyd, 10 v, 1 -

För res. 3: 1 s, 72 m, 26 fp, 26 c, 22 kds

Frånvarande: 11 s, 7 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 4 v, 3 -

Magnus Persson (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Karl-Göran Biörsmark (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 6 (lunchförmåner)

1. utskottet

2. res. 4 (nyd)

Votering:

284 för utskottet

24 för res. 4

4 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 72 m, 28 fp, 26 c, 24 kds, 6 v, 1 -

För res. 4: 23 nyd, 1 v

Avstod: 1 c, 3 v

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 fp, 4 c, 2 kds, 4 v, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU11 Uppskovsregler vid bostadsbyten m.m.

Mom. 1 (införande av ett nytt uppskovssystem m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. res. 2 (nyd)

Förberedande votering:

139 för res. 1

23 för res. 2

150 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

154 för utskottet

136 för res. 1

22 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 71 m, 28 fp, 28 c, 24 kds, 2 nyd

För res. 1: 125 s, 10 v, 1 -

Avstod: 1 m, 21 nyd

Frånvarande: 12 s, 8 m, 5 fp, 3 c, 2 kds, 4 v, 3 -

1. utskottet

2. res. 3 (s)

3. res. 4 (nyd)

Förberedande votering:

139 för res. 3

23 för res. 4

152 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

154 för utskottet

139 för res. 3

22 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 73 m, 28 fp, 28 c, 24 kds, 1 nyd

För res. 3: 127 s, 11 v, 1 -

Avstod: 22 nyd

Frånvarande: 11 s, 7 m, 5 fp, 3 c, 2 kds, 3 v, 3 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SKU12 Ändringar i 19 § kommunalskattelagen

Kammaren biföll utskottets hemställan.

11 § Ändringar i företagsbeskattningen

Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1993/94:SkU15 Ändringar i företagsbeskattningen (prop. 1993/94:50 delvis).

Anf. 127 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Det har varit full storm i massmedierna under senare tid. Det har framför allt handlat om s.k. fallskärmar och några fackliga ledare som har varit med om att bevilja sådana fallskärmar. Men när nu regeringen genom kraftiga skattesänkningar när det gäller utdelningar och aktievinster delar ut ett stort antal miljarder till landets aktieägare är det förvånansvärt tyst om detta i tidningar, radio och TV.

Det rör sig om åtskilliga aktieägare som utan minsta arbetsprestation nu kan tillgodogöra sig flera tiotals miljoner kronor. I den borgerliga regeringskretsen finns det enskilda individer som på det här sättet, enligt beräkningar som bl.a. har gjorts i LO-tidningen, kan tjäna upp till 7 miljoner kronor. Om allt detta sägs det inte särskilt mycket.

Var är de massmediala kampanjerna? undrar säkert vän av ordning. Var är den folkliga vreden? har man kanske tills nu haft anledning att fråga sig. Var håller journalisterna hus? Här behöver man ju inte ens en gång gräva, utan det är bara att läsa innantill i proposition och utskottsbetänkande så framträder orättvisorna i all sin nakna råhet.

Visst finns det en folklig vrede, fullt i klass med den som drabbade de hutlösa fallskärmsavtalen. Om inte annat framgick det med all önskvärd tydlighet under gårdagens jättelika demonstration mot regeringens politik. Alltså: Medan all uppmärksamhet har riktats mot fallskärmar och jakten på fackliga förtroendemän, har regeringen relativt ostört kunna genomföra sitt systemskifte som nu kulminerar med ytterligare skattesänkningar för aktieägarna.

Tidigare har det i stor utsträckning handlat om skattehöjningar på vanligt hederligt arbete som särskilt hårt har drabbat främst låginkomsttagarna. Det har också handlat om en social avrustning som saknar motstycke i Sveriges historia.

Vi är nu med stormsteg på väg in i det nya klassamhället, där allt fler obönhörligen dras ned mot fattigdomstrecket, medan ett antal aktieägare blir alltmer förmögna. Då kommer, tro mig, den folkliga vreden att märkas. Då får vi ett hårt och polariserat samhälle som inte är bra för någon människa, inte ens för de allra mest förmögna.

Ändå hävdar regeringens företrädare envetet och eftertryckligt att förslagen i föreliggande proposition om en halvering av skatten på aktievinster och ett avskaffande av utdelningsskatten är rättvisa. Deras något krystade förklaring är att de här förslagen skulle skapa nya arbeten i Sverige och att den största orättvisan är att folk går utan arbete.

Det är ganska lätt att instämma i det senare påståendet. Däremot finns det inte mycket som tyder på att regeringens förslag verkligen skulle skapa några nya jobb. Tvärtom, det finns en viss risk för att det blir färre jobb med regeringens förslag. Detta är inte något som jag själv har hittat på, utan det är resultatet av ingående beräkningar och analyser av landets främsta expertis på företagsbeskattningens område. Från det hållet har man visat att reformen som helhet sänker företagens kapitalkostnader med 1–2 % och att det skulle ge en långsiktig investeringsuppgång på futtiga 0,3–0,6 %, vilket motsvarar 400–800 miljoner kronor, allt detta till en statsfinansiell kostnad på två miljarder kronor per år.

Det finns naturligtvis bättre och effektivare sätt att använda dessa pengar på. Vi socialdemokrater har pekat på några sådana sätt. Gemensamt för dessa är att de gynnar det kapital som arbetar i företag och som direkt kan bli tillgängligt för investeringar.

Det handlar för det första om det s.k. Anellavdraget som redan i dag kraftigt urholkar den s.k. dubbelbeskattningen. Vi socialdemokrater menar att det finns anledning att se över detta avdrag och eventuellt förbättra det. Genom detta avdrag gynnas nyemitterade aktier och därigenom direkt också investeringar.

Det handlar för det andra om att direkt skattemässigt gynna investeringar genom att skapa möjligheter till s.k. direktavskrivningar under 1994. Det innebär egentligen att hela investeringen får skrivas av omedelbart. Men för

att begränsa den statsfinansiella kostnaden under 1995 föreslår vi dock att 70 % av investeringen skall få skrivas av.

Vårt förslag innebär en påtaglig sänkning av företagens kapitalkostnader. Vi är därför övertygade om att åtgärden leder till en betydande stimulans för näringslivets investeringar. Åtgärdens tillfälliga karaktär innebär att det blir attraktivt för företagen att tidigare lägga redan planerade investeringar. Vårt förslag att behålla dagens bolagsskattesats under nästa år förstärker också investeringsstimulansen.

Till skillnad från regeringen kan vi genomföra våra skatteförslag utan att tafs på skattereformens grundläggande principer om att arbete och kapital skall beskattas lika.

När vi en gång i tiden gjorde upp med Folkpartiet om dessa principer var avsikten att dessa skulle kunna stå sig under lång tid. Vi trodde att ett brett parlamentariskt underlag för reformen skulle skapa ett stabilt skattesystem och – inte minst viktigt – fasta spelregler för näringslivet.

Det var inte lätt att komma fram till dessa gemensamma ställningstaganden. Det var inte lätt för oss socialdemokrater, och det var förmodligen inte heller lätt för folkpartisterna. Vi fick båda ge och ta, men vi blev överens och tog varandra i hand.

Det vi nu får uppleva är hur Folkpartiet tar tillbaka nästan allt det som man motvilligt gav framför allt på kapitalbeskattningens område. Handslaget var inte värt ett enda skvatt. Av detta har åtminstone jag lärt mig att man inte kan lita på Folkpartiet.

Till skillnad från regeringen behöver vi inte heller frukta att våra förslag ger upphov till skatteplanering i stor skala. Det var just detta som var en av Lagrådets viktigaste invändningar mot regeringsförslagen, att de kommer att ge upphov till en omfattande skatteplanering.

Tänker man efter, är det väl ganska uppenbart att så blir fallet. Effekten av regeringens förslag blir ju att det i framtiden kommer att finnas minst åtta olika skattesatser bara inom kapitalbeskattningen – den lägsta på 0 % och den högsta på 30 %. Det behövs inte mycket fantasi för att inse att detta kommer att leda till skatteplanering. Det kommer att frigöras en stor mängd energi och kreativitet för att förvandla högbeskattade inkomster till lågbeskattade. Det blir återigen gyllene tider för skattekonsulterna.

Ett annat förslag, herr talman, som också har drabbats av Lagrådets fullständigt förödande kritik är förslaget om att möjligheter till kvittning av underskott i näringsverksamhet mot inkomst av tjänst skall tillskapas. Det förslaget strider mot en annan viktig grundpelare i skattereformen, nämligen att det i stort sett skall vara vattentäta skott mellan olika inkomstslag. Av tidigare bitter erfarenhet vet vi också att kvittningsmöjligheter mellan olika inkomstslag ofelbart leder till skatteplanering. Detta har också Riksskatteverket påpekat i många sammanhang.

Över huvud taget leder propositionens förslag till att kontrollproblemen blir så stora att skattemyndigheterna kommer att tvingas avsätta betydande resurser för att bemästra dessa kontrollproblem. De, i sin tur, leder naturligtvis till att andra viktiga uppgifter, t.ex. kampen mot den tilltagande ekonomiska brottsligheten, kan bli eftersatta.

Så några ord om de statsfinansiella effekterna av regeringens och våra för-

*Ändringar i
företagsbeskatt-
ningen*

slag. Propositionens förslag leder till ett varaktigt skattebortfall på 3,3 miljarder kronor. Det föreslås finansieras med en höjning av arbetsgivaravgifterna på ca 1,1 miljarder kronor och en skärpning av beskattningen av utlandstraktamenten med ca 0,5 miljarder kronor. De förslagen har vi inga invändningar emot.

Däremot kan vi konstatera att regeringen saknar finansiering av mer än hälften, eller 1,7 miljarder, av kostnaderna för skatteomläggningen. Vi kan naturligtvis inte acceptera denna brist i finansieringen. Det är nödvändigt att riksdagen får tillgång till ett fullständigt beslutsunderlag som omfattar såväl förslagens statsfinansiella kostnader som förslag till hur de kostnaderna skall finansieras.

Vi anser inte att regeringen uppfyller de kraven på beslutsunderlag. Denna brist undergräver ytterligare trovärdigheten i regeringens program för att sanera statsfinanserna. I motsats till regeringen har vi socialdemokrater en varaktig finansiering av våra förslag.

För fullständighetens skull skall jag avslutningsvis också säga att vi socialdemokrater inte säger nej till alla förslagen i propositionen. Vi accepterar de förslag som ger egenföretagarna bättre skattevillkor. Därigenom fullföljer vi den överenskommelse som vi hade med Folkpartiet i samband med genomförandet av skattereformen.

Då var vi överens om att just egenföretagarna hade en i jämförelse med bolagen sämre skattesituation och att vi efter vederbörligt utredande skulle lägga fram förslag till förbättringar. Frågan har nu under en längre tid varit föremål för ett ingående studium och regeringen har lagt sitt förslag.

Vi accepterar det förslaget. Vi tycker att det är viktigt att småföretagen får så goda villkor som möjligt. Det är förmodligen så att det just inom småföretagarvärlden finns goda möjligheter för expansion och nyanställningar.

Vi inser emellertid – precis som Lagrådet har påpekat – att förslaget ingalunda är problemfritt. Det är oerhört krångligt och kan mycket väl leda till skatteplanering och stora kontrollsvårigheter. Därför har vi också föreslagit att reglerna måste bli föremål för uppföljning och utvärdering och att det är någonting som vi måste ge regeringen till känna.

Det har emellertid inte regeringspartierna velat vara med på. Det är oerhört förvånande; inte minst med tanke på Lagrådets kritiska invändningar mot förslaget.

Lika förvånande är det att regeringen, samtidigt som man säger sig vilja stödja småföretagsamheten, väljer att tillsammans med Ny demokrati driva igenom ett förslag som hårt drabbar just denna kategori. Jag tänker på förslaget att införa ett system med uppbörd av s.k. F-skatt varje månad i stället för som nu varannan månad. Det kommer att drabba de små företagen hårt eftersom det tillfälligt skärper skatten på just småföretagen med mer än 3 miljarder kronor. Vi anser att det är ytterst olämpligt i ett konjunkturläge då många småföretagare drabbas av dålig lönsamhet och låg likviditet. Vi kan nu konstatera att Ny demokratis politiska fingerfärdighet utvecklats så till den milda grad att man över en enda natt vänder 180 grader och går emot sitt eget förslag i den här frågan.

Till sist, herr talman, vill jag säga att de av våra förslag som avviker från majoritetens förslag finns sammanfattade i nio stycken reservationer till

detta betänkande. Vi ställer oss självklart bakom de reservationerna, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna nr 1, 6, 8 och 10.

I detta anförande instämde Bruno Poromaa, Lisbeth Staaf-Igelström, Jan Fransson, Gunnar Nilsson och Kaj Larsson (alla s).

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Ändringar i
företagsbeskatt-
ningen*

Anf. 128 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! I dag skulle riksdagen ha kunnat fatta beslut om skatterna som stärkt förutsättningarna för ökad sysselsättning och trygga jobb; beslut som ökat förutsättningarna för en uthållig tillväxt av svensk ekonomi.

Men det kommer inte riksdagen att göra. I stället kommer riksdagen att tillstyrka ännu en blå proposition från statsrådet Lundgren. Eller, herr talman, för att tala klartext: I dag kommer riksdagen att leverera beslut, beslut som länge har funnits på en lång önskelista – en julklappslista från regeringens närmaste vänkrets. En julklappslista där Sven-Olof Lodin har fått hålla i pennan. Klapparnas adressater är Svenska Arbetsgivareföreningen, Industriförbundet, Företagarnas riksorganisation och Aktiespararna. De är glada i dag. De är lika glada som alla som på julafton får alla sina önskningar uppfylla.

Ingen – inte heller jag – skall förmäna näringslivet att hävda sina intressen. Det är intresseorganisationernas roll. Jag är inte ett dugg förvånad över att intressegrupper uppträder som kravkoncern. Men jag är kritisk till att allmänintresset, politiken, totalt ger vika för särintresset.

Samtidigt som regeringen delar ut klappar till sina vänner delar man ut annat till löntagarna och de arbetslösa. Då gäller det något helt annat. Det gäller karensdagar och neddragningar av ersättningsnivåer. Det gäller höjd skatt på arbete och höjda indirekta skatter. Alla medborgare får känna på vad neddragningar innebär när det gäller skola, sjukvård och omsorger.

Det var detta – den sammanlagda politiken – som gjorde att Mynttorget i går fylldes av 30 000 protesterande människor. Jag tror mig veta att många av dem inte kände till de beslut som riksdagen ämnar ta i dag. Hade fler människor i Sverige känt till vilka beslut som skall fattas här i dag hade det varit ännu fler på torget, och de hade varit ännu ilsknare.

Herr talman! Det kan ju vara en tröst för mig, som hoppas och tror på ett regeringsskifte, att vi redan nästa höst kan börja riva upp de skevheter som ett bifall till propositionen om fortsatt reformering av företagsbeskattningen för med sig. Men det är en klen tröst. Det är inte bra för någon grupp i samhället, eller för helheten i samhället, att driva kvartalspolitik med skattereglerna för produktion, investeringar och näringsliv.

Det kunde ha varit annorlunda här i kammaren i dag. Riksdagen kunde ha haft förmågan att se helheten och inte bara gruppintressena.

Det kunde ha varit så att riksdagen hade läst oppositionens motioner med öppet sinne, och inte bara sett, utan tagit fasta på, de möjligheter som finns till bredare lösningar.

Det kunde ha varit så att riksdagens borgerliga ledamöter inte bara hade glatt sig över berömmet från en part på arbetsmarknaden utan också hade tagit intryck av de samlade och kritiska synpunkter från löntagarnas organi-

sationer som kommit fram i remissvar och som kom fram vid utskottets offentliga utfrågning i denna fråga.

Det kunde ha varit så att utskottets borgerliga ledamöter, ja, riksdagsledamöter i allmänhet, på gruppmöten hade tagit intryck av de oberoende experter och forskare som kritiserar både utredningen och propositionen. Professor Södersten har nämnts. Men det finns ju röster t.o.m. inom industrin och näringslivet som är kritiska. Tomas Fischer är ett exempel.

Det kunde alltså ha varit på ett annat sätt. Men det skulle naturligtvis också ha krävt, herr talman, att vi i oppositionen var beredda att rucka på våra positioner. Då hade vi inte varit färdiga med lagtexterna denna dag. Det är nog sant. Men vi hade ju kunnat fatta ett beslut till våren om lagtexterna och bara beslutat om principerna nu. Vi hade alltså kunnat fatta beslut till våren fast förvissade om att vi därmed har besked som gäller för hela 90-talet. Då hade det inte varit en julklapp till ett särintresse. Däremot hade det blivit ett beslut av säkert och bestående värde. Så blev det dock inte – det hade ju kunnat ställa till med problem för regeringen.

Vissa riksdagsledamöter måste tänka på regeringen. Det är väl det som utgör skillnaden mellan statsmannapolitik och partipolitik. Det här hade ju kunnat tolkas så att riksdagen gav regeringen en näsknäpp. I det perspektivet blir det viktigare för vissa partigrupperingar att tänka på partiintresset mera än på stabiliteten i de här viktiga frågorna.

Jag menar alltså att det hade funnits andra lösningar och möjligheter. Det finns öppningar i den socialdemokratiska motionen. Det är inte fråga om en vidöppen dörr, men det finns i alla fall öppningar.

Vi har yrkat blankt avslag på hela propositionen. Men vi har också nog samt angivit att vi är beredda att diskutera. Vi har pekat på en rad punkter där vi har ett öppet sinne. Ända sedan skattereformen har vi kritiserat, och vi var det enda partiet som gjorde det, införandet av skatteutjämningsreservsystemet, SURV-systemet. Detta system är dumt, tekniskt otympligt och krångligt. Vi var alltså tidigare ensamma om den ståndpunkten. I dag får vi rätt. Alla är ju nu överens om att detta klumpiga och tekniskt krångliga system måste avvecklas.

Vidare har vi sagt att vi kan tänka oss att diskutera formerna för en avvecklad s.k. dubbelbeskattning, vilken på sikt innebär inläsningseffekter. Av samma anledning var vi mot SURV-systemet. Om man har den uppfattningen bör man i detta perspektiv se att även dubbelbeskattningen medför inläsningseffekter.

Vi har också sagt att vi vill diskutera kvittningsrätten. Och vi har länge sagt att det är riktigt att enskilda firmor, enskilda näringsidkare och handelsbolag utsätts för ett hårdare skattetryck än som gäller för aktiebolag. Gång på gång har vi medgett detta faktum och tyckt att man bör göra något åt detta.

Vi har nämnt en rad punkter där vi är beredda. Vi hade också varit med och diskuterat möjligheterna till direktavskrivningar. Vi vill diskutera den frågan när det gäller gränser och vilka områden som blir aktuella. För de mindre företagen kunde tanken på en särskild bolagsform utredas.

Det finns många sådana här öppningar att visa på. Men i riksdagen gäller linjen: Vi tar en debatt när alla beslut är låsta. Sedan voterar vi.

Men då riskerar ni som nu är i majoritet att oppositionen har rätt att

ändra. Det måste ni acceptera. Då får vi ett skakigt system för företagsbeskattning – ett system som ändras med växlande majoriteter, inte bara när det gäller nivåer utan också när det gäller de principiella grunddragen. Statsrådet Bo Lundgren borde inse att det vore olyckligt.

Jag vet att statsrådet Lundgren vill värna om industrin. Det vill jag också. Jag vet också att vi är överens om att det bästa är att vi har stabila regler. Så långt är vi överens. Men varför tar statsrådet inte fasta på detta och försöker diskutera med det stora oppositionspartiet, och även med det lilla oppositionspartiet? I vissa stycken har vi faktiskt haft större öppningar i de här frågorna. Det kan påverka också det stora partiet, för jag tror inte att man där vill framstå som mera näringslivsovänlig än vänsterpartisterna.

Man hade alltså kunnat dra i en rad olika trådar i stället för att bara utnyttja den majoritet man besitter efter att ha förhandlat i regeringskretsen. Denna typ av politik skadar på sikt näringslivet. Man gör sig själv en björntjänst, ja, en otjänst, för i och med detta handlingssätt har oppositionen helt fria händer att agera. Det är det problem som man har bundit sig vid och som man möter om/när man kommer i opposition.

Från er egen utgångspunkt har ni alltså hanterat frågan oskickligt och felaktigt. Ni har lyssnat för mycket till ett särintresse och inte förmått att se till helheten.

Herr talman! Ni som leder kammarrens arbete önskar att vi talare skall hålla taletiden – i mitt fall tio minuter. Därför stannar jag här.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets meningsyttring. Naturligtvis stöder jag alla våra ställningstaganden. Men jag yrkar bifall endast beträffande mom. 1, 6, 10 och 14. Det gäller alltså samma moment som Socialdemokraterna yrkar bifall till när det gäller deras reservation.

Anf. 129 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! I dag kommer riksdagen att fatta beslut som innebär att enskilda företagare och delägare i handelsbolag ges möjlighet att verka på samma skattemässiga villkor som aktiebolag. Härmed undanröjs en orättvis behandling av dessa företagsformer som går mycket långt tillbaka i tiden. Jag tror faktiskt att egenföretagarna skattemässigt missgynnats under minst ett halvsekel.

I dag är vi äntligen framme vid en lösning, och det förvånar väl knappast någon att det är en borgerlig regering som lägger fram förslaget.

Jag dristar mig således att konstatera att denna dag, i varje fall när det gäller egenföretagarna, är historisk.

I gårdagens debatt talade Göran Persson om en skattehöjning på 3 miljarder kronor för dessa företag, och Lars Hedfors säger nu att vi skärper skatten på småföretagen med 3 miljarder. Det bekymrar mig verkligen att den som i händelse av en socialdemokratisk valseger är förutsedd att bli rikshushållare har så bristfällig insikt i skattepolitiken. Det blir nämligen inte en enda krona i skattehöjning för dessa företag med anledning av tidigareläggningen av F-skatteuppbörden. Däremot blir det en likviditetspåfrestning för en månads uppbörd. Men detta skall också ställas mot det förhållandet att man då har fått en lägre skatt – alltså inte en skatteskärpning – genom att näringsinkomst genom dagens beslut får beskattas som inkomst av kapital.

Om Göran Persson tror att man kan skaffa inkomster till staten på detta sätt, kommer hans rikshushållarskap att sluta i en katastrof. Göran Persson är inte här. Men jag hoppas att någon kan ge honom en förklaring, så att han förstår denna fråga.

Propositionen om förenklad företagsbeskattning omfattar i huvudsak två områden. Det ena har jag redan berört. Det andra innebär att eget och lånat kapital som finansieringskälla inom bolagssektorn likställs i beskattningshänseende.

Att kapitalet i enskild verksamhet skall enkelbeskattas bygger på en överenskommelse från skattereformen. Trots ett starkt motstånd mot ett genomförande av reformen har Socialdemokraterna ändå accepterat förslaget.

Den kritik som Socialdemokraterna riktar mot det andra huvudförslaget i propositionen, enkelbeskattningen av bolagsvinsterna, blir då fullständigt obegriplig.

Beskattningen av kapital investerat i näringsverksamhet görs nu likformig. Ägarkapitalet i aktiebolagen, aktiekapitalet, kommer att beskattas en gång med 28 % bolagsskatt. Ägarkapitalet i enskild verksamhet och i handelsbolag kommer likaledes att beskattas en gång i inkomstslaget kapital genom förslaget om positiv räntefördelning.

Det skulle verkligen vara intressant om Lars Hedfors ville förklara logiken i att egenföretagarens kapitalinsats skall enkelbeskattas medan aktiebolagsägarnas kapital skall dubbelbeskattas.

Folkpartiet går ifrån skattereformen, sade Lars Hedfors. Den sprang ni ifrån för länge sedan genom att överge två av de absoluta kungstankarna i den reformen, nämligen en enhetlig mervärdesskatt och att vi skulle ha hälften kvar. Men det är en totalt felaktig uppfattning, Lars Hedfors, att vi i skattereformen skulle ha kommit överens om att det *måste* vara en orättvis beskattning åt det ena eller andra hållet. Denna uppfattning har *aldrig* funnits, vare sig hos mig eller Folkpartiet. Jag har därför en bön: Förklara den här konstiga uppfattningen, Lars Hedfors, att det skall vara en olikformig beskattning!

Förslagen i propositionen, herr talman, syftar till att skapa en skattemässig neutralitet mellan skilda företagsformer. Vid sidan av detta medverkar de också till att klara det utomordentligt stora investeringskapital som måste fram för att svensk ekonomi skall komma på fötter. Den ökade rörlighet av ägarkapitalet som förslagen medför kommer att vara till gagn för förnyelsen inom näringslivet. Det ökade sparandet i aktier som blir en följd kommer på samma sätt att vara till nytta. Med de förslag som genomförs kan jobben klaras och välfärden försvaras på ett mycket bättre sätt.

Det har varit förvånansvärt tyst i massmedierna, säger Lars Hedfors. Ja, kanske har man där förstått att det just är detta som är syftet. Det sträcker sig faktiskt längre än till att bara gynna ett fåtal människor.

Jag är därmed, herr talman, inne på reservation 1 av Socialdemokraterna. I denna sägs det i klartext att enkelbeskattningen av aktievinsterna kommer att leda till effektivitetsförluster i samhällsekonomin och minskad konkurrenskraft gentemot utlandet. Om man sänker skatten på kapital som investerats i produktionen får man alltså effektivitetsförluster i samhällsekonomin

och bristande konkurrenskraft gentemot utlandet. Där skiljer sig regeringspartiernas uppfattning totalt ifrån Socialdemokraternas.

Man talar också om risken för överdriven utdelning på svenska aktier och en utförsäljning på börsen av utlandsägda svenska aktier, vilket är grunden för den kritik som förslaget har varit utsatt för av främst professor Jan Södersten. Alltså: När utdelningarna börjar bli överdrivna, kommer man att göra sig av med sina svenska aktier. Inte heller den uppfattningen tycker jag verkar speciellt sannolik. Om avkastningen ökar på en placering avvecklar man den väl inte? Naturligtvis kan det bli fråga om en hemtagning av vinster. Men aktier säljs faktiskt i båda riktningarna.

Herr talman! Eftersom den socialdemokratiska regeringen struntade i att arbeta med frågan har tiden för att få fram propositionen varit mycket kort. Jag vill inte förneka att lagstiftningen är komplicerad. Jag vill inte förneka att den kommer att kräva redovisning och kontroll.

Som bekant pågår ett utredningsarbete för att förenkla skattelagstiftningen. I detta sammanhang skulle jag vilja peka på den datoriserade redovisningens möjligheter till förenklingar.

Räkenskapsutdragen har ju förenklat deklarationsarbetet på ett uppseendeväckande sätt. Man måste, menar jag, hålla dessa möjligheter i minnet då man går vidare i förenklingsarbetet. Komplicerade beräkningar i boksluts- och deklarationsarbetet kan ske med samma teknik som SRU-kontona och räkenskapsutdragen, och förenklingarna i boksluts- och deklarationsarbetet kan då bli ytterst betydande. Detta gäller också för kontrollarbetet och skattemyndigheternas hantering av de här frågorna.

Dagens beslut, herr talman, innebär också möjligheter för egenföretagarna att lågbeskattat avsätta expensionsmedel till kommande investeringar, men också till rörelsekapital. Härmed lindras den kanske mest besvärande effekten av dagens skattesystem, som i praktiken omöjliggör detta. Soliditeten kan därför stärkas, och ökat låneutrymme skapas i samma eller snarare dubbel takt.

Möjligheterna att obeskattat avsätta 25 % av årsvinsten till periodiseringsfonder införs också. Varje års avsättning bildar en fond och skall återföras till beskattning efter fem år. Möjligheten att rulla systemet framför sig finns sålunda. Periodiseringsfonderna kommer också att fungera som ett resultatutjämnningssystem.

Kvittningsmöjligheter införs också för företagare. Men observera att det endast är i nystartade företag under fem år för att underlätta tillskapande av nya företag. Underskott i rörelsen kan då kvittas mot löner och andra arbetsinkomster. För att förhindra missbruk av detta införs fullständigt rigorösa regler.

Låt mig gå tillbaka till bolagssektorn, herr talman. Socialdemokraterna skriver i sin motion:

”Regeringens förslag omfattar inte bara företagsbeskattningen utan även viktiga delar av kapitalbeskattningen, framför allt aktiebeskattningen.

* Bolagsskatten sänks från 30 % till 28 %.

* Den s.k. Surven slopas och ersätts med en ny reserveringsmöjlighet i form av periodiseringsfonder.

*Företagens avdrag för utdelningar på nyemissioner slopas (Annell-avdraget).

* Flera ändringar i aktiebeskattningen genomförs:

* utdelningsskatten slopas,

* reavinstskatten på aktier sänks till 12,5 %."

Jag noterar att ni socialdemokrater skriver i motionen att ni tycker att dessa förslag är viktiga. Men tydligen är de inte viktigare än att ni försöker leda i bevis att de inte har några som helst positiva effekter på investeringarna. Även här skiljer sig Socialdemokraternas uppfattning ifrån regeringspartiernas. Men framför allt skiljer den sig ifrån näringslivets uppfattning. Jag vågar nog lugnt påstå att man inte väljer socialdemokratisk företagsbeskattning framför den borgerliga när det gäller att investera.

Tillåt mig, herr talman, att jämföra regeringens förslag och Socialdemokraternas förslag för inkomståret 1994. Jag tror att en sådan jämförelse kan vara ytterst belysande.

Regeringen föreslår att bolagsskatten skall sänkas till 28 %. Socialdemokraterna föreslår att den skall vara 30 %.

Halva skatteutjämningsreserven (SURV) får skattefritt överföras till eget kapital enligt regeringens förslag. Avskattning får ske under fem år. Socialdemokraterna föreslår att hela SURV skall skattas av på fem år. Det är en mycket hård avtappning av kapital från näringslivet.

Regeringen föreslår att 25 % av årsvinsten skattefritt får avsättas till periodiseringsfonder. Socialdemokraterna föreslår att avsättningarna skall beskattas.

Regeringen föreslår avskaffad skatt på aktieutdelningar. Socialdemokraterna säger nej och vill utreda utökat Annellavdrag just med tanke på risken för skatteplanering, säger man.

Regeringen föreslår att reavinster vid aktieförsäljningar skall beskattas med 15 %. Socialdemokraterna vill bibehålla 30 %, dvs. även rena inflationsvinster skall beskattas.

Uppräkningen visar klart att Socialdemokraternas alternativ är klart negativt för näringslivet. Det är ett stort misstag om man tror att detta kan uppvägas av tillfälliga direktavskrivningar på investeringar till 70 %.

För att åstadkomma en begränsad investeringsökning blir man tvungen att också medge direktavskrivning på investeringar som i vilket fall som helst skulle ha kommit till stånd. Endast en knapp tredjedel skulle falla på nytilkommande investeringar.

I den knapphet på resurser som råder i dag är det ett slöseri, och det betyder färre jobb för pengarna.

Herr talman! Lars Bäckström menar att vi borde ha läst oppositionens motioner med öppet sinne. Jag har läst de här motionerna med mycket stort intresse. Men när man slår upp Vänsterpartiets motion är det första man möter ett blankt avslag och tre villkor som skall uppfyllas för att Vänsterpartiet över huvud taget skall kunna vara med och säga ja till en ändrad företagsbeskattning. Såvitt jag begriper blir kontentan av de tre villkor som man ställer att inga skattesänkningar kan göras inom företagsbeskattningen om de inte finansieras med förmögenhetsskatter. Det är vad jag har kunnat komma fram till när jag har funderat över detta.

Lars Bäckström talar om att man skulle kunna komma fram till ett bättre system för att klara neddragningar i skolan, omsorg, osv. I själva verket skulle Vänsterpartiets förslag fungera precis tvärtom.

Vänsterpartiet har fått företagsbeskattningen på hjärnan. Den skall till varje pris försämras. Man har t.o.m. krav på att bolagsbeskattningen skall höjas tills nivån hamnar någonstans i ett OECD-genomsnitt. Det skulle vara mycket intressant om Lars Bäckström kunde tala om för mig på vad sätt det skulle öka intresset för att investera och bygga ut näringslivet i Sverige. Vi skall ner till tabellens mitt, dvs. till en genomsnittlig OECD-nivå, om ni skall bli nöjda.

Det är min och övriga regeringspartiers mening att Sverige skall vara ett toppenintressant land att investera och driva företag i – inte ett medelmåttigt land, som ni i Vänsterpartiet vill.

Herr talman! Jag vet inte hur jag skall kunna föra en meningsfull dialog med Lars Bäckström i denna fråga. Jag försökte göra det innan sommaren, och jag trodde att det möjligen hade gjort något intryck på Lars Bäckström. Men jag noterar att så inte är fallet. Förklara vad Sverige kan ha att vinna på att vi förstör företagsbeskattningen, Lars Bäckström!

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 130 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Jag tänkte börja med en liten personlig fråga till Kjell Johansson.

Folkpartiet och Socialdemokraterna genomförde tillsammans den stora skattereformen. Den har nu varit i funktion i två och ett halvt år. Nu sätter ni i gång att bryta upp viktiga principer som handlar om likformighet och rättvisa. Folkpartiet och Socialdemokraterna var överens om att de principerna skulle upprätthållas. Vi tog varandra i hand på detta, och vi gjorde det för att få en varaktig beskattning av bl.a. företag.

Min fråga till Kjell Johansson är: Är det ändå inte litet besvärande att nu riva upp dessa grundläggande principer? Känns det inte på något vis besvärande? Är det inte t.o.m. så att Kjell Johansson skäms litet grand, eller är han så hårdhudad att han struntar i ett handslag mellan två olika politiska partier?

Kjell Johansson är själv företagare. Han vet säkert hur viktigt det är för företagarna med fasta spelregler. Men ni river upp dessa fasta spelregler. Sedan klamrar sig Kjell Johansson likt en drucknande fast vid halmstrået och säger: Ni socialdemokrater har också rivit upp viktiga principer.

Vi socialdemokrater föreslår att man skall höja marginalskatten för inkomster över brytpunkten. Det måste vi göra som en fördelningspolitisk motvikt till era sanslösa skattesänkningar för kapitalägare, aktieägare och höginkomsttagare. Vi är tvungna att göra det.

När det gäller den differentierade momsens, Kjell Johansson, var ni med på den. Ni var med på att göra den differentieringen. Trots mycket karska uttalanden dessförinnan gick ni med på det.

Kjell Johansson angriper Göran Persson och hans vokabulär. Göran Persson sade att regeringen skärper skatten för småföretagarna med 3 miljarder

kronor. Sedan säger Kjell Johansson att det inte är någon skatteskärpning utan en likviditetsindragning. Men det är precis samma sak. Det är en tvist om profetens skägg, Kjell Johansson. Det drabbar småföretagen precis lika hårt.

Ert tal om att ni står på småföretagens sida är ingenting annat än tomt prat när ni samtidigt drar in över 3 miljarder kronor.

Anf. 131 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Det senaste som sades är fullständigt otroligt. Jag tror inte att Lars Hedfors vet vad han själv har sagt och vad Göran Persson har sagt. Det var Lars Hedfors som sade att man skärper skatten, och det var Göran Persson som sade att det var en skattehöjning.

Förslaget innebär att man i februari och mars betalar hälften av det man annars totalt skulle betalt i preliminärskatt i mars. Det delas upp på två månader, och så fortgår det hela året. Den likviditetsbelastning som man får i slutänden är att man även betalar in skatt i december, vilket man inte har gjort tidigare.

När man sedan kommer till januari är inbetalningarna fullständigt balanserade. Men när man kommer till december har man betalat in mindre i skatt, eftersom vi har sänkt skatten för egenföretagarna. En del av inkomsterna får nu beskattas som kapital. Den totala preliminärskatten kommer att vara lägre än vad den skulle varit om vi inte hade gått med på förslaget.

Att kalla detta för en skattehöjning, och att tala om en skärpning, är fullständigt otroligt. Med det tänkesättet skulle vi kunna göra världens reform för småföretagen. Vi skulle kunna ha preliminärskatteuppbörden i januari. Med ert sätt att tänka vore detta en skattesänkning – det skulle vara en skattesänkning med hela skatten om uppbörden läggs i januari. Det är fullständigt orimligt!

Ni försökte slå blå dunster i ögonen på småföretagarna i debatten i går, och ni fortsätter med det. På samma sätt har ni gjort när det gäller utdelningar för kapitalägare. Det är samma typ av resonemang som ni för.

Jag brukar alltid som exempel ta de tidningsklipp som ni refererar till. I detta klipp talas det om utdelningshöjningar, men i rubriken precis under står det: Fortsatt kräftgång. Vad är det fortsatt kräftgång för? Jo, det är Stockholms fondbörs. Den borde väl nu vara på väg uppåt i racerfart när det blir skattefria utdelningar och gåvor i mängd från oss här i Sveriges riksdag. Men det är inte på det viset.

Detta kapital behövs i företagen för att skapa nya jobb. Det är inte alls säkert att det kommer att bli dessa våldsamt stora utdelningsökningar som ni säger. Tvärtom tyder allt på att det inte kommer att bli det. En del kommer att behöva det. En del av dessa rika personer – som ni utmålar det – har det i dag mycket besvärligt.

Anf. 132 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Jag hävdar fortfarande att Kjell Johanssons långa och invecklade resonemang om de 3 miljarderna är en strid om profetens skägg. Det är 3 miljarder som tas bort från småföretagarna, vilka så väl behöver dessa pengar i det konjunkturläge som vi just nu befinner oss i. Det strider

mot era tidigare uttalade företagervänliga åsikter. Ni säger en sak och gör någonting helt annat.

Jag förstår att Kjell Johansson inte svarade på den personliga frågan om hur det känns. Är det inte besvärande, Kjell Johansson, att riva upp någonting som vi befäste med ett handslag för två och ett halvt år sedan, nämligen skattereformen? Är det inte besvärande att skapa så orediga spelregler för företagen? Det var tänkt att skattereformen skulle åstadkomma just fasta spelregler, och det förstör ni på detta vis.

Låt mig få ställa en fråga till när jag ändå har ordet. Hur känns det, Kjell Johansson, att som gåvor dela ut miljarder kronor till aktieägare som redan nu tjänar mycket pengar på stigande kurser? Det har under senare tid varit mycket starkt stigande kurser. Trenden går uppåt. Hur känns det att dela ut ytterligare pengar till dem samtidigt som ni kraftigt höjer skatterna för låginkomsttagarna? Är det inte det minsta besvärande? Är ni inte rädda för den polarisering som detta skapar i samhället? Låginkomsttagarna får det ständigt sämre, och höginkomsttagarna får det bättre. Är ni inte alls rädda för detta hårda och polariserade samhälle?

Anf. 133 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Jo, Lars Hedfors, jag är rädd för detta. Jag är rädd för det resonemang som ni nu exploaterar, resonemanget om att vi försöker göda kapitalägare på de fattiga människornas bekostnad. Vi försöker skapa rättvisa och ett system som skall göra det lika intressant att investera kapital i företagen i form av aktiekapital som att göra andra investeringar.

I Vänsterpartiets motion står det faktiskt att det finns en risk för att man kommer att köpa obligationer i stället för aktier. Det är intressant att notera att det är så dålig lönsamhet på detta – dessutom har man en dubbelbeskattning – att man gör så här.

Detta sker alltså för att vi skall kunna bygga ut svenskt näringsliv, för att vi skall flytta de pengar som är inlåsta i en del andra företag och skapa nytt riskkapital i företag med framtidsutsikter. Där har de här förslagen en tredubbel effekt eftersom de också ger låneutrymme. Detta kommer hela svenska folket till godo. Där skulle ni kunna göra en insats genom att tala om för människor att det är när vi får i gång svensk företagsamhet, när människor får jobb, som vi kan tjäna pengar som nation betraktat. Det gör vi inte med er politik och det missnöjesresonemang som ni odlar. Ni skadar tvärtom Sverige som nation genom att odla detta. Ni gör det för att det skall gå bra i valet. Det vet alla.

Anf. 134 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Kjell Johansson frågar mig vad vi har att vinna på att öka skatteuttaget från aktiebolag. Det vi har att vinna är väl rimligen inkomster. Man får inkomster av skatter, och dem använder man till utgifter. Märkvärdigare än så är det inte. Det är inget krångligt med det.

Varför ställer vi då förslaget att man över tiden skall försöka att närma svenska företagsskatter till den europeiska nivån? Jag har suttit på middag hos SAF. Där säger de alltid samma sak. De säger att de inte begär några fördelar. De begär bara rimliga villkor. De vill inte ha några fördelar, men

rättvisa villkor jämfört med sina konkurrenter. Jag är så naiv att jag tror att de menar vad de säger. De begär inga fördelar, utan bara samma villkor som konkurrenterna. Tror Kjell Johansson att de menar något annat? Jag tror att de är beredda att kämpa på lika villkor som konkurrenterna.

Då finns det utrymme för att höja företagsskatterna. Kjell Johansson vet, jag vet och alla som kan något om företagsskatt vet att man nu har utvärderat det här. OECD har studerat det här nogsamt med ett system som alla accepterar. På s. 103 i deras skrift *Skatter på vinster i en global ekonomi* står det: Grekland, Sverige, Irland, Belgien har det mest generösa systemet för bolagsskatt medan Turkiet, Nya Zeeland, Australien och Norge har system som innebär en hög skattebörd på marginella nyinvesteringar.

Sverige har alltså, innan den här propositionen och tack vare skatteöverenskommelsen mellan Folkpartiet och Socialdemokraterna, världens mest förmånliga bolagsskattesystem. Det är utgångsläget. Nu säger Kjell Johansson att vi måste sänka världens lägsta skatt ännu mer för att få fart på Sverige. Även Kjell Johanssons partiledare sade i valet att vi kanske måste göra det. Det är en primitiv syn på näringslivet som ni då redovisar. Detta är bara en av många detaljer som styr företagens investeringsbeslut. Hur skattesystemet ser ut är inte den viktigaste. Har man redan världens lägsta skatt står man nog ut med den. Då tror jag att vi tar fasta på vad de säger i SAF, nämligen att de vill ha rimliga och rättvisa villkor, samma villkor som konkurrenterna. Det är mitt svar.

Anf. 135 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Vi skall självfallet ha lika villkor. Det är detta vi åstadkommer nu. Vi skapar ytterligt strikt lika villkor för svenska företag. Det blir vi kritiserade för från annat håll.

Sedan talar Lars Bäckström om att företagsbeskattningen bara är en liten del av det här. Ja, det är den. Den är en av ganska många olika faktorer som reglerar villkoren för företagsamheten. Det gäller också tjänstebeskattningen, infrastruktur, sociala välfärdssystem – hur vi skall kunna klara det som Lars Bäckström talade om, t.ex. sjukvård, äldreomsorg osv. –, nivån på utbildningssystemet och villkor i arbetsmarknadslagstiftningen. Men kan Lars Bäckström förklara för mig vilket eller vilka av dessa områden som det är en fördel att vi försämrar? På vad sätt stärker vi Sveriges möjligheter som investeringsnation om vi försämrar dem till något slags OECD-genomsnitt och blir medelmåttor på alla områden?

Jag vet inte hur jag skall förklara det här, herr talman. Jag får väl ta till idrotten. Lars Bäckström är ju göteborgare. På vilket sätt skulle det stärka intresset för blåvitt och dess affärer om laget låg som en medelmåtta i allsvenskan. Blåvitt har ju haft en fantastisk period. Men det berodde inte på att man hade inriktat sig på att bli OECD-medelmåtta. Det berodde ju på att man var bäst. Det är den politiken vi vill föra. Sverige som nation skall vara bäst. Det är då som intresset för utländska investeringar i Sverige vaknar i utlandet. Det är då näringslivet kommer att blomstra och folk kommer att satsa, inte om vi blir några OECD-medelmåttor.

(Applåder)

Anf. 136 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det intressanta med Kjell Johanssons definition av begreppet bäst är att han då menar lägst. Lägst skatt är bäst. Detta är den primitiva synen på företagsamhet. Det finns inte någon större företagsledare som fattar beslut om att bygga en industri genom att fråga var skatten är lägst och sedan, när han får rapport om det, lägger industrin där.

Om låg skatt var en säker väg till ekonomisk tillväxt skulle Sverige just nu ha en enastående ekonomisk tillväxt eftersom vi har lägst skatt på företagssidan. Empirin, verkligheten och praktiken säger att Kjell Johansson har fel. Sverige skall vara bäst med produktivitet och teknisk forskning. Sverige blir bäst när det finns en hemmamarknad som efterfrågar någonting över huvudet. Då kan svenskt näringsliv utvecklas.

Med en primitiv metod som enbart syftar till att vi får bra företag om vi har låg skatt kan vi kanske åka någonstans på den afrikanska kontinenten och hitta ett land med mycket låg skatt som vi tror kommer att ha en enastående ekonomisk framtid. Detta är Kjell Johanssons teori. Jag tror att Kjell Johansson har komplett fel. Jag vet att Kjell Johansson har komplett fel. Vi har redan i Kjell Johanssons begreppsvärld världens bästa bolagsskatt. Men tillväxten är låg, Kjell Johansson.

Professor Södersten har ju talat om varför det är fel. Jag är inte ekonom av facket. Jag är inte heller göteborgare. Men jag kan mycket väl inse att man inte stimulerar investeringarna i ett läge som kännetecknas av höga vinster och låga investeringar genom att göra det skattemässigt fördelaktigt att dela ut vinsterna till aktieägarna, särskilt inte som Kjell Johanssons folkpartiregering emitterar ut obligationer och säljer statsskuldväxlar med säker vinst. Då är det lönsamt att spekulera i statsskuld i stället för i produktion.

Det är detta era ständiga skattesänkningar leder till. Ni har skapat underskott och en dålig ekonomisk tillväxt. Det är inte bara ert fel. Men ni har bevisligen inte fått fart på svensk ekonomi. Er stora devalvering satte möjligen fart på ekonomin, men det var ju ert stora misslyckande.

Anf. 137 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag trodde att det skulle gå bra att göra en liknelse med blåvitt, men det gick inte det heller. Det bästa vore att Lars Bäckström och jag hade varsitt land, men det är tyvärr ogörligt. Där fick Lars Bäckström göra sina medborgare till medelmåttor och anpassa systemet till medelmåttorna och jag fick göra mina system till de bästa i världen. Det gäller också beskattningen. Då skulle vi se hur det gick. Lars Bäckström är ju socialist. Det kanske säger något om vilket system som skulle ha framgång.

Liknelsen med idrotten fungerade inte. Jag hade tänkt att dra till med Björn Borg och tennisen och den dynamik vi fick. Sverige blev en tennisnation som hela världen beundrar, har intresse för och tar efter. Efterfrågan på svenska tennisspelare har faktiskt ökat ganska markant jämfört med tidigare. Det är väl inte lönt att göra den liknelsen nu.

Jag trodde att jag skulle hitta någon röd gubbe som kunde intressera. Jag tänkte att en röd gubbe måste imponera på Lars Bäckström. Eftersom det nu är jul och han själv nämnde jultomten får det väl bli jultomten.

Om vi skall lyckas att få jultomten att komma med bra presenter till Göte-

borg så att bilfabrikerna hamnar i Göteborg och inte ute på kontinenten krävs det att vi är bra och helst bäst. Då kommer han säkert. Den som är bäst kommer han till.

Om Lars Bäckström hade haft replikrätt hade han naturligtvis sagt att jultomten kommer till den som är snällast. Jag är inte säker på att jultomten funderar över vem som har varit en riktig OECD-medelmåtta och ger vederbörande en fin present. Jag tror faktiskt att han väljer den som är bäst.

Anf. 138 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att anslag nu har satts upp om att detta sammanträde skall fortsätta efter kl. 19.00.

Anf. 139 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det var helt förutsägbart att Lars Hedfors skulle hålla det anförande han gjorde. Det var ett politiskt taktiskt anförande och inte ett sakligt inlägg i diskussionen om hur vi skall förbättra situationen för de arbetslösa. Det kan jag förstå. Allt han och hans parti är inriktade på för närvarande är att genom demagogi, tystnad och en del andra inslag försöka vinna nästa års val.

Jag träffade i måndags och tisdags ett stort antal investerare i USA. Deras farhågor vad gällde investeringar i framtiden rörde risken för att det skall bli en ny regering i Sverige efter valet. Jag försäkrade dem om att mycket talar för att den nuvarande regeringen kommer att kunna fullfölja den politik vi har inlett för att rätta till allt negativt som åstadkommits under de senaste två decennierna.

För 14 dagar sedan var jag i Luleå för att tala om den föreslagna företagsbeskattningen för ett antal företagare. När jag kom till den lokal jag skulle vara i möttes jag av ett trettiotal arbetslösa som var upprörda och som krävde nya riktiga jobb.

I går demonstrerade ett stort antal människor i Stockholm. Såvitt jag förstår var huvudbudskapet från dem att det måste skapas nya riktiga jobb. Jag delar deras uppfattning. Jag tycker att det är bra att de uttalar att de politiska beslutsfattarna måste ha mod och förmåga att genomföra reformer som kan ge dagens arbetslösa nya jobb. Jag förstår den vrede de känner över den 80-talspolitik som gjort att de förlorat jobben.

Egentligen inleddes misstagen redan i slutet av 60-talet. Den offentliga sektorn fick expandera, och skatterna höjdes på ett dramatiskt sätt. Dessutom var skattestrukturen sådan, att de investeringar som hade behövts för att behålla tillräckligt många arbeten i dag missgynnades.

Under de senaste decennierna har vi också haft en kontinuerlig kostnads-kris. Ständiga devalveringar har rättat till problemen. Finanskrisen som åstadkoms under det spekulativa 80-talets andra hälft fördjupar dagens problem genom att så många hushåll och företag anpassar sin skuldsättning till effekterna av den yra som fanns från 1985 och framåt. Det leder naturligtvis till dramatiskt minskad inhemsk efterfrågan.

På 80-talet och i viss mån också under decenniet dessförinnan begicks de avgörande misstag som har gjort att ett oacceptabelt antal människor har blivit arbetslösa.

Det är rätt intressant och beklagligt att Lars Hedfors helt undviker att tala om det 80-tal som han själv hade så stort ansvar för. Det var då Stig Malm betecknade en del människor som finansvalpar och spekulationskarusellen kom i gång.

Vi måste naturligtvis ändra på de förutsättningar som då gällde för ekonomin. I stället för det socialdemokratiska 80-talets fastighetsspekulationer måste vi nu skapa förutsättningar för produktiva investeringar som ger de nya riktiga jobb som de arbetslösa och de ungdomar som träder in på arbetsmarknaden behöver.

Var kan då dessa nya jobb växa fram? Kan det som under de senaste två decennierna ske genom att industrisektorn och det privata näringslivet får minska och den offentliga sektorn suga upp dem som annars hade tappat jobben? Nej, alla inser att det inte kan ske så. Jag är övertygad om att Lars Hedfors inte kommer att säga att de nya jobben skall ordnas inom den offentliga sektorn och att de skall vara skattefinansierade i debatten här i dag. Möjligen säger Lars Bäckström det, men inte Lars Hedfors.

Lars Hedfors inser att det är den privata sektorn som måste få förutsättning att skapa nya jobb. Det är väldigt viktigt att vi kan vara överens i det avseendet.

Det finns ett problem för Lars Hedfors, Lars Bäckström och alla de som tror på det kollektiva beslutsfattandet. Sveriges riksdag och Sveriges regering kan inte kommendera fram jobb i den privata sektorn. Det har gjorts försök i den riktningen. Jag kan erinra om två exempel. Det gäller Volvos Uddevallafabriker och Saabs Malmöfabrik. Vi vet alla hur det gick när man lät politiskt beslutsfattande och politiska påtryckningar gå före rationella ekonomiska beslut i näringslivet. Det fungerar inte. Det skapar inte några nya riktiga trygga jobb.

Förutsättningen för expansion och nya jobb i den privata sektorn är att de tusentals enskilda människor som sitter i olika funktioner i dagens företag och de tusentals enskilda människor som kan tänka sig att starta morgondagens nya företag känner förutsättningarna för att fatta sådana beslut.

Det enda vi i regering och riksdag kan göra är att skapa tillräckliga förutsättningar för att de riktiga besluten skall fattas. Vi skall skapa en tillräckligt bra miljö. Det är det denna debatt gäller.

Hur skall vi skapa bra förutsättningar för att de nya riktiga jobb som jag och de arbetslösa vill skall växa fram också skall kunna växa fram?

En nödvändig förutsättning för expansion är ju att det finns riskvilligt kapital. Det kapitalet skall byggas upp av enskilda människor som är beredda att satsa kapitalet med risken att förlora det i förhoppningen att tjäna på investeringen. Det är nödvändigt för att vi skall kunna bygga upp nya arbetsplatser. Det är en nödvändig förutsättning. Det är basen för expansion.

Hur skall vi då få fram det kapital som behövs i stor mängd i framtiden?

En sak skall vi avhålla oss från att göra. Vi skall inte diskriminera det som sker i dag.

Tekniken har sina begränsningar också i Sveriges riksdag. Det innebär att vi inte kan visa overheadbilder. Jag förstår att det beror på att man menar att det talade ordet skall vara det som övertygar, och det kan det också vara. Men inte minst med anledning av Lars Hedfors påståenden har jag ändå låtit

dela ut en bild som beskriver skatten för olika kapitalinkomster i dag, efter skattereformen 1991 och enligt det förslag som regeringen nu har förelagt riksdagen och som skatteutskottets majoritet föreslår riksdagen att anta.

Bilden visar att den högsta marginalskatten på egenföretagarnas kapitalavkastning i dag är 62,6 %. Samma sak gäller handelsbolag. Den visar att kapitalavkastningsskatten för utdelningar i aktiebolag är 51 %. Det visar att skatten på kvarhållen vinst i aktiebolag, dvs. det som är föremål för vinstbeskattning, är ungefär 40 %. På avkastningen på lånat kapital är skatten där- emot 30 %, och jag tror att Lars Hedfors och jag är överens om att skatteut- taget på kapitalinkomster enligt skattereformen skulle vara just 30 %.

Det skulle vara intressant att höra om Lars Hedfors i den replik som säkert kommer kan säga att det är ett felaktigt diagram som de experter som finns på departementet har tagit fram. Om diagrammet inte är felaktigt innebär det ju att vi i dag har en diskriminering av just det egna kapital som är grun- den för de nya, riktiga jobben.

Socialdemokraterna erkänner ju också att det är så. Lars Hedfors sade för en stund sedan att Socialdemokraterna accepterar förslaget till förändrad beskattning för egenföretagare och delägare i handelsbolag. Kjell Johansson tog upp det. Lars Hedfors sade att skatten på avkastningen på det egna, risk- bärande kapitalet skall vara 30 %.

Säg nu att Lars Hedfors startar ett handelsbolag, med sin fru exempelvis, att han sätter in egna pengar, får en avkastning på dem och sedan betalar 30 % i skatt. Förklara nu för mig Lars Hedfors: Varför skall ni, om ni ombil- dar företaget till ett aktiebolag, betala en skatt på 51 %? Varför skall det vara en dubbelbeskattning? Varför skall man diskriminera de mindre företa- gen och de mindre bolagen och försämra deras möjligheter att ge nya jobb? När ni ser 30 000 – eller 10 000, eller hur många det nu var – som demonstre- rar, hur kan ni då bromsa en utveckling som syftar till att ge dessa människor nya jobb? Jag begriper inte det.

Svara på frågan, Lars Hedfors: Varför skall kapitalavkastning beskattas med 30 % för egenföretagare och handelsbolagsdelägare men inte för dem som är delägare exempelvis i ett litet aktiebolag? Det är en central och viktig fråga. Om det nu finns något svar på den vet jag inte.

För vår del är det självklart att vi måste lägga fram ett förslag som undan- röjer den här diskrimineringen, hur besvärligt det än kan vara i den populis- tiska debatt som Lars Hedfors ägnar sig åt. Vi måste fullfölja skattereformen och skapa den enhetlighet som också, som framgår av det diagram som är utdelat, kommer att uppnås nästa år, när riksdagen antar det föreliggande förslaget. Då blir det ungefär 30 % skatt på såväl aktieutdelningar och rea- vinst, dvs. kvarhållen vinst i bolagen, som avkastning för egenföretagare och handelsbolag och avkastning på utlånat kapital. Då uppnår vi skatterefor- mens mål, vilket jag tycker är bra. Det är beklagligt att Lars Hedfors inte gör det.

Lars Hedfors tog upp några tekniska aspekter – mycket begränsat, men ändå. Han sade bl.a. att Lagrådet hade haft synpunkter. Det hade man i tre avseenden.

Man var rädd för viss skatteplanering. Därför har vi också satt in ett antal bromsar för överdriven skatteplanering. Man sade också att förslagen i den

del som rör egenföretagare var komplicerade och krångliga, och man tyckte att den bristande neutraliteten och överbeskattningen hellre borde behållas än att vi inför regler som ger neutralitet. Det är just detta, det som Lagrådet anser vara komplicerat, som Lars Hedfors har accepterat, så den kritiken faller platt till marken. Lars Hedfors och jag är uppenbarligen överens om att vi måste göra någonting för att rätta till beskattningen för egenföretagare och handelsbolag. Då får vi acceptera att det blir nya regler i skattelagstiftningen.

Det här var de synpunkter som Lagrådet hade, förutom en del redaktionella synpunkter.

På såväl Lars Bäckström som Lars Hedfors låter det som om det fanns en enda nationalekonom i Sverige, nämligen Jan Södersten, som tycker att det här förslaget inte ger bra effekter. Det innebär ju egentligen att det inte räcker med dubbelbeskattning, eftersom det inte drabbar investeringarna i Sverige om vi har en dubbelbeskattning av det egna kapitalet. Varför i så fall inte ha en trippel- eller en kvadrupelbeskattning, eller en skatt på 100 %? Det har ju ingen betydelse.

Jan Söderstens uppfattning är ju att svenska aktiebolag alltid kan finansieras utomlands och att det då inte spelar någon roll vilka skatter vi har för svenska aktieägare eller delägare. Men vad är det som säger att Nilssons Mechaniska i Markaryd – om det nu finns ett sådant företag, det kanske Lars Hedfors vet, eftersom han kommer därifrån – kommer att kunna finansiera sig på Milanobörsen eller ens i Köpenhamn? Sannolikt är förutsättningarna rätt små.

Det Jan Södersten talar om är en teori för en perfekt fungerande öppen ekonomi med fritt flödande kapital, en perfekt kapitalmarknad, och en sådan existerar inte. I den situation vi har i dag med överbeskattning är det självklart att vi också får en negativ effekt på kapitalavkastningssidan.

Det är många frågor man skulle kunna ställa till Lars Hedfors. Jag tänkte inte bry mig om att ställa dem till Lars Bäckström. Eftersom han gärna vill ha debatt i alla fall, kommer det säkert en del inlägg också från honom. Men för säkerhets skull kan jag ju rikta frågorna också till honom. Jag vänder mig alltså till både Lars Hedfors och Lars Bäckström: Varför tror ni att man i Norge och Finland har avskaffat dubbelbeskattningen? Hur kan ni försvara en 30-procentig skatt på kapitalavkastning för den som driver enskild firma och handelsbolag, medan skatten skall vara 51 % om man driver ett fåmansbolag? Det skulle vara intressant att få höra svaren – inte bara för mig och övriga ledamöter i kammaren utan också för svenska folket.

Anf. 140 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Jag börjar med att svara på den sista frågan med en motfråga till Bo Lundgren: Varför har man inte i USA och Tyskland avskaffat dubbelbeskattningen? USA, detta kapitalismens förlovade land, har ju kvar en dubbelbeskattning, och det finns många andra länder som också har kvar dubbelbeskattningen.

Sedan skulle jag vilja kommentera Bo Lundgrens inledning. Han beskylldes mig för demagogi, taktik och populism. När jag försöker skildra verkligheten för många människor i Sverige i dag, då är det demagogi. Det

handlar om människor som drivs ut i arbetslöshet, en arbetslöshet vars like det var mycket länge sedan vi skådade i Sverige. Det handlar om människor – och det är många människor – som tvingas gå till socialbyrån för att klara sitt uppehålle. Samtidigt öser regeringen miljarder över aktieägare och förmögna människor. Det är verkligheten i Sverige, ett samhälle som håller på att bli så polariserat, Bo Lundgren, att det blir ett för alla människor oroligt samhälle. Oroar inte det Bo Lundgren ett enda skvatt?

I bästa skollärarstil delade Bo Lundgren ut illustrationer. Det finns ett gammalt talesätt som säger att man kan ljuga med statistik. Jag vill påstå att Bo Lundgren är bra nära att göra det. Vad gäller den högsta stapeln i diagrammet, den som handlar om egenföretagarna, är vi ju överens, Bo Lundgren. Den stapeln vill ju också vi pressa ner. Den näst högsta stapeln handlar om utdelningen i aktiebolag, och i fråga om detta är vi delvis överens. Vi säger att vi vill se över och eventuellt förbättra Annellavdraget.

Faktum kvarstår, Bo Lundgren. Det ni gör är att i kapitalbeskattningen skapa stora spännvidder mellan å ena sidan 0 % i skattesats och å andra sidan 30 % i skattesats. Det säger sig självt att det leder till skatteplanering. Detta säger Lagrådet klart och tydligt, och man varnar för det. Men ni har inte brytt er om den varningen.

Jag läser ibland tidningarnas annonssidor, och på de sidorna kan man nu läsa om hur de stora revisionsbyråerna börjar annonsera efter skattekonsulter. Vi är med ert system på väg in i skattekonsulternas paradiset, precis som det var i Sverige före skattereformen.

Jag hade tänkt ställa en fråga till Bo Lundgren, och det gäller just Lagrådets kritik mot de krångliga reglerna. Riksskatteverket hyser nu farhågor om att man kommer att få så stora kontrollproblem att man måste underlåta att bevaka t.ex. den ekonomiska brottsligheten. Vill ni ge Riksskatteverket mer resurser så att de kan klara detta?

Anf. 141 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Var och en som läser protokollet från dagens debatt tycker jag skall läsa Lars Hedfors inledande anförande. Det går i samma stil som hans senaste inlägg, där han sade att vi öser miljarder över aktieägarna. Om Lars Hedfors är seriös när han säger att han är beredd att förbättra avdragen för utdelade belopp i aktiebolagen, öser han i lika hög grad miljarder över aktieägarna. Det är sanningen. Så ser det ut.

Det är intressant att lägga märke till vad Lars Hedfors nu säger. Jag hade en interpellationsdebatt för en tid sedan, och jag tycker att det är intressant att notera vad som håller på att hända.

Lars Hedfors ifrågasätter inte den här bilden. Det tror jag att var och en som hörde hans inlägg i debatten noterade. Men han ifrågasatte om jag hade rätt slutsats vad gäller socialdemokraternas inställning. Han sade att den första stapeln, som visar egenföretagarnas skattebelastning, är hög och att också socialdemokraterna vill pressa ned den. Jag noterade det. På den punkten vill socialdemokraterna, precis som regeringen, ha en skatt på 30 %. Det är alldeles utmärkt.

När han sedan kommenterar stapeln som visar utdelningsbeskattningar, som är 51 % i normalfallen i dag – med Annellavdrag kan den vara 41 % –

visar det sig att socialdemokraterna också gärna vill minska den skatten. Det är rent fantastiskt. Om ni vill att den stapeln skall dras ned till skattenivån 30 %, vilket borde bli slutsatsen, betyder det att Lars Hedfors vill ha lika skatt på eget och lånat kapital. Då vill ni ju ge ut lika många miljarder till aktieägarna som regeringen.

Även om ni bara vill ge hälften så många miljarder till aktieägarna, inser ni att det här finns ett problem. Problemet är att skatten på eget och lånat kapital är olika. Det ger samma resultat att lägga lättnaden i bolaget som hos aktieägaren. Om bolaget har 1 000 kr att dela ut till Lars Hedfors, och om beloppet beskattas i bolaget med 300 kr, får Lars Hedfors, enligt en sådan teknik, 700 kr i handen som inte beskattas. Men om bolaget slipper skatta för utdelningen, blir utdelningen 1 000 kr. Lars Hedfors får då alltså 1 000 kr av vilket 300 kr går bort i skatt. Kvar blir åter igen 700 kr, varken mer eller mindre. Effekterna för aktieägaren är fullkomligt lika.

Men det viktiga är att vi tydligen är på väg in i en situation där, som Lars Hedfors säger, dubbelbeskattningen leder till problem. Lars Hedfors säger att någonting borde göras åt den situationen, exempelvis genom att förbättra Annellavdraget. Men det måste innebära en sänkning av skatten på utdelningar. Eller har jag fel, Lars Hedfors?

Anf. 142 LARS HEDFORS (s) replik:

Herr talman! Redan i dag urholkas i stor utsträckning dubbelbeskattningen genom Annellavdraget. Det är inte orimligt att tänka sig att man kan förbättra villkoren när det gäller Annellavdraget. Men därifrån är steget långt till att gå så långt som Bo Lundgren beskrev.

Att förbättra Annellavdraget har vi socialdemokrater skrivit om i motionen. Det skulle dessutom medföra fördelen att nyemitterat kapital direkt skulle gynnas, kapital som finns i företaget och som kan användas till investeringar. Bo Lundgren vill sprätta ut bolagens kapital över ägarna. Det kapitalet kommer inte att investeras. Det vet vi, med ledning av mycket seriösa vetenskapliga undersökningar.

När Bo Lundgren träffar de där arbetslösa personerna i Luleå och när han ser det stora demonstrationståget utanför riksdagshuset kan han inte säga till dem: Våra förslag leder till fler jobb. Regeringens förslag leder nämligen inte till fler jobb. Risken finns att regeringens förslag leder till färre jobb, därför att de här bolagspengarna mycket väl kan komma att exporteras.

Bo Lundgren talar mycket ofta om likformighet. Bekymrar det inte Bo Lundgren ett enda dugg att ni genom era åtgärder upphäver likformigheten i beskattningen av arbete och av kapital? Bekymrar det inte Bo Lundgren ett enda dugg att det leder till stor polarisering i det svenska samhället, stora motsättningar mellan dem som ständigt ökar sitt kapital och dem som står utan arbete och kanske tvingas gå till Socialbyrå.

Herr talman! Jag ställde en fråga till Bo Lundgren om möjligheterna att upprätthålla skattekontrollen i fortsättningen. Efter Lagrådets fullständigt förödande kritik av lagförslaget, vet vi att det kommer att bli fråga om en stor skatteplanering. Vilka möjligheter vill Bo Lundgren ge skattemyndigheterna när det gäller att verkligen upprätthålla en effektiv skattekontroll?

Vilka möjligheter vill Bo Lundgren ge dem att kunna fullgöra deras skyldigheter att bekämpa den nu snabbt växande ekonomiska brottsligheten.

Anf. 143 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Vi har i dag problem med den ekonomiska brottsligheten bl.a. i samband med den finanskris som Lars Hedfors och hans parti har ställt till med. Det skapar problem. Men regeringen skall se till att Riksskatteverket får resurser till att hantera de förändringar i skattesystemet som nu föreslås.

Det viktigaste att göra är dock att eliminera den skatteplanering som i dag förekommer. Diskriminerar vi det egna kapitalet, som är basen för expansion och nya arbetstillfällen, i förhållande till riskfria placeringar i exempelvis banker, får vi ett mindre riskvilligt kapital, mindre grund för expansion och färre jobb. Dagens skatteplanering är förödande för dem som är arbetslösa och som riskerar att bli arbetslösa. Den skatteplaneringen undanröjs genom det förslag som regeringen har lagt på riksdagens bord om slopad extrabeskattning och dubbelbeskattning av det egna kapitalet.

Lars Hedfors säger att Socialdemokraterna vill förbättra Annellavdraget men att de inte skall göra så mycket. Men blotta förekomsten av ett Annellavdrag i dag, som i viss utsträckning lindrar dubbelbeskattningen, visar bara en sak, dvs. att man inte kan ha en fullständig dubbelbeskattning. Lars Hedfors säger att man i Amerika inte har några problem med det här. Det har man visst. Det är därför som det amerikanska finansdepartementet presenterar en 400-sidig rapport, i vilken det talas om hur man kan lindra dubbelbeskattningen. Man kan slopa den genom att på aktieägarsidan göra på det sätt som EG-kommissionens grupp föreslagit, och som vi föreslår. Så gör man i Norge och Finland. I Tyskland har man också två olika typer av skattelättnader, framför allt på ägarsidan.

Det intressanta i Lars Hedfors anförande är att han inte kommer ur sina egna svårigheter. Socialdemokraterna har tvingats acceptera – vilket i och för sig är bra – att skatten på kapitalavkastningen för enskild firma och handelsbolag skall vara 30 %. Det är den också på lånat kapital. Så långt är vi helt överens, och det är bra.

Men ni socialdemokrater kommer aldrig att kunna förklara att det inte skall vara 30 % skatt för bolagsformen aktiebolag. Den skatten säger ni skall vara 51 % – eller 41 % om man räknar med maximalt Annellavdrag. Detta är inte neutralt. Det minskar förutsättningarna för nya jobb, speciellt i de småföretag som kan bära de nya jobben i framtiden. Jag kommer att tala om för de arbetslösa att regeringen är beredd att t.o.m. ta en politisk debatt med Lars Hedfors och hans parti för att garantera de bästa förutsättningarna för expansion av jobb i den privata sektorn.

Anf. 144 ANDRE VICE TALMANNEN:

Det står nu klart att vi inte kommer att hinna votera detta ärende före kl. 18.00. Debatten kommer att fortsätta med Peter Kling som förste talare efter att Lars Bäckström nu fått replik på statsrådet Bo Lundgren. Det innebär att votering kan väntas ganska snart efter kl. 19.00.

Anf. 145 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Statsrådet Bo Lundgren frågade varför Norge och Finland har gjort som de har gjort. Jag har svaret på frågan. De har borgerlig majoritet i respektive parlament. De har också den klassiska nordiska modell som faktiskt innebär låg skatt på aktiebolag – t.o.m. låg skatt vad gäller aktieägare – och hög skatt vad gäller människor. Det är den klassiska nordiska modellen, och den har man renodlat i dessa länder.

Även i Sverige fortsätter statsrådet Bo Lundgren den modell som ger ännu lägre skatt på kapital och högre skatt på hushåll, med exempelvis höjda egenavgifter och höjd moms. Statsrådet Bo Lundgren är en värdig efterföljare av denna nordiska modell som är mycket speciell.

Statsrådet har delat ut en tabell. Den går inte att visa. Men låt oss kommentera den! Tabellen utvisar att det formellt var 51 % skatt, och att den i verkligheten var 41 %. Det blir 28 % skatt på avkastning och eget kapital. Nu tänker jag fortsätta denna tabell och så att säga vidga vyerna. Statsrådet Bo Lundgren är ju internationalist i en speciell bemärkelse, nämligen EG-anpassning. Den här siffran 28 % som man kommer fram till, blir också i Norge 28 %. I Danmark blir motsvarande siffra 66 %, i Tyskland 57 %, i Nederländerna 74 %, i Frankrike 63 %, i Storbritannien 47 %, i USA 61 % och i Japan 63 %. Det är korrekta siffror. Vi i utskottet är ibland ute och reser, och min källa är här det norska finansdepartementet. Där är man lika duktig som i det svenska finansdepartementet.

Statsrådet Lundgren! Låt oss se på industrins situation, på den del av förädlingsvärdet som går till kapitalsidan. År 1992 var det 22 % – det tycker även jag är litet lågt – men år 1993 är det ca 34,5 % och år 1994 blir det 36 %. Jag kan inte svara för decimalerna, men det är en enastående vinstökning. Den har inte skett tack vare regeringens politik utan på grund av regeringens misslyckande och den därefter följande devalveringen.

I det läget säger regeringen: Vi måste för att få fart på investeringarna minska skatten på utdelningar. Det är inte precis någon strålande logik. Jag håller med om att det är problem med dubbelbeskattningens inlåsnings effekter, men just nu är det inte bra att genomföra denna åtgärd. Den innebär att man stimulerar till utdelningar och gör det mer attraktivt att dela ut pengar än att investera. Det är därför totalt fel tidpunkt att nu vidta denna åtgärd.

Bolagsskatten har dessutom gått ned som andel av driftöverskottet, först från 20 % till 15 %, och nu ligger den på ungefär 12–13 %. Vi kan klara att finansiera lättnaderna för småföretagarna genom att öka skatten på bolagssidan.

Anf. 146 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det var mycket i en kompott. Det finns ingen anledning att gå igenom de olika, tyvärr felaktiga, exemplen från olika länder om effekten av beskattningen av utdelningar som Lars Bäckström redovisade. Man gör i Tyskland en avräkning, och dessa siffror redovisas antagligen före avräkning. Det finns anledning att i framtiden lämna över ett material för att visa vilka siffror som gäller.

Lars Bäckström säger vidare att man i Norge har en borgerlig majoritet.

Ja, men man har beklagligtvis en socialdemokratisk regering, och man har ändå slopat dubbelbeskattningen.

Jag har bara en enda fråga till Lars Bäckström. Om vi och Vänsterpartiet är överens om att vi skall ha 30 % skatt på kapitalavkastning, på ersättning för lånat kapital, på kapitalavkastningen för den som driver ett handelsbolag eller en enskild firma, varför skall det då vara 51 % eller i den mån Annellavdrag förekommer – det är inte alltid – 41 %, som framgår av diagrammet? Varför skall han ha högre skatt än 30 %? Jag skulle vilja ha ett svar på den frågan, inte några utflykter ut i Europa. De kan naturligtvis i och för sig vara intressanta, även om de ger felaktiga siffror.

Det är vidare fel att det skulle vara jämförbart att dela ut och att investera. Om ett bolag går bra, är det självklart att det behåller pengar i verksamheten och även att aktieägarna vill ha kvar pengar som kan satsas i lönsamma investeringar. Om man kan få bättre lönsamhet genom utdelning, som man sedan investerar i ett annat företag eller i ett nytt projekt, får vi en strukturomvandling som ger nya jobb. Det är inget fel att dela ut pengar som kan göra bättre nytta någon annanstans, och det är därför som vi skall ha en neutralitet i beskattningen. Det kan väl inte Lars Bäckström, som trots allt är förhållandevis kunnig i skattefrågor och som har växt till sig i varje fall i vissa avseenden, förneka?

Anf. 147 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Vi skall ha en så likformig beskattning som möjligt, men jag anser inte att 30 % är någon helig nivå. Helst skulle jag vilja ha en real företagsskatt, som tog hänsyn till inflationen. Det finns sådana alternativ. Men vi bör nu eftersträva en så likformig skatt som möjligt. Jag tycker alltså inte att 30 % är någon helig nivå, utan vi skall ta in de skattepengar som vi behöver ha för att täcka våra utgifter. Det är viktigare än att slå fast en 30-procentsnivå. Sedan får verkligheten anpassa sig efter det teoretiska antagandet.

Beträffande de andra frågor som ställts vill jag säga att jag inte tror att alla skall få arbete inom kommunsektorn. Men statsrådet Lundgren vill minska antalet anställda i offentlig sektor medan jag vill behålla dem där. Jag vill att fler anställs inom den privata sektorn, gärna i privat tjänsteverksamhet.

Statsrådet Lundgren vet att det, om vi kommer in i EG, inte går att sänka momsen på tjänsteproduktionen. Jag har i en rapport framhållit att en skattesänkning annars kunde vara ett sätt att stimulera till fler jobb. EG-anpassningen hindrar oss på den punkten. Vi kommer också här i afton att få höra hur EG-anpassningen ställer till problem för regeringen vad gäller Posten. Vi kan på den punkten se hur svårt det är att i EG sänka skatter på tjänstområdet.

Statsrådet Lundgren! Jag kan hemma i varuhuset i Uddevalla se hur kunderna står och fumlar med små rabattkuponger för att få någon krona i rabatt på Florapaketet. När jag går ut därifrån kan jag se aktiespararnas jättelika skylt med uppgift om att aktierna det här året har gått upp med 100 %. Under en längre period har de gått upp med flera tusen procent. Hur känner sig de som står där med sina kuponger när de läser om vad de verkliga kupongklipparna får?

De kan också läsa i Aftonbladet om människor i statsrådets vänkrets som har gjort oerhört fina aktieaffärer och genomfört mycket avancerad skatteplanering. Hur känner de sig då? I det läget sänker ni skatten för dem som får aktieutdelningar.

Statsrådet Lundgren! Tänk på att det blir bråk och debatt här i kammaren om hyreshöjningar på 5 % medan aktieköparna har fått stå ut med prisstegringar på 100 % detta år! Tänk om hyresköparna fick en hyreshöjning med 100 %! Aktieägarna klagar inte när deras aktier stiger med 100 %.

Detta är förstås en orimlig jämförelse, eftersom det är fråga om olika typer av köp, men den är faktiskt värd att tänka på. Det är fel att ge denna kategori ytterligare lättnader i det här läget, statsrådet, och det bör ni besinna. Framför allt borde ni försöka nå enighet inför en sådan reform. Vi har sträckt ut en hand som i varje fall kan ge vissa öppningar.

Anf. 148 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det finns ett mycket beklagligt talesätt, som har styrt alltför mycket i Sverige under lång tid, nämligen att fattigdom fördras bäst om den delas av om inte alla, så i alla fall de flesta.

Om det är något som vi måste lära oss i Sverige är det att t.o.m. vara glad och stolt, om någon eller några individer tjänar pengar på att andra får jobb. Det är förödande att vi under så lång tid i Sverige har tillåtit oss att ha en förmögenhetsskatt och en arvs- och gåvoskatt som drivit människor som gett tusentals svenskar jobb ut ur landet.

Att Ingvar Kamprad, bröderna Rausing och många andra har tyckt att skatterna har varit sådana att de måst flytta från Sverige är näst intill en skam för oss.

Om vi inte lär oss att vi skall vara glada om någon faktiskt tjänar pengar på att skapa jobb, får vi inte många nya arbetstillfällen. Då får vi uppleva att en del klarar sig bra, men att tyvärr många andra blir fattiga och arbetslösa, och det vill jag inte vara med om. Jag kommer därför att föra denna debatt tvärs igenom nästa år med Lars Hedfors och Lars Bäckström för att tillse att vi kan driva en realistisk och riktig politik.

Vad var det egentligen Lars Bäckström sade? Jo, att det som regeringen föreslår om enhetlighet nog är rätt. Det skall kanske inte vara 30 % utan möjligen 32 % och eventuellt en real skatt, men i själva verket säger han att vi inte skall ha högre skatt på kapitalavkastning från aktiebolag.

Om det är uppseendeväckande att man när man kommer ut från Konsum eller ICA i Uddevalla får se att aktiekurserna har gått upp, är det förödande. En sådan inställning kommer att föra Sverige in i en större arbetslöshet. Vi måste ju våga stå för våra exempel och säga vad som måste göras.

Hur kan man acceptera att handelsbolagsdelägare som tjänar mycket pengar skall ha 30 % skatt på sin kapitalavkastning medan aktiebolagsdelägaren i ett mindre bolag i Uddevalla, Markaryd eller Kristianstad skall ha 51 % eller 41 % skatt? Det är orimligt, och det erkänner egentligen också Lars Bäckström.

Jag tycker att denna debatt har varit avslöjande. Det finns inte ett enda sakligt argument mot regeringens förslag. Däremot har den dels gett prov på politisk demagogi, dels visat en rädsla inför att ta itu med Sveriges pro-

blem. Men det måste vi göra, och vi kommer att göra det för att tillse att de arbetslösa som demonstrerar skall få sina nya och riktiga jobb.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslöt kl.18.00 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

11 § (forts.) Ändringar i företagsbeskattningen (forts. SkU15)

Anf. 149 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Jag tycker att den här debatten i vissa fall har varit litet missvisande. Det sägs att F-skatteinbetalningen drabbar småföretagare så fruktansvärt mycket. Hur många småföretagare som har 8–10 anställda eller enmansföretagare går med vinst i dag?

Själv har jag drivit två företag, dels ett enmansföretag, dels ett företag med tio anställda. De har inte gått med några vinster. Det går jämnt upp i dessa företag. Så är det inom hela byggbranschen – det är inga som går med vinst, utom de stora. Det är de stora företagen som drabbas av F-skatteinbetalningen. Man säger att småföretagare blir drabbade. Det är inte så, det är fel.

Vad är det som är viktigt för småföretagen? Jo, det är att hålla nere kostnadsnivån. Jag skall ta ett exempel. Låt oss säga att jag, som är elinstallatör, skall göra ett enkelt jobb för någon, jag skall installera ett vägguttag och en belysning. Det tar mig en timme. Jag debiterar en blygsam kostnad på 200 kr, vilket jag måste göra för att täcka mina kostnader, sociala avgifter och driften på bolaget. Sedan har jag resekostnad på 50 kr, som jag måste debitera, plus ytterligare materialkostnader för 100 kr. Det kostar kunden minst 350 kr att få ett vägguttag och en liten lampa installerade. Så tillkommer momsen. Det rör sig om minst totalt 450 kr för en timmes jobb. En normalinkomsttagare, med en inkomst på 12 500 kr, måste arbeta en hel dag för att få ett vägguttag och en belysning installerade av en elektriker.

Det är ju den höga kostnadsnivån småföretagarna lider av. Den måste ner. Det är framför allt momsen och arbetsgivaravgifterna som måste sänkas. Samtidigt måste givetvis staten hålla tummen på ögat på företagare, så att man inte lägger allt i fickan utan ser till att åtminstone hålla kostnadsläget oförändrat. På det viset får vi en expansion på företagsverksamheten.

Den här propositionen är mycket bra för småföretagsverksamheten. Det

skall vara lika beskattning. Därför tycker vi från Ny demokrati att propositionen är bra, en proposition i rätt riktning. Vi stöder den fullt ut. Tack.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (lättnader i den ekonomiska dubbelbeskattningen)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (s)

3. men. i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

131 för res. 1

11 för men.

172 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

174 för utskottet

140 för res. 1

1 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 m, 30 fp, 29 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 1: 129 s, 10 v, 1 -

Avstod: 1 -

Frånvarande: 9 s, 10 m, 3 fp, 2 c, 2 kds, 2 nyd, 4 v, 2 -

Mom. 6 (direktavskrivningar, m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (s)

3. men. i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

133 för res. 6

11 för men.

172 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

176 för utskottet

129 för res. 6

10 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 s, 71 m, 30 fp, 29 c, 23 kds, 21 nyd

129

För res. 6: 127 s, 1 v, 1 -
Avstod: 9 v, 1 -
Frånvarande: 9 s, 9 m, 3 fp, 2 c, 3 kds, 2 nyd, 4 v, 2 -

Mom. 10 (kvittning av aktiv näringsverksamhet mot tjänst)

1. utskottet
2. res. 8 i motsvarande del (s)
3. men. i motsvarande del (v)

Förberedande votering:

130 för res. 8

10 för men.

175 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

176 för utskottet

130 för res. 8

10 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 71 m, 30 fp, 29 c, 24 kds, 21 nyd, 1 -

För res. 8: 129 s, 1 -

Avstod: 10 v

Frånvarande: 9 s, 9 m, 3 fp, 2 c, 2 kds, 2 nyd, 4 v, 2 -

Mom. 14 (månatlig uppbörd av preliminär F-skatt m.m.)

1. utskottet
2. res. 10 i motsvarande del (s)

Votering:

174 för utskottet

140 för res. 10

2 avstod

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 71 m, 30 fp, 28 c, 24 kds, 21 nyd

För res. 10: 128 s, 10 v, 2 -

Avstod: 1 s, 1 c

Frånvarande: 9 s, 9 m, 3 fp, 2 c, 2 kds, 2 nyd, 4 v, 2 -

Kristina Svensson (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

På förslag av förste vice talmannen medgav kammaren att skatteutskottets betänkanden SkU16, SkU17 och SkU19 samt lagutskottets betänkande LU13 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

*Kvalitativa villkor
för individuell
pensionsförsäkring*

12 § Kvalitativa villkor för individuell pensionsförsäkring

Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1993/94:SkU16 Kvalitativa villkor för individuell pensionsförsäkring (prop. 1993/94:85).

Anf. 150 JAN FRANSSON (s):

Herr talman! Socialdemokraterna har en reservation till det betänkande som vi nu skall behandla.

Vi vänder oss emot att i nuvarande läge införa en ny form av sparande – individuellt pensionssparande – och att skatten på avkastningen av sådant sparande sänks. Vi vill med andra ord att det beslut som den borgerliga riksdagsmajoriteten drev igenom i våras inte skall fullföljas utan i stället upphävas.

De argument mot beslutet som vi då anförde äger än större giltighet i dag. Det finns i dag än mindre anledning att stimulera sparandet än i våras. Hushållens och näringslivets sparandeöverskott blir i år hela 190 miljarder kronor.

Om detta sparande i stället skulle användas för att öka efterfrågan i ekonomin, skulle skillnaden mellan nuvarande BNP och möjlig tillväxt ha utjämnats och arbetslösheten ha minskat.

Detta är ett viktigt skäl. Ett annat är statens urusla finanser. Det finns än mindre anledning i dag än i våras att genomföra ofinansierade sparstimulanter. Av finansutskottets yttrande framgår att det statsfinansiella läget nu ytterligare har försämrats.

Detta kommer att innebära ytterligare stora skattebortfall i miljardklassen. Som i de flesta andra förslag på skatteområdet, som tidigare har diskuterats här i dag, handlar det om generösa skattesubventioner till de redan besuttna. Det finns därför viktiga fördelningspolitiska synpunkter på den här frågan. Inte är det de människor som i går utanför Riksdagshuset demonstrerade mot regeringens orättfärdiga politik som i första hand har möjlighet att utnyttja den här sparformen.

Vi har ett väl utvecklat grundläggande pensionsskydd i form av folkpensioner, ATP och olika tjänstepensioner, som nu dessutom ses över av en parlamentariskt sammansatt arbetsgrupp. Det är i detta sammanhang man skall pröva detta individuella pensionssparande.

Mot den bakgrunden, herr talman, kvarstår våra bedömningar från i våras, att beslutet om individuellt pensionssparande inte skall genomföras. Om riksdagen bifaller vår reservation, bortfaller propositionens förslag till följd-

ändringar. Övriga förslag i propositionen är av teknisk art. Där har vi inga särskynpunkter.

Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Anf. 151 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Jag skall fatta mig väldigt kort beträffande detta betänkande. Jag yrkar bifall till reservation nr 2 från Ny demokrati.

Anf. 152 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Det lackar mot jul, och snart är denna höstsession till ända. Nu vet jag att debattsituationen och planen totalt har spruckit. Därför skall jag ta den korta varianten och följa Klings uppläggning.

För övrigt tror jag att det är omöjligt att få skatteutskottets socialdemokratiska ledamöter att ta intryck av ett återupprepande av den debatt som vi hade i våras i den här frågan. Klings mer eller mindre okynnesreservation lämnar jag också därhän.

Jag yrkar rakt upp och ner avslag på motionerna och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 153 PETER KLING (nyd):

Herr talman! En okynnesreservation tycker jag förstås inte att det är. Vad vi vill göra gällande är att man skall få göra avdrag för en pensionsföräkring till sin maka. Det tycker vi är viktigt ur jämställdhetssynpunkt osv.

Om jag vill teckna en pensionsförsäkring för min fru, skall jag kunna göra avdrag för denna i deklarationen. Detta hjälper ju framför allt hemmafruar, om inte annat.

Det är klart att vi från Ny demokratis sida yrkar bifall till en jämställdhetsfråga som är mycket, mycket viktig.

Anf. 154 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag hade beslutat att hålla en så låg profil att det inte skulle bli repliker. Men jag skall bara göra kammaren, och framför allt herr Kling, uppmärksam på vad regeringen har framhållit när det gäller just premie för makas pensionsförsäkring.

Jag skall läsa direkt ur propositionen: Regeringen konstaterar att det finns ett behov av förbättrad ålderspension för makar med ingen eller låg förvärvsinkomst. Avdragsfrågan kan inte ses isolerad, och de fortsatta överväganden som kan bli aktuella bör ske med utgångspunkt från principen om särbeskattning av makar.

Detta är ett besked till herr Kling att regeringen finner att det ligger en hel del i den aktualiserade frågan och att den bör ses i de överväganden som sker i regeringskansliet.

Anf. 155 PETER KLING (nyd):

Herr talman! Jag skall då be att få framföra mitt allra djupaste tack till Filip Fridolfsson, och jag hoppas att frågan skall komma tillbaka så fort som möjligt.

13 § Vissa fastighetsskattefrågor

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1993/94:SkU17 Vissa fastighetsskattefrågor (prop. 1993/94:91).

Anf. 156 GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! I det här betänkandet föreslås en sänkning av fastighetsskatten för hyreshus från 2,5 % till 1,5 %. Anledningen till förslaget är att det väntade utfallet av fastighetstaxeringen 1994 kommer att leda till ett betydligt högre skatteuttag per kvadratmeter bostadsyta i hyreshus än för småhus, om ingen förändring av skatteuttaget görs.

I propositionen sägs att en oförändrad skattesats för hyreshus leder till kraftigt ökade kostnader för boende i hyreshus och en omotiverad snedfördelning av kostnaderna mellan olika boendeformer. Man säger också att en så kraftig skattehöjning skulle förvärpa det fortfarande instabila läget på fastighetsmarknaden. Vi delar dessa uppfattningar och ansluter oss till förslaget om en sänkning av fastighetsskatten till 1,5 %.

Vi socialdemokrater anser dock att även andra åtgärder som kraftigt bidragit till en snedfördelning av kostnaderna inom bostadsbeståndet i det här sammanhanget bör rättas till. Extraindragningen av räntebidragen med 3 miljarder kronor leder, som vi tidigare har påpekat, till stora obalanser i kostnadsbelastningen. Den drabbar ensidigt de yngre årgångarna av bostadsbeståndet som redan har de högsta kostnaderna. Provtaxeringen visar också att de yngre årgångarna, trots stora skatterabatter, kommer att belastas med ett högre skatteuttag per kvadratmeter jämfört med äldre hus.

Det är den höga kostnadsbelastningen och osäkerheten i kostnadsutvecklingen för just dessa årgångar som är den främsta grunden till den osäkerhet som i dag råder på bostads- och fastighetsmarknaderna. Denna osäkerhet skulle minska om fastighetsskatten utformades på ett sådant sätt att den bidrog till att utjämna dessa skillnader. Man bör därför förlänga perioden av skattefrihet, så att en fastighet inte samtidigt belastas av fastighetsskatt och extra indragning av räntebidrag.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till reservation nr 1.

En annan osäkerhetsfaktor gäller proportioneringen för föreningar med brutet räkningsår. Även här anser vi att den proportionerliga fördelningen av fastighetsskatten i sådana fall bör regleras, så att en fördelning av beskattningen kan tillämpas redan från beskattningsåret 1994. Vi ställer oss naturligtvis bakom reservation nr 3 i det här sammanhanget. Men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till den.

En annan fråga som också tas upp i propositionen och betänkandet är frågan om avdragsrätt för reparation och underhåll av större mangårdsbyggnader med kulturhistoriskt värde.

Genom skattereformen infördes en likformig beskattning för boende i

småhus, som även omfattar mangårdsbyggnad eller bostadsenhet vid jordbruksfastighet. Ett återinförande av avdragsrätten för vissa av dessa byggnader vore ett avsteg från skattereformen som innebär en direkt subventionering av boendekostnader och en möjlighet till skatteplanering i boendet i dessa fall.

Kulturhistoriska intressen är i och för sig viktiga men bör enligt vår mening kunna tillvaratas genom riktade bidrag och utan belastning på skattesystemet.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till reservation nr 5.

Anf. 157 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Gunnar Nilsson talar om stora obalanser. Det tycker jag att ni i det socialdemokratiska partiet kunde ha tänkt på tidigare, för det var faktiskt ni som kom överens med regeringen om besparingar på 3 miljarder. Och sedan när ni, efter mycket stora våndor under i stort sett ett års tid, inte kunde komma överens flydde ni ungefär som råttor på ett sjunkande skepp. Jag tycker att det är litet övermaga av Gunnar Nilsson att uttala sig som han här gör.

Skatteutskottet föreslår riksdagen att sänka skattesatsen för hyreshusenheter från 2,5 % till 1,5 %. Det är bra. I praktiken blir det, trots denna sänkning av skattesatsen, en skattehöjning med 300 miljoner kronor, eftersom det också sker en omtaxering – det är mindre bra.

Vi accepterar motvilligt den höjning av fastighetsskatten som föreslås i finansutskottets betänkande nr 30. Där rör det sig om 1 miljard, under förutsättning att det hela läggs ut jämnt. Här tar vi 300 miljoner av den här miljarden. 700 miljoner återstår således att fördela. Men sedan får det var nog.

Hög fastighetsskatt leder till ett sämre marknadsvärde. Ett sämre marknadsvärde leder till ett sämre pantvärde. Ett sämre pantvärde leder till högre räntekostnader. Högre räntekostnader leder till större svårigheter när det gäller att klara betalningar.

När vi nu minskar bostadssubventionerna är det viktigt att möta detta med skattesänkningar, inte med skattehöjningar. Mot den bakgrunden är det oroväckande att regeringen i propositionen flaggar för en rullande fastighetstaxering. Det skulle enligt Finansdepartementets bedömning öka skatteuttaget med över 2 miljarder. Det säger vi nej till redan nu.

Fastighetsskatten bör snarast frysas, i avvaktan på en sänkning.

Såvitt jag förstår har både Socialdemokraterna och Centerpartiet talat sig varma för en höjd fastighetsskatt för att omfördela boendekostnader. Nu inser ni i alla fall att det inte vore något vidare att ha en bibehållen skattesats för hyreshusenheter. Socialdemokraterna vill också förlänga tiden för ned-satt fastighetsskatt för nyproducerade bostäder.

Min fråga blir ändå: Vilka fastighetsskatter vill Socialdemokraterna och Centern höja, och hur mycket? Jag får nämligen inte det hela att riktigt gå ihop.

Och vad säger Knut Wachtmeister och Moderaterna? För inte så länge sedan hade ju Moderaterna en annonskampanj med affischer på bussar och annonspelare. På affischerna stod det: Steg för steg sänker vi skatten. Affi-

scherna var knappt nedtagna förrän det kom förslag om höjd bensinskatt, och för säkerhets skull skulle det gälla tiden ända fram till 1998.

Sedan flaggar man alltså för höjda fastighetsskatter i form av en rullande fastighetstaxering. Då undrar jag: Hur kommer ni att göra i valrörelsen? Kommer ni att ändra er då? Kanske heter det då i stället: Steg för steg höjer vi skatten, gärna med indexering. Eller hur blir det? Och hur har vi det med fastighetsskatten? Kommer Moderaterna att medverka till en rullande taxering och till en höjning av fastighetsskatten? Det vore bra för alla boende om de kunde få reda på det.

Med anledning av det sagda yrkar jag bifall till vår reservation nr 2.
(Applåder)

Anf. 158 GUNNAR NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara säga följande till Dan Eriksson i Stockholm. Visst står vi bakom indragningen i fråga om krisöverenskommelsen. Men krisöverenskommelsen handlade faktiskt om att slå vakt om kronan.

Sedan dess har mycket hänt. Vi har t.ex. fått en flytande kronkurs och ett annat ekonomiskt läge. I detta ekonomiska läge tål bostadssektorn inte en sådan här extraindragning. Det har vi vid ett flertal tillfällen i bostadspolitiska debatter här förklarat.

Anf. 159 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd) replik:

Herr talman! Det är intressanta besked här. Först träffas en överenskommelse som sedan inte gäller. Detta är bara att beklaga.

Jag tycker att regeringspartierna i fortsättningen när de förhandlar med Socialdemokraterna skall tänka på att en uppgörelse gäller bara så länge Socialdemokraterna tycker att förutsättningarna är bra.

Anf. 160 GUNNAR NILSSON (s) replik:

Herr talman! Självfallet kan inte det recept som gäller när man skall slå vakt om en stark krona också gälla när det är en flytande kronkurs.

Anf. 161 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Gunnar Nilsson har redan redogjort för motiven för en sänkning av fastighetsskatteuttaget för hyreshus, varför jag nöjer mig med att uttrycka min tillfredsställelse över att politisk enighet råder därvidlag.

I reservation nr 1 tar Socialdemokraterna emellertid upp en annan sak, nämligen synpunkten att yngre hyreshus även efter reformen skulle drabbas av högre skatteuttag än äldre.

I reservation nr 2 vill Ny demokrati helt avskaffa fastighetsskatten och i väntan härpå frysa taxeringsvärdena. Man anser dock att fastighetsskatten fram till 1998 kan höjas med 1 miljard kronor. Det sista förslaget kombineras med att man avvisar regeringens kommande förslag om en s.k. rullande fastighetstaxering från 1995, något som skulle ge minst dubbelt så mycket i statliga intäkter. Dan Eriksson i Stockholm uppfordrade mig nyss att svara på frågan om vi ville genomföra detta. Jag svarar att regeringen avser att göra det. Det tycker vi är en praktisk, lämplig och rättvis åtgärd.

När det sedan gäller uttaget av fastighetsskatt kan man göra en justering

trots en rullande fastighetstaxering. Det är således inte alls säkert att den ökade skatteinkomst om 2–2,5 miljarder som det här är fråga om i slutänden slår så hårt.

I väntan på resultatet av det arbete som bedrivs inom Fastighetsskatteutredningen avstyrker utskottet motionsyrkandena i fråga om dessa två första reservationer.

Med samma hänvisning till Fastighetsskatteutredningen avstyrker utskottet reservation nr 3, där Socialdemokraterna vill ha ett tillkännagivande om en proportionering av fastighetsskatten vid fall av brutet räkningsår. Det ligger en hel del i det förslaget. Men, som sagt, detta kommer Fastighetsskatteutredningen att titta på.

I våras uppdrog riksdagen åt regeringen att återkomma med förslag om hur skattebefrielse för nybyggda hus också skall omfatta om- och tillbyggnad av hus. Med hjälp av en reduceringsfaktor skall ett höjt taxeringsvärde minskas under en tioårsperiod enligt regeringsförslaget.

Ny demokrati vill i reservation nr 4 ha en annan teknik för beräkning av nedsättningen, ett förslag som utskottet dock har avvisat.

I vår krassa tid har kulturen ofta kommit på undantag. Det mesta har rört ekonomi. Det är därför glädjande att regeringen vill slå vakt om det kulturarv som en del större mangårdsbyggnader på landsbygden representerar. Den avdragsrätt för reparation och underhåll av dessa byggnader som försvann vid utgången av år 1990 skulle på sikt äventyra möjligheterna att bevara dessa äldre hus.

Nu avser regeringen att återföra rätten att få göra skatteavdrag. Det är bra. Dessutom förenklar man klassificeringen genom att sätta en gräns för minsta storlek, 400 kvadratmeter, och för senaste byggnadsår, år 1930.

Det är emellertid beklagligt att Socialdemokraterna reserverar sig mot beslut förebärande att det rör sig om skattesubvention till privata levnadskostnader och om möjligheter till skatteplanering. Vi delar alls inte den uppfattningen.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till propositionens förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 162 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd) replik:

Herr talman! Det är nästan sensationellt att höra Knut Wachtmeister här säga att det är en praktisk och lämplig åtgärd att införa en rullande fastighetstaxering, som enligt Finansdepartementets beräkningar kommer att ge 2–2,5 miljarder mera i skatteintäkter. Det handlar alltså om skattehöjningar och höjd fastighetsskatt.

I betänkandet står det vad gäller en rullande fastighetstaxering att regeringen avser att komma tillbaka. Men när det gäller att avstyrka min motion hänvisar utskottet till en utredning. Varför har man så bråttom med att fastställa att det skall vara en rullande fastighetstaxering? Och varför kan man inte åtminstone avvakta resultatet av utredningen? Man avstyrker ju motionen med det här motivet.

Anf. 163 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! I propositionen står det att regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag om en rullande fastighetstaxering. Då är det

väl ganska naturligt att utskottet avstyrker ett yrkande som innebär raka motsatsen.

Beträffande de ökade skatteintäkter som det rör sig om vill jag säga följande. Här vet man inte hur det blir. Det beror ju på hur fastighetsvärdena utvecklas. Möjligheten finns ju att föreslå ett lägre skatteuttag avseende hyreshus, precis som vi har föreslagit. Vi har alltså inte bundit oss för en särskild skattesats för framtiden, och det vet säkert Dan Eriksson i Stockholm.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Vissa fastighets-
skattefrågor*

Anf. 164 GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! I propositionen uttrycks oro över det fortfarande instabila läget på fastighetsmarknaden. Men vill man göra något åt det skall man nog inte hänvisa till en utredning, utan då skall man ge de boende och fastighetsägarna besked. Det kan man göra genom att stödja vår reservation nr 1.

När det sedan gäller kulturhistoriskt intressanta byggnader i samhället tycker också vi socialdemokrater att vi skall ta ett ansvar. Men vi kan gärna ha en prislapp i det avseendet. Det är ju mycket populärt i dag att kräva prislappar på saker och ting.

En princip i skattereformen var ju att vi inte skall belasta skattereformen med en mängd olika saker som eroderar skattereformen. Låt skattereformen i stället användas till vad den är avsedd för! Sedan får vi lösa andra frågor på ett annat sätt och så får vi prislappar som visar vad saker och ting i samhället kostar. Därefter får vi sedan prioritera.

Anf. 165 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Regeringen avser att återkomma med ett förslag om en rullande fastighetstaxering i ett läge där det här antas ge 2–2,5 miljarder mera i intäkter. Det gäller alltså skattehöjningar för de boende. Det är det beräkningsunderlag som Finansdepartementet har tagit fram. Därmed har man legitimerat en skattehöjning av nämnda storleksordning. På något annat sätt kan jag inte tolka detta.

Anf. 166 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag börjar med det sista. Även Ny demokrati har ju ifrågasatt om det inte går att fram till 1998 ta ut en höjd fastighetsskatt. Totalt rör det sig om en ökning med 1 miljard kronor. Även Ny demokrati är alltså inne på den linjen.

Men vi har, som sagt, icke bundit oss för någon framtida skattesats.

Gunnar Nilsson hade två frågor. Han frågade varför man hänvisar till en utredning. Ja, det är gängse sed. När en fråga inte är helt utredd i utskottet hänvisar man till den utredning som tillsattes så sent som för ett år sedan. Det är väl ganska naturligt att göra så.

Sedan gäller det avdragsrätt för reparationer av mangårdsbyggnader. Det är egendomligt att Gunnar Nilsson och Socialdemokraterna motsätter sig detta, med tanke på den enmansutredning som förekommit. Det var Bill Fransson – socialdemokrat, som bekant – som stod bakom den utredningen, som är mycket omfattande. Där visas på alla de problem som kommer att finnas om det inte blir möjligt att förbättra ekonomin när det gäller kultur-

byggnader. Man ville gå ännu längre, för man ville att också arvs- och gåvoskatten skulle överföras till en reparationsfond.

Här nöjer sig regeringen med att föreslå att reparationer skall vara avdragsgilla. Jag tycker att det är en lämplig avvägning. Det förvånar mig att Socialdemokraterna går emot här.

Anf. 167 DAN ERIKSSON i Stockholm (nyd):

Herr talman! Vi står fast vid den överenskommelse som finns sedan kompletteringspropositionens dagar. Där står siffran 1 miljard, och den står vi för.

Nu tar vi ut 300 miljoner kronor här. Kvar finns 700 miljoner kronor. Sedan blir det inte en spänn till så att säga. Därefter skall fastighetsskatten frysas och sänkas.

Anf. 168 GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! När det gäller kulturhistoriskt intressanta byggnader anser vi att sådana här frågor bör lösas utanför skattesystemet. Vi inser också att det kan vara nödvändigt att ta ett större ansvar för sådana här byggnader för att bevara dessa värden. Men vi anser inte att det är riktigt att bryta likformigheten i skattesystemet på ytterligare ett område. Detta bör alltså lösas utanför skattesystemet.

När det sedan gäller stabiliteten på fastighets- och bostadsmarknaden kan jag konstatera att det råder mer eller mindre kaos. Är man bekymrad över detta och vill göra något åt saken skulle nog regeringen ha ansträngt sig litet mera när det gäller den här propositionen. Vi går ju ändå in och förändrar fastighetsskatten. Det har man gjort tidigare. Exempelvis i samband med att man släppte fastighetsskatten på kommersiella lokaler ändrades proportionaliteten i samma proposition. Även här borde man ha kunnat skydda de utsatta årgångarna. Det är här oron finns. Kostnadsutvecklingen är ju oerhört oklar och kostnaderna ser ut att överstiga vad de boende orkar med.

Dessa frågor borde ha kunnat lösas i den här propositionen. Men en lösning kan man uppnå genom att rösta på vår reservation.

Anf. 169 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! När det gäller kulturbyggnaderna skall jag ge Gunnar Nilsson erkännandet att han för en helt logisk socialdemokratisk politik – alltså inga skattesänkningar utan i stället bidrag!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 15 §.)

Föredrogs
skatteutskottets betänkande
1993/94:SkU19 Försäljningsskatten för tunga fordon.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 15 §.)

15 § Vissa verkställighetsfrågor

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1993/94:LU13 Vissa verkställighetsfrågor (prop. 1993/94:50 delvis).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

SkU16 Kvalitativa villkor för individuell pensionsförsäkring
Mom. 1 (individuellt pensionssparande och avkastningsskatt)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

172 för utskottet

135 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 70 m, 29 fp, 29 c, 22 kds, 21 nyd

För res. 1: 1122 s, 11 v, 2 -

Frånvarande: 15 s, 10 m, 4 fp, 2 c, 4 kds, 2 nyd, 3 v, 2 -

Mom. 3 (avdragsrätt för makes pensionspremier)

1. utskottet

2. res. 2 (nyd)

Votering:

288 för utskottet

21 för res. 2

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 70 m, 29 fp, 28 c, 23 kds, 11 v, 2 -

För res. 2: 21 nyd

Avstod: 1 kds

Frånvarande: 13 s, 10 m, 4 fp, 3 c, 2 kds, 2 nyd, 3 v, 2 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU17 Vissa fastighetsskattefrågor

Mom. 2 (fastighetsbeskattningens utformning)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. res. 2 (nyd)

Förberedande votering:

140 för res 1

21 för res. 2

151 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

152 för utskottet

139 för res. 1

22 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 m, 29 fp, 29 c, 24 kds

För res. 1: 127 s, 10 v, 2 -

Avstod: 21 nyd, 1 v

Frånvarande: 11 s, 10 m, 4 fp, 2 c, 2 kds, 2 nyd, 3 v, 2 -

Mom. 5 och 6 (mangårdsbyggnader på lantbruk, m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (s)

Votering:

173 för utskottet

137 för res. 5

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 70 m, 29 fp, 29 c, 23 kds, 21 nyd, 1 -

För res. 5: 126 s, 10 v, 1 -

Frånvarande: 12 s, 10 m, 4 fp, 2 c, 3 kds, 2 nyd, 4 v, 2 -

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

16 § Postlag och en förändrad verksamhetsform för Postverket, m.m.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande
1993/94:TU9 Postlag och en förändrad verksamhetsform för Postverket,
m.m. (prop. 1993/94:38).

Anf. 170 INES UUSMANN (s):

Herr talman! Det nu aktuella betänkandet om en förändrad verksamhetsform för Postverket är ytterligare ett exempel på det sönderfall som Sveriges riksdag har hamnat i. Det finns mycket att säga om de produkter som vi i trafikutskottet har haft att behandla under de senaste åren, och det gäller också den proposition om ny postlag som vi skall diskutera inom den närmaste tiden. Jag skall, herr talman, återkomma till min kritik på en mängd områden.

Men det som jag nu måste ta upp visar att...

Anf. 171 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Förlåt Ines Uusmann. Jag förstår att det är åtskilliga ledamöter som inte vet att det tidigare meddelats att beslut skall fattas i detta ärende i kväll. Om det blir votering eller inte kan jag inte nu bedöma, men beslutet måste fattas i kväll.

Anf. 172 INES UUSMANN (s):

Herr talman! Det visar att förvirringen ökar, om än på ett högre plan.

Det som jag tänker ta upp nu visar att regeringen gör i stort sett vad som helst i sin iver att under denna vecka driva fram beslut om systemskiften. Det verkar som om man har tappat all sans, vett och förnuft.

Posten skall nämligen bli bolag – till vilket pris som helst. När Ny demokrati utövade press på regeringen fick vi i förra veckan vid sittande bord i trafikutskottet besked om att den borgerliga sidan inte var beslutskompetent. Frågan om moms på porto var föremål för förhandling mellan finansministern och Ny demokratis partiledare.

Frågan fick bordläggas till dess att fru Wibble och herr Wachtmeister hade kommit överens i postfrågan, liksom de kom överens i en rad andra systemskiftesfrågor i förra veckan – de som nu finns på kammarens bord denna vecka.

Det som de kommit överens om var att momsen på portot inte skulle ligga på den nivå som är den normala i Sverige utan på samma nivå som för personbefordran, dvs. t.ex. resor med buss och tåg.

Problemet är bara att om riksdagen fattar beslut om en momssats för porto

på 12 %, har Sveriges riksdag fattat ett beslut som med största sannolikhet måste rivas upp samma dag som Sverige blir medlem i EU.

Det är nämligen så att i EU:s regler om mervärdesskatter, det s.k. sjätte mervärdesskattedirektivet, finns bestämmelser om att medlemsstaterna från den 1 januari 1993 skall använda en normalmoms på minst 15 %. Det finns också möjlighet att ha lägre moms på ett antal varor och tjänster som anses "livsnödvändiga". Dessa är noggrant listade, och dit hör t.ex. personbefordran, eller uttryckt på vanlig svenska: biljetter på tåg och bussar. Men det som inte finns på listan är porto på brev.

Men, säger vän av ordning: I vissa länder går det att momsbefria brevporten. Jo, det kan man också. Men det är bara om postverken drivs som verk eller myndigheter. Här handlar det om att göra Posten till ett aktiebolag.

Vad jag vet har inte regeringen tänkt begära något undantag i medlemskapsförhandlingarna med EU för portomoms. Det vore intressant att få höra om det skall kastas in ytterligare ett förhandlingskrav nu i förhandlingarnas slutskede.

Dessa saker hade kunnat klaras ut om skatteutskottet hunnit bereda ärendet så som brukligt är före beslut. Men, se den tiden fanns inte, eftersom Wibbe och Wachtmeister förhandlade så sent som för en vecka sedan.

Herr talman! Med den här något långa förklaringen vill jag visa att den obefintliga beredningen i utskottet, som Wibbles och Wachtmeisters uppgörelse ledde till, gör att vi här i dag på kammarens bord har ett förslag som inte bara är allmänt dåligt underbyggt utan rent kontraproduktivt i förhållande till vår omvärld.

Till yttermera visso har vi i dag till riksdagen fått en proposition om en ny mervärdesskattelag som skall gälla från den 1 juli 1994. Av sammanfattningen i propositionen framgår att ett av skälen till att denna proposition har lagts fram är att förslaget innebär ett väsentligt närmande till den ordning som råder inom EG. Här läggs en proposition fram som handlar om att vi i Sverige skall anpassa vår momsagstiftning till den som finns inom EG/EU. Samtidigt skall vi fatta ett helt motsägelsefullt beslut. Man kan fråga sig om statsråden i de olika departementen vet vad de håller på med, eftersom de tydligen kommer fram till så helt olika slutsatser.

Herr talman! Vi Socialdemokrater tycker inte att propositionen om postlag och förslaget att göra bolag av Posten är bra. Men vi har naturligtvis respekt för att en utskottsmajoritet har en annan uppfattning. Däremot har vi väldigt svårt att acceptera att ett helt oberett förslag skall klubbas igenom. Det är ett förslag där det finns många frågetecken att rätta ut vad gäller konsekvenser för medlemskapsförhandlingarna med EU, konsekvenser för en långsiktig portopolitik och konsekvenser för statsbudgeten på sikt. Detta, herr talman, bara för att Postens bolagisering skall ingå i regeringens systemskiftesvecka. Vi tycker att det räcker nu med hafs och slafs och oskickligt hanterande av viktiga politiska frågor. Det är inte värdigt vår riksdag att behandla frågor på det här manipulativa sättet.

Herr talman! Jag kommer att yrka återremiss på trafikutskottets betänkande nr 9.

Som jag sade inledningsvis har vi socialdemokrater en mängd invänd-

ningar mot förslaget att göra bolag av Posten och den postlag som också föreslås.

Med den arbetsordning som nu ligger för kammaren – jag ifrågasätter naturligtvis inte den, eftersom jag har stor respekt för talmannens oväld – måste jag redovisa några av de invändningar som vi tycker är viktigast.

Det hävdas ofta både från borgerliga politiker och från Postens ledning att det var vi socialdemokrater som satte i gång arbetet med att göra aktiebolag av Posten. Det är en myt. Sanningen är att vad den socialdemokratiska regeringen gjorde efter många påtryckningar från bl.a. postledningen var att tillsätta en utredning för att undersöka för- och nackdelar med att ha Posten som aktiebolag respektive affärsverk. Denna utredning hann s-regeringen dock aldrig ta ställning till innan det blev en borgerlig regering.

Den borgerliga regeringen kort och gott bestämde att bolag skulle det vara, utan att bry sig om konsekvenserna på vare sig kort eller lång sikt eller konsekvenserna för stad och land, för privatpersoner eller småföretagare. Något remissförfarande av rapporten Postens konkurrensförutsättningar var det naturligtvis aldrig fråga om.

Hela hanteringen av Posten de senaste två åren har präglats av ideologiska målsättningar och inte ett dugg av analyser och ett sakligt prövande av de speciella förutsättningar som Postverket faktiskt lever under i ett glest befolkat och utsträckt land som Sverige.

Det är inte en ohämmad marknadsliberalism som klarat av att försörja vårt land med viktig infrastruktur, det må gälla posten, telekommunikationerna, SJ eller Vattenfall. Marknaden behöver staket runt omkring sig för att fungera till alla människors fromma, och det gäller särskilt på områden som är så basala som post och tele.

Med det vill jag ha sagt att det inte nödvändigtvis behöver vara fel att bedriva den här typen av infrastrukturell verksamhet i aktiebolagsform, men skall man ändra en verksamhetsform skall det göras för att man skall få en bättre organisation. Och det har man sannerligen inte kunnat leda i bevis genom det här förslaget.

Regeringsföreträdarna – var är förresten kommunikationsministern i dag när vi skall ta ställning till det systemskiftesförslag som måste vara det absolut viktigaste under hans tid som kommunikationsminister? – brukar hävda att det är väldigt bra att vi nu får en postlag som reglerar hur postservicen skall fungera i vårt land.

Om detta vill jag säga: Postlagen behövs inte i första hand för bolagsbildningen, utan för att reglera villkoren när man tagit bort brevmonopolet. Och det är den första skandalen i den här historien; dvs. när riksdagsmajoriteten för ungefär ett år sen utan vidare plockade bort postmonopolet. Postmonopolet hade till syfte att garantera lika service överallt i hela Sverige.

Varför gjorde man detta, trots att riksdagen bara ett halvår tidigare i enighet sagt att det var viktigt att genomföra alla förändringar i en helhet? Postmonopolet försvann därför att City Mail skulle slippa granskas av åklagaren. Så var det. Det har fått till följd att vi levit laglöst under ett helt år på postområdet. Hafs och slafs även här.

Att återinföra postmonopolet är ingen lösning i dag. Vi socialdemokrater menar att man måste utreda en modern form av koncessionslagstiftning så

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Postlag och en
förändrad verksam-
hetsform för
Postverket, m.m.*

att alla som vill in på postmarknaden skall vara med och dela på bördorna för de delar av landet, eller för den del av en region i en tätort, där inkomsterna inte motsvarar utgifterna. Ett brev kostar allt från 1 kr att distribuera till 100 kr beroende på vart man skickar det. Vi är förhoppningsvis överens om att fortsätta med enhetsporto.

Postlagen skall garantera en grundläggande postservice, men den är luddigt formulerad. Det finns ingenting i den som ger oss som allmänhetens företrädare någon makt och myndighet att egentligen ställa krav på exempelvis glesbygdsservice om vi inte tycker att målen uppfylls. Det behövs inte ens ett tillstånd för att bedriva postverksamhet i landet. Det kan numera vem som helst göra.

De närmaste tre åren garanteras glesbygdsservicen, men vad händer sedan? Kommer Posten AB att komma med krav på dubbelt så stora statliga eller kommunala bidrag för att klara glesbygdsservicen? Frågan är ganska berättigad. Det ligger underförstått i hela upplägget att uppgörelsen bara gäller i tre år.

Herr talman! Den turbulens som Posten varit inne i under en längre period har naturligtvis varit oerhört pressande för personalen. För detta kan givetvis Postens ledning klandras. Den har med förlov sagt inte alltid uppträtt som ett under av smidighet. I sin iver att tillfredsställa regeringens alla intentioner om nyliberalt företagande har man ibland gått väl långt. Men kritiken skall i första hand riktas mot regeringen och dess Kommunikationsdepartement som inte lyckats, eller inte velat, hålla samman den politiska styrningen. Följden har blivit att personal på alla nivåer har känt en stor osäkerhet om vad som gäller i framtiden. Brevbärare förväntas bilda eget bolag i Eskilstuna. Det är bara ett exempel på vad som kommit fram de senaste veckorna.

Det bristande intresset för samhällelig, öppen och demokratisk styrning kommer också fram i regeringens proposition vad gäller redovisningen av den årliga verksamheten. Här har utskottsmajoriteten fått ge regeringen en reprimand i form av ett tillkännagivande om att vi skall ha någonting bättre än en eller ett par rader om Posten i den allmänna årliga redovisningen om statliga företag.

Vi vill att Posten i framtiden skall kunna fungera utan alltför stora statssubventioner. Då måste också Postgirot bidra med intäkter. Postgirot i Sverige är världens mest effektiva betalningssystem, och det är naturligt att flera utanförstående aktörer kastar lystna blickar på det.

För att Postgirot skall ha en rimlig chans att klara sig bra på betalningsförmedlingens område måste det också få tillgång till de lönekonton som de privata affärsbankerna förfogar över. Detta villkorades när vi i tidigare riksdagsbeslut behandlade frågan om att ta bort ensamrätten för Postgirot att handha de statliga betalningarna. Nu sopar man undan de statliga betalningarna utan att någon uppgörelse finns med affärsbankerna om lönekontona. Tala om ensidig marknadsliberalisering!

Detta vore inget att förvåna sig över om det bara var Moderata samlingspartiet och kds som stod bakom betänkandet. Vi har mycket klart fått se att de två partierna har en blind tro på marknaden som alla goda gävors givare.

Men att Centern och delvis Folkpartiet med sitt regionala och sociala ansvar kan gå fram med den här propositionen är mycket smärtsamt att se.

Jag förmodar att majoritetens företrädare Elving Andersson kommer att ge några både rimliga och trovärdiga förklaringar. Det kommer att behövas. Centerns trovärdighet i den här frågan är just nu ganska långt under noll.

Herr talman! Jag yrkar återremiss på trafikutskottets betänkande nr 9. (Applåder)

Anf. 173 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag finner mig nu föranlåten att upprepa den vädjan som talmannen i dag upprepade gånger framfört i kammaren. För att slippa sitta här på lördag måste talarna hålla sig till den tidsbegränsning som är angiven på talarlistan och inte överskrida den. Detta är en förnyad vädjan.

Anf. 174 KARL-ERIK PERSSON (v):

Herr talman! En bidragande orsak till den förvirring som Ines Uusmann talar om är att så få kan EG:s regelverk. Nu ser vi kanske litet grand av dessa konsekvenser. Detta ärende har stötts och blötts i trafikutskottet. Nu i sista stund skall det återförvisas en gång till utan att vi egentligen vet vad som kommer att ändras.

Jag är en vän av att förhandla med varandra och komma överens om saker över partigränserna. Men det skall finnas en ärlighet i förhandlingarna. Jag kan inte förstå att Ny demokrati nu har fått igenom – tror man – förslaget om att sänka momsen från 25 % till 12 %. I utskottsbetänkandet längst upp på s. 2 sägs bara att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag. I grunden finns det inte något förslag till en sänkning.

Ny demokrati har gått på detta. Det är mycket märkligt. Nu är inte Kenneth Attefors här i kammaren, som skall försvara Ny demokrati. Men jag hoppas att han kan komma med en vettig förklaring. Annars har han blivit lurad.

Också Ines Uusmann tog upp många frågor som inte är lösta. Det finns bl.a. en stor pensionsskuld, och den frågan löser man bara till hälften genom detta beslut – om det nu går igenom. Hur man skall gå vidare med den delen talas det mycket litet om.

Det finns en annan nackdel med moms. Man är emot att det läggs skatt på vanligt folk. Det kunde inte Ny demokrati acceptera. Men det finns en annan aspekt. Företagarna lyfter bort momsen. Det som kommer att hända är att vanligt folk blir beskattade, men företag och andra slipper undan.

Vänsterpartiet anser att Posten är en del av infrastrukturen. Vi måste ha fungerande transporter, telekommunikationer och postservice för att få en bra välfärd, trygghet och goda förbindelser här i landet. För att verksamheten skall kunna fungera i landet har man kunnat ta från lönsamma bitar och lägga på olönsamma.

Genom att bilda dessa fem konkurrerande bolag som skall vara affärsdrivande slår man sönder den verksamheten. Hur skall man då kunna ta medel från starka regioner och lägga på svaga? Jag ser detta som en omöjlighet. Samtliga bolag skall ge vinst, vara lönsamma och konkurrera på lika villkor.

Regeringens politik bygger på en närmast religiös tro på att konkurrens

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Postlag och en
förändrad verksam-
hetsform för
Postverket, m.m.*

med alla medel skapar god service och hög effektivitet. Detta är för mig helt obegripligt. Det är ungefär som om man skulle bolagisera SMHI och tro att man på det sättet får bättre väder. Det måste alltså bli nästa stora sak för den borgerliga regeringen. Det är lika omöjligt som att tro att detta skall ge en bättre service i hela landet. Det är en myt att tro detta.

Centerpartiet säger att de värnar om glesbygd och landsbygd. Jag har fått tag i ett brev som Regionklubb Stockholm City har skrivit till Centerpartiet. Där har Centerpartiet fått en utmärkelse för att man sviker Posten och glesbygdsservicen. De har överlämnat ett svekpris till Centerpartiet. Det kanske blir så att Centerpartiet kommer att lida de största förlusterna när det gäller den här frågan. Centerpartiet har varit ett föredöme i många andra sammanhang när det gäller regionalpolitik. Här har de totalt glömt detta.

Man tror att det skall kunna bli effektivitetsvinster här. Det finns inget skrivet om detta i propositionen. Den är ganska tunn. Betänkandet blev inte mycket bättre efter den stora förvirring som varit här.

Jag hoppas faktiskt att det finns en viss besinning här i kammaren och att man avvisar hela betänkandet när det kommer tillbaka, förhoppningsvis i morgon, och att Posten får fortsätta att tjäna. Posten har bedrivit sin affärsdrivande verksamhet sedan 1911, som det står i betänkandet, och det har fungerat bra i landet tack vare att man haft det regionala ansvaret. Riksdagen har kunnat styra verksamheten och haft insyn i den. Detta tar man bort nu.

Med det, herr talman, ställer jag mig bakom yrkandet om återförvisning till trafikutskottet. I övrigt står jag bakom de meningsyttringar vi har fogat till betänkandet.

Anf. 175 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Låt mig börja med att kommentera det här återremissyrkandet som har rests, eftersom det tydligen råder viss tveksamhet bland kammarens ledamöter om vad som kommer att hända fortsättningsvis i kväll.

Jag tycker för min del att det är ett helt onödigt yrkande. Det kommer inte att påverka ärendets hantering. Men vi vet att Socialdemokraterna i kraft av sin storlek och med de röstregler som finns kan genomdriva det här beslutet. Därför kommer vi inte att begära votering och rösträkning i det ärendet. Jag hoppas att det beskedet kan ge kammarens ledamöter klarhet i detta.

Låt mig sedan gå över till sakärendet. Då vill jag inledningsvis konstatera att Posten är en mycket viktig del av vårt lands infrastruktur. Posten har under mycket lång tid spelat en viktig roll för att hela Sverige skall kunna leva. Jag är också övertygad om att Posten kommer att spela en lika viktig roll även i framtiden.

Som har sagts av tidigare talare är tillgången till en väl fungerande brev- och paketservice och en kassaservice en viktig och grundläggande förutsättning för att människor och företag skall kunna verka och bo på lika villkor i hela vårt land.

Det är välgörande att nu i debatten höra att man från socialdemokratiskt håll också känner så varmt för att hela landet skall leva. Under årtionden har man ju drivit en hårdhänt centralistisk politik som utarmat stora delar av vårt land och skapat överhetttningsproblem i andra delar. Det känns bra

att Socialdemokraterna nu, i alla fall i detta ärende, lämnat centralismen bakom sig och värnar om landsbygdens service. Låt oss bara hoppas att denna insikt håller i sig också inför framtiden och på andra politiska områden.

I det betänkande som vi nu skall behandla finns dels förslag om en postlag, dels förslag om en förändrad associationsform för Postverket – en förändring från statligt affärsverk till statligt ägt aktiebolag. Postgirot får också väsentligt förbättrade möjligheter att konkurrera inom sin sektor.

Fram till nu har målen för Postens verksamhet, dess regionala och sociala ansvar och service lagts fast av riksdagen i s.k. målsättningsbeslut. Dessa servicemål, som det glädjande nog har rått stor politisk enighet om, lyfts nu in i postlagen. Det blir alltså inga förändrade eller försämrade mål när det gäller Postens service i allmänhet och dess regionala och sociala åtaganden.

Detta slås alltså fast i postlagen. Jag vill gärna citera portalparagrafen, 1 §, i den nya postlagen: "I landet skall det finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort. Det skall finnas möjlighet för alla att få brev befordrade till enhetliga och rimliga priser. Privatpersoner skall också ha möjlighet att få paket befordrade till enhetliga priser.

Därutöver skall det finnas en rikstäckande kassaservice som innebär att alla har möjlighet att verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser."

De som i debatten som föregått beslutet hävdar att ett medeltida mörker skall sänka sig över landet utanför storstadsområdena och att all service där skall upphöra har antingen inte läst postlagen eller så tror de inte att lagar som Sveriges riksdag stiftar är till för att följas.

Jag tycker för min del att det är en utmärkt formulering i 1 § i postlagen, och jag lever dessutom i den mycket fasta förvisningen att lagar som är stiftade av Sveriges riksdag kommer att följas.

Posten möter i dag en tuff konkurrens från många olika håll. Den hårdaste konkurrensen kommer inte från andra brevutdelningsföretag, typ City Mail, utan framför allt från nya media som telefax och elektronisk post. Postverket har hittills mött denna konkurrens på ett bra sätt. Vad vi nu skall göra är att ge Posten förutsättningar att kunna hävda sig på marknaden även i fortsättningen och dessutom göra det på marknadens villkor.

Skälen för att göra bolag av Posten och ändra associationsformen kan sammanfattas så här: Affärsverksformen har ett mycket omfattande regelverk som gör verksamheten trögstyrd, begränsar rörelsefriheten och komplicerar beslutsfattandet. Affärsverksformen verkar också hämmande vid strukturella förändringar och försvårar ökad effektivitet och ökad produktivitet.

Dessa argument har jag funnit i den förra socialdemokratiska regeringens proposition från våren 1991 med rubriken Näringspolitik för tillväxt. Jag delar de synpunkter som den socialdemokratiska regeringen då förde fram som skäl för att överväga att byta associationform från statligt affärsverk till statligt ägt aktiebolag.

Riksdagens möjlighet till styrning, fastläggande av servicemål osv. kommer inte att försämrats genom en bolagisering. Det kommer även fortsättningsvis att vara i denna kammare som man lägger fast målen för postservicen i vårt land. Vi gör det på ett annat sätt än tidigare. Vi gör det via en

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Postlag och en
förändrad verksam-
hetsform för
Postverket, m.m.*

postlag i stället för via målsättningsbeslut, men det är alltför i denna kammare som besluten fattas.

Det kommer att vara på samma sätt i fortsättningen som det har varit hittills, Ines Uusmann och Karl-Erik Persson. Om vi skall värna principen om lika service över hela landet på Postens område gäller det att skapa politiska majoriteter i denna kammare. De besluten fattas inte någon annanstans, utan de fattas här också fortsättningsvis.

Jag tycker att Socialdemokraternas nyvaknade intresse för regionalpolitiska insatser känns bra. Det faktum att vi även i fortsättningen kan bilda politiska majoriteter för dessa beslut gör mig litet tryggare.

Avslutningsvis, herr talman, tycker jag att det finns anledning att understryka att det förslag som ligger på riksdagens bord handlar om att bolagisera Posten – inte om att privatisera, vilket ibland har hävdats i debatten. En väl fungerande postservice över hela vårt land är och förblir ett statligt grundansvar. Vi väljer nu att verkställa detta ansvar genom ett statligt bolag i stället för genom ett affärsverk.

Jag har som sagt på grund av det bordläggningsyrkande som framställts inga yrkanden i detta läge. Vi tycker att detta yrkande både är bortkastat och meningslöst, men vi motsätter oss det ändå inte.

(Applåder)

Anf. 176 INES UUSMANN (s) replik:

Herr talman! Elving Andersson började med att säga att han tyckte att återremissyrkandet var onödigt, och han avslutade med att säga samma sak. Men han motiverade inte med ett ord varför han tyckte så. Det säger en hel del om den maktens arrogans som nu finns hos regeringspartierna. Denna fråga borde vara alldeles för viktig för att användas på det sättet.

Elving Andersson säger att man också fortsättningsvis skall fatta beslut om de servicemål som riksdagen tidigare har fattat ganska detaljerade beslut om, men att det skall göras i postlagen. I postlagen står det att brev och paket skall nå alla oavsett adressort. Det kanske inte är så självklart. Men det står ingenting om *var* de skall delas ut, vilket det gjorde tidigare i de målsättningar som riksdagen brukade besluta om varje år.

Innebär det övernattsbefordran? Skall alla nås av postbefordran varje dag? Vi vet redan att det finns tankar på Postens huvudkontor om att det räcker med varannandagsbefordran till vissa delar av landet.

Hur är det meningen att vi som allmänhetens företrädare skall agera om vi inte tycker att målsättningen i postlagen uppfylls riktigt? Skall vi riksdagsledamöter kanske bilda ett nytt Postverk?

Elving Andersson citerade ur den näringspolitiska proposition som den socialdemokratiska regeringen lade fram 1991. Det finns mycket i affärsverksformen som kan ifrågasättas, men det finns också mycket i aktiebolagsformen som kan ifrågasättas när det gäller den typ av verksamhet som Posten bedriver. Denna verksamhet skall gälla över hela landet och innebär att alla människor skall nås.

Det var för att titta på konsekvenserna och se om Posten kunde bli bättre som den dåvarande regeringen tillsatte en utredning. Vi fick aldrig chansen

att se om det blev bättre. Den nuvarande regeringen bestämde att Posten skulle vara bolag av ideologiska skäl.

Elving Andersson brukar alltid prata om det nyvaknade regionalpolitiska intresset. Vi har debatterat dessa saker i ett antal år. Det är märkligt att Elving Andersson inte vid något tillfälle sympatiserar med oss socialdemokrater utan alltid följer med dem som vill gå den marknadsliberala vägen. Han bara talar om regionalpolitik, medan vi handlar därefter.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Postlag och en
förändrad verksam-
hetsform för
Postverket, m.m.*

Anf. 177 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har inte alltid sagt att Socialdemokraterna har haft ett nyvaknat intresse för regionalpolitik, för det intresset vaknade samtidigt som Socialdemokraterna hamnade i opposition här i Sveriges riksdag. Före dess fanns det inte. Intresset är inte så gammalt, men det är i och för sig glädjande ändå.

Ines Uusmann frågar om detaljerna och de mer specifika delarna vad gäller servicemål och annat. Även om detaljerna inte finns i lagtexten står det i propositionen – det är ju den som majoriteten ställer sig bakom – att dessa mer detaljerade mål skall läggas in i det avtal som nu skall slutas mellan staten och det nya postbolaget. Man kan inte ha med hur mycket som helst i en lagtext. Dessa mål ger vi nu regeringen i uppdrag att skriva in i avtalet. Det finns ytterligare förtydliganden på dessa områden i specialmotiveringen till lagen.

Ines Uusmann frågar också vad vi i riksdagen skall göra om vi inte tycker att verksamheten fungerar på det sätt som vi har anledning att kräva. Om man från postbolagets sida följer den lagstiftning som vi nu lägger fast kommer vi att få den service vi eftersträvar. Om så inte skulle vara fallet måste vi ytterligare skärpa postlagen. Jag ser inga risker och har inga farhågor för det, men möjligheten att skärpa lagen finns alltid om vi skulle finna det motiverat.

Det är de politiska majoriteter vi kan skapa i denna kammare som kommer att avgöra vilken service Postverket kommer att ge invånarna i vårt land.

Anf. 178 INES UUSMANN (s) replik:

Herr talman! Elving Andersson säger att man skall vara mer preciserad i det avtal mellan staten och Posten om regional och social service som skall skrivas. Det är en himla tur det, om jag säger så. I annat fall skulle vi ha ett ganska Texasaktigt system för posten i Sverige.

Avtal gäller under en begränsad tid. De tidsramar som det står talat om i propositionen gäller tre år – fram till 1996. Jag skulle vilja ha ett besked av Elving Andersson om vad som händer därefter. Tror Elving Andersson att Posten, med de utpressningsmöjligheter som man faktiskt har, kommer att säga att verksamheten gick så väldigt bra att man behöver mindre bidrag från staten eller kommunerna? Tror Elving Andersson möjligen att det kommer att innebära att vi får lägga in mer pengar i statskassan?

Anf. 179 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Ines Uusmann frågar vad som kommer att hända efter den treåriga avtalsperiodens slut. Det kan jag naturligtvis inte svara på i detalj i

dag – lika litet som vi hittills har kunnat tala om vad som skall ske med post-service och postverksamhet långt in i framtiden. Hittills har vi arbetat med treårsbeslut när det gäller Posten i riksdagen. Vart tredje år har vi gjort en stor genomgång av Postens verksamhet och t.ex. lagt fast servicemål. Vi har inte heller tidigare lagt fast nivåerna för mer än tre år framåt.

Jag återkommer till det jag har sagt ett par gånger tidigare: Det blir som det har varit hittills också i fortsättningen. Det gäller att skapa en politisk majoritet i denna kammare. Så har det varit när vi vart tredje år har fastställt målen, och det gäller nu att se till så att intentionerna i lagstiftningen efter-levs och att servicen fungerar.

Huruvida Posten kommer att ställa ökade krav på vissa ersättningar har jag i dag ingen möjlighet att bedöma. Det sker ju en oerhört snabb utveck-ling på mediaområdet och på meddelandedistributionsområdet i vårt land, och det är omöjligt att förutse vad som kommer att ske framöver.

Jag sade förut att jag tycker att man inom Posten hittills har varit duktig på att delta inom den här nya sektorn, och jag utgår från att man, om man också i fortsättningen är duktig på detta, kommer att klara konkurrensen och kunna behålla en starkt dominerande ställning. På så sätt kommer man även i framtiden att kunna leva upp till de regionala och sociala åtagandena utan extra ersättningar.

Men som sagt: Detta vet vi inte förrän de tre åren har gått. Jag tror att det kommer att bli så, men det viktiga är ju att vi här i kammaren har en politisk majoritet som vill se till att servicen fungerar också i framtiden.

Anf. 180 KARL-ERIK PERSSON (v) replik:

Herr talman! Om det skall bli votering eller inte bestämmer faktiskt inte Elving Andersson. Jag är också med i debatten. Jag skulle kunna överraska kammaren genom att själv begära votering. Jag skall nu inte göra det, men jag vill ändå nämna det som en upplysning åt Elving Andersson. Man skall inte ta allt för givet här i livet!

Det talas om en postlag, men hur och när posten skall komma till männi-skorna nämns faktiskt inte. Jag vill citera vad utskottet skriver på s. 14 i be-tänkandet under rubriken Mål:

”Målsättningen från ägarens sida bör enligt propositionen vara att Posten AB på längre sikt skall kunna arbeta under affärsmässiga villkor och uppvisa en avkastning jämförbar med större svenska välskötta företag i motsvarande branscher. Detta bör kunna uppnås genom en fortsatt rationalisering av verksamheten och en anpassning av såväl tjänsteutbud som priser.”

Detta talar sitt tydliga språk om vad som kommer att hända med Posten om det skulle vara så olyckligt att förslaget går igenom. Man har redan i dag gått ut och talat om att 10 000 anställda och 350 postkontor skall bort i landet. Postens ledning har redan gått ut och talat om detta, eftersom man nu vädrar morgonluft inför att förslaget kommer att gå igenom. Kraven är redan klara.

Den målsättning som det talas om i betänkandet måste ju kunna uppfyllas på något sätt, annars är det ju meningslöst att tala om den.

Elving Andersson tänker sig att bara det finns en lag, är allting givet i verk-

samheten framöver. Men så är ju inte fallet bara därför att det står tydligt och klart i betänkandet.

Den hårdhanta centralisering som Elving Andersson talade om förut har nu övertagits av Centerpartiet i denna riksdag, och det beklagar jag verkligen.

Anf. 181 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Först en kommentar angående Karl-Erik Perssons reprimander åt mig för att jag skulle ha gett carte blanche för att det inte skulle bli någon votering i kväll. Karl-Erik Persson instämde ju i Ines Uusmanns återremissyrkande, och jag förutsatte därför att han inte skulle begära röstning. Det är ju i så fall något unikt om han begär votering bara för att bevisa att det finns majoritet för ett förslag. Men varsågod! Vi kan väl fixa det på något vis. Jag försökte bara hjälpa till att lösa litet praktiska problem i kammaren.

Karl-Erik Persson talar om rationaliseringar och annat, och det han säger är riktigt. Jag förstår självfallet den oro som i dag finns bland många postanställda. Det rationaliseringsprogram som Posten nu ämnar genomföra och delvis har genomfört har egentligen inte med bolagiseringen i sig att göra, utan det är ett resultat av de krav vi har ställt här i riksdagen på att Posten skall vara effektiv. Man har redan i den nuvarande associationsformen, dvs. som affärsverk, gjort om sin organisation och bantat bort i storleksordningen 10 000 anställda, och man säger att ungefär ytterligare lika många anställda skall försvinna.

Jag är helt övertygad om att man, om Posten skall fortsätta att vara rationell och effektiv, får lov att vidta den här typen av åtgärder oavsett om Posten är ett statligt verk eller ett statligt ägt aktiebolag. Jag tror därför inte att man för de anställdas del kommer undan den oro som jag förstår att de känner genom att säga nej till bolagiseringen. Det kommer att ske kraftiga rationaliseringar även om Posten fortsätter att vara ett affärsverk.

Anf. 182 KARL-ERIK PERSSON (v) replik:

Herr talman! Elving Andersson lyssnar inte på vad jag säger. Jag sade att jag inte skulle begära votering.

Inte lär de postanställdas oro bli bättre efter det att de har läst det här snabbprotokollet. Det här kommer efter vad jag förstår inte att stilla deras oro. Elving Andersson talar nämligen här om vissa delar i en postlag som skall garantera postutbudet, men hur det går för de anställda sägs det ingenting om, förutom det jag tog upp, dvs. att man kommer att fortsätta med rationaliseringar och att personal och postkontor kommer att försvinna. Det innebär ju i sin förlängning att servicen blir sämre. Om postkontor försvinner, måste ju servicen bli sämre på de ställena.

Den fantastiska tankegången att man skall förlägga postkontor till affärer innebär ju också en litet knepig situation. Finns det två affärer i ett samhälle där postkontoret försvinner, är det ju i allmänhet fråga om en ICA-butik och en Konsumaffär. Vilken av dem skall då få postkontoret? Konkurrensen snedvrids på de ställena, eftersom den affär som får postkontoret också får ett bättre underlag. Och det är väl inte meningen? Det är faktiskt förvånande att de borgerliga partierna här är med och medverkar till en snedvridning av

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Postlag och en
förändrad verksam-
hetsform för
Postverket, m.m.*

konkurrensen, när man i andra sammanhang är så mån om att slå vakt om att detta inte skall ske.

Det finns exempel på orter där man i dag har det på det här sättet. När människor ringer dit för att få postärenden uträttade får de höra att man inte har tid med det, eftersom man har affären full av kunder. Sådana exempel kommer vi på detta sätt att få se fler av.

Det är därför vi har slagit vakt om Postens unika möjligheter som ett monopolföretag med bra insyn i. Vi har nu också helt andra möjligheter att styra Posten härifrån än vad vi skulle ha om det blev ett bolag. Detta borde väl inte vara helt främmande för Centerpartiet och Elving Andersson.

Anf. 183 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag blir litet förvånad över delar i Karl-Erik Perssons inlägg. Det gäller framför allt hans kritik mot postkontor i butik. Man måste ju hela tiden fråga sig: Vad är alternativet ute på småorter där underlaget inte är tillräckligt för att man skall kunna ha ett postkontor med vettiga öppettider? Alternativet är många gånger att postkontoret läggs ner. Då tycker jag att det är alldeles utmärkt att man finner sådana här lösningar, så att Posten kan samverka med någon annan service som finns på orten, en butik eller någonting annat. Det är ju jättebra. På det sättet kanske både butiken och postkontoret får större möjligheter att överleva.

Det här har heller inte, Karl-Erik Persson, något egentligt samband med frågan om en bolagisering. Visst har det lagts ner postkontor tidigare på orter där underlaget har varit dåligt. Detta har skett trots att Posten har drivits som affärsverk. Posten måste naturligtvis anpassa sig till den verklighet som finns, oavsett om man fungerar som affärsverk eller som aktiebolag.

Karl-Erik Persson kan väl ändå inte garantera att inte ett enda ytterligare postkontor kommer att läggas ner i vårt land och att inte en enda person kommer att avskedas från Posten om riksdagen nu skulle säga nej till en bolagisering och Posten alltså skulle fortsätta att drivas som affärsverk? Jag tror inte att Karl-Erik Persson kan ge de garantierna. Jag menar att den här processen, som fortgår och som måste fortgå, fortgår oavsett vilken associationsform som vi väljer att driva Posten i.

Anf. 184 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Jag vill helt kort bara aktualisera den av Ingvar Svensson väckta motionen om mervärdesskatt på vissa tidningar. Såväl konstitutionsutskottet som trafikutskottet ställer sig bakom motionen, vilket vi kristdemokrater ser med tacksamhet. Det skulle bli motsatt effekt om staten skulle ge presstöd och i samma andetag belägga dessa tidningar med mervärdesskatt.

De föreslagna övergångsreglerna är tillfredsställande, och jag skall med intresse följa hur regeringen bevakar frågan.

För övrigt är det riktigt att arbeta vidare med Posten som ett bolag, och jag är övertygad om att Posten AB kommer att stärkas i stället för att försvagas genom den här förändringen. Konkurrensutsättning brukar normalt leda till effektiva verksamhetsformer, och Posten AB blir säkert inget undantag.

För övrigt ställer jag mig bakom det Elving Andersson sade.

Anf. 185 INES UUSMANN (s) replik:

Herr talman! Tidningsmomsen svarar särskilt i den sorts tidningar som kds har motionerat om för en mycket stor del av budgeten. En momsbeläggning med 25 %, om också förmodligen under några månader framåt bara med 12 %, innebär säkerligen för många tidskrifter att de kommer att få svårt att ge ut samma antal nummer per år som tidigare. Det kan innebära att de fria tidskrifternas debattnivå sänks.

Detta hade man kunnat undvika om man hade hållit kvar Postens affärsverksform. Då hade vi kunnat ha en automatisk momsbefrielse för den typ av porto som det här handlar om.

Jag är inte förvånad över att Kenneth Lantz säger att det säkert är bra att Posten konkurrensutsätts, eftersom det alltid är bra med konkurrensutsättning. Det skulle kunna vara bra om vi hade den ideala marknaden. Men i vårt långsträckta och glest befolkade land finns det många områden där aldrig några företag kommer att vilja konkurrera med Posten. Då vill naturligtvis inte heller Posten göra det under affärsmässiga former.

Vilka får då betala för detta? Tidigare har alla vi som anlitar Posten kunnat göra detta genom korssubventionering och enhetsporto. I fortsättningen lär vi med tanke på den konkurrensneutralitet som är en förutsättning för bolagsverksamheten få göra det via kommunal- eller statsskatten. Detta finner uppenbarligen kds och de övriga partierna vara en bättre modell än den internprissättning som skulle tillämpas vid ett monopol eller, som vi har föreslagit, en modern koncessionslagstiftning.

Anf. 186 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Jag tänker lämna en liten fråge-och-svar-rapport. Mitt anförande skulle annars bli en blåkopia av Elving Anderssons tal, eftersom jag till stora delar instämmer med Elving Andersson och den övriga borgerliga gruppen.

Man frågar sig varför vi i Ny demokrati vill bolagisera. Svaret är: den tekniska utvecklingen och förändringarna i efterfrågan. Det finns inte längre något monopol på brevbefordran. I stället för att skapa 120 nya lagar för att möjliggöra att ett verk skall kunna arbeta som ett bolag införs två lagar: en postlag och en bolagiseringslag.

Man frågar ofta hur det blir med den dagliga servicen. Svar: Postlagen säger att Postverket skall tillhandahålla daglig postservice för alla hushåll, företag och organisationer. I normalfallet skall dessa ha tillgång till postutdelning och betalningsservice fem dagar i veckan.

Man frågar ofta om det blir en rikstäckande service. Svaret är: Postverkets service skall vara rikstäckande. Brev, paket och betalningar skall kunna nå alla oavsett adressort.

Man frågar ofta om servicen och kvaliteten i framtiden skall vara densamma. Svaret är: En god grundläggande postservice skall ges till såväl stora som små kunder i hela landet. Kundernas efterfrågan bör vara styrande för Postverkets insatser. Förändringar av servicens utformning i glesbygden bör ske varsamt.

Man frågar ofta, herr talman, hur det blir med brevbefordran. Svaret är: Postverket skall tillhandahålla brevbefordran med hög tillförlitlighet enligt

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Postlag och en
förändrad verksam-
hetsform för
Postverket, m.m.*

kundernas efterfrågan. Enstaka försändelser skall befordras till enhetligt och rimligt pris.

Herr talman! Man frågar ofta hur det blir med paketbefordran. Svaret är: Postverket skall tillhandahålla paketbefordran till ett enhetligt pris för enstaka försändelser från privatpersoner.

Man frågar ofta hur det blir med betalnings- och kassaservicen. Herr talman! Svaret är: Postverket skall tillhandahålla daglig och rikstäckande betalnings- och kassaservice.

De svar som jag har redovisat här har jag hämtat direkt från betänkanudet. Hänvisningarna har gjorts av vår kanslichef, som sitter med här i kammaren. På s. 36 framhålls vidare under rubriken Övergripande mål:

”De nuvarande övergripande målen om rikstäckande post- och kassaservice bör enligt regeringen ligga fast och anges i en postlag.”

De nuvarande målen för Postverket, som jag nyss har redovisat, anges på s. 7. Det blir alltså ingen förändrad service. Kunderna kommer att få en precis lika fin service framöver som de har i dag.

Jag vill också ge några genmälen till Ines Uusmann, eftersom jag inte kunde replikera henne tidigare.

Momssatsen 12 % har tydligen nu blivit den stora frågan. Jag måste tillstå att det är riktigt att den 12-procentiga momssatsen inte fanns bland de 17 undantag som EG-direktiven bevisligen innehåller. Vi kan dock ha 12 % moms ända fram till den 1 januari 1997. Jag förmodar att det vid den tiden har blivit så att flera postverk i Europa kommer att ha övergått i bolagsform och kommer att ha övergivit sina frimärksmonopol. Vi har alltså tre år på oss för att lösa denna fråga.

Detta är en liten miss, och jag har diskuterat med Elving Andersson om det inte borde införas någon typ av koncessionsförhållande. Om Postverket om 5, 10 eller 15 år möter så stor konkurrens i storstäderna, genom att andra plockar russen ur kakan, att staten måste börja subventionera Postens rikstäckande service, skulle man kanske inrätta en gemensam fond, till vilken alla som sysselsätter sig med brevbäringen skulle få bidra med en liten pott. Därigenom skulle vi skattebetalare inte behöva stå för kostnaden.

Till detta kan vi kanske återkomma. Jag skulle ha kunnat kräva ett besked på denna punkt, men jag fick uppgiften att detta skulle kunna hämma igångsättningen av en fri konkurrens, och jag tyckte att jag kunde acceptera det svaret.

Ines Uusmann säger också att personalen är otillfredsställd med den långa handläggningen av ärendet. Ines Uusmann framför kritik mot Kommunikationsdepartementet för detta. Jag håller faktiskt med Ines Uusmann om detta. Inte heller jag är nöjd med handläggningen av detta ärende.

Det är mycket möjligt att jag får ta till mig litet kritik själv, eftersom detta ärende har varit mycket turbulent även i vår riksdagsgrupp. Det gäller en stor åtgärd. En 372 år gammal verksamhet skall nu övergå i en ny form.

Jag instämmer med Ines Uusman när det gäller att viss kritik nog får riktas mot Kommunikationsdepartementet för att det inte hade förankrat frågan litet bättre innan plötsligt en tjock proposition damp ned och allt direkt skulle börja bearbetas. Man skulle ha kunnat få en längre startsträcka för ett så tungt ärende.

Däremot vill jag säga till Ines Uusmann att inte alls hela personalstyrkan inom Postverket är emot en bolagisering. Vi har haft en föredragning i vår riksdagsgrupp tillsammans med en SF-grupp och en ST-grupp.

ST var alltså för en bolagisering. Det var en stor grupp människor inom Posten som var för en bolagisering. Det är naturligtvis också en stor grupp människor inom Posten som inte vill ha det. Det har vi ju märkt i brevskörden. Men den stora mängd människor inom Posten som velat ha en bolagisering har inte skickat några vykort till oss.

Så till frågan om den regionala servicen. Jag tycker faktiskt att Centerpartiet är litet av en garant för att det inte skall bli någon dålig service ute i landet. Trots allt har detta parti – bortsett från kärnkraftsfrågan och frågan om Öresundsbron – varit litet grand av en garant för glesbygden i det här landet. Den garantin har varit tillräcklig för mig när vi handlagt ärendet i vår riksdagsgrupp.

Ines Uusman talade om maktarrogans. Jag vet inte om hon riktade sig till mig eller till Elving Andersson. Jag har varit i riksdagen bara två och ett halvt år – förresten har jag varit politiker bara två och ett halvt år. Som väljare utanför riksdagen har jag upplevt socialdemokraterna som ganska högt sittande med en stor maktarrogans. Det vill jag nog påstå. Den som har makten har makten – alla är av samma kaliber. Nu har visserligen den här regeringen ingen makt utan oss, så vi får väl ta på oss litet grand.

Ines Uusman sade vidare att vi inte skall bolagisera Posten, för då kommer fackförbundens tidningar billigare ut till fackföreningsmedlemmar. Jag har aldrig hört på maken till argument. Det trodde jag inte. Är fackföreningarna verkligen så fattiga att de inte klarar en 12 % höjning av portot, så tycker jag faktiskt inte att fackföreningarna är tillräckligt kompetenta att sköta sitt arbete.

Anf. 187 INES UUSMANN (s) replik:

Herr talman! Kenneth Attefors säger att han inte kan så mycket om fackföreningarna, och så blandar han ihop de olika fackföreningarna. Det begriper jag när han inte ens kan skilja på fackförbundstidningar och fackpress. Fackpress, Kenneth Attefors, är någonting helt annat än de tidskrifter och tidningar som fackförbunden ger ut, de är bara en liten del av den pressen. Detta bevisar bara att den kunskap om Posten och kommunikationer som finns inom Ny demokrati är relativt begränsad. Jag kan i och för sig förstå det. Det är tur att Ny demokrati har någon att lita till som är litet mera bevandrad. Med Kenneth Attefors och Elving Andersson diskuterar man på helt olika planhalvor. Men jag har ändå inte den tilltro till Elving Anderssons förmåga att klara hem glesbygdens postservice som Kenneth Attefors har.

Kenneth Attefors läser upp en lång rad målsättningar ur trafikutskottets betänkande. Det är bara så att Kenneth Attefors även där missat grovt. Det är nämligen inte alls postlagen som han citerar, utan det är 1992 års budgetproposition, där målen för Posten lades fast. Sådana mål läggs fast i en affärsverksform. Finessen med att göra Posten till ett aktiebolag är nämligen att bolaget skall slippa den politiska styrningen. Så var det med det, herr Attefors.

Anf. 188 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Jag kan erkänna att jag inte har större erfarenhet av Posten än att jag är kund där. Alla kan väl inte vara postkassörskor och debattera med den fördjupade kunskap som Ines Uusman har.

Vad spelar det för roll om det är fackföreningspress eller fackpress? Finns det någon fackpress som inte har råd med 12 % höjning, tycker jag faktiskt inte att den är befogad heller.

Anf. 189 INES UUSMANN (s) replik:

Herr talman! Även om man råkar vara sjökapten kan man väl veta någonting om aktiebolagslagen. Det var den jag syftade på när jag talade om skillnaden på styrningen av ett affärsverk.

Anf. 190 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Jag skall gärna ta med mig min aktieportfölj så att fru Uusman kan se att jag trots allt kan litet om aktiebolagen.

Anf. 191 KARL-ERIK PERSSON (v) replik:

Herr talman! Här har vi inte sett något resultat än, men kärnkraften har vi kvar – detta som en upplysning till Kenneth Attefors.

Jag tänkte faktiskt beröra den skrivelse som Ny demokrati och Kenneth Attefors skickade till trafikutskottet om att man inte kan ställa sig bakom den stora skattehöjning som det skulle bli när det gäller momsen. Nu blev den inte så stor, och då går det bra. Att beskatta vanligt folk går bra, för företagen får ju lyfta av momsen. Det är sveket från Ny demokrati, som säger sig vara det parti som slåss för att minska skatten för vanligt folk. Så mycket var det hela värt. Om man skall lägga mer skatt på vanligt folk eller inte är inte den viktigaste frågan för Kenneth Attefors och Ny demokrati, såvitt jag förstår.

Anf. 192 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Karl-Erik Persson tog upp frågan om momshöjningen igen. Om vi säger att 25 % momshöjning innebär 100-procentigt svek, har vi i alla fall lyckats att begränsa sveket till 50 %. Det tycker jag är rätt bra. 12 % tycker jag faktiskt är fullt acceptabelt att lägga på frimärken. Vi vet att det måste bli moms på frimärken när Posten blir ett bolag och skall in i Europa. Jag tycker att vi har gjort en jätteinsats för att spara en massa pengar åt folk. Åtminstone har jag fått sådana reaktioner via telefonsamtal; man tycker att det är bra.

Jag förstår inte hur regeringen över huvud taget kunde tänka sig 25 % moms från början. För mina mest konservativa vänner har jag inte lyckats förklara det. Först skall vi bolagisera Posten och få den effektiv, så lägger vi på 25 % moms som höjer priset. Vi borde ha sänkt den med 25 % för att det skall bli effektivare. Men nu är det som det är. Blir Posten ett bolag måste moms tillföras. Vi tycker ändå att det här är rätt bra framförhandling.

Anf. 193 KARL-ERIK PERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten så mycket mer, men det kan vara intressant för den som läser protokollet att se att Kenneth Attefors er-

känt att han "svikit med 50 %". Men det finns en förutsättning för att det går upp till 100 % igen. Det finns nämligen ingen kläm i betänkandet att det skall bli 12 % höjning. Det nämns bara i texten. Det är alltså inget bindande förslag. För att det skall vara bindande, måste det finnas med i en kläm någonsans. Av den erfarenheten kanske Ny demokrati lär sig någonting.

Anf. 194 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Jag vet att Karl-Erik Persson är min vän. Jag får tacka för tipset. Jag skall tänka på det i morgon kl. 7.30 när vi förhandlar och ser till att vi får en kläm i betänkandet där detta verkligen står. Om man på det här sättet har lurat oss att tro att det blir 12 %, är det ganska beklämmande. Jag kan bara inte tänka mig att det har gått till så.

Vår överenskommelse med regeringen ligger fast, det skall vara 12 %. Men tack för tipset!

Anf. 195 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Kenneth Attefors berörde i sitt anförande en sak som jag gärna vill kommentera. Det gäller ett system för gemensam finansiering av samtliga aktörer på marknaden för att klara den sociala och regionala servicen. Regeringen och Posten har tillsammans gjort den bedömningen att såvitt man kan överblicka in i framtiden, kommer Posten att vara den dominerande aktören och i kraft av sin storlek ta ansvar för det utan någon särskild ersättning. Skulle vi hamna i en annan situation, är vi inte på något sätt främmande för att försöka finna ett annat system.

Detta finns faktiskt redovisat i propositionen på s. 69. Man säger där att man i en förändrad marknadssituation i framtiden kan överväga att införa ett sådant system att vi får en solidarisk finansiering av verksamheterna. Vi har inte kunnat se att det problemet skulle uppstå inom överskådlig tid. När och om det uppstår är vi inte främmande, utan tycker tvärtom att det är bra med ett sådant system.

Anf. 196 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men när herr talmannen såg så strängt på mig, tänkte jag att det är bäst att jag gör det.

Jag vill bara instämma i det Elving Andersson sade. Jag låter mig nöja med det.

Anf. 197 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! Jag har sedan ett tiotal år tillbaka tillhört Postens koncernstyrelse, ett uppdrag som jag känner mycket stor respekt inför. Det har varit mycket stimulerande att få tillhöra koncernstyrelsen för, som jag gärna vill uttrycka det, kanske världens bästa och effektivaste postverk.

I 357 år har Postverket ombesörjt postdistribution till hushåll och företag på ett föredömligt sätt som rönt stor uppskattning. Posten upplevs som en garanti för effektivitet och pålitlighet. Styrkan i vårt postverk ligger i att man på alla nivåer har haft och har dugliga och lojala medarbetare.

Mot den bakgrunden är det helt obegripligt varför Posten skall omvandlas från verk till bolag. Vi har hittills inte fått ett enda sakligt skäl som talar för

att vi skulle få en bättre postservice om verket blir bolag. Någon internationell erfarenhet finns inte heller att hänvisa till. Vi har därför sagt att det borde åligga förespråkarna för en bolagisering att bevisa att bolagiseringen är överlägsen nuvarande affärsform. Oklarheterna kvarstår även efter kvälens debatt.

Det är ingen hemlighet att Postens ledning är förespråkare för en bolagisering, men det är heller inte okänt att tiotusentals anställda inom Posten känner stor oro inför framtiden och ställer sig en befogad fråga: "Vad kommer det att bli av Posten?"

Men det är inte bara anställda inom Posten som känner oro inför en eventuell bolagisering. Det finns bl.a. en sammanslutning av de 86 minsta kommunerna i landet, de kallar sig för SmåKom. De har skrivit till trafikutskottet och låt mig bara få citera något från deras brev:

"Vi anser från SmåKoms sida att det inte finns tillräckliga analyser av vilka konsekvenser som kan inträffa för postservicen i hela landet om verket bolagiserar sin verksamhet.

Vi vill därför från SmåKom-nätverkets sida, där 86 kommuner i hela landet samverkat i gemensamma ärenden, påtala behovet av en snar konsekvensutredning där man aktivt prövar effekterna för landsbygdens, glesbygdens och de mindre tätorternas postservice vid en eventuell bolagisering av Postverket. Innan en sådan analys gjorts finns ingen anledning att forcera fram en bolagisering."

Jag delar till fullo deras oro. Det mest märkliga i den här politiska debatten är Centerns agerande. Man har inte på något sätt reagerat över riskerna för en försämrad postservice på landsbygden. Jag är helt övertygad om att om vi hade haft kvar det gamla fina bondeförbundet, då hade man säkert tagit ställning för landsbygdens och glesbygdens befolkning tillsammans med oss socialdemokrater. Men det verkar som om dagens centerparti har andra politiska värderingar.

Att det i riksdagen finns en mandatmässig majoritet för en bolagisering torde vara klart, men jag är även övertygad om att det också finns en stor majoritet bland landets befolkning som inte vill se Postverket bolagiserat. Det är därför en utmaning mot svenska folket att, bara några månader innan nytt val till riksdagen sker, genomdriva en bolagisering av Posten, när ni vet att det finns en stor opinion i landet mot bolagiseringen. Ni torde också vara medvetna om att mycket talar för ändrat majoritetsförhållande i riksdagen.

Genomdriver ni en bolagisering, kommer en av de första uppgifterna som en socialdemokratisk regering får vidta efter valet att bli att ägna postfrågorna mycket stor uppmärksamhet. Det kan bli svårt att återskapa ett verk.

Men en sak kan vi lova. Vi kommer inte att acceptera någon form av försämring som riskerar att Postens sociala målsättningar inte kan uppnås.

Anf. 198 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det känns ju bra att vi återigen manifesterar att det finns en kraftig majoritet för att värna Postens landsbygdsservice. Det är jättebra. Vi från de fyra regeringspartierna med Centern i spetsen ställer upp, och socialdemokraterna ställer upp och ser till att vi värnar detta. Det är alldeles utmärkt.

Sven-Gösta Signell sade att det finns en stor majoritet ute bland människorna som känner oro. Ja, det gör det. Men det beror i stor utsträckning på den desinformation som bl.a. socialdemokraterna har ägnat sig åt under de senaste månaderna när det gäller effekterna av Postens bolagisering. Man har skrämt upp människor genom att säga att all service i princip kommer att upphöra utanför storstäderna. Vi har tidigare under kvällen kommit fram till att detta inte är sant, men det är den bild som ni har medverkat till att ge utåt, och det är klart att människor känner sig oroliga. Det är inte alls konstigt.

När det gäller personalen har jag full förståelse för att den känner oro. Under de senaste två tre åren har Posten rationaliserat bort i storleksordningen 10 000 anställda. Det har skett i affärsverksformen, under den tid då Sven-Gösta Signell har suttit i Postens koncernstabsstyrelse.

Jag förstår att man känner oro, men denna omstrukturering måste ske, oavsett om Posten drivs som aktiebolag eller som statligt verk.

Sven-Gösta Signell efterlyste motiven till varför associationsformen över huvud taget skall ändras. Sven-Gösta Signell valde att anföra några citat. Jag skall anföra några andra citat som beskriver problemen med att driva verksamheten i affärsverksform.

Det första citatet lyder: "Det finns också andra begränsningar för affärsverken, t.ex. bestämmelser om förvärv och försäljning av fast egendom, förvärv, försäljning och bildandet av dotterbolag m.m. Det innebär ett komplicerat beslutsfattande som tar lång tid att administrera. Konsekvensen kan bli att affärsverken inte strukturrationaliserar sina företag och fastigheter genom aktiva köp och försäljningar i en sådan omfattning som skulle vara ekonomiskt motiverat."

Det andra citatet lyder: "Regelverken har tillkommit under en följd av år och har i en del avseenden kommit att bli komplicerade och oöverskådliga."

Det tredje citatet lyder: "Reglerna kan i vissa fall betraktas som hinder för en ökad effektivitet och produktivitet inom de statliga affärsverken."

Jag har här ytterligare ett tiotal citat som går i samma riktning. Dessa citat har jag hämtat ur den socialdemokratiska regeringens proposition våren 1991, rubricerad Näringspolitik för tillväxt och underskriven av den socialdemokratiska regeringens företrädare.

Jag delar socialdemokraternas synsätt, att dessa problem finns. Men det finns också ett antal fördelar med att driva verksamheten i en annan associationsform som är smidigare och bättre. Detta var en kortfattad redovisning av skälen, Sven-Gösta Signell.

Anf. 199 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s) replik:

Herr talman! Det framkommer här att vi nu för första gången skulle ha ställt upp för landsbygden tillsammans med centerpartiet. Jag har inte sett ett enda bevis på att det skulle vara bättre för landsbygdens och glesbygdens befolkning om Posten blev ett bolag. Är det fel att småkommunerna känner oro? Är det fel att människor är bekymrade över hur postservicen i framtiden skall se ut? Elving Andersson säger då: Ja, men det här är rätt. Det är ju det här som vi från de fyra borgerliga partierna vill åstadkomma.

Jag frågar mig än en gång: Vad är det som blir bättre för landsbygden och

glesbygden om Posten blir bolag? Vad är det för fel på Postverket i dag? Är Postverket så dåligt att man är tvungen att ombilda det till bolag? Jag tycker själv att vi har ett bra postverk. Jag vill ha svar på frågan: Är det något fel på dagens postverk?

Anf. 200 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Nej, det är inget fel på dagens postverk. Det viktiga är att man följer med i tiden och ser vad som händer och sker. Vi vill skapa förutsättningar för att Posten även i framtiden skall kunna vara effektiv och fullfölja de samhällsåtaganden som riksdagen ålägger Posten. Det är det som vi värnar om. Vi är övertygade om att förutsättningarna för detta blir större om Posten drivs i form av aktiebolag i stället för i affärsverksform.

Sven-Gösta Signell sade att posten nu har burits ut under 357 år. Det låter på Sven-Gösta Signell som att postutbärningen skulle upphöra i och med det här beslutet. Det är inte på det sättet.

Sven-Gösta Signell frågade flera gånger vad det är som blir bättre för landsbygden om Posten bolagiseras. Jag har inte sagt att det kommer att bli bättre. Vad jag har sagt är att det inte kommer att ske några försämringar till följd av detta beslut. Men det hävdar socialdemokraterna gång på gång utan att på något sätt försöka leda i bevis varför det blir sämre, på vilka sätt det blir sämre och var dessa beslut som leder till att det blir sämre skall tas. Det vore bra att få en rejäl, saklig redovisning från socialdemokraterna. Skippa retoriken en stund och försök att komma med fakta!

Anf. 201 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s) replik:

Herr talman! Elving Andersson gör gällande att vi skulle ha fört en skrämselpropaganda. Drevet mot socialdemokratin har gått ganska långt under den tid då postdebatten har förts. Jag skall inte gå in närmare på det.

När det gäller att försvara en dålig sak, då anfaller man i stället någonting annat och säger att det är socialdemokraterna som är ute och skrämmar upp människor och säger att de inte skall få någon post. Vi har inte sagt att det inte skall bli någon postutbärning. Jag skulle lika gärna kunna säga likadana orimligheter som ni säger: Det verkar som att Posten över huvud taget inte skulle ha fungerat. Men detta resonmang hör inte hit. Vi har inte bedrivit någon skrämselpropaganda.

Elving Andersson underströk det som jag själv sade, att vi har ett bra postverk. Jag är glad över att Elving Andersson säger det. Jag vill därför än en gång fråga: Varför skall vi då behöva att ändra på Postverket? Elving Andersson säger att det också i fortsättningen kommer att ges service. Ja, men vi vet ju vad vi har. Varför skall vi då ägna oss åt sådana äventyrligheter? Vi vet trots allt inte vad de leder till. Hur hederlig och ärlig Elving Andersson än är, tror jag inte att han kan ge en garanti för att Postverket kommer att bli bättre, för att postservicen blir bättre eller för att den kommer att ligga på samma nivå som nu. Det är ett äventyrligt beslut som skall fattas, och det är ett felaktigt beslut. Jag tycker att ni borde slå vakt om de människor som ni så ofta talar om i valrörelserna.

Anf. 202 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Signell sade just att han har suttit i Postens bolagstyrelse under ganska många år. Jag har fått rapporter om att Signell ganska länge har varit med på en bolagisering. Det var faktiskt det socialdemokratiska partiet som lurade in regeringen i en debatt om huruvida Posten över huvud taget skulle bolagiseras.

Framför mig har jag sanningsorganet Aftonbladet från torsdagen den 11 november 1993. Jag skall be att få citera några rader, vilket jag tidigare har gjort, men jag gör det ytterligare en gång. "Den socialdemokratiska omprövningen har kommit fem i tolv: det är ju inte från den borgerliga regeringen utan ur socialdemokratiens egna led bolagiseringshysterin kommit. Från Feldtgossar och nyliberaler som Klas Eklund och Ulf Dahlsten." Detta följs av litet mer text. Texten är underskriven av Örjan Appelqvist, som tydligen har doktorerat på Posten.

Så nog är det faktiskt Socialdemokraterna som har startat hela den här historien. Plötsligt är ni mer av populisterna än vi och vill göra en grej av det här. Jag trodde jag skulle få ha den rollen i denna kammare, men det är faktiskt Signell som har den i dag.

Anf. 203 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s) replik:

Herr talman! Drevet mot oss socialdemokrater, Kenneth Attefors, har gått ganska hårt i den här frågan. Jag har också hört det resonemang som har spridits om att jag skulle ha suttit med i koncernstyrelsen och att jag där skulle ha gått med på en bolagisering. Jag vill bara tala om att jag här i min hand har protokollet från det första tillfälle då koncernstyrelsen diskuterade bolagsbildningen. Det var den 24 oktober 1991. Jag och den socialdemokratiska ledamoten i Postens koncernstyrelse, Margit Sandén, reserverade oss. Vi sade att vi reserverade oss mot koncernstyrelsens beslut att ombilda hela postkoncernen till aktiebolag.

Det här snacket som vi här har fått höra är lögnaktigt och felaktigt. Jag har aldrig ställt upp på någon bolagisering i det här fallet.

Anf. 204 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Vi debatterar just nu en bolagisering av Posten, Posten som finns överallt och som berör alla.

Så sent som denna höst gjordes en undersökning bland gymnasieelever. De fick svara på frågor om vad de mest litade på i samhället. Posten hamnade högt upp på listan. Det är hedersamt för Posten att ha ett brett förtroende runt om i landet. Folk litat på att posten kommer fram. Priserna är bra och framför allt hålls samma standard och service runt om på alla landets postkontor.

Ett gemensamt ägt postverk har betytt mycket för tilltron till att allmänintresset här i landet har satts i fokus.

Jag beklagar oerhört mycket att kommunikationsministern i kväll har valt att i TV debattera 071-nummer framför att vara i denna kammare och ta del av bolagiseringsdebatten. Men jag konstaterar, herr talman, att intresset inte ljuger.

Posten är en viktig del i vår infrastruktur. Tillsammans med ett alltmer

exploaterat och utvecklat telenät och finoptik är Posten något av det viktigaste inför framtiden.

Den tekniska utvecklingen går snabbt. Den kommer att få stor betydelse för framtidens serviceutbud. I stället för att föreslå en bolagisering av Posten borde regeringen ha föreslagit att Posten skulle vara en grund i ett i framtiden alltmer utbyggt informations- och servicecentrum.

Utvecklingen öppnar nya möjligheter som för bara några år sedan var helt otänkbara. Den ger de glesare delarna av vårt land möjligheter att konkurrera med en storstads alla utbud och stordriftsfördelar. Den ställer samtidigt nya och ännu större krav på service och tillgänglighet.

För oss politiska företrädare är framtidens utveckling en huvudfråga. Vilket samhälle skall vi ha om några år? Vilka skall ha tillgång till den service och teknik som finns? Vem och vilka skall bestämma hur prioriteringarna skall göras?

I och med en bolagisering av Posten avsäger vi oss det politiska ansvaret och våra politiska möjligheter att påverka och styra utvecklingen. Vi avsäger oss det samhällsansvar som vi är valda att företräda. Vi överlåter en av de viktigaste delarna i samhällsservicen till en bolagsstyrelse, som har till uppgift att se till bolagets bästa och inte i alla avseenden till medborgarnas bästa. En bolagsstyrelse kräver väldigt klara direktiv, eftersom det kan finnas en konflikt mellan medborgarnas och bolagets intressen. Det är därför människors oro är stor. Alla vet att ett bolag har andra intressen än samhällsintresset. Detta vet också Elving Andersson. Det vet Kenneth Attefors, som inte skulle låta sina båtar gå med olönsam last. Människor är oroliga, Elving Andersson, därför att de vet att ett bolag kommer att gå andra ärenden.

Vi har i utskottet debatterat detta flera gånger. Det är väl känt vad vi alla tycker i frågan. Det är också väl känt att vi i just denna fråga går olika ärenden. Några har valt att se till bolagiseringens fördelar och de konkurrensmöjligheter som den kan innebära för företagets lönsamma delar. Den borgerliga regeringens omsorg om privata företagare har varit större än omsorgen om ett fungerande postväsende i hela landet.

Vi socialdemokrater tror inte att det förslag som nu ligger till grund för en bolagisering är förenligt med ett ansvar för medborgarnas och kommuninvånarnas bästa.

Det finns samhällsområden som postväsendet, där samordning, solidarisk betalning och en fungerande infrastruktur inte låter sig förenas med en utslagning av företag, som den s.k. fria marknaden med nödvändighet innebär.

En styrka i det svenska samhället har varit att det har funnits flera värden än enbart mångfald. Det går inte att konkurrera om allt.

Ett gemensamt postverk har en lång tradition i det svenska samhället. Den delas av ett flertal västerländska länder.

Det vilar ett stort ansvar på den borgerliga majoriteten när de av ideologiskt nit bryter upp ett fungerande postverk.

I fråge- och interpellationsdebatter med kommunikationsministern har jag och flera med mig frågat vad konsumenter i olika delar av landet och det svenska folkhushållet i allmänhet vinner med en bolagisering av Posten. Blir det bättre service? Blir det tidigare utdelning och senare tömningar? Blir det billigare? Eller på vilket sätt blir det bättre för mig som medborgare och som

innevånare i en kommun? Vi har inte någon enda gång fått svar på dessa frågor.

Vi kan nu däremot konstatera att detta som enligt majoriteten skall bli så bra till att börja med innebär en portohöjning. Det innebär färre brevlådor i kommunerna. Det innebär senare utdelning av posten där jag bor och för många med mig. Det innebär färre tömningar av de brevlådor som finns kvar.

Det är ingen avundsvärd uppgift för majoriteten i denna kammare att just nu förklara varför något som skall bli så himla bra kommer att innebära mycket påtagliga försämringar och förändringar på område efter område för var och en av oss.

Men bolagiseringen skapar möjligheter till fler aktörer på marknaden. Den skapar möjligheter till konkurrens, hävdar glada anhängare av förslaget. Självfallet gör den det.

I de städer som är tillräckligt stora för att det skall finnas något som är värt att konkurrera om kommer brevbärare att löpa sida vid sida, i samma kvarter och runt samma gator.

Något samhällsansvar i allmänhet finns det ju inget intresse att konkurrera kring. Postlagen innebär att Posten skall få ansvar för de mindre attraktiva och t.o.m. olönsamma delarna av verksamheten. Någon måste ju ta det ansvaret. Ingen tror på fullt allvar att det finns en marknad för fler City Mail i exempelvis Norrlands inland eller i kustkommunerna.

Hittills har det solidariska ansvaret tagits genom de taxor och avgifter som Posten tagit ut av oss alla. På kort sikt kommer troligen Posten att kunna bära en del av kostnaderna. På längre sikt är risken uppenbar att postbolaget ställs inför valet att lämna olönsamma kunder därhän eller att kräva ytterligare skattepengar som kompensation för det solidariska ansvaret. Det är en farlig utveckling när den borgerliga majoriteten bygger in mekanismer som kan ställa stora framtida krav på nya insatser av skattemedel eller helt riskera det solidariska postväsendet.

Vi socialdemokrater har motsatt oss en bolagisering av Posten. Vi har gjort det därför att vi är rädda för att servicen skall bli sämre, att det politiska ansvaret skall försvinna och att det skall bli annat än medborgarnas behov som skall styra prioriteringarna inom bolaget.

Vi ser i dagens förslag också en fara i att den bolagisering som nu skall genomföras också öppnar dörrar för en privatisering. Det skulle vara mycket allvarligt.

Näringsministern har tidigare nämnt Posten som tänkbar för en privatisering, vilket inte gör vår oro mindre. Visserligen skriver kommunikationsministern i propositionen att han så långt han nu kan se inte finner någon anledning att privatisera Posten. Kommunikationsministerns uttalanden om att han nu inte ser någon anledning att privatisera och näringsministerns uttalanden om Posten som tänkbart privatiseringsprojekt inger sammantaget oro för framtiden.

En privatisering av Posten ligger i linje med den politik som vi vid upprepade tillfällen har fått deklarerat för oss här i kammaren av företrädare för den borgerliga regeringen.

Oron stärks av det faktum att ansvariga enhetschefer inom Posten redan

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Postlag och en
förändrad verksam-
hetsform för
Postverket, m.m.*

har vänt sig till konsulter för att få hjälp med att räkna på förslag som innebär att enheter inom bolaget Posten skall delas upp i ännu mindre bolag med eget ansvar.

Herr talman! Posten skall vara ett public service-företag. Den skall vara tillgänglig, lika för alla, och den skall vara möjlig att påverka politiskt. Det ingår i allas vårt intresse att ha möjlighet att påverka utvecklingen. Det är förutsättningen för att det skall bli lika över landet. Då måste samhällsansvaret och inte bolagsintresset styra. Det är därför, Elving Andersson, som folk är oroliga i dag.

(Applåder)

Anf. 205 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Det var ett väldigt vackert tal, Ulrica Messing! Det är synd att jag inte kan hålla med om det som sades.

En bolagisering innebär, som jag har sagt tidigare, att 100 % av aktierna skall tillhöra staten, varför vi i denna kammare förvaltar dessa aktier. Det är det avtal som regeringen skall teckna med bolaget som kommer att vara styrande. Vi här i riksdagen beslutar om målen. Där ser jag således ingen fara framöver.

Om en privatisering av Posten skulle bli aktuell i framtiden kan inte jag säga nu. Som jag ser saken är Posten ett sådant bolag som inte är lämpligt för privatisering. Det är i varje fall den tolkning som vi i Ny demokrati gör. Även om vi är mycket för privatisering o.d. är det här ett typiskt fall där icke-privatisering gäller. Dock kan verksamheten drivas i bolagsform.

I stället för att införa 120 nya lagar för att få ett modernt verkande postverk inför vi två lagar här – en postlag och en bolagslag. Det är mycket rationellt.

Ulrica Messing säger att allting kommer att bli sämre. Både Elving Andersson och jag har försökt att övertyga kammarens ledamöter att det icke kommer att bli så. Däremot kan vi inte garantera att någonting blir bättre, t.ex. på landsbygden – något som Sven-Gösta Signell var ute efter. Det kommer i varje fall inte att bli sämre – inte så länge jag sitter med i denna kammare, höll jag på att säga. Men så får man inte säga.

Anf. 206 ULRICA MESSING (s) replik:

Herr talman! Kanske Kenneth Attefors blir besviken om jag säger att han inte lugnar mig nämnvärt när han påstår att han skall stå som ett slags garant för att det skall bli en bra service i framtiden.

I och med att Posten bolagiseras sätter bolagsstyrelsen i sin tur upp de mål och lägger fast de riktlinjer som skall gälla för bolaget. Vad vi i denna kammare säger kommer att ha mindre betydelse. Ett bolag skall sköta bolaget. Vi i denna kammare företräder ett slags allmänintresse, och vi i vår tur har ett ansvar genom att vi skall företräda de människor som har valt oss.

I den situationen blir det en konflikt. Bolaget ser ju till bolagets bästa, och det är inte alltid detsamma som invånarnas bästa. Det är detta som oroar mig.

Anf. 207 KENNETH ATTEFORS (nyd) replik:

Herr talman! Posten skall vara ett public service-företag. Ett sådant är också Telia, som i dag bevisligen är ett aktiebolag. Som jag ser utvecklingen inom Telia i dag är det bara fråga om fördelar. Vi får ju t.ex. halverade samtalskostnader mellan kl. 18 på kvällen till kl. 6 på morgonen. Dessutom kommer man att kunna ringa gratis från automater ute i glesbygder. Den som man ringer upp får betala. Fantastiskt! Jag undrar om det kan genomföras i verksform.

Avgörande är naturligtvis vilken styrelse vi tillsätter i bolaget. Jag vet mycket väl att ett aktiebolags styrelse har som främsta mål att se till bolagets bästa. Det skall självklart vara så. Men vi i denna kammare och regeringen skall tillsätta den enligt vår mening absolut bästa styrelsen för det här nya postverksbolaget – vad det nu kommer att heta.

Anf. 208 ULRICA MESSING (s) replik:

Herr talman! Lägre taxor på kvällar och nätter hade Televerket även på den tiden då företaget var ett verk. Själv tycker jag att detta är mycket bra.

Om vi överför Kenneth Attefors resonemang på Posten skulle det innebära att vi i glesbygden kan skicka brev gratis i framtiden.

Anf. 209 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag instämmer i mycket av det som Ulrica Messing inledningsvis sade. Hon beskrev ju hur viktigt det är med en fungerande postservice. Hon talade också om det stora förtroende för Posten som allmänheten känner osv.

Men när Ulrica Messing började dra en del slutsatser av förda resonemang kan jag inte längre hålla med. I och för sig finns det ingen större anledning att upprepa vad jag tidigare har sagt. Svaret till Ulrica Messing blir samma svar som Ines Uusmann fick när det gällde glesbygds- och landsbygdsservice osv.

Jag blev nog litet bekymrad när jag hörde Ulrica Messing säga att ett bolag skulle gå andras ärenden – om man nu jämför med ett verk. Ett aktiebolag skall naturligtvis tillvarata sin ägares intressen. Ett aktiebolag lever så att säga inte ett eget liv, utan det är ägarens intressen som skall tillgodoses. Ägaren är staten, samhället. Vi i denna kammare formulerar målen.

Jag återupprepar att det fortsättningsvis kommer att vara som det hittills varit. Vi måste alltså se till att det finns en politisk majoritet för ett antal frågor i den här kammaren. Det är, som sagt, här som målen läggs fast – oavsett om Posten drivs som ett aktiebolag eller som ett affärsdrivande verk.

Jag vill återigen också säga att det inte handlar om en privatisering, utan det handlar om en bolagisering. Det står skrivet i propositionen – och jag har sagt det här, och andra har instämt – att det skall vara ett statligt ägt bolag. Sedan kan man naturligtvis tro det ena eller det andra och måla en viss potential på väggen. Ingen av oss kan garantera vad som kommer att hända om 10, 15 eller 20 år. Kanske ingen av oss båda, Ulrica Messing, sitter i riksdagen då. Vad som helst kan alltså hända.

Men jag kan säga att det i dag inte finns några som helst intentioner att

privatisera Posten. Om detta räcker för att övertyga Ulrica Messing vet inte jag. Så här är det i alla fall.

Sedan säger Ulrica Messing att en effekt av detta kommer att vara att det i hennes hemtrakter blir färre brevlådor, att brevlådorna töms senare på dagen, att det blir en senare postutdelning osv. Men vad har allt detta med en bolagisering att göra? Inte ett dugg!

Anf. 210 ULRICA MESSING (s) replik:

Herr talman! Jag kan börja med det sista som sades. Jag tycker att Elving Andersson skall göra klart för Postverket hur det förhåller sig. I samband med nedrustningen av servicen ute i kommunerna utnyttjas nämligen argumentet att man skall anpassa sig till bolagsformen. Jag beklagar om det är så.

Men faktum kvarstår att servicen blir sämre för mig som kommuninvånare. Jag undrar varför det skall vara så, för jag tycker inte att det är riktigt.

Ett bolags intressen är annorlunda om man jämför med ett verks intressen. I ett bolag är det bolagets intressen som styr vad bolagsstyrelsens ledamöter skall göra eller inte göra. Det skall vara en sådan ordning, för det står i bolagslagen. Det är klart att ledamöterna i en bolagsstyrelse skall se till bolagets bästa.

Det är inte säkert, Elving Andersson, att det bästa för Posten som bolag alltid är detsamma som det bästa för medborgarna i vårt land. Jag tycker att det är mycket konstigt att vi som politiska företrädare, valda att företräda människorna runt om i landet, här godkänner ett förslag som innebär att vi i framtiden faktiskt får mindre att säga till om och att vi inte vet hur det i fortsättningen blir med samhällsansvaret.

Anf. 211 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Den bolagsstyrelse och den VD i ett aktiebolag som inte tillvaratar sin ägares intressen, som inte uppfattar ägarens intressen som den viktigaste ledstjärnan i arbetet, blir självklart inte gamla på sina poster.

Ett bolag lever, som sagt, inte ett eget liv. Det är ägaren av bolaget som styr verksamheten. Nu är det ju staten, samhället, som är ägaren i det här fallet. Det kommer därför inte vara så att bolaget på något sätt kommer att leva ett eget liv, Ulrica Messing!

Vi i riksdagen kommer också i fortsättningen att ha precis samma möjligheter att styra, att lägga fast servicemål för Postens verksamhet osv. Men vi får styra Posten på ett annat sätt. Det gör vi inte genom att ge ett affärsverk detaljerade föreskrifter genom riksdagsbeslut utan genom att utöva vår aktiva ägarroll. Det kan göras på olika sätt. Man kan se till att VD och andra styrelsemedlemmar är människor som man vill ha på de posterna osv. Vidare gäller det att göra saker och ting avtalsmässigt, att man skriver in saker i bolagsordningen, att man ger direktiv på bolagsstämmor osv. Ett aktiebolag styrs på ett annat sätt än ett statligt verk. Däremot förlorar vi inte rätten att styra.

Anf. 212 ULRICA MESSING (s) replik:

Herr talman! I ett bolag gäller inte offentlighetsprincipen. Affärsplanerna i ett bolag är hemliga. Det kan vara svårt för oss att påverka vad som sker politiskt.

Det är klart att bolagsstyrelsen kommer att se till bolagets bästa. Men jag tror, herr Andersson, att bolagisering av olika former av verksamheter runt om i samhället är ett gammalt kapitel. På sin höjd var det aktuellt under 80-talet. Det är möjligt att Elving Andersson var aktiv i politiken då. Jag var inte det, vilket jag beklagar – vi kunde ju ha haft roliga debatter då också. Men jag tycker att vi kan lämna det därhän.

Vad är det som är viktigt för framtiden? Jo, att vi politiskt kan se till att alla i det här landet – oavsett bostadsort – har samma möjligheter beträffande service, standard, tillgänglighet och prispolitik. Jag är övertygad, Elving Andersson, om att vi politiskt inte kan leva upp till den målsättningen om Posten är ett bolag. Vi kan nämligen inte påverka då.

Anf. 213 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! I den här mycket intressanta debatten finns det en fråga som ingen har berört – inte ens Kenneth Attefors i sin fråge- och svarförteckning. Det gäller då Postverkets hantering av alla dess adresser och adressregister. Jag har motionerat om den saken. När Postverket blir Posten AB finns det nämligen frågor som inte får glömmas bort vid den här övergången.

I Sverige flyttar 2 miljoner människor varje år. 90 % av dessa lämnar in en flyttanmälan till Posten, som registrerar uppgifterna och bygger upp ett eget register av dem. Hur det här registret används när nu Postverket blir Posten AB är en mycket intressant fråga. Jag har för det första motionerat om att man i avtalet uttryckligen förbjuder Posten AB att sälja adressregistren.

I en interpellationsdebatt i april 1991 stoppade nämligen dåvarande ministern Georg Andersson den försäljning som Postverket lokalt så smått hade börjat ägna sig åt. Jag tycker att den försäljningen skall vara stoppad också fortsättningsvis.

För det andra måste man göra klart för Posten AB vilka uppgifter på en adressändringsblankett som över huvud taget får användas. KU, som har fått yttra sig över min motion, svarar att detta är en datalagsfråga. Således måste alltså Posten AB vända sig till Datainspektionen.

För det tredje har Postverket tidigare varit skyldigt att från de här adressändringsblanketterna och sina uppgifter leverera in uppgifter till folkbokföringen för att denna skall vara aktuell. Hur detta i fortsättningen skall skötas tycker jag att man också bör ta tänsyn till och ta med i ett eventuellt avtal.

KU säger när det gäller sådan här överföring av uppgifter för att hålla folkbokföringsregistret aktuellt: En alternativ väg att gå när det gäller att reglera försäljning och uppgiftslämnande till folkbokföringsregistret kan, som anförs i motionen, vara att träffa avtal med det nya bolaget.

Jag utgår alltså från att detta är vad som kommer att ske. Jag utgår också från att frågorna rörande hur Posten AB hanterar sina adressregister kommer att ingå i den uppföljning som utskottet har begärt skall göras och lämnas varje år till riksdagen.

Med detta, herr talman, ber jag att för övrigt få instämma i hemställan.

Anf. 214 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Låt mig allra först med anledning av herr talmannens påminnelse till Ines Uusmann om fru talmannens rekommendation om tidsbegränsning bara understryka att för oss socialdemokrater är faktiskt demokratin viktigare än om vi får ledig lördag eller inte. Det känns faktiskt inte värdigt riksdagen att vi skall oroa oss för om vi blir klara på fredag kväll eller lördag när vi skall diskutera sådana för Sverige viktiga frågor som om Posten skall bolagiseras eller inte. Jag vill alltså med kraft understryka att vi inte accepterar den formen av rekommendationer från talmannens sida.

Nu sittande talman var inte i kammaren just då.

Herr talman! Jag vill också ställa en rad frågor med anledning av den debatt som har varit och det förslag som nu ligger på riksdagens bord. Vem skall dela ut julkorten i Ramvik, i Rådom, i Åse, i Trångsviken och i Bönhamn nästa jul? Till vilket pris skall det ske? Vem och vilka skall betala? Blir det möjligtvis City Mail som kommer att dela ut julkorten i Ramvik nästa år? Vem eller vilka kommer att ta det samhällsövergripande ansvaret för att vi även i framtiden kommer att ha en väl fungerande postdistribution i hela landet? Blir det bolagen eller blir det vi här i Sveriges riksdag?

I morgon skall vi fatta beslut om hur det skall bli med Postverkets framtid. Som Ines Uusmann har sagt tidigare i kväll beslutade riksdagen – den borgerliga majoriteten inklusive Ny demokrati – för ungefär ett år sedan att vi skulle slopa brevmonopolet. Nu tar de borgerliga partierna steg två genom att bolagisera Posten. Detta gör man med anledning av ett förslag från regeringen som är kemiskt rent från konsekvensanalyser.

Den här propositionen är kemiskt ren från konsekvensanalys. Det är den förvisso inte ensam om av de propositioner som kommit från den här regeringen. Men den är det trots att konstitutionsutskottet vid ett flertal tillfällen har påtalat vikten av att propositionerna innehåller just konsekvensanalyser. Så sent som i höstas behandlade riksdagen just denna fråga, bl.a. med anledning av en motion av Olle Schmidt, som jag såg i kammaren. Även han underströk att det är oerhört viktigt att konsekvensanalyser finns med. Men så är inte fallet.

När sedan Kenneth Attefors började ställa frågor och själv ge svar tänkte jag: Har samverkan gått så långt att det är Ny demokrati som står för konsekvensanalyserna numera? Man kan undra när man fått lyssna på de frågor som han ställde och de svar som han gav.

Jag kan i och för sig förstå varför regeringen avstår från att göra denna konsekvensanalys. Att i skrift behöva tala om vilka negativa konsekvenser en bolagisering för med sig gör det ju litet besvärligare för t.ex. Centern att rösta igenom förslaget om en bolagisering, eller hur Tage Pålsson? Tage Pålsson som på hemmaplan med eftertryck argumenterat emot en bolagisering av Posten, är Tage Pålsson också orolig för att det kan komma ett steg tre efter det att man har bolagiserat Posten?

I framtiden kommer det att bli ett fåtal personer som sitter i sitt styrelserum och fattar beslut utan att se till helheten och de samhällsekonomiska konsekvenserna. De kommer att fatta beslut som kan få stora konsekvenser för bl.a. företag och enskilda i glesbygden. Den uppfattningen är inte jag

och inte vi socialdemokrater ensamma om. Även om detta har Tage Pålsson talat vid ett flertal tillfällen.

Vi socialdemokrater kan inte ställa upp på detta. Det är faktiskt nödvändigt med ett reellt demokratiskt inflytande för att Posten skall klara sina viktiga uppgifter. Av bl.a. detta skäl bör vi behålla Posten som ett statligt affärsverk och ingenting annat.

I verksordningen skrev den socialdemokratiska regeringen in att man skall ta regionalpolitiska hänsyn. Det, Elving Andersson, finns inte i någon bolagsordning.

Margitta Edgrens och Kenneth Lantz inlägg visade tydligt att på de två områden som de berörde saknar man konsekvensanalyser. Vad som kommer att hända med registren, vad som kommer att hända med portot och vilka konsekvenserna blir för våra tidningar och i ett längre perspektiv för yttrandefriheten fanns inte alls med i propositionen. Det var väl oron för att det skulle bli för dyrt att distribuera kds tidningar som gjorde att man påpekade detta i debatten. Det var väl också det som var anledningen till att man skrev motionen.

Det finns många frågor att ställa, många frågor som inte får svar i den här propositionen som vi skall fatta beslut utifrån. Vilka blir t.ex. konsekvenserna för förenings- och kulturlivet? Moms på portot kommer att strö ytterligare salt i såren för föreningarna.

Herr talman! Jag vill liksom Ines Uusmann yrka återremiss av detta betänkande.

Anf. 215 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hyser mycket stor respekt för det som Elvy Söderström sade inledningsvis, att vi inte på grund av tidsbrist och annat får förfuska en viktig debatt här i kammaren.

Men jag har litet svårt att fördra när man trots allt förlänger kammarens arbete med ett anförande som är rent och enbart retoriskt och inte innehåller någon som helst saklig substans eller tillför ärendet ytterligare något. Med anledning av de frågor som Elvy Söderström ställde – hon ställde bl.a. en rak fråga om julkortsutdelning – ber jag att få hänvisa till föreliggande proposition och utskottsbetänkande.

Anf. 216 ELVY SÖDERSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag har i mitt anförande velat poängtera vikten av att regeringens propositioner innehåller konsekvensanalyser, så att vi här i riksdagen kan väga för och emot när vi skall fatta beslut.

Den proposition som vi nu har att behandla är kemiskt ren från konsekvensanalyser. Riksdagen är enig om att den skall innehålla konsekvensanalyser.

Jag har i mitt anförande velat ge uttryck för precis samma oro som Ulrica Messing gjorde i sitt anförande, nämligen vilka konsekvenserna kan bli av en bolagisering av Posten. Den oron delar jag med många centerpartister runt om i landet. Tage Pålsson är ett exempel, men det finns många fler. Det kan jag redogöra för, Elving Andersson.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Postlag och en
förändrad verksam-
hetsform för
Postverket, m.m.*

Anf. 217 ELVING ANDERSSON (c) replik:
Herr talman! Jag vill bara konstatera att graden av retorik inte minskade i denna replik heller.

Anf. 218 TAGE PÅHLSSON (c):
Herr talman! Timmen är sen. Jag skall fatta mig kort.
Det är ingen hemlighet att jag har varit mycket skeptisk till förslaget om att förändra associationsformen för Postverket till aktiebolag. Det är jag fortfarande.

Jag har menat att det inte finns något som egentligen talar för en förändring av den väl fungerande verksamhetsformen affärsdrivande verk. Jag har inte kunnat finna vare sig ekonomiska eller driftsmässiga skäl som talar för den föreslagna förändringen, och ännu har ingen lyckats övertyga mig om motsatsen.

I stället har jag hyst en stor oro för negativa effekter för Postens serviceutveckling, i första hand gällande mindre orter och landets mer glest befolkade delar. Elvy Söderström har åberopat mitt namn i detta sammanhang, och det är helt riktigt. Jag har i flera mer eller mindre offentliga sammanhang talat om detta.

Jag har också varit orolig för risken att bolagsformen – med uppdelning i ett antal dotterbolag och successiv övergång till entreprenadisering och privatisering ”underifrån” – kan komma att innebära att Posten efterhand avvecklar mindre lönsamma verksamhetsgrenar. Det sker kanske till förfång för både privatpersoner och näringsliv, framför allt det småskaliga näringslivet.

Bl.a. dessa farhågor har jag utvecklat i min motion T29. Jag blev positivt överraskad över den behandling motionen har fått i trafikutskottet. Utskottet biträder mitt förslag om ett tillkännagivande till regeringen innebärande att regeringen kommer att aktivt bevaka konsekvenserna för postservice m.m. i ett regionalpolitiskt perspektiv.

Elvy Söderström nämner konsekvensanalyser. Jag vill ge henne rätt i att det naturligtvis borde finnas sådana. Men en konsekvensanalys av Postens bolagisering är inte något man hostar fram på en kvart. Det är ett enormt arbete. Jag skulle vilja påstå att det säkert blir en lika tjock bok som det betänkande vi nu behandlar, kanske tjockare. Postens verksamhet berör en så stor del av samhället.

Jag förutsätter att även riksdagen, liksom jag själv, kommer att aktivt bevaka dessa frågor när det gäller utvecklingen framför allt i glesbygden och de mindre orterna i landet och i förekommande fall vidta nödvändiga åtgärder. Elving Andersson har redan tidigare varit inne på den frågan.

Det har i många sammanhang funnits missförstånd. Man tror att det är Posten som skall ta hand om allting. Så är det inte. Postlagen förutsätter inte att det är ett bolag. Det kan finnas väldigt många olika bolag. Men om utvecklingen av postverksamheten i landet visar sig bli negativ för glesbygden och näringslivet förutsätter jag att riksdagen på allvar tar itu med detta. Regeringen har ju redan fått tillkännagivandet.

Herr talman! Jag är fortfarande sunt skeptisk mot planerna på en bolagisering av Postverket. Men jag inser också att mina åsikter numera inte har ma-

joritet i riksdagen. Det naturliga för mig har hela tiden varit att i en omröstning gå på avslagslinjen. Men i det nu uppkomna läget – med ett så positivt bemötande av min motion, innebärande att ett av de för mig viktigaste problemområdena får en specialbevakning, och med de rådande partiförhållandena i riksdagen – kommer jag inte att rösta emot propositionen.

Herr talman! Detta var inte något egentligt debattinlägg, utan mer en röstförklaring.

Anf. 219 ELVY SÖDERSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Med anledning av Tage Pålssons röstförklaring konstaterar jag att Tage Pålsson inte vågar stå för vad han säger ena dagen.

Sedan säger Tage Pålsson att han är nöjd med den behandling av sin motion han har fått i trafikutskottet. Men han säger samtidigt att han är sunt skeptisk. Vad skall man säga om detta?

För att veta vad man fattar beslut om måste man veta vilka konsekvenser det kan föra med sig. Det var Tage Pålsson som talade om hafs, och att detta inte gick att göra på en kvart. Men det är nästan så att jag har en känsla av att det är på det viset i det här fallet.

Tage Pålsson måste stå för vad han har sagt till sina väljare i sin valkrets. Våga stå för det, och visa i handling vad det innebär!

Anf. 220 TAGE PÅHLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hade väntat mig den här behandlingen från Socialdemokraterna och kanske speciellt från Elvy Söderström. Jag står alltså inte för det jag har sagt tidigare. Jag har ändrat mig, och jag har nyss förklarat det. Orsaken är delvis att jag har fått en mycket bra behandling av min motion, och delvis finns andra orsaker. Det är bara att konstatera.

Anf. 221 INES UUSMANN (s) replik:

Herr talman! Jag vill säga följande apropå konsekvensanalys, något som Tage Pålsson tycker är viktigt.

Jag vill berätta för Tage Pålsson och för övriga i kammaren att det var just detta som den förra socialdemokratiska regeringen var angelägen om att göra. Den tillsatte den utredning som kom att kallas Postens konkurrensförsäkringar. Den togs fram för att man skulle kunna göra en analys av vilken verksamhetsform som skulle fungera bäst för Posten.

Denna utredning tog den nya regeringen över huvud taget inte någon hänsyn till. Den bestämde sig för att köpa grisen i säcken och chansa.

Anf. 222 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Vid denna sena tidpunkt skall jag bara göra tre korta påpekanden. Jag gör det i egenskap av ledamot av Postens koncernstyrelse.

De farhågor som framförs om hur illa det skall bli om Posten blir bolag när det gäller service i glesbygd osv. är överdrivna. De rationaliseringar som bör göras är redan beslutade i den nuvarande form som Postens har, dvs. nedläggning och indragning av 700 postkontor samt en minskning av antalet sorteringsterminaler från 53 till 18. Det måste göras oavsett vilken form man driver Posten i.

Det behöver inte betyda en försämrad service. När man har gått ut och frågat människor – bl.a. på min egen postadress, som nu är borta som postkontor – har de sagt att servicen har blivit bättre när den flyttats till ICA-handlaren. Där kan man hämta ut brev, försändelser och pengar praktiskt taget hela dagen. Detta skall jämföras med de två timmar som postkontoret kunde hålla öppet.

Den andra kommentaren är att det är mycket besvärligt att socialdemokratiska ledamöter inte kan skilja mellan bolagisering och privatisering. Men det finns ju ordlista att tillgå för detta.

Den tredje synpunkten är att Postens styrelse icke har varit enig. Däremot har Postens ledning mycket bestämt för ett år sedan tillbaka uttryckt att man vill bolagisera. Postens ledning leds av Ulf Dahlsten – en tidigare statssekreterare i Kommunikationsdepartementet i en socialdemokratiskt ledd regering.

Anf. 223 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! Som jag sade inledningsvis i mitt tidigare anförande tillhör jag liksom Wiggo Komstedt Postens koncernstyrelse. Men jag skulle nog inte som styrelseledamot våga skriva ut garantier för att det inte skall bli några fortsatta rationaliseringar vare sig om det blir verk eller bolag. Att ge ett sådant löfte skulle jag inte våga.

Sedan säger Wiggo Komstedt – och jag förlåter honom, för han har säkert inte lyssnat på hela debatten – att vi har svartmålat och drivit skrämselpropaganda mot en bolagisering. Det har inte förekommit här i debatten. Vi har efterlyst vilka förbättringarna blir, eftersom man talar så väl om bolagisering. Det är det som resonemanget har gällt. Det har inte här förts någon debatt där framtiden har målats i mörka färger.

Anf. 224 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag har inte gett några löften om att det inte skall bli några förändringar i fortsättningen. Jag förutsätter att de förändringarna måste genomföras i den form i vilken Posten bedrivs i dag eller i bolagsform. Då vet vännen Sven-Gösta Signell att vi har fattat dessa beslut. Förändringarna måste genomföras även om Posten fortsätter i sin nuvarande verksform.

Man skall effektivisera, och det skall bli bättre. Posten lever i ett konkurrensutsatt läge, och det kommer Posten att fortsätta att göra i olika former. Man vill bolagisera för att man skall få chansen att driva sin verksamhet på samma sätt som konkurrenterna gör i dag och kommer att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Återförvisningsyrkandet

Det under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskott för ytterligare beredning bifölls med acklamation.

På förslag av tredje vice talmannen medgav kammaren att de ärenden som hann debatteras färdigt under återstoden av dagens sammanträde fick företas till avgörande vid morgondagens arbetsplenum.

*Köp av interregional
persontrafik på
järnväg samt
flygtrafik mellan
Östersund och
Umeå*

17 § Köp av interregional persontrafik på järnväg samt flygtrafik mellan Östersund och Umeå

Föredrogs
trafikutskottets betänkande

1993/94:TU8 Köp av interregional persontrafik på järnväg samt flygtrafik mellan Östersund och Umeå (prop. 1993/94:42).

Anf. 225 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! Det är med besvikelse jag kan konstatera att vi inte från trafikutskottet kan presentera ett enhälligt betänkande om köp av interregional persontrafik på järnväg samt flygtrafik mellan Östersund och Umeå.

Majoriteten i utskottet bestående av de borgerliga regeringspartiernas ledamöter har i sedvanlig allians med Ny demokrati ställt sig bakom regeringspropositionen. Det är bara att beklaga att vi inte gemensamt har kunnat ena oss om att rätta till de politiska skönhetsfläckar som propositionen är behäftad med.

Vi socialdemokrater har till betänkandet bifogat fyra reservationer. Ett bifall till reservationerna skulle göra betänkandet fullt acceptabelt för alla parter och vara till gagn för berörda regioner.

Vi ser det som helt oacceptabelt att tillstyrka propositionen. Där föreslås att man efter bara ett år skall kunna riva upp ett femårigt avtal som är träffat mellan SJ och statens förhandlare samt de två länstrafikbolagen i Skaraborgs och Jönköpings län om trafiken på sträckan Nässjö–Falköping–Skövde. SJ har visat att man kan utföra trafiken på nämnda sträcka till en kostnad som är 16 miljoner kronor lägre än konkurrerande bolag.

Jag vädjar därför till er borgerliga ledamöter från Skaraborgs och Jönköpings län att inte låta partipolitiken få ta överhand över sunt förnuft och ansvaret för de egna länens möjligheter att få en fungerande järnvägstrafik till ett rimligt pris. Vid den kommande voteringen hoppas jag att ni röstar på reservation nr 1 i trafikutskottets betänkande 8.

Nattrafiken på sträckan Gävle–Borlänge–Göteborg/Malmö har enligt SJ under en längre tid gått med underskott. SJ har därför inte möjlighet att fortsätta med nattågen om inte problemen med driftunderskotten och bristen på moderna sovvagnar kan lösas. De sovvagnar som tidigare gick mellan Sundsvall och Göteborg/Malmö drogs in den 1 juni 1993. Detta är långt ifrån tillfredsställande för berörda regioner.

Vi socialdemokrater anser därför att regeringen omedelbart bör undersöka möjligheten att upprätthålla nattågstrafiken på nämnda linjer med SJ och berörda intressenter. Staten har här ett stort ansvar. Om statliga medel

erfordras för att driva nattågstrafiken under 1994 bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om medelsanvisning.

Inte minst kommunerna utefter linjen Gävle–Sandviken–Hofors–Falun–Borlänge–Ludvika har agerat mycket hårt för att få behålla nattågen. Även näringslivsföreträdare för de till regionen utlokaliserade statliga verken har kraftigt reagerat mot att nattågstrafiken skall upphöra.

Jag fick för en tid sedan ett brev från kommunalrådet Peter Hultqvist i Borlänge. Han tackade för ett vänligt bemötande och en framåtsyftande diskussion i samband med uppvaktningen om nattåget Gävle–Dalarna–Göteborg/Malmö. Han skriver vidare att de känner sig optimistiska efter mötet med trafikutskottet.

De uppvaktande kommunrepresentanterna hade all anledning att vara optimistiska, inte minst efter det inlägg där suppleanten i utskottet Rune Thorén från Centern deklarerade sin positiva inställning till stöd för fortsatt nattågstrafik. Tyvärr blev det inte mycket av Rune Thoréns positiva inställning vid uppvaktningen. Det blev bara ett till intet förpliktigande särskilt yttrande som bifogats utskottsutlåtandet. Men, som sagt, det är ännu inte för sent för Rune Thorén att visa samma positiva inställning som han gjorde vid uppvaktningen. Det är bara att rösta på den socialdemokratiska reservationen.

Jag vädjade tidigare till de borgerliga ledamöterna från Skaraborgs och Jönköpings län att stödja vår reservation nr 1. När det gäller vår reservation nr 2 om viss nattågstrafik så förmodar jag att jag inte behöver vädja till ledamöterna norr om Dalälven, utan att ni samtliga, oberoende av partitillhörighet, stödjer vår reservation och ställer upp för er region.

Av rubriken på betänkandet framgår att det inte bara handlar om köp av persontrafik på järnväg, utan även om köp av flygtrafik. I utskottet är vi överens om upphandlingen av flygtrafik mellan Östersund och Umeå. Men vi socialdemokrater anser i likhet med Luftfartsverket i dess slutrapport, Flyget inom Norrland 1993, att åtgärder för flygtrafikförsörjningen till Norrlands universitetssjukhus i Umeå även bör gälla upphandling av flygtrafik på sträckorna Kiruna–Luleå–Umeå, Gällivare–Umeå och Sundsvall–Umeå. Omfattningen bör vara två till tre dubbelturer per dag, och samordning bör göras av tidtabeller och biljettpriser.

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom samtliga våra fyra reservationer, men jag vill begränsa mig till att yrka bifall till reservationerna 1,2 och 4.

Anf. 226 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! I 1988 års trafikpolitiska beslut slogs fast att ett av de trafikpolitiska målen är att ha en god trafikförsörjning i hela landet. Nu håller detta mål, enligt min mening, på att erodera vad gäller både flygtrafik och tågtrafik.

Avreglering av flygtrafiken har slagit hårt mot en del orter, särskilt i Norrlands inland. Flygförbindelser har försvunnit eller blivit orimligt dyra. I ett fall skall det nu beslutas att pengar skall anvisas på tilläggsbudget för ett statligt köp av flygtrafik. Det gäller linjen Östersund–Umeå.

Det har flera gånger konstaterats att staten måste ägna särskild uppmärksamhet åt flygtrafiken i Norrlands inland. Luftfartsverket har också utrett konsekvenserna av avregleringen och föreslår ett principbeslut om stöd för

flygtrafik i Norrlands inland. Regeringen har tydligen också för avsikt att komma med förslag i budgetpropositionen. Vi ser med spänning fram mot vad förslagen kan komma att innebära. Det är, enligt min mening, oundvikligt att staten nu måste ta ett ansvar för avregleringens konsekvenser. Alla löften om att problemen skall kunna lösas måste nu infrias.

Men det är också så att de försvunna eller försämrade flygförbindelserna till viss del kan ersättas av snabbtågsförbindelser. En sådan sträcka är Kiruna–Boden/Luleå och kanske också Boden/Luleå–Umeå. Det kan finnas fler sådana sträckor. Det bör man titta på. En Botniabana skulle naturligtvis också göra behovet av kortdistansflyg efter Norrlandskusten mindre. Jag menar därför att regeringen bör planera för mer upphandling av interregional tågtrafik och inte mindre.

Behovet av nattågstrafik på sträckan Gävle–Göteborg pekar också i den riktningen. Vi behöver faktiskt mer samhälleliga resurser för att upphandla tågtrafik. Upphandlingen av flygtrafiken bör därför, enligt min mening, inte belasta anslaget för upphandling av tågtrafiken. Tvärtom måste beredskap finnas för att upphandla mer tågtrafik.

Trafiken norr om Vännäs med tre tågpar är nödvändig sommartid. Satsningarna på turism och tågluffarkort blir inte trovärdiga om det inte finns den tågtrafik som utlovas i turistreklamen. Erfarenheterna från den gångna sommaren är skrämmande. Det var svårt att få tag i biljetter och överfullt på vissa tåg. Turister och resenärer har blivit besvikna.

Upphandlingen av trafiken på sträckan Nässjö–Falköping–Skövde för perioden 1995–1999 skall, enligt vår mening, ske under sådana förutsättningar att bästa möjliga kvalitet till lägsta möjliga kostnad uppnås. En upphandling med motivering att det måste finnas fler operatörer måste rimligen avvisas.

Jag vill därmed yrka bifall till reservation 1 och meningsyttringen vad gäller mom. 12.

Anf. 227 LARS BJÖRKMAN (m):

Herr talman! Trafikutskottets betänkande nr 8 avhandlar, som tidigare nämnts, regeringens förslag om att anslå 437 miljoner för köp av interregional persontrafik på järnväg för trafikåret 1994/95.

Utskottet instämmer i förslaget och föreslår regeringen att godkänna den preliminära överenskommelse som träffats mellan statens förhandlingsman och SJ om persontrafiken på det olönsamma regionala nätet.

För att erhålla en mer långsiktig trafikpolitik även på detta nät instämmer utskottet i regeringens strävan att liksom under föregående upphandlingsperiod uppnå femåriga avtalsperioder. Jämsides med att längre avtalsperioder införs ökar intresset från nya operatörer för att konkurrera på det befintliga nätet. För att ytterligare förbättra möjligheten till en sådan konkurrens föreslår regeringen i sin proposition vidare att sträckan Nässjö–Falköping–Skövde upphandlas på ett sådant sätt att andra trafikutövare än SJ kan komma i fråga för avtalsperioden 1995–1999.

I samband härmed föreslår utskottet att statens upphandlare ges direktiv om riktlinjer som möjliggör konkurrensmässig likställdhet mellan olika anbudsgivare. Därvidlag är det viktigt att klargöra tillgången på rullande materiel och hur tillträde till gemensamma funktioner skall garanteras en even-

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Köp av interregional
persontrafik på
järnväg samt
flygtrafik mellan
Östersund och
Umeå*

tuell ny entreprenör. Först efter sådana klarlägganden kan en reell upphandling i konkurrens genomföras.

Socialdemokraterna och Vänsterns representant i utskottet har reserverat sig på denna punkt, uppenbarligen i avsikt att förhindra att konkurrens uppstår i detta avseende. Det är bara att beklaga att dessa båda partier inte bekänner sig till tanken om att marknadsekonomiska principer för upphandling kan gälla även på järnvägsområdet.

Ett antal motioner har väckts i anslutning till regeringens proposition om köp av olönsam trafik.

I motion T13 från Socialdemokraterna föreslås att nattågstrafiken från Gävle över Dalarna till Göteborg respektive Malmö skall bli föremål för statlig upphandling. Dessa sträckor fanns inte med i den framställning som SJ gjorde till regeringen om stöd för fortsatt trafikering. Det har inneburit att statens förhandlingsman, som skött upphandlingen för regeringens räkning, inte har kunnat pröva behovet av ekonomiskt stöd till denna trafik jämsides med de objekt som fanns med i den redan genomförda upphandlingen. Samma sak gäller de övriga nattågsförbindelser norr om Sundsvall som åberopas i de olika motionerna.

Utskottet har visat förståelse för de problem som motionärerna har pekat på, men vi har sagt att vi vill avvakta resultatet av de särskilda marknadsföringsinsatser som planeras av regionala organ i samarbete med SJ, som det har berättats om. Vi kan för närvarande inte tillstyrka att dessa förbindelser upphandlas med statliga medel.

Utskottet vill vidare peka på de övriga möjligheter som finns. Man kan t.ex. titta på vad marknadsföringsinsatserna kan föra med sig i form av ökad efterfrågan på trafik. Vi vill också peka på möjligheterna att utnyttja det AMS-anslag för tidigareläggning av beställningar på sovagnar som riksdagen redan har beslutat om. Dessa åtgärder borde tillsammans kunna innebära att en ökad attraktionskraft skapas vad gäller sovagnstågen. Därmed kan man sannolikt också åstadkomma en ökad beläggning.

Utskottet hemställer om att regeringen med uppmärksamhet följer utvecklingen på de aktuella banavsnitten för att kunna göra en samlad bedömning om behovet av stöd till denna form av trafik för framtida upphandlingar. Utskottet avstyrker därmed samtliga motionsyrkanden vad gäller detta avsnitt.

Regeringen tar också upp frågan om Inlandsbanan i sin proposition. Banan omfattas av ett driftsbidrag på 27 miljoner kronor. Banan dyker upp också i ett yrkande i den socialdemokratiska motionen T13. Man begär där att en särskild redovisning i syfte att belysa alla de kostnader som denna bana för med sig skall komma till stånd. Regeringen har redan aviserat att en sådan redovisning skall ske. När budgetpropositionen kommer i januari får vi en sådan redovisning. Av den anledningen vill utskottet avstyrka även detta yrkande.

I propositionen föreslår regeringen att staten skall täcka kostnaden för upphandling av flygtrafik på sträckan Östersund–Umeå.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen att genom ett tilläggsanslag finansiera och upphandla flygtrafik mellan Östersund och Umeå. Man före-

slår att beloppet 9,3 miljoner skall tillföras anslaget Köp av interregional trafik.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag att pröva möjligheten att upphandla denna trafik för en treårsperiod. Eftersom det i stor utsträckning handlar om transporter till och från regionsjukhuset i Umeå anser utskottet att samråd med respektive sjukvårdshuvudman bör ske innan de slutliga avtalen undertecknas.

Utskottets betänkande innehåller också en redovisning av två rapporter från Luftfartsverket angående ett uppdrag att studera effekterna av avregleringen av flygmarknaden i Norrlands inland. Luftfartsverket föreslår i dessa rapporter att flygtrafikförsörjningen till Norrlands universitetssjukhus skall fullföljas genom en upphandling av trafik på de berörda linjerna Kiruna–Luleå–Umeå, Gällivare–Umeå och Sundsvall–Umeå. Regeringen skriver i propositionen att man har för avsikt att återkomma med ett ställningstagande i budgetpropositionen. Utskottet föreslår i avvaktan på detta att ingen åtgärd i detta avseende vidtas för närvarande.

Herr talman! Slutligen vill jag säga att utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att eventuella kostnader för kommande flygupphandling belastar anslaget Köp av interregional persontrafik på järnväg.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 228 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort.

Jag skulle bara vilja göra reklam för mitt särskilda yttrande, som man finner på s. 14 i betänkandet. Jag tycker nämligen att vi tänker litet omodernt i trafikutskottet. Jag ställer mig bakom utskottets hemställan, så jag bidrar till detta omoderna tänkande. Genom att framställa detta särskilda yttrande hoppas jag att få i gång en debatt om att ge den statliga förhandlingsmannen carte blanche i större utsträckning och låta honom köpa in flyg för pengarna.

Vi talar om nattågstrafik och gammal järnväg som skall köras hit och dit. Eftersom både Rolf Clarkson och Sven-Gösta Signell är i flygbranschen – Luftfartsverket och SAS – vet vi vilket rationellt transportsätt flyget är. Vi har kanske kommit in för mycket på järnväg och låter kanske därför bli att tänka i nya banor.

Det var meningen att jag skulle göra reklam för detta särskilda yttrande. Jag hoppas att vi kan komma tillbaka till det litet senare.

Anf 229 PER ERIK GRANSTRÖM (s):

Herr talman! Timmen börjar bli sen. Då lämpar det sig kanske att prata om sovtåg.

I trafikutskottets betänkande behandlas bl.a. nattågstrafiken på sträckan Gävle–Borlänge–Göteborg/Malmö. I en motion som inlämnats av de socialdemokratiska ledamöterna från Dalarna hemställs att nattågsförbindelsen fortsättningsvis bör ingå i den upphandling av olönsam järnvägstrafik som staten gör.

Trafikutskottets majoritet är dock inte beredd att förorda att ytterligare medel anvisas. Man säger att man förutsätter att regeringen noga följer hur

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Köp av interregional
persontrafik på
järnväg samt
flygtrafik mellan
Östersund och
Umeå*

nattågstrafiken utvecklas och gör en samlad bedömning av behovet av ersättning till olönsam järnvägstrafik inför kommande upphandlingar.

Vi motionärer kan naturligtvis inte känna oss nöjda med denna skrivning. Det borde ha framgått av skrivningen att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om medelsanvisning om statliga medel erfordras för att driva nattågstrafiken under 1994. I stället har utskottsmajoriteten valt att se allmänt positivt på nattågsförbindelsen utan att vara beredd att finansiera en fortsatt trafik. Detta görs trots att kommunikationsministern i ett interpellationssvar uttryckte sig mycket positivt om att stödja nattåget.

Länsstyrelserna i Gävleborgs och Kopparbergs län har tillsammans med kommunerna Ludvika, Borlänge, Falun, Hofors, Sandviken och Gävle med kraft agerat för att driften av denna nattågsförbindelse skall få en långsiktig lösning.

Enligt dessa aktörers uppfattning är förbindelsen regionalpolitiskt mycket viktig, eftersom den skapar såväl arbetspendlingsmöjligheter som utbildningspendlingsmöjligheter för studerande i regionen.

Vid Högskolan i Falun/Borlänge anser man att en nedläggning ur högskolans synvinkel vore mycket olycklig, eftersom förbindelsen gör det möjligt för medarbetare vid högskolan att fullgöra en hel arbetsdag i Väst- eller Sydsvrige i samband med kurser, forskningsprojekt och annat utbyte utan att man därmed förlorar knappast någon arbetstid på resor. Det gäller naturligtvis också gäster som reser till Högskolan i Falun/Borlänge.

Nattågsförbindelsen har dessutom en stor betydelse för turismen i regionen. Turismen är en viktig näring i området och har goda utvecklingsmöjligheter. Rätt marknadsfört kan nattåget innebära ytterligare förstärkning av de satsningar som görs på turismen.

Det går inte heller att bortse från att en satsning på en bibehållen nattågsförbindelse är av stor betydelse för trovärdigheten i statens regionalpolitiska strävan, att det för såväl näringsliv som offentlig sektor skall finnas alternativa och tillgängliga kommunikationer till större befolkningscentrum.

I reservation 2, som gäller mom. 3, går trafikutskottets socialdemokratiska ledamöter vår motion till mötes vad gäller upphandling av järnvägstrafik på nämnda sträcka.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen. Samtidigt vill jag uttrycka en vädjan till de borgerliga ledamöterna på Dala- och Gävleborgsbänken om stöd för reservationen. Det borde väl vara rimligt, eftersom det bl.a. från kds föreligger en motion med samma inriktning som den som vi socialdemokrater står för.

I detta anförande instämde Inger Hestvik, Bengt-Ola Rytting och Ulrica Messing (alla s).

Anf. 230 LARS BJÖRKMAN. (m) replik:

Herr talman! Per Erik Granström tar upp en fråga som jag egentligen redan i mitt inledningsanförande har berört på ett ganska klagande sätt genom att tala om att utskottet, i samma anda som efter vad vi har uppfattat råder i Dala-Gävle-regionen, har lovat att följa det här ärendet med uppmärksamhet.

Vi har också pekat på att vi nog vill avvakta resultatet av de åtgärder i form av ökade marknadsföringsinsatser som har utlovats inför utskottet för att se om man den vägen kan öka beläggningen på de sovvnagnståg som ju fortfarande ännu går.

Vi menar att de insatser som sker och som även fortsättningsvis kan ske, dvs. att med hjälp av AMS-stödet inhandla nya och förbättrade sovvnagnar, bör utnyttjas av SJ. Därmed kan attraktiviteten öka för detta utbud av nattågstrafik från berörda områden.

Jag tror, herr talman, att vi med de här åtgärderna i varje fall till nästa upphandling kan konstatera att det har skett en förbättring av beläggningen. Som jag tidigare har påpekat görs det nu en samlad bedömning av de insatser som staten skall göra vad gäller att täcka det olönsamma trafiknätet. I den samlade bedömningen får upphandlingsmannen ta ställning till om det är rimligt att vi får göra en prioritering mellan de bandelar som i dag får stöd och nattågstrafiken i det här området.

Inga löften kan avges i det avseendet, men vi måste se till att prioriteringen sker på likvärdiga villkor. Det är det budskap som vi i dag kan lämna från den borgerliga majoritetens sida.

Anf. 231 PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det råder inget tvivel om att en marknadsföring av det här tåget är angelägen. Det är t.o.m. på det sättet att personer som önskar resa med tåget får felaktiga upplysningar, så att man över huvud taget inte upplyses om att tåget går. Det tillsammans med att tåget var ytterst allvarligt hotat i samband med utarbetandet av vintertidtabellen 1993/94 gör att den aktion som har satts i gång i Dalarna och Gävleborg beskriver den oro vi känner för tågets framtida existens. Vi menar att det är väldigt angeläget att riksdagen ger en så klar signal att vi kan säkra tåget i ett långsiktigt perspektiv.

Anf. 232 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara säga några ord om flyget. Jag konstaterar att den nya borgerliga regeringen hade väldigt bråttom att avreglera flyget. Man sade då ungefär som man hade sagt inför avregleringen av Posten: Vi får i efterhand se hur det går. Marknaden får ta över, och så får vi eventuellt korrigera i efterhand. Det gjordes alltså inte några konsekvensanalyser i förväg.

Nu har man på vissa håll uppskattat den här avregleringen i och med att biljetterna har blivit billigare där det finns konkurrens.

Samtidigt kan vi konstatera att avregleringen har lett till att ett antal flyglinjer med svagt trafikunderlag har slagits ut, och flera kommer att slås ut. Det är ofta fråga om destinationer på vilka man i stor utsträckning är beroende av flyget. Det är långa avstånd, men trafikunderlaget är litet, och det bär sig inte fullt ut på företagsekonomiska premisser. Då krävs det ett stöd.

Nu lovar regeringen några miljoner för att flygtrafiken mellan Umeå och Östersund skall kunna upprätthållas, men det är helt otillfredsställande. Vi måste enligt min mening få en samordnad upphandling av det regionala flyget, så att det bildas ett flygtrafiknät som hänger ihop. Man måste få mera långsiktiga garantier för det regionala flyget, så att man får tid för en uppbyggnad av marknaden. Jag har kommunal erfarenhet av det här. Det krävs

att man håller i gång en flyglinje ett antal år för att man skall hinna skaffa sig kunder.

Därför måste staten ta ett samordnat ansvar för upphandlingen av det regionala flyget där det av regionalpolitiska skäl är starkt motiverat.

Det är enligt min mening, Kenneth Attefors och andra, en illusion att tro att man kan lugga anslaget för olönsam järnvägstrafik på ytterligare pengar. Det anslaget har krympt. Om jag minns rätt var det ungefär 1 miljard 1988. Det har successivt krympt, och man har pressat ur mer och mer ur detta, och nu är man nere på hälften av det beloppet. Så skapar man en illusion av att man skall kunna gå ut och upphandla ännu mer flygtrafik. Den som har varit med om att ta duster beträffande nedläggning av järnvägstrafik vet att det inte är så lätt. Det finns inte så många bundsförvanter i den typen av frågor, inte ens här i kammaren, där förnuftet anses vara väl företrätt.

Jag tror därför att man måste hitta en annan finansieringskälla för den här typen av upphandlad flygtrafik. Jag tror inte att den magra statskassan kan ge det tillskottet. Oavsett politisk majoritet tror jag att det blir svårt att ta fram ett nytt anslag för en sådan verksamhet.

Konkurrenskommittén har nu hittat på en modell som innebär att man inom flygsektorn skulle kunna åstadkomma en korssubventionering, genom en mindre avgift på all flygtrafik med 10–15 kr på enskilda biljetter. Trafikanterna kommer inte att märka det, och marknaden kommer inte att märka det, men det ger ett tillskott på 100, kanske 150 miljoner kronor, som man kan använda för den här typen av upphandling.

Trafikuskottets majoritet säger nu att man väntar på regeringen. Det där är ju en vanlig teknik i riksdagsarbetet, och vi är väl litet till mans skyldiga till att den där tekniken används. Jag tycker faktiskt att riksdagsledamöterna skulle resa på sig litet mer – jag säger det som en allmän reflexion – och våga ta litet mer initiativ, våga uttrycka en uppfattning, även om man har hört talas om att statsrådet i fråga sitter och funderar och kanske skall komma med någonting. Jag tror att det vore välgörande för riksdagens anseende om ledamöterna inte bara hänvisade till att frågan är under beredning i ett departement någonstans. Vi är ju mogna män och kvinnor, valda direkt av svenska folket, och vi skulle kunna ha en åsikt om huruvida ett sådant här system vore värt att fundera över. Mina partivänner i trafikuskottet för fram den åsikten i reservation 4, och den är värd sitt stöd.

Jag har gjort den här deklarationen för att om möjligt inpränta någon tanke som bär frukt hos ledamöter utanför mitt eget parti.

Låt mig till detta foga att det nu pågår ett arbete med en regionalpolitisk proposition. Arbetsmarknadsdepartementet har skickat ut en promemoria av Jan-Evert Nilsson där just den här modellen förslås. Promemorian har fått ett brett stöd i remissopinionen. Jag vet inte om arbetsmarknadsministern står för dessa idéer och om kommunikationsministern står för en mer marknadsinriktad modell. Vi får väl se.

Jag återkommer i den här frågan om nu inte, mot förmodan, reservation 4 vinner när vi går till omröstning.

Anf. 233 LARS BJÖRKMAN (m) replik:

Herr talman! Det torde knappast vara en nyhet för en f.d. kommunikationsminister att landets ekonomi har sina begränsningar. I dagarna kan vi

konstatera att det finns en mängd områden där vi skulle önska att vi kunde sätta in förbättringar. Men de begränsade resurser som vi har att hantera innebär att vi måste prioritera och göra bedömningar, som är så övergripande att vi vet att medlen räcker till de viktiga områden där vi för närvarande bedriver verksamhet.

Jag är säker på att det inte bara är för Norrlands del man skulle kunna hitta tillräckligt starka argument och mobilisera tillräckligt många intresserade, utan jag tror att det också i andra delar av landet finns underlag för statliga insatser och för att förbättra kommunikationerna på luftfartsområdet och även andra områden.

Nu har regeringen ändå sagt att man har tagit till sig Luftfartsverkets rapport, och man säger också att man i den kommande budgetpropositionen skall redovisa ett ställningstagande till rapporten. Det dröjer ju inte särskilt länge innan budgetpropositionen presenteras, så låt oss ändå vänta tills den har kommit för att se vad den innehåller. Om det finns utrymme och möjligheter att inom de ramar som där anges göra förändringar, är det naturligtvis något som vi med gemensamma krafter kan ställa oss bakom.

Jag vill varna för en metod, även om Georg Andersson säger att det finns utskott här i riksdagen som känner sig tilltalade av den, nämligen att med biljettpristillägg på den ena eller andra sträckningen korssubventionera verksamheten. Det är en form av planekonomiska finesser som man använder på många områden men som jag tror att vi skall vara mycket försiktiga med. Är det något vi har lärt av de föregående regeringarna är det att vi skall ta reda på var de verkliga kostnaderna finns. Det är bättre att vi gör en upphandling där vi vet var botten i kostnaden ligger än att vi genomför den här formen av korssubventionering och därmed ständigt lever i ovisshet om vad det är vi betalar för.

Med detta vill jag säga att vi gemensamt måste ta ställning till detta när vi får budgetpropositionen på våra bord och kan se om det där finns några lösningar. Om så inte är fallet, får vi ta upp frågan på nytt.

Anf. 234 GEORG ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var just insikten om hur svårt det är att finna finansieringsmöjligheter som var utgångspunkten för mitt lilla anförande, Lars Björkman. Jag inser av erfarenhet att det knappast går att få tillräckliga be-
lopp direkt från statskassan. Alternativet är då att finna en finansiering inom sektorn. Jag pläderar för att man då skall göra en upphandling. Trafiken är ju avreglerad, och vi kan därför inte återvända till det gamla systemet.

Jag pläderar alltså för en upphandling. Vi får då se vad en sådan kostar, och det gäller sedan att få in dessa pengar. Är det så orimligt att ta ut en mindre avgift inom flygtrafiksektorn? Jag ser ingen annan möjlighet. Vad är det för planekonomi i detta? Man får väl inte på moderat håll bli så rädd för Socialdemokraternas förslag att man i dem bara ser taggtråd, östatsocialism eller vad annat som nu kan föresväva Lars Björkman.

Jag känner inte till någon annan möjlighet än denna. Har Lars Björkman någon annan idé om hur man kan klara detta? Jag vädjar här inte bara därför att jag råkar bo i de berörda trakterna. Det är allmänt känt att det är där man har långa avstånd som man har de största behoven av flygtrafikförbindelser.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Köp av interregional
persontrafik på
järnväg samt
flygtrafik mellan
Östersund och
Umeå*

Självfallet kan det finnas sådana behov också på andra håll i landet, men det här är en principfråga.

Lars Björkman menade att vi borde avvakta, men jag polemiserade mot den inställningen. Riksdagen borde någon gång våga ha en uppfattning utan att denna har dikterats av, som i detta fall, kommunikationsministern, eller något annat statsråd.

Anf. 235 LARS BJÖRKMAN (m) replik:

Herr talman! Det är inte brist på mod som gör att vi inte instämmer i den motion som Socialdemokraterna har väckt, utan det beror helt enkelt på att vi, som jag tidigare sade, vill ha en samlad bedömning av vilka insatser vi skall göra.

Kostnaderna blir inte mindre, Georg Andersson, därför att man lägger en extra avgift på flygresor på olika sträckor, inklusive den här aktuella. Det viktigaste är att vi konstaterar hur mycket pengar vi har råd att sätta in som stöd för åtgärder till olönsam trafik, oavsett om det gäller luftfartstrafik eller landbaserad trafik. Vi vet att kostnaden betalas av konsumenterna, oavsett om det sker via skattsedeln eller via en sådan transfereringsfiness som Socialdemokraterna föreslår i sin motion.

Jag tror inte att konsumenterna är så lättleda att de tror att man bara därför att man ökar kostnaderna för varje flygbiljett med 10 kr har trollat fram en summa pengar, som politiker och andra beslutsfattare kan leka med och använda som utjämningsinstrument. Jag vill varna för detta.

Jag betraktar det som en form av planeekonomi, oavsett om Georg Andersson tycker att det är en riktig beskrivning eller inte. En vara och en tjänst skall ha en kostnad. Vi skall veta vad vi köper upp. Vi kan avvakta de ställningstaganden som vi får inom en månad. Då kan vi kanske diskutera denna fråga med ett mycket bättre underlag än vad vi för närvarande har möjlighet att göra.

Anf. 236 GEORG ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Är det då planeekonomi, Lars Björkman, att upphandla olönsam järnvägstrafik? Det har skett under många år och föreslås även nu ske. Jag tycker att man skall använda samma system på flygets område.

En del säger: Ta pengarna från järnvägstrafiken och upphandla flygtrafik i stället! Kenneth Attefors företräder den uppfattningen. Jag vet inte om Lars Björkman har samma inställning. Är det de tankarna som han har när han talar om en samlad bedömning?

Jag vet hur svårt det är att ytterligare minska medlen till olönsam järnvägstrafik, och en del talare har här pläderat för mera pengar till upphandling av järnvägstrafik. Skapa er alltså inte några illusioner om att det där finns många miljoner ytterligare att ta till flygtrafiken! Bemöda er i stället, Lars Björkman och andra, att hitta alternativ för att göra denna nödvändiga upphandling av flygtrafik, så att vi inte för gott slår sönder det svenska flygtrafiknätet där det som bäst behövs!

Anf. 237 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Genom avregleringen av flyget har stora delar av Norrlands inland fått försämrade kommunikationer. Detta har också understrukits av

tidigare talare. I det betänkande som vi nu behandlar föreslås att staten skall ta ansvaret för en enda linje mellan Östersund och Umeå, för att persontransporterna till och från regionsjukhuset skall fungera. Dess värre har regeringen och de borgerliga i utskottet struntat i hur sjukresorna mellan regionsjukhuset och de andra stora inlandskommunerna skall kunna fungera.

Jag vill understryka att det framför allt handlar om kommunikationerna med regionsjukhuset. Det är inte så att norrlänningarna i detta fall eftersträvar ett allmänflyg för att få nöjet att sitta i ett flygplan. Det handlar om viktiga persontransporter.

Vi anslår i vårt land stora resurser för att förbättra vår sjukvård, och vi måste då se till att de som är i behov av vård ges en rimlig chans att nå den genom utnyttjande av bra kommunikationer. Tyvärr har dessa möjligheter försämrats för en stor del av befolkningen, främst i Norrlands inland.

Låt mig ge några exempel. Från Kiruna till regionsjukhuset i Umeå är det 65 mil, och från Gällivare är det 45 mil. Som var och en förstår är det inte fråga om några nöjesresor för dem som är i behov av kontakt med regionsjukhuset. I praktiken är det med de dåliga järnvägskommunikationer som står till förfogande omöjligt att besöka sjukhuset över dagen utan övernattning. Därför är det enda alternativet effektiva flygförbindelser.

Visserligen har kommunikationsministern så sent som den 12 november från denna talarstol sagt sig följa utvecklingen, men det uttalandet gör det naturligtvis inte i sig lättare för alla de sjuka som nu tvingas till mycket långa bilfärder för att få vård på sitt regionsjukhus.

Det är viktigt att komma ihåg att de som uppsöker regionsjukhuset oftast har mycket allvarliga sjukdomar och därför behöver både snabba och skonsamma transporter till och från sjukhuset. Jag blev därför litet bestört när jag hörde Lars Björkman tala om prioriteringar av statliga insatser. Om man inte kan prioritera denna typ av persontransporter, 65 mil och 45 mil enkel väg till regionsjukhuset, vad är då värt att prioritera när det gäller kommunikationer i vårt land?

Om vi skall kunna uppfylla målet att ge alla invånare i Norrland, även i Norrlands inland, en möjlighet till vettiga kommunikationer och sjukresor, måste vi få till stånd en upphandling även för sträckorna Kiruna–Luleå–Umeå, Gällivare–Umeå och Sundsvall–Umeå.

Det måste, som sagts tidigare i kväll, ske till rimliga priser och med en turtäthet som gör det möjligt för passagerarna att utnyttja flyget, dvs. med minst tre dubbelturer per dag. Självfallet måste det ske en samordning av tidtabellerna.

Samverkansnämnden för de nordligaste länen har i uppvaktning för trafikutskottet informerat om hur viktigt detta är för att vi norrlänningar skall kunna nyttja vårt regionsjukhus. Det finns många exempel på att människor som bor i norra Sverige skulle tjäna på att flyga direkt till Arlanda för att ta sig till Uppsala i stället för att besöka det egna regionsjukhuset. Så urusla är kommunikationerna i dag i den norra delen av landet.

Uppenbarligen har inte de borgerliga tagit intryck av den information som vi faktiskt har fått i utskottet från Samverkansnämnden för de nordligaste länen, utan följer slaviskt regeringens förslag. Detta är bara att beklaga. Här

finns nu chansen att se till att även inlandets befolkning ges den självklara rätten att nå sitt regionsjukhus på ett snabbt och effektivt sätt.

Tyvärr skjuts nu frågan in i en osäker framtid, med allt vad detta innebär för alla sjukresor i Norrland, medan regeringen drar Luftfartsverkets rapport i långbänk.

Med detta vill jag instämma i det yrkande som trafikutskottets ordförande framfört tidigare i kväll.

Anf. 238 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Jag tänker inte utnyttja den tid som jag står antecknad för. Jag har till protokollet låtit anteckna ett särskilt yttrande, som gäller nattågstrafiken.

Det ifrågasattes av någon talare att jag hade varit med vid en uppvaktning med folk från Borlänge och Falun. Det jag sade då står jag för fortfarande. Det är självklart att vi måste ha nattågstrafiken kvar. Såvitt jag förstår är det en ganska stor majoritet i utskottet – det råder nästan total enighet – som anser det, men man har litet olika syn på hur vi skall gå till väga. Man vill inte från början binda upp sig för att pumpa in mer pengar till SJ. Vi hörde i en annan debatt angående en annan sträcka att SJ t.o.m. gått in med ett lägre bud än vad andra hade gjort.

Vi fick vid uppvaktningen också veta att såväl näringslivet som kommunerna och de statliga verken är beredda att hjälpa till med marknadsföringen. Det skall man göra först, sedan får vi se hur det blir.

Jag är helt övertygad om att det i denna kammare och i utskottet finns en majoritet – lyssna nu noga – som säger att sovvagnstrafiken skall finnas kvar. Jag hoppas verkligen att jag blir trodd på mina ord. Jag tror att alla övriga står för vad de sagt, liksom jag och Centerpartiet kommer att göra.

Anf. 239 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s) replik:

Herr talman! Det var jag som sade i min inledning att de som uppvaktade oss från Dalarna kände sig mycket optimistiska när de for hem. De kände sig inte optimistiska därför att de skulle få en rättighet att marknadsföra och propagera för nattågstrafik, för den rättigheten hade de redan. Inte behöver de åka ner till trafikutskottet för att fråga om de skall få göra det.

Vad de ville var att staten skulle garantera ekonomin så att man kan fortsätta att driva nattågstrafik. Det var vad uppvaktningen gällde. De kände optimism för de skulle få det stödet. Med vänliga uttalanden rullar inte en enda sovvagn, utan det måste skapas ekonomiska möjligheter.

Vi har inte heller i vår reservation talat om en viss summa pengar. Vi har sagt att medel bör ställas till förfogande. Sedan är det förhandlingsmannens sak att förhandla fram detta. Men man kan inte gå till en förhandling om man inte har någonting med sig, för då faller förhandlingen väldigt lätt.

Detta, Rune Thorén, fick de en felaktig uppfattning om. De trodde att Rune Thorén, liksom övriga borgerliga ledamöter i utskottet, skulle stödja Dalarna och Gävle så att de får ha nattågstrafiken kvar.

Anf. 240 RUNE THORÉN (c) replik:

Herr talman! Det står tydligt i den anteckning som jag gjorde till protokollet att man inte nu är beredd att hjälpa till med några pengar, därför att SJ

har inte framställt sina krav i tid. Det kan man åtminstone kräva att SJ skall göra.

Jag sade att jag tolkar det så att utskottets ambition är att sovvagnstrafiken skall vara kvar. Alltså är vi överens om att den skall vara kvar. Om det sedan behövs mer pengar, får vi återkomma.

Anf. 241 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s) replik:

Herr talman! Det går inte att bara säga att den skall vara kvar, utan man måste ge ekonomiska möjligheter till det. Rune Thorén vill ofta slänga mot oss socialdemokrater att vi inte är för järnvägstrafik.

Jag tittade på vad Rune Thorén sade i en debatt den 18 november, som visserligen gällde Nordlänken. Där säger Rune Thorén ungefär så här: Jag vill säga att det känns riktigt skönt att få stöd från socialdemokratiskt håll, eftersom jag har jobbat för bra järnvägstrafik, inte minst i Västsverige, så pass många år.

Det låter som om vi socialdemokrater aldrig skulle ha arbetat för järnvägs- trafik. Låt oss säga att vi inte har gjort det förut. Då kanske Rune Thorén känner sig nöjd, men nu gör vi det. Då frågar jag mig: Var är Rune Thorén? När vi börjar att bli järnvägsivrare har han redan hoppat av tåget. Varför gick han av? Varför är han inte med nu? Det går inte att driva järnväg i det här landet med vänliga ord, Rune Thorén. Det måste till medel, och det är det som fattas i det särskilda yttrandet, som inte har något förpliktigande alls.

Anf. 242 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Inte heller socialdemokraterna är beredda att nu anslå några medel, och det är alldeles riktigt. Vad vi motionärer från Dalabanken och Gävleborgsbanken har all anledning att vara mycket nöjda med är att en enig riksdag kommer att uttala sig för att denna nattågstrafik från Gävle över Dalarna till Göteborg och Malmö är av stor regionalpolitisk betydelse. Också SJ är av samma mening. Därmed kommer rimligen – såvitt jag förstår – förhandlingar till stånd. Sedan får vi se om det är motiverat med pengar. Det vore ju fel att anslå pengar innan man vet om de är motiverade.

Jag vet att både kommun, länstrafikbolag och länsstyrelse är beredda att sätta i gång med marknadsföringsinsatser nu när man vet hur stort intresset är. Det är också viktigt att länstrafikbolaget ordnar med matartrafik, så att vi från Mora, norra och västra Dalarna kan utnyttja detta nattåg. Annars är det inte så mycket värt.

Jag är därför mycket nöjd med behandlingen av Karin Starrins och min motion. Vi anser att den eniga uppslutningen kring nattågstrafiken kommer att rädda den. Detta är jag övertygad om.

Sedan har vi naturligtvis olika vinklingar beroende på om vi befinner oss i regeringsställning, då vi helt naturligt lutar mer på regeringen, eller om vi befinner oss i opposition. Men låt inte dessa skiljaktigheter fördunkla för dem från SJ som eventuellt tar del av protokollet. Vi är eniga om att denna nattågstrafik skall vara kvar och att förhandlingar om upphandling nu kommer till stånd.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Köp av interregional
persontrafik på
järnväg samt
flygtrafik mellan
Östersund och
Umeå*

Anf. 243 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara kort konstatera att Birgitta Hambræus är nöjd med väldigt litet.

Anf. 244 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Jag vill säga några ord om mom. 2 i hemställan i trafikutskottets betänkande. Det borde egentligen heta moment 22, med tanke på hur detta ärende har utvecklats. Man har först från statens sida gått ut med en konkurrensupphandling. SJ framlade det lägsta budet. När detta var ett faktum ifrågasattes om man skulle fullfölja upphandlingen. När SJ visade sig vara konkurrenskraftigt, ändrade man på spelreglerna. Om SJ inte hade varit konkurrenskraftigt, hade väl de ursprungliga spelreglerna funnits kvar. Alltså: Hur SJ än gjorde, hade det blivit fel.

I den situationen tycker jag att det är utmanande att man inte tillåter ett femårigt avtal, trots att alla berörda kommuner har intagit den självklara ståndpunkten att stödja en sådan linje. Trots att resenärer och personalorganisationer har engagerat sig mycket i frågan, envisas nu först regeringen och sedan utskottets majoritet med att vägra att tillämpa samma villkor för denna upphandling som gäller i övrigt.

Utskottets ordförande, Sven-Gösta Signell, har väl motiverat varför det är rimligt att riksdagen följer den socialdemokratiska reservationen på den här punkten. För egen del förutsätter jag att de riksdagsledamöter som bor utmed den här trafikleden intar samma ståndpunkt som deras egna hemkommuner har gjort. Därmed biträder jag bifallsyrkandet när det gäller reservation nr 1.

Anf. 245 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Klockan är mycket, så jag skall försöka att fatta mig kort.

Bra kommunikationer är en grundförutsättning för ett väl fungerande näringsliv i en region. Tågtrafiken på Sundsvall har under senare år försämrats väldigt kraftigt. SJ:s tågplaner har inneburit en försämring, både genom färre turer och i vissa fall också genom längre restider. De största försämringarna har drabbat nattågstrafiken. Efter de senaste neddragningarna går det faktiskt inte i praktiken att åka tåg mellan Göteborg och Sundsvall eller mellan Malmö och Sundsvall. Direkttåget som tidigare gick är alltså nedlagt. Detta drabbar framför allt studerande och anhängare till studerande väldigt hårt.

Jag har under den senaste tiden fått många samtal från människor vilka tidigare har åkt den här sträckan – det har varit ett billigt och bra sätt att resa – men som inte längre har den möjligheten.

Det är inte rimligt att SJ:s lönsamhetskrav skall leda till att detta som faktiskt är en grundläggande samhällsservice skall försämras på det sätt som har skett i det här fallet.

De försämrade kommunikationerna – det handlar ju faktiskt inte bara om tåg utan också om andra kommunikationer – har gjort att näringslivet i Västernorrland har fått en väldigt negativ utveckling under de senaste åren. Jag kan som exempel nämna att det bara för två år sedan faktiskt fanns några

börsnoterade företag som hade sina huvudkontor i Sundsvall. Nu har dessa huvudkontor flyttats till andra orter, framför allt till Stockholm.

Nu i dagarna stänger statliga Telestyrelsen sitt kontor i Sundsvall och flyttar huvuddelen av verksamheten till Stockholm på grund av ett regeringsbeslut fattat i somras som gav klartecken till den här flyttningen. Huvudmotivet till flyttningen var de besvärliga kommunikationerna till huvudstaden.

När man nu fortsätter att försämra kommunikationerna blir det naturligtvis oro bland befolkningen. Hur går det med jobben? Hur går det med näringslivet i länet framöver?

Dessa försämringar begränsar, som sagt, våra möjligheter att utveckla näringslivet. De står i stark kontrast mot alla käcka uttalanden som brukar komma från regeringspartierna om att hela landet skall leva och att det gäller att utveckla kommunikationerna i hela landet.

Jag tycker inte att det hjälper att, som Lars Björkman säger, följa utvecklingen när det gäller nattågstrafiken och vidta åtgärder. Direktnattågslinjen mellan Göteborg och Sundsvall är ju faktiskt redan nedlagd.

Vi behöver inte någon som följer utvecklingen, utan vi behöver tåg att åka med. Därför anser jag att det mer eller mindre är en självklarhet att man måste låta upphandlingen av olönsam tågtrafik även omfatta nattågstrafiken på sträckan Göteborg–Malmö–Sundsvall.

Herr talman! Jag vill avsluta med att instämma i Sven-Gösta Signells yrkande, dvs. bifall till reservationerna 1, 2 och 4.

Anf. 246 LARS BJÖRKMAN (m):

Herr talman! Hans Stenbergs berättelse om att huvudkontor läggs ner och flyttar är inte särskilt relevant, eftersom han i sitt anförande pläderar för att nattågstrafiken mellan Göteborg, Sundsvall och Malmö skall förbättras. Jag vet inte vad det har för samband med att huvudkontor flyttas till Stockholm. Det kanske var någonting som jag inte riktigt fattade. Men för den skull förstår jag att behovet av trafik kan finnas.

I den ursprungliga motionen till regeringens proposition som den socialdemokratiska gruppen i utskottet har avlämnat skriver man att riksdagen som sin mening skall ge till känna vad i motionen anförts om kostnader för köp av sovvnattstrafik. Man räknar sedan upp de sträckor som är aktuella i denna debatt och avslutar med att kostnaderna skall täckas inom ramen för anvisade medel på anslaget köp av olönsam persontrafik på järnväg. Detta var alltså ursprungsunderlaget för utskottet.

I utskottets skrivningar har man uppenbarligen tyckt att det finns ekonomiskt utrymme någonstans i budgeten, eftersom man tyckte att man inte borde nöja sig med att använda de anvisade medlen i anslaget utan att mer pengar borde skickas med. Jag förstår att det naturligtvis är betydligt lättare att i både kammaren och utskottet argumentera med större ramar att röra sig inom. Men vad är nu skillnaden?

Var det så att man från början tyckte att de här järnvägarna och den här nattågstrafiken faktiskt kunde prioriteras inom gällande ram? Nu har ni gjort ett annat ställningstagande.

Och är det så att besöken av kommunalråd och landstings- och länsföreträdarna har understrukt behovet på ett så påtagligt sätt att ni har lämnat den

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Köp av interregional
persontrafik på
järnväg samt
flygtrafik mellan
Östersund och
Umeå*

ursprungliga motionstexten för att betydligt vidga ramen? Hans Stenberg kan kanske svara på dessa frågor.

Anf. 247 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Det var ett klagörande inlägg. Jag har ofta undrat hur man från regeringspartiernas sida egentligen funderar när man lägger upp sin politik på kommunikationsområdet.

Om man inte begriper sambandet mellan möjligheten att ha ett väl fungerande näringsliv – det gäller t.ex. att kunna ha ett huvudkontor för ett stort rikstäckande företag på en ort – och väl fungerande kommunikationer, förstår jag att politiken kan bedrivas så som nu sker.

Anf. 248 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! Lars Björkman frågade om vi har ändrat uppfattning. Men vi har inte alls yrkat på ytterligare medel i det här fallet.

Vi säger så här: Om statliga medel erfordras för att driva nattågstrafiken under 1994 års trafikår bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om medelsanvisning.

Det är en väldig skillnad mellan att föreslå medel och att inte göra det. Om det går att täcka behovet behöver man inte återkomma. Men om det inte går att driva nattågstrafiken osv. tycker vi att man skall återkomma. Vi har, som sagt, inte begärt några ytterligare medel.

Jag tycker att det är att göra det litet väl lätt för sig när man bara säger att Socialdemokraterna nu har varit i farten. Vi sägs ha tagit intryck av olika uppvaktningar. Men det skulle ju vara en skam för Sveriges riksdag om vi här inte lyssnade på de människor som uppvaktar oss. Om vi sade att människor gärna får komma med argument men att vi inte lyssnar på dem, för det är vi alldeles för stora för, skulle det enligt min mening vara en skam utan like. Nej, heder åt den riksdagsman och det utskott som lyssnar på de människor som uppvaktar oss!

Anf. 249 LARS BJÖRKMAN (m):

Herr talman! Det hela verkar vara väldigt enkelt. Sven-Gösta Signell säger ju att vi skall lyssna till människorna och att vi så långt som möjligt skall försöka effektuera alla önskemål. Självklart har vi alla grundinställningen att vi skall lyssna och försöka bedöma var behoven är störst.

Men i den aktuella propositionen, Sven-Gösta Signell, var de pengar som angavs redan intecknade genom de upphandlingar som statens förhandlingsman hade föreslagit skulle ske. Det fanns inte, och det borde även Socialdemokraterna ha kunnat utläsa, något utrymme i propositionen för en ytterligare ram beträffande nattågstrafiken. Det krävdes alltså redan från början pengar om man ville lägga in nattågstrafiken. Därmed måste det tolkas in att denna skulle prioriteras enligt ert förslag. Men man kan inte både ta hand om förhandlingsmannens lista och lägga in ytterligare banor och tågsätt i det här konceptet, för det skulle kräva mera pengar. Men det var ni inte beredda att föreslå.

Herr talman! SJ har inte i sin framställning, vilket jag tidigare påpekat, redovisat nämnda behov av nattågstrafik. Därför drar jag slutsatsen – utan att

därmed säga att vi är ointresserade av att lyssna på vad våra företrädare ute i landet berättar i samband med besök som vi gör – att man, eftersom SJ inte har gjort någon framställning här, har gjort bedömningen att de här banorna inte bedömts ha samma prioritet som de banor som förhandlingsmannen förhandlat med SJ om.

Anf. 250 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! Det senaste inlägget gör mig faktiskt orolig. Lars Björkman säger själv att det inte finns några möjligheter att lägga till mer om man inte har ytterligare medel.

Här har ni ju bedyrat att majoriteten i utskottet och era särskilda yttranden är en garanti för att nattågstrafiken skall gå och att ni alla är vänligt inställda till detta. Men nu får vi ett erkännande. Det går inte att driva detta utan extramedel. Det är det vi har sagt. Regeringen bör återkomma.

Men nu gör Lars Björkman mig verkligen orolig. Menar ni ingenting med era påståenden? Driver ni med kommunerna och driver ni med oss? Vad är det ni håller på med? Det här gör mig verkligen orolig. Kommunerna utmed de berörda linjerna börjar nog undra. Nu får ni deklarerat mer än genom villiga ord. Nu gäller det att gå till handling, om ni skall bli trovärdiga.

Anf. 251 LARS BJÖRKMAN (m):

Herr talman! Jag vet inte om jag kan stilla Sven-Gösta Signells oro inför den nattsömn som jag hoppas att han så småningom skall få. Men jag har faktiskt ett antal gånger förklarat hur man har beräknat att använda de pengar som finns anvisade i regeringens proposition. Om det är ett dåligt resultat som Sven-Gösta Signell inte vill ställa upp på, eller om han på något sätt vill ta bort bitar för att prioritera utrymme för annan trafik, är ju det en möjlighet som står till buds.

Annars vet Sven-Gösta Signell säkert precis lika bra som alla vi andra att underskottet i vår budget är så stort att vi inte kan stapla alla de önskemål på varandra som alla människor i det här landet har. Vore det så enkelt, herr talman, tror jag att t.o.m. den förra socialdemokratiska regeringen skulle ha klarat av de här frågorna. Då skulle vi inte ha haft dem kvar.

Anf. 252 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! Vi har inte staplat en mängd olika önskemål. Det är två saker vi pratar om. Det är nattågstrafik från Sundsvall och det är nattågstrafik från Borlänge som vi diskuterar nu. Det är inte att stapla en mängd önskemål. Vi har också talat om vad som behövs för detta.

Till sist vill jag bara tacka Lars Björkman för att han önskar mig en god nattsömn. Jag känner själv behov av det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

*Köp av interregional
persontrafik på
järnväg samt
flygtrafik mellan
Östersund och
Umeå*

18 § Beslut om fortsatt ärendebehandling

Kammaren beslöt att ärendebehandlingen skulle fortsättas vid morgondagens arbetsplenum.

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositionerna

1993/94:99 Ny mervärdesskattelag

1993/94:113 Förvaring av allmänna handlingar hos andra organ än myndigheter

1993/94:114 Grundlagsändringar inför ett svenskt medlemskap i Europeiska unionen

1993/94:115 Valperiodens längd och vissa andra grundlagsfrågor

1993/94:118 Några rättegångsfrågor i tryckfrihets- och yttrandefrihetsmål m.m.

1993/94:120 Lagstiftning med anledning av Sveriges tillträde till Förenta nationernas konvention mot kemiska vapen

1993/94:121 Kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård m.m.

Förslag

1993/94:RR4 Riksdagens revisorers förslag angående den svenska rymdverksamheten

20 § Kammaren åtskildes kl. 23.23.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 7 § anf. 39 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. voteringen kl. 14.01,

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 86 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 129 (delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. ajourneringen kl. 18.00,

av förste vice talmannen därefter t.o.m. 16 § anf. 186 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORSS

/Barbro Nordström

Torsdagen den 16 december

1 § Val av ordförande och två ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden	1
2 § Information från regeringen om GATT	2
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
Margareta Winberg (s)	
Birgitta Hambræus (c)	
Mats Hellström (s)	
Annika Åhnberg (-)	
Eva Zetterberg (v)	
Daniel Tarschys (fp)	
Åke Gustavsson (s)	
3 § Justering av protokoll	10
4 § Meddelande om svar på interpellationer	10
5 § Hänvisning av ärende till utskott	11
6 § Beslut rörande utskottsbetänkande som slutdebatterats den 15 december	11
Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU5	
Meddelande om arbetet under kvällen, m.m.	16
Talmannen	
7 § Förändringar i arbetsrätten (forts. AU4)	17
Debatt (forts. från prot. 44)	
Hans Andersson (v)	
Talmannen (om taletiden)	
Simon Liliedahl (nyd)	
Elver Jonsson (fp)	
Monica Öhman (s)	
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Sten Östlund (v)	
Sonja Rembo (m)	
Lahja Exner (s)	
Harald Bergström (kds)	
Kent Olsson (m)	
Bert Karlsson (nyd)	
Karin Pilsäter (fp)	
Peter Kling (nyd)	
Lotta Edholm (fp)	
John Bouvin (nyd)	
Förste vice talmannen (om debattreglerna)	
Martin Nilsson (s)	
Beslut	62
Beslut om samlad votering	70

8 § Översyn av tjänsteinkomstbeskattningen	70
Skatteutskottets betänkande SkU10	
Debatt	
Anita Johansson (s)	
Peter Kling (nyd)	
Lars Bäckström (v)	
Tage Pålsson (c)	
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Harry Staaf (kds)	
<i>Beslut fattades efter 10 §</i>	
9 § Uppskovsregler vid bostadsbyten m.m.	92
Skatteutskottets betänkande SkU11	
Debatt	
Gunnar Nilsson (s)	
Peter Kling (nyd)	
Lars Bäckström (v)	
Harry Staaf (kds)	
<i>Beslut fattades efter 10 §</i>	
10 § Ändringar i 19 § kommunalskattelagen	101
Skatteutskottets betänkande SkU12	
Beslut	101
Skatteutskottets betänkande SkU10	
Skatteutskottets betänkande SkU11	
Skatteutskottets betänkande SkU12	
11 § Ändringar i företagsbeskattningen	103
Skatteutskottets betänkande SkU15	
Debatt	
Lars Hedfors (s)	
Lars Bäckström (v)	
Kjell Johansson (fp)	
Andre vice talmannen (om sammanträdet fortsättning under kvällen, m.m.)	
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
(forts.)	
Ajournering	128
Återupptagna förhandlingar	128
11 § (forts.) Ändringar i företagsbeskattningen (forts. SkU15)	128
Peter Kling (nyd)	
Beslut	129
Beslut om samlad votering	131
12 § Kvalitativa villkor för individuell pensionsförsäkring	131
Skatteutskottets betänkande SkU16	
Debatt	
Jan Fransson (s)	
Peter Kling (nyd)	
Filip Fridolfsson (m)	
<i>Beslut fattades efter 15 §</i>	

13 § Vissa fastighetsskattefrågor	133
Skatteutskottets betänkande SkU17	
Debatt	
Gunnar Nilsson (s)	
Dan Eriksson i Stockholm (nyd)	
Knut Wachtmeister (m)	
Beslut fattades efter 15 §	
14 § Försäljningsskatten för tunga fordon	139
Skatteutskottets betänkande SkU19	
Beslut fattades efter 15 §	
15 § Vissa verkställighetsfrågor	139
Lagutskottets betänkande LU13	
Beslut	139
Skatteutskottets betänkande SkU16	
Skatteutskottets betänkande SkU17	
Skatteutskottets betänkande SkU19	
Lagutskottets betänkande LU13	
16 § Postlag och en förändrad verksamhetsform för Postverket, m.m.	141
Trafikutskottets betänkande TU9	
Debatt	
Ines Uusmann (s)	
Förste vice talmannen (om debattordningen, m.m.)	
Karl-Erik Persson (v)	
Elving Andersson (c)	
Kenneth Lantz (kds)	
Kenneth Attefors (nyd)	
Sven-Gösta Signell (s)	
Ulrica Messing (s)	
Margitta Edgren (fp)	
Elvy Söderström (s)	
Tage Pahlsson (c)	
Wiggo Komstedt (m)	
Beslut	172
Ärendet återförvisat till utskottet för ytterligare beredning	
Beslut om uppskjuten votering	173
17 § Köp av interregional persontrafik på järnväg samt flygtrafik mellan Östersund och Umeå	173
Trafikutskottets betänkande TU8	
Debatt	
Sven-Gösta Signell (s)	
Bengt Hurtig (v)	
Lars Björkman (m)	
Kenneth Attefors (nyd)	
Per Erik Granström (s)	
Georg Andersson (s)	
Sten-Ove Sundström (s)	
Rune Thorén (c)	
Birgitta Hambræus (c)	

Prot. 1993/94:45
16 december 1993

Åke Gustavsson (s)

Hans Stenberg (s)

Beslut skulle fattas den 17 december

18 § Beslut om fortsatt ärendehandling	190
19 § Bordläggning	190

